

EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

DERS KİTABI

YAZARLAR

Yılmaz ALBAYRAK
Ümmet ERKAN
Serdar GÜLER
Ercan ZORTUNA

DEVLET KİTAPLARI
ÜÇÜNCÜ BASKI
....., 2014

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.....: 5704
DERS KİTALARI DİZİSİ.....: 1529

14.?.Y.0002.4211

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör

Cafer VAYNİ

Dil Uzmanı

Cengiz MÜFETTİŞOĞLU

Program Geliştirme Uzmanı

Saniye ÇOBAN

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Prof. Dr. Ayşe Esra ASLAN

Rehberlik Uzmanı

Sezgin ÇEKÜÇ

Görsel Tasarım Uzmanı

Gazanfer YILMAZ

Nuriye SEMİZ

ISBN 978-975-11-3633-6

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 05.07.2011 gün ve 90 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.03.2014 gün ve 1310094 sayılı yazısı ile üçüncü defa 27.437 adet basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI	VIII
---------------------------	------

I. ÜNİTE: EĞİTİM SOSYOLOJİSİNE GİRİŞ

A. EĞİTİM VE TOPLUM	2
B. EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN KAPSAMI	10
C. EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN YARARLARI	14
Ç. EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN İLİŞKİLİ OLDUĞU BİLİMLER	20
1. Antropoloji	23
2. Psikoloji	24
3. Ekonomi	25
4. Siyaset	25
5. Hukuk	26
6. İstatistik	26
7. Tarih	28
D. EĞİTİMİ ETKİLEYEN TOPLUMSAL FAKTÖRLER	29

II. ÜNİTE: TOPLUMSAL KURUMLAR VE EĞİTİM

A. TOPLUMSAL İHTİYAÇLAR VE TOPLUMSAL KURUMLAR	39
1. Toplumsal İhtiyaçlar	39
2. Toplumsal Kurumlar	48
a. Aile	51
b. Eğitim	52
c. Kültür	53
ç. Hukuk	55
d. Din	57
e. Sağlık	57
f. Ekonomi	59
g. Siyaset	59
ğ. Sivil Toplum Kuruluşları (STK)	60
B. EĞİTİM İLE TOPLUMSAL KURUMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ	62
C. EĞİTİM VE TOPLUMSALLAŞMA	73
1. Eğitim ve Toplumsallaşma Süreci	73
2. Kültürleme	78
3. Kimlik Kazanma	79
Ç. AİLE VE TOPLUMSALLAŞMA	81
D. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE EĞİTİM	89
1. Kitle İletişim Araçları	89
2. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Etkileri	96

III. ÜNİTE: TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK OKUL

A. OKUL VE TOPLUMSALLAŞMA	111
1. Okulun Sosyal ve Kültürel Özellikleri	111
2. Okulda Toplumsallaşma Süreci	118
3. Okulda Toplumsal İlişkiler	128
B. OKUL VE ÇEVRE	135
1. Okul-Aile-Çevre İlişkisi	135
2. Okulda Çevreye Yönelik Etkinlikler	139
3. Okul-Sanayi İlişkisi	144
C. OKULDA DEMOKRASİ	149
1. Demokrasi ve Özellikleri	149
2. Okulda Demokratik Yaşam	155

IV. ÜNİTE: TOPLUMSAL DEĞİŞME VE EĞİTİM

A. TOPLUMSAL DEĞİŞME ALANLARI	166
B. TOPLUMSAL DEĞİŞMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	174
1. Bilim ve Teknoloji	176
2. Kentleşme	180
3. Demografi	182
4. Toplumsal Çevre	183
5. Eğitim	185
6. Coğrafi Faktörler	186
7. Fikir Akımları ve Liderler	188
C. TOPLUMSAL DEĞİŞİM ARACI OLARAK EĞİTİM	193

SÖZLÜK	230
---------------	-----

KAYNAKÇA	234
-----------------	-----

ORGANİZASYON ŞEMASI

Ünite başlığını gösterir.

Ünite girişlerinde kazanıma dikkat çekmek için kullanılır.

Konuya başlarken ön hazırlık yapmak, öğrencinin dikkatini çekmek ve onu motive etmek için hazırlanmıştır. Giriş etkinliğinde resim ya da fotoğraflara dönük sorular, ön bilgileri harekete geçirmek için kullanılır.

Etkinliğin dışında verilen bu gibi metinler etkinliğe hazırlık, etkinlikler arası geçiş ve bağlantıyı sağlamak için kullanılır.

A

TOPLUMSAL DEĞİŞME ALANLARI

Bir yıl sonrısını düşünüyorsan tohum ek, on yıl sonrasını düşünüyorsan ağaç dik ama düşündüğün yüz yıl sonrası ise insan eğit.

Lao Tzu

— Başlarken —

1. Fotoğraf: Eski Galata Köprüsü 2. Fotoğraf: Yeni Galata Köprüsü

1. Yukarıda verilen fotoğraflarda değişimle ilgili neleri görüyorsunuz? Sıralayınız.
2. Değişim ile ilgili düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Pusula

Hayatımızda birçok şey sürekli bir değişim içerisindedir. İnsan, doğa, toplum ve yaşadığımız evren sahip oldukları özellikleriyle sürekli değişir. Biraz düşünürsek yaşadığımız evrende durağan hiçbir şeyin olmadığını fark ederiz. Değişimin hangi alanlarda ve hangi boyutlarda olduğunu anlamak ise farklı bilimlerin konusu olmuştur. Örneğin kişiliğimizle ilgili özelliklerin değişimi psikoloji biliminin konusu iken toplumların değişimi sosyoloji biliminin konusudur. Toplumların değişmesi; toplumsal yapı, toplumsal kurum ve toplumsal ilişkilerdeki değişimler ile siyasal, ekonomik ve kültürel alanlardaki değişimlerde gözlemlenebilir. Toplumsal değişme, ilerleme ya da bulunduğu konumdan göreceli geri gitme şeklinde görülebilir.

168

Ders içi etkinlik logosu

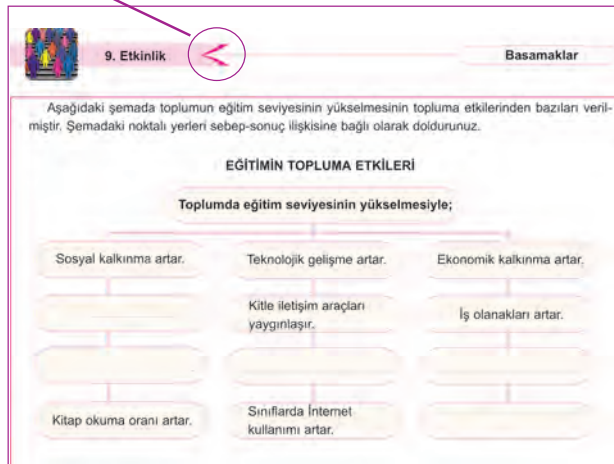
Ders içi ve dışı etkinlik logosu

Ders dışı etkinlik logosu

Etkinlik Örneği

Etkinlikler kazanıma uygun olarak öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmak amacıyla okul içinde veya dışında, bireysel veya grup çalışması ile gerçekleştirilebilecek, çoklu zekâ kavramı dikkate alınarak hazırlanmış öğrenme yaşantılarıdır.

~ SÖZLÜK ~

Kitap genelinde kullanılan alana ilişkin kavramların açıklanması amacıyla hazırlanmıştır.

~ KAYNAKÇA ~

Kitabın hazırlanması sürecinde yararlanılan bilimsel eserlerin ve İnternet adreslerinin belirtildiği bölümdür.

ORGANİZASYON ŞEMASI

I. ÜNİTE

EĞİTİM SOSYOLOJİSİNE GİRİŞ

KONULAR

A. EĞİTİM VE TOPLUM

B. EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN KAPSAMI

C. EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN YARARLARI

D. EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN İLİŞKİLİ OLDUĞU BİLİMLER

E. EĞİTİMİ ETKİLEYEN TOPLUMSAL FAKTÖRLER

EĞİTİM VE TOPLUM

Eğitimdir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum hâlinde yaşatır ya da bir milleti esaret ve sefaletle terk eder.

M. Kemal Atatürk

Başlarken

1. Fotoğraflar: Eğitimin gerçekleştiği ortamlar

1. Yukarıdaki fotoğraflarda görülen eğitim faaliyetleri hangi ortamlarda gerçekleşmektedir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

2. Eğitimle ilgili hangi etkinliklere katılıyorsunuz? Bu etkinlikler size neler kazandırmaktadır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Pusula

Eğitim, toplumsal bir süreçtir. Eğitimin önemli işlevlerinden biri, toplumsal yaşamın ürünü olan kültürü yeni kuşaklara aktarmaktır. Öyle ise eğitim, hem kökeni hem de işlevi bakımından toplumsal bir olgudur. Eğitimin içeriğinin toplumdan topluma farklılık ve çeşitlilik göstermesi, her toplumun kendi coğrafyasında ürettiği sosyal, siyasal ve ekonomik değerlerinin yani kültürünün farklılığından ileri gelmektedir.

1. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki “Eğitimin Özellikleri” tablosunu inceleyiniz. Eğitimin yaşam boyu devam etmesi ile ilgili düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Ailede verilen eğitim

OKUL EĞİTİMİ
Formel eğitim

YAŞAM BOYU EĞİTİM
İnformel eğitim

Eğitimin Özellikleri

İnsana özgüdür.

İstendik davranışlar kazandırmaya çalışır.

Amaçlı bir öğretim sürecidir.

Yaşam boyu devam eder.

Toplumdan topluma değişebilir.

Zaman içinde değişir.

Yönlendirme ve geliştirme faaliyetidir.

2. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıda, eğitim farklı açılardan sınıflandırılmıştır. Her bir eğitim türüne örnekler bularak noktalı yerlere yazınız.

A.

Formel Eğitim

İnformel Eğitim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B.

Örgün Eğitim

Yaygın Eğitim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

1. Aşağıda bazı eğitim türlerinin isimleri verilmiştir. Eksik olduğunu düşündüğünüz eğitim türlerini noktalı yerlere yazınız.

Müzik Eğitimi

Anne-Baba Eğitimi

Bilgisayar Eğitimi

Çıraklık Eğitimi

Felsefe Eğitimi

Yaygın Eğitim

Hizmet İçi Eğitim

Spor Eğitimi

Okul Öncesi Eğitim

Resim Eğitimi

Yabancı Dil Eğitimi

Dil ve Edebiyat Eğitimi

2. Tablodaki eğitim türlerinden yola çıkarak eğitim ile toplum arasında nasıl bir ilişki bulunduğunu aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Trafik, alışveriş, spor müsabakası vb. konularla ilgili çevrenizde yaşanan olaylardan birini gözlemleyerek bu olayların eğitimle ilişkisini sorgulayıp çıkarımlarınızı defterinize not ediniz.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

EĞİTİM VE TOPLUM

Toplum, ortak amaçlar, beklentiler, duyuş ve düşünüşle bir araya gelmiş bireylerin oluşturduğu bir bütündür. Her toplumun sahip olduğu değer ve normlar vardır. Bu değer ve normların yeni kuşaklara aktarılması, toplumun devamlılığının sağlanması için çok önemlidir. Bunun da en önemli araçlarından biri eğitimidir. Eğitim, bireyleri topluma uyum yönünde davranışlara sevk eden; ilgi ve yetenekleri doğrultusunda onları yönlendiren bir süreçtir. Eğitim ailede başlar, sistemli ve planlı olarak okulda devam eder ve yaşam boyu sürer. Okuldan mezun olan bir insan da meslek hayatında, kendinden beklenen hizmetleri en iyi şekilde yerine getirmek için eğitim almaya devam etmelidir.

Evrensel bir kurum olmasına rağmen eğitim sistemleri, eğitimin örgütlenişi, uygulanması ve içeriği toplumdan topluma değişmektedir. Çünkü her toplumun yaşadığı coğrafya, sahip olduğu tarih, değerler ve normlar, toplumsal yaşam pratikleri birbirinden farklıdır.

Eğitimin uzun vadede başarıya ulaşması, toplumun değer ve normlarına dayalı olmasına bağlıdır. Bu bize, eğitimin sadece var olanı koruma amacı taşıdığını düşündürmemelidir. Eğitim, değişen dünya koşullarında yeniliklere açık, rekabetçi olmalıdır. Sürekli kendini tekrar eden bir eğitim sisteminin nitelikli bir nesil yetiştirme amacını yakalaması mümkün değildir. Bunun için toplumdan beslenen ama yeniliklere de açık bir eğitim anlayışının yerleştirilmesi gerekmektedir.

Eğitim; bir toplumun ilerlemesi, kalkınması, gelişmesi için en önemli araçlardan biridir. Bu anlayış bizi, bütün sorunların çözümünün eğitimle mümkün olacağı gibi kolaycı bir yargıya götürmemelidir. Çünkü toplumsal olgular karmaşık ilişkilere dayanır. Birçok toplumsal faktörden etkilenir ve onları etkiler. Bu nedenle toplumsal sorunların çözümünü tek bir faktöre bağlayarak açıklamaya çalışmak yetersiz olur. Sonuç olarak eğitimin ne kadar önemli olduğu unutulmamalı, toplumsal olgular da basite indirgenmeden ele alınmalıdır.

2. Fotoğraf: Ailede verilen eğitim

1. Eğitim niçin topluma bağlı olarak gelişir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

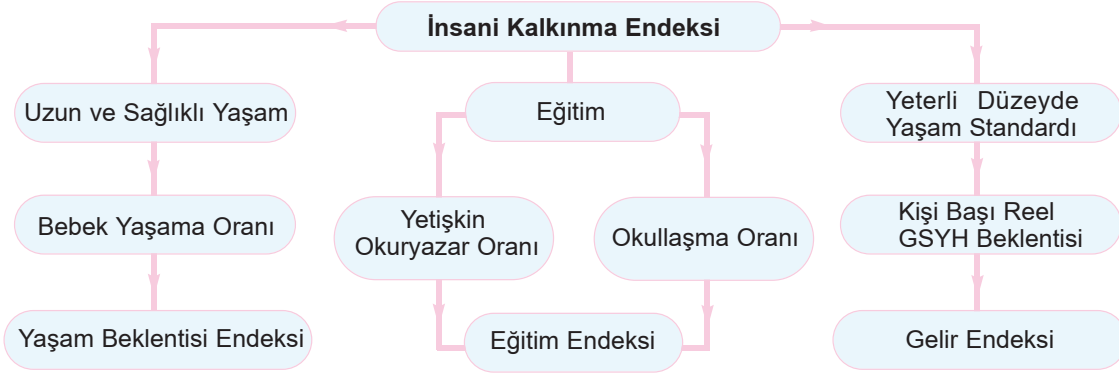
.....

2. Toplumsal sorunların çözümünde eğitimin etkileri neler olabilir? Düşüncelerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Eğitimin toplumsal gelişmeye etkileri ile ilgili tablo ve metinden yola çıkarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

EĞİTİMİN TOPLUMSAL GELİŞMEYE ETKİLERİ

Eğitimin, toplumların ekonomik kalkınmasını sağlamada önemli katkıları vardır. Bilginin en önemli güç, yetişmiş insanın en önemli kaynak olarak görüldüğü günümüzde, eğitimin önemi bir kat daha artmıştır. Uzmanlaşmış, yüksek teknolojiye dayalı, kaliteli ve rekabetçi bir üretimin yapılabilmesi için, iyi eğitim almış insan gücüne ihtiyaç vardır. Günümüzde, ülkelerin ekonomik kalkınma ile insani kalkınma endeksleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu kabul görmektedir. İnsani kalkınmanın ekonomik büyümeyi artırdığı, ekonomik büyümenin de gelir artışı yoluyla sağlık, eğitim, sosyal yaşam harcamalarını artırarak insani kalkınmayı yüksek düzeylere ulaştırdığı düşünülmektedir. İnsani kalkınma endeksleri; ülkelerdeki ortalama yaşam süreleri, çocuk ölüm oranları, sağlık hizmetleri, yetişkin okuryazar oranları, okullaşma oranlarını belirleyici olarak görmektedir. Bugün bir ülkenin yüksek millî gelire sahip olmasının yanında GSYH (gayrisafi yurt içi hasıla)'den eğitime ayırdığı bütçe oranı da gelişmişliğinin bir göstergesi olarak görülmektedir.

1. Aşağıda eğitim düzeyi yüksek ve eğitim düzeyi düşük toplumların özellikleri verilmiştir.

Bu özellikleri inceleyip aşağıdaki başlıklara göre sınıflandırarak noktalı yerlere yazınız.

- Temel hak ve özgürlükler yasal güvence altındadır.
- Teknoloji kullanımı yaygındır.
- Çocuk ölüm oranları yüksektir.
- Gelir dağılımı adildir.
- Yetişkin okuryazar oranı düşüktür.
- Sivil toplum örgütleri yetersizdir.

Eğitim Düzeyi Yüksek Toplum

1.
2.
3.

Eğitim Düzeyi Düşük Toplum

1.
2.
3.

2. Toplumun gelişmesine eğitimin katkıları neler olabilir? Eğitim düzeyi yüksek toplum ile eğitim düzeyi düşük toplum arasındaki farkları göz önünde bulundurarak düşüncelerinizi sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

7. Etkinlik

Tartış, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

ÇAĞA GÖRE EĞİTİM

...
Her devrin ve her ülkenin kendine göre bir eğitimi olduğunu söylemeye gerek var mı? Antikite (İlk Çağ)'nın eğitimini modern çağlara uygulamak, üniversite çağına gelmiş bir delikanlıya süt anne tutmaya benzer. Yine çocuklarını askerî zaferler için hazırlayan Roma eğitimini, çilekeş bir hayat sürmeye aday insanların yaşadığı Orta Çağ Avrupa'sına uygulamak mümkün değildir. Durkheim (Durkheim)'ın da belirttiği gibi, her eğitim sistemi, çağlar boyunca ağır ağır hazırlanmıştır. Diğer sosyal kurumlarla bir ahenk hâlinde ve onların bir ifadesidir. Dolayısıyla toplumun yapısını nasıl kendi arzumuzla değiştirmek elimizde değilse, eğitimin yapısını da gönlümüzce değiştirmek mümkün değildir...

Her toplumda hangi sosyal kategoriye ait olurlarsa olsunlar, hiçbir fark gözetmeden bütün çocuklar için eğitimle verilen belli sayıda düşünce, duygu ve pratik vardır. Demek her toplum kendine göre bir ideal insan anlayışına sahiptir. Bu, fıkır olduğu kadar fiziki ve manevi bir idealdir ve bütün vatandaşlar için aynıdır. Belli bir yerden sonra, her toplumun kendi içinde, özel çevrelere göre bu ideal az veya çok değişir.

Ümit Meriç, Türkiye Kanatlarının Altında.

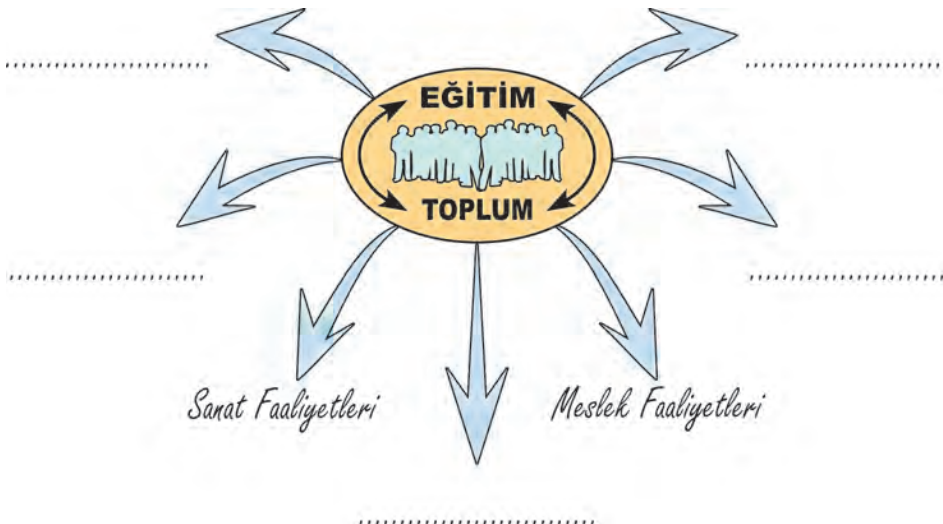
Toplumun benimsediği ideal insan anlayışının oluşmasında eğitimin katkıları nelerdir? Tartışınız. Ortak çıkarımlarınızı defterinize yazınız.

8. Etkinlik

Kavram Haritası

1. Aşağıdaki şekilde eğitim-toplum ilişkisiyle ortaya çıkan faaliyet alanlarından bazıları verilmiştir. Eksik olanları tamamlayınız.

2. Şekildeki faaliyet alanlarından birini temsil eden bir afiş hazırlayınız. Hazırladığınız afiş sınıf panosunda sergileyiniz.

9. Etkinlik

Basamaklar

Aşağıdaki şemada toplumun eğitim seviyesinin yükselmesinin topluma etkilerinden bazıları verilmiştir. Şemadaki noktalı yerleri sebep-sonuç ilişkisine bağlı olarak doldurunuz.

EĞİTİMİN TOPLUMA ETKİLERİ

Toplumda eğitim seviyesinin yükselmesiyle;

Sosyal kalkınma artar.

Teknolojik gelişme artar.

Ekonomik kalkınma artar.

.....

Kitle iletişim araçları
yaygınlaşır.

İş olanakları artar.

.....

.....

.....

Kitap okuma oranı artar.

Sınıflarda İnternet
kullanımı artar.

.....

10. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

EĞİTİM VE TOPLUM

...
Toplum kavramı incelenirken eğitim; eğitim kavramı incelenirken de toplum kavramı sürekli başvuru-
rulan bir ölçü, hatta bir kontrol mekanizması olarak kabul edilmiştir. Çünkü biliyoruz ki bir eğitim olayı-
nın meydana gelebilmesi için mutlaka bir sosyal atmosfer ve zemine, toplumun da varlığını sürdürü-
bilmesi için mutlaka bir eğitim faaliyetine ihtiyaç vardır. Başka bir anlatış biçimiyle, toplum ile eğitim iliş-
kisi çok karmaşık olmakla birlikte herkesin üzerinde birleşeceği bir nokta bulunmaktadır. Bu nokta, her
iki kavramın da birbirlerine muhtaç oluşudur. Çünkü eğitim, bir yandan toplumu ve bu toplumu meydana
getiren çeşitli unsurları işleyerek birbirlerine bağlarken diğer yandan da onlardan etkilenecek ken-
dini şekillendirir.

...

Hüseyin Akyüz, Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavramları ve Alanları Üzerine Bir Araştırma.

Metinden yola çıkarak eğitim ve toplum kavramlarının birbiriyle ilişkisini sorgulayınız. Düşüncelerinizi
aşağıdaki noktalı alana özetleyerek yazınız.

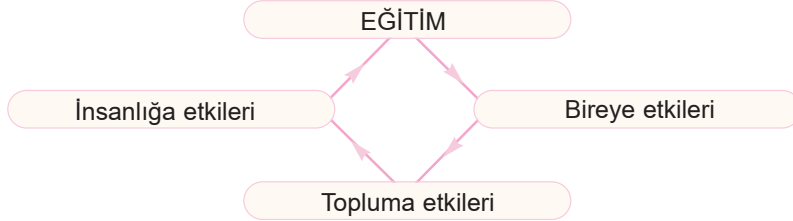
.....
.....

11. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki şemada eğitim, birey, toplum ve insanlık etkileşimi verilmiştir.

Eğitim ve toplum kavramlarının birbiriyle ilişkisini sorgulayınız. Eğitimin topluma, bireye ve insanlığa etkilerini bularak aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

EĞİTİMİN ETKİLERİ

Eğitimin Topluma Etkileri

1. Kültürün korunması, geliştirilmesi ve aktarılmasında etkilidir.
2. Toplumsal düzenin sağlanmasına yardım eder.
3.
4.

Eğitimin Bireye Etkileri

1. Bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olur.
2. Bireylerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmesinde etkilidir.
3.
4.

Eğitimin İnsanlığa Etkileri

1. Ürettiği bilgi ve teknolojiyi tüm insanlığın kullanımına sunar.
2. Toplamların birbirini tanımada ve yakınlaşmasında etkilidir.
3.
4.

12. Etkinlik

Çizgileri Yorumla

Aşağıdaki karikatürü eğitim ve toplum ilişkisi açısından yorumlayınız.

1. Karikatür: Matematik Öğretmeni-Tandberg

EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN KAPSAMI

Başlarken

1. Aşağıdaki fotoğraflarda neler görüyorsunuz? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

EĞİTİM

TOPLUM

3. Fotoğraflar: Eğitim etkinlikleri

2. Toplumumuzda eğitimi etkileyen belli başlı olayları defterinize yazınız.

Pusula

Eğitim, toplumsal bir kurum ve toplumda gerçekleşen bir süreçtir. Bu sürecin toplumsal temellerini inceleyen bilim dalı, eğitim sosyolojisidir. Başka bir anlatımla eğitim sosyolojisi, eğitim ile toplumsal kurumlar arasındaki işlevsel ilişkileri inceler.

1. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

1. Tablodaki eğitim sosyolojisiyle ilgili temel kavramlar ve özelliklerini örnekteki gibi eşleştiriniz.

Temel Kavramlar	Kavramın özellikleri
Toplumsal Yapı (A)	1. Topluma hazırlanma sürecinin ilk ve etkili olarak yaşandığı toplumsal gruptur. 2. Evlilik ve kan bağına dayanır. 3. Toplumsal kültürün aktarılmasını sağlar. ()
Toplumsal Olay (B)	1. Hayat boyu devam eden bir süreçtir. 2. Bireylerin bilgi ve beceri kazanmasında etkindir. 3. Her toplumda var olan temel kurumlardandır. ()
Kültür (C)	1. Formel eğitimin yapıldığı yerlerdir. 2. Bireylerin belirli bir düzen ve ilke içinde yetiştirildiği kurumlardır. 3. Hukuki bir yapısı vardır. ()
Aile (Ç)	1. İnsanların toplum hâlinde yaşamasından doğmuştur. 2. Dil aracılığı ile öğrenilir ve öğretilir. 3. Maddi ve manevi öğeler içerir. ()
Eğitim (D)	1. Toplumun nasıl düzenlenmiş olduğunu belirtir. 2. Toplumu oluşturan öğeleri, onların arasındaki ilişkileri, işleyişteki kuralları bütün olarak ifade eder. 3. Kültürel ve fiziksel olmak üzere iki yönlüdür. ()
Okul (E)	1. Soyutlama ve genelleme yoluyla elde edilir. 2. Aynı türden birçok değişmeyi anlatmak için kullanılır. 3. Bütün kişileri ve toplumları kapsar. (F)
Toplumsal Olgu (F)	1. İnsan birlikteliğinden doğan değişme ve gelişmelerdir. 2. Yeri ve zamanı belli somut ve tekil oluşumlardır. 3. Tipik özelliklere sahiptir. ()

2. Eğitim sosyolojisinin konularını ele alırken yukarıda verilen kavramlara niçin ihtiyaç duyarız? Açıklayınız.

2. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN DOĞUŞU, AMACI VE ALANI

Eğitim sosyolojisi, bugünkü modern ve bilimsel anlamı ile Fransa'da doğmuştur. Eğitimde bilimsel metodolojinin kullanılabileceğini ilk olarak Fransız toplum bilimci E. Durkheim (Durkheim) savunmuştur. Durkheim'in eğitim sosyolojisine temel katkısı, eğitime bir toplumsal olay olarak bakmasıdır. Ona göre eğitim olgusu, kökeni ve işlevi bakımından sosyoloji ile yakından ilişkilidir. Eğitim sosyolojisinin amacı, eğitim ve toplum ile diğer kurumlar arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurarak toplumun yapısına ve beklentisine uygun bir eğitim sisteminin oluşmasına katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda eğitim sosyolojisi alanını dört grup altında toplamak mümkündür:

1. Eğitilen kişinin toplumsallaşması için toplumun eğitimden beklediklerini araştırmak,
2. Toplumun değişme gereksinimini karşılamada eğitime düşen görevleri ortaya koymak,
3. Toplumun benimsediği yaşam biçimine uygun olarak eğitimin biçimlenmesine ve işlemesine ilişkin ilkeleri belirlemek,
4. Eğitim amaçlarını gerçekleştirmek için, eğitim sistemi ile toplumun nasıl ilişki kuracağını saptamak.

<http://sbe.balikesir.edu.tr>

Eğitim sosyolojisinin, eğitimin planlanması ve belirlenen hedeflere ulaşmasında etkileri neler olabilir? Örnekler vererek açıklayınız.

3. Etkinlik

Düşün, Üret

Aşağıda verilen eğitim sosyolojisinin konularını inceleyerek soruları cevaplayınız.

Eğitim Sosyolojisinin Konularından Bazıları

1. Kitap okuma oranları-eğitim ilişkisi
2. Toplumsal değer ve normlara bağlılık-eğitim ilişkisi
3. Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılım-eğitim ilişkisi
4. Çevreye duyarlılık-eğitim ilişkisi
5. Bilinçli teknoloji kullanımı-eğitim ilişkisi
6. Okul-aile iş birliği-eğitim ilişkisi
7. Trafik kazaları-eğitim ilişkisi
8. Demokratik değerlere ve insan haklarına saygı-eğitim ilişkisi
9. Suç düzeyi-eğitim ilişkisi
10. Nitelikli insan gücü-eğitim ilişkisi

1. Eğitim sosyolojisi, verilenlerden başka hangi konuları inceler? Bulduğunuz konuları noktalı alana yazınız.

2. Yukarıda verilen toplumsal olguların eğitimle ilişkisini değerlendiriniz. Çıkarımlarınızı sözlü olarak ifade ediniz.

3. Eğitim sosyolojisinin konuları ile ilgili bir değerlendirme yazısı yazınız.

Pusulula

Eğitim sosyolojisi, toplumda meydana gelen olaylar ve eğitimle ilişkisi olan tüm konularla doğru-
dan ya da dolaylı olarak ilgilenir. Eğitim sosyolojisinin başlıca konularını şu şekilde sıralamak
mümkündür:

- Eğitim sürecindeki toplumsal ilişkiler
- Toplum, kültür ve eğitim ilişkileri
- Eğitimin diğer toplumsal kurumlarla ilişkisi
- Eğitimle yakından ilgili olan okul ve aile kurumları ile ilişkiler
- Toplumsallaşma süreci
- Toplumsal değişme ile eğitim ilişkisi
- Eğitim, politika ve ekonomi ilişkisi
- Toplumsal bütünlük ve istikrarın sağlanmasında eğitimin rolü ve önemi
- Öğretmen yetiştirme ile öğretmen-öğrenci ilişkileri

4. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki tablodan yola çıkarak eğitim sosyolojisinin konularına örnekler veriniz.

Toplumu oluşturan bazı öğeler:

- a) Aile
- b) Ekonomi
- c) Hukuk
- ç) Kültür
- d) Siyaset
- e) Toplumsal gruplar

Eğitimi oluşturan bazı öğeler:

- a) Öğretmen
- b) Öğrenci
- c) Okul
- ç) Veli
- d) Ders kitapları
- e) Öğretim programları

Eğitim Sosyolojisinin Temel Konuları

- a) Eğitim ve kültür ilişkisi
Örnek: Millî bayramların kutlanması,
- b) Eğitim ve hukuk ilişkisi
Örnek:
- c) Eğitim ve siyaset ilişkisi
Örnek:
- ç) Eğitim ve ekonomi ilişkisi
Örnek:
- d) Eğitim ve aile ilişkisi
Örnek:
- e) Eğitim ve sivil toplum kurumları ilişkisi
Örnek:

EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN YARARLARI

Başlarken

4. Fotoğraflar: Eğitimin tarihsel gelişimi

Geçmişten bugüne eğitimin topluma yararları nelerdir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Toplum içinde gerçekleşen eğitim olgusunu toplumsal boyutlarıyla ele alan eğitim sosyolojisinin çeşitli yararları vardır. Eğitim politikalarının geliştirilmesinde, eğitimden beklenen hedeflere ulaşılmasında eğitim sosyolojisi önemlidir. Öğretmenin içinde yaşadığı toplumu tanımada, öğrenciye en uygun öğrenme yöntem ve tekniklerini seçmesinde, eğitimi etkileyen toplumsal faktörlerin tanınmasında eğitim sosyolojisi etkilidir. Eğitim sosyolojisinin sunduğu bilgiler, eğitim hayatının her aşamasında kullanılır. Böylece eğitim sosyolojisi, eğitim-toplum ilişkisini genel ve özel konularıyla açıklayarak eğitim sürecinde rol alan kişi ve kurumlara kılavuzluk eder.

Aşağıdaki fotoğrafları ve tabloyu inceleyerek eğitim sosyolojisinin teorik ve pratik işlevlerinin uygulandığı alanlara örnekler bulunuz. Bulduğunuz örnekleri tablodaki noktalı yerlere yazınız.

5. Fotoğraflar: Teorik ve pratik eğitim örnekleri

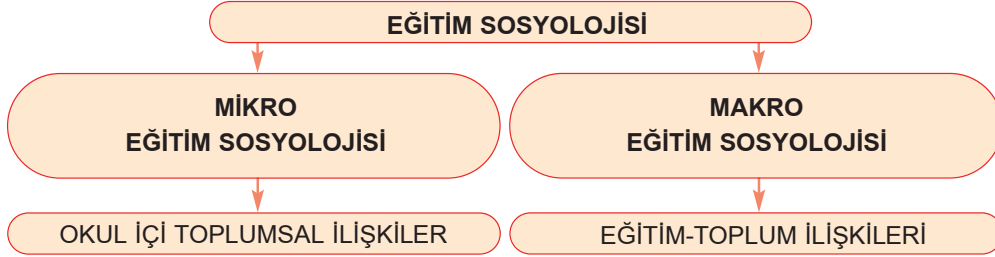
Eğitim Sosyolojisi Verilerinin

Teorik İşlevlerinin Uygulandığı Alanlar

Eğitimle ilgili kuramların geliştirilmesi
Eğitimle ilgili planlamalar

Pratik İşlevlerinin Uygulandığı Alanlar

Eğitim ortamlarının düzenlenmesi
Teknolojinin eğitimde kullanılması

Eğitim sosyolojisinin katkıları, incelediği konularla ilişkilidir. Makro eğitim sosyolojisi, eğitim-toplum ilişkisini bütün olarak; mikro eğitim sosyolojisi ise okul içi toplumsal ilişkileri ayrıntılı biçimde görmemizi sağlar.

2. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

EĞİTİMİN RÖNTGENİ

Eğitim sosyolojisi, eğitim ortamının röntgenini çekerek ayrıntılı verilere ulaşmamızı sağlar. Öğrencilerin geldikleri ailelerden, yaşadıkları çevreden edindikleri değerlerin sınıf ortamına taşınmasıyla oluşan tabloyu anlamamıza yardım eder. Okuldaki öğrenci özelliklerini ve bu özelliklerin öğretmene, okul yönetimine ve öğrenciye olan etkilerini belirlememizi sağlar.

Ders verimliliğinin ve öğrencilerin birbirleriyle kaynaşmasının sağlanması için sınıf yapısı her yönüyle tanınmalıdır. Grupla öğrenme çalışmaları, öğretmen-veli iş birliği uygulamaları, öğrenciye yönelik anket çalışmaları sınıf yapısının daha iyi anlaşılmasına yönelik faaliyetlerden bazılarıdır.

Eğitim sosyolojisi, bir eğitim kurumu olan okulun işleyiş mekanizmasını görmemiz gerektiğini bizlere hatırlatır. Okul içi ilişkilerin nasıl yürütüldüğünü bilmemize imkân sağladığı gibi, okulun kendi dışındaki kurumlarla ilişkisini anlamamıza da katkı sağlar. Bunun yanında, eğitimi etkileyen ve eğitimden etkilenen unsurları ortaya koyar.

Okul, belli bir "eğitim sistemi" içerisinde faaliyetlerini yürütür. Hem kendi iç işleyişi hem de dışındaki kurumlarla ilişkileri belirli kural ve ilkelere tabidir. Bunları bilmemiz, okulun üstlendiği görev ve işlevleri anlamamızı sağlar. Bu sayede eğitim kurumunu oluşturan birimlerden biri olan okulun toplumsal yapıdaki yerini görmemiz de kolaylaşır.

Eğitim sosyolojisinin diğer bir yararı da okulun çevreyle ilişkisini ve okul içi ilişkileri çözümleyerek eğitimi daha verimli hâle getirmesidir.

1. Resim: Eğitime Bakış-Coşkun Kılıçarslan

Öğrencilerin sınıf ortamında kaynaşmasına eğitim sosyolojisinin katkıları nelerdir? Yukarıdaki metni dikkate alarak düşüncelerinizi belirtiniz.

2. Resim: Eğitim sosyolojisinin işlevi

Eğitim sosyolojisinin öğrenciye, öğretmene ve eğitim sürecine yararları nelerdir? Aşağıdaki örneklerden yola çıkarak düşüncelerinizi noktalı yerlere yazınız.

NİÇİN EĞİTİM SOSYOLOJİSİ?

Öğrencinin, eğitim aldığı çevreyi tanımasını sağlar.

Eğitim sürecinin planlanmasını sağlar.

Öğretmenin yöntem belirlemesine yardımcı olur.

.....

.....

.....

Pusula

Eğitim sosyolojisi, eğitim sürecinin her aşamasında eğitim kurumunu düzenlemek için gerekli olabilecek verileri sağlar. Örneğin eğitimin diğer kurumlarla ilişkisini inceleyerek amaçlarının saptanmasına ve bu amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunur. Eğitim sürecinde ortaya çıkan sorunların farklı toplumlarda nasıl çözüldüğü konusunda karşılaştırmalı olarak araştırmalar yaparak sorunların çözümüne yardımcı olur.

4. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

Aşağıda eğitim sosyolojisinin konuları verilmiştir. Bu konular hakkında bilgi sahibi olmanın sağlayacağı yararları tablodaki uygun yerlere yazınız.

Eğitim Sosyolojisinin Temel Konuları	Alt Başlıklar	Konuları Bilmek Nereelerde İşe Yarar?
Eğitim-toplumsal yapı ilişkileri	1. Toplumun nüfus özellikleri 2. Toplumun ekonomisi 3. Toplumun siyasal yapısı ve düzeni 4. Toplumsal tabaka ve sınıflar 5. Toplumun kültürel yapısı	1. Eğitim kurumlarının açılmasında önemlidir. 2. 3. 4. 5.
Eğitim kurumlarının yapısı ve işleyişi	1. Okulun yapısı ve işleyişi 2. Okul-çevre ilişkileri 3. Okulun rolü 4. Toplumun değerlerinin okulu etkileyişi 5. Okulun toplumsal değerleri gençlere aktarması	1. Okulun fiziksel ve sosyal yönden verimli kullanılmasında önemlidir. 2. 3. 4. 5.
Okul kültürünün okulun işleyişine etkisi	1. Öğretmen-yönetici-veli-öğrenci ilişkileri 2. Okul disiplini 3. Öğrencilerin toplumsal etkinlikleri 4. Öğrenci grupları 5. Okulun vizyonu ve misyonu	1. Öğrenci başarısında etkilidir. 2. 3. 4. 5.
Çevrenin okuldaki eğitim-öğretim uygulamalarına etkileri	1. Öğrencinin yaş grubu, cinsiyeti 2. Öğrencinin aile çevresi 3. Okulun sivil toplum kuruluşları ile ilişkisi 4. Okulun fiziki çevresi 5. Okulun sosyal çevresi	1. Yaş düzeyine uygun eğitim programlarının hazırlanmasında önemlidir. 2. 3. 4. 5.

Aşağıda eğitim sosyolojisinin öğrenciye, öğretmene ve eğitim sürecine yararlarından bazıları verilmiştir. Verilen bilgileri inceleyip noktalı alana eğitim sosyolojisinin yararları ile ilgili bir değerlendirme yazısı yazınız.

Eğitim sosyolojisi;

- Kişi ve kurumların, içinde bulundukları sosyal çevreyi ve oradaki sosyal ilişkileri bilerek eğitim yapmasında,
- Eğitim sürecinde yer alan herkesin, bir sosyal kurum olarak okulun sosyal işleyişini anlamasında,
- Verimli bir öğretim yapmak isteyen bir öğretmenin, karşısındaki öğrenci grubunun özellikleriyle ilgili bilgi sahibi olmasında,
- Öğretmen ve öğrencilerin, toplumsal faktörler ve bu faktörlerin eğitimi etkileme biçimleri ile ilgili düzenli bilgiler almasında,
- Toplulun eğitim sorunları karşısında eğitimcilerin daha bilinçli hareket etmelerinde ve mümkün çözümler göstermelerinde katkı sağlamaktadır.

7. Fotoğraflar: Okul ve öğrenciler

.....

.....

.....

EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN İLİŞKİLİ OLDUĞU BİLİMLER

Başlarken

8. Fotoğraflar: Eğitim sosyolojisinin ilişkili olduğu bilimler

Yukarıdaki görselleri inceleyiniz. Bu görsellerin hangi bilimleri temsil ettiklerini, altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

Antropoloji

Tarih

İstatistik

Ekonomi

Pusulula

Sosyal bilimler, toplumsal gerçekliğin kendi alanlarına giren kısmını inceler. Sosyoloji, toplumsal olguları; psikoloji, davranışsal ve bilişsel süreçleri; ekonomi, üretim ve tüketim gibi temel kavramları; hukuk, toplumsal hayatı düzenleyen kuralları; tarih, geçmişte yaşanmış olayları; siyaset, yönetimle ilgili kavram ve olguları; istatistik, sayısal verileri inceler. Eğitim sosyolojisi, eğitim-toplum ilişkisini ele alırken bu bilimlerden faydalanır. Böylece olgulara çok boyutlu bakabilir. Geniş bir perspektiften bakarak toplumsal olguların çok boyutlu ve değişken olduğunu da göstermiş olur.

3. Resim: Eğitim sosyolojisinin ilişkili olduğu bilimler

Aşağıda eğitim sosyolojisinin cevap aradığı sorular verilmiştir. Yukarıdaki görselden yararlanarak bu soruların ilişkili olduğu bilim dallarını karşılarındaki noktalı yerlere yazınız.

Eğitim Sosyolojisinin Cevap Aradığı Sorular	İlişkili Olduğu Bilim Dalları
Toplumsal kültür ile eğitim kurumları arasında nasıl bir ilişki vardır?	Antropoloji
Bireysel farklılık, eğitimi nasıl etkiler?	
Okulda düzen ve kontrol nasıl sağlanır?	
Toplumsal ihtiyaçlar eğitimi nasıl etkiler?	
Eğitim kurumlarının gelişim süreci nasıl olmuştur?	
Eğitim politikaları, hangi ilkelere göre hazırlanır?	
Nüfus özellikleri ile eğitim arasındaki ilişkiyi veren sayısal bilgileri nasıl elde ederiz?	

2. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

Aşağıda sosyal bilimlerde kullanılan bazı kavramlar verilmiştir. Eğitim sosyolojisinin diğer bilim dalları ile ortak olan kavramlarını tespit ederek tablodaki noktalı yerlere yazınız.

Not: Bir kavram birden fazla bilim dalı ile ilişkili olabilir.

aile	hükûmet	iş birliği	uygarlık
topluluk	cumhuriyet	kültürel çatışma	yönetim
kurallar	antlaşmalar	statü	hiyerarşi
millet	demokrasi	rol	lider
üretim	gelenek	sosyal kontrol	kurum
nüfus	anayasa	yönetmelik	tüketim
cinsiyet	yetenek	kültür	sosyal grup
eşitlik	sosyalleşme	yurttaşlık	öğrenme
teknoloji	iktidar	denetim	kalkınma
insan kaynakları	düzen	birey	sayısal veriler
grafikler	motivasyon	ihtiyaçlar	insan

Bilimler	Ortak Kavramlar
Ekonomi Bilimi	Üretim.....
Siyaset Bilimi	Demokrasi.....
Tarih Bilimi	Millet.....
Hukuk	Anayasa.....
Psikoloji	Motivasyon.....
İstatistik	Grafik.....
Antropoloji	Kültür.....

1. Antropoloji

3. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

ANTROPOLOJİ VE EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

Antropoloji, en geniş anlamıyla **insan bilimi** demektir. **Antropoloji**, insanlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları, insanlığın fiziksel ve toplumsal gelişimini karşılaştırmalı bir biçimde inceler. Antropolojinin en önemli konusu **kültürdür**.

9. Fotoğraf: Aztek takvimi

Antropoloji, modern öncesi toplumların yaşam biçimlerini araştıran bir bilim olarak ortaya çıkmıştır. Bu ilk dönemde yapılan çalışmaların koloncilikle yakın ilişkisi vardır. Antropoloji bugün, insanların ve toplumların hangi yönlerden birbirine benzediğini ve birbirinden farklılaştığını incelemektedir. Antropoloji, kültürel değişimleri, bu değişimlerin toplumda meydana getirdiği etkileri karşılaştırmalı olarak inceler.

Antropolojinin başlıca iki alt disiplini vardır:

1. Fiziki antropoloji: İnsanların fiziksel, biyolojik gelişim süreçlerini inceler. İnsan ırklarını, bu ırkların tarihsel gelişimini ve değişimini ele alır.

Genlerin dağılımı, farklı bölgelerdeki insanların şekil ve renk farklılıkları, yakın akrabaların davranış şekilleri fiziksel antropolojinin konu kapsamındadır.

2. Kültürel antropoloji: Toplumların kültürel benzerlik ve farklılıklarını inceler. Kültürel antropolojinin bazı alt dalları vardır. Bunlar; etnoloji (halk bilimi), linguistik (dil bilimi), sosyal antropoloji gibi disiplinlerdir.

Antropolojinin toplumların kültürel yapısı ile ilgili yaptığı çalışmalar diğer bilimlere kaynaklık etmiştir. Kültür, birden fazla bilimin ortak konusudur. Bu anlamda aynı konuyu işleyen bilimler birbirleriyle veri alışverişinde bulunur. Eğitim sosyolojisi, özellikle kültür konusunda kültürel antropolojinin çalışmalarından faydalanır. Gelenekler ve görenekler, örf ve âdetler, töre, ahlak kuralları, görgü kuralları gibi kültürel değerlerin anlaşılmasında antropoloji biliminin sağladığı bilgilerin önemli katkıları olacaktır. Ayrıca farklı kültürlerde görülen farklı eğitim anlayışlarının karşılaştırılmasında da antropolojik bulgularından faydalanılır.

Eğitim sosyolojisi, antropoloji biliminden nasıl yararlanabilir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Psikoloji

4. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

PSİKOLOJİ VE EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

4. Resim: Zihinsel süreçler

Psikoloji, davranışın ve zihinsel süreçlerin bilimsel olarak incelenmesidir. Diğer bilimlere göre daha genç bir bilim olan psikoloji, insan davranışlarının altında yatan nedenleri anlamaya ve açıklamaya çalışır. Bugün çok geniş bir alanda çalışmalar yapan ve önemi gittikçe artan bir bilim olan psikolojinin başlıca uzmanlık alanları; gelişim psikolojisi, klinik psikoloji, eğitim psikolojisi, sosyal psikoloji, endüstri ve örgüt psikolojisi, suç psikolojisi.

Eğitim sosyolojisi, psikoloji biliminden özellikle eğitim sürecinin planlanması, ders araç ve gereçlerinin hazırlanması, öğrencilerin gelişim süreçlerinin incelenmesi, öğrenme için elverişli ortamların hazırlanması, bireysel farklılıkların öğrenmeye etkisi, öğrencilerin öğrenmeye güdülenmesi ve sosyal faaliyetlere katılımı, öğrenmenin öğrenilmesi ve ölçme

değerlendirme araçlarının geliştirilmesi gibi konularda yararlanır.

Psikoloji biliminin elde ettiği sonuçlar, eğitim uygulamalarına doğrudan etki etmektedir. Örneğin Gardner (Gardnır)'ın "Çoklu Zekâ Kuramı"nın eğitim uygulamalarına önemli katkıları olmuştur. Bu kuramla birlikte öğrenme materyallerinin bireylerin farklı zekâ türlerine uygun bir şekilde planlanıp hazırlanmasına başlanmıştır.

Eğitim sosyolojisi psikoloji bilimine kültür aktarımı, toplumsal gruplar, liderlik, grup kimliği, aile ve okulda sosyalleşme ve toplumsal değişimin bireyler üzerindeki etkileri gibi konularda bilgi sağlar.

Eğitim sosyolojisi, bireysel farklılıklar gösteren öğrencilerin bulunduğu sınıf ortamına yaklaşımda psikoloji biliminden nasıl yararlanabilir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Ekonomi

5. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

EKONOMİ VE EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

Eğitim faaliyetinin her aşamasında üretim, tüketim ve diğer ekonomik etkinliklerden birini ya da birkaçını gerçekleştirmiş oluruz. Eğitim ile ilgili yaptığımız her etkinlik, ekonomi bilimi ile yakından ilişkilidir. Bu açıdan eğitim sosyolojisinin faydalandığı bilimler arasında ekonomi bilimi de yer alır.

Bir bilim olarak ekonominin kapsamı aşağıda verilmiştir:

Ekonomi;

- Üretim, tüketim, dağıtım, ticaret, değişim ve paylaşım ile ilgili faaliyetleri inceler.
- İnsanın ihtiyaçlarını doğadaki kaynaklar ile karşılayabilmenin yollarını arar.
- Toplumların refah seviyelerinin yükseltilmesi yönünde çalışmalar yapar.
- İstihdam konusunda araştırmalar yaparak işsizlik alanlarını tespit eder, öneriler getirir.
- Enflasyon, kıtlık, üretim yetersizliği, arz-talep dengesizliği gibi ekonomik sorunların nedenlerini araştırır.

Eğitim sosyolojisinin ekonomi biliminden nasıl yararlanabileceğini sorgulayınız. Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

4. Siyaset

6. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

SİYASET VE EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

Siyaset bilimi, dar anlamıyla devlet ve iktidar kavramlarını; geniş anlamıyla ise siyasal kararların analizi, sosyal grupların karar ve etki ilişkilerindeki rolü, siyasal katılım, toplumsal yapı ve iktidar ilişkisi, siyasal değişim gibi konuları ele almaktadır. Eğitimin temel işlevlerinden biri de siyasal işlevidir. Eğitim sosyolojisi, eğitimin siyasal hedeflerini belirleme ve gerçekleştirmede siyaset biliminden faydalanır. Devletin yasalarla çerçevesini çizdiği bu siyasal hedefler, toplumsal düzenin tesis edilmesi ve toplumun devamlılığının sağlanması açısından son derece önemlidir. Ülkemizde yasalarla belirlenmiş bu siyasal hedefler arasında; Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılık, Atatürk milliyetçiliği, millî ahlak ve millî kültürün korunması, demokrasi bilinci ve yurt sevgisinin kazandırılması sayılabilir. Bu belirlenen temel hedefler doğrultusunda eğitim sistemleri planlanır. Bu hedefler, aynı zamanda eğitimin ideolojik boyutunu da oluşturur.

Eğitim sosyolojisi, siyaset biliminden nasıl faydalanır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

5. Hukuk

7. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

HUKUK VE EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

Hukuk, toplumda düzeni sağlamak ve toplumsal ilişkileri düzenlemek için gerekli olan kuralları inceleyen normatif (kural koyan) bir bilimdir. Hukuk, toplumun bütün kurumları ile ilişki içerisinde. Her toplumsal kurum, belirli kurallar çerçevesinde şekillenmektedir. Eğitim kurumunun da ihtiyaçları karşılayabilmesini, sürekli ve düzenli olabilmesini sağlayan, kurallara bağlı bir işleyişi vardır. Bu kuralların toplumun sosyal yapısına ve değerlerine uygun olması gerekmektedir. Bu yönüyle hukuk, eğitim kurumlarının oluşmasında etkilidir.

Eğitim sosyolojisi, hukuk biliminden nasıl faydalanır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Pusula

Anayasa, bir devletin temel kurumlarının nasıl işleyeceğini belirleyen hukuk kurallarının bütünüdür. Anayasa, toplumla devlet arasındaki yazılı sözleşmedir. Temel hak ve özgürlükler, anayasa tarafından güvence altına alınmıştır. Devlet, tüm iş ve işlemlerinde anayasaya bağlı kalmak zorundadır. Hiçbir yasa, yönetmelik veya yönerge anayasaya aykırı olamaz. Eğitim hakkı ve eğitimde uygulanacak temel kurallar anayasa tarafından belirlenmiştir. Eğitimle ilgili bütün yasal düzenlemelerin kaynağı yine anayasadır.

8. Etkinlik

Araştır, Paylaş

1. Anayasa'mızın eğitimle ilgili maddelerini tespit ederek defterinize yazınız.
2. Bu maddelerin eğitimi nasıl etkilediğini sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

6. İstatistik

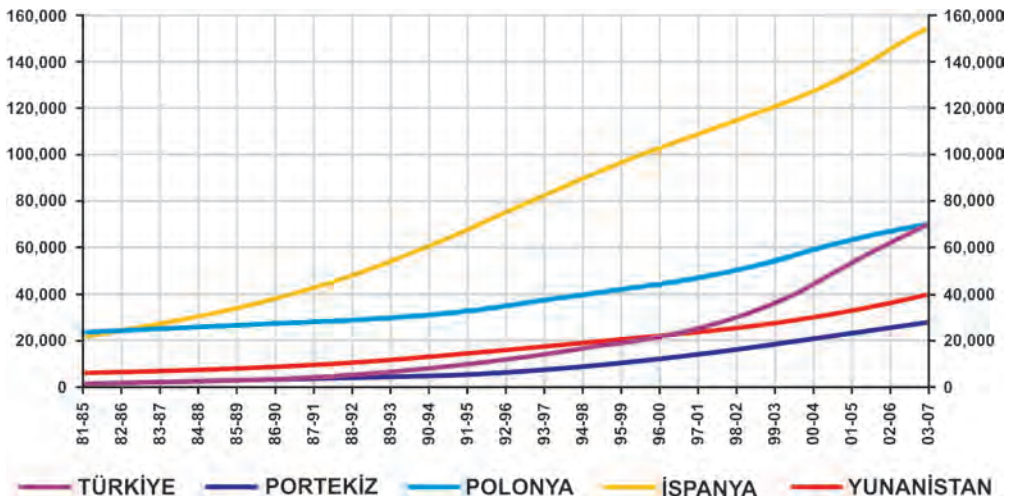
Pusula

İstatistik bilimi, toplumsal olgulara yönelik sayısal verileri farklı sınıflamalar içerisinde sunarak bu sınıflamalar içerisindeki değişkenleri ve aralarındaki ilişkiyi görmemizi sağlar.

1. Aşağıdaki tabloda 1981-2007 yılları arasındaki bilimsel yayınlar ve bu yıllar arasında onlara yapılan atıfların değişim oranları verilmiştir. Bu istatistiki tablodan eğitim sosyolojisi nasıl yararlanır? Belirtiniz.

1981-2007 Yılları Arası 5 Yıllık Kümülatif (Toplam) Makale Sayısı

1981-2007 Yılları Arasında Bütün Alanlarda Atıf Alan Makale Değişim Oranı

Ülkeler	1981	2007	Değişme Yüzdesi
Yunanistan	% 42,7	% 57,6	+14,9
Polonya	% 42,9	% 56,3	+13,4
Portekiz	% 45,1	% 60,5	+15,4
İspanya	% 42,4	% 62,9	+20,5
Türkiye	% 32,3	% 50,4	+18,1

<http://www.ulakbim.gov.tr>

2. Eğitim sosyolojisi ile istatistik arasında nasıl bir ilişki vardır? Düşüncelerinizi sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

7. Tarih

10. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

TARİH VE EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

Tarih; geçmişte yaşanan olayları, yer ve zaman göstererek sebep-sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bir bilimdir. Tarih bilimi, yazılı ve sözlü kaynaklara dayanır. Bu kaynaklardan elde edilen bilgilerden yola çıkarak bazı yorumlarda bulunur, olaylar hakkında genellemelere ulaşmaya çalışır. Tarih, diğer bilimlere kaynaklık eder. Bu yönüyle bilimlerin laboratuvarıdır. Onun sağladığı bilgilerle olayların zaman içerisinde nasıl değişime uğradığı anlaşılabilir.

10. Fotoğraf: Darül Muallim Mektebi, Konya

Eğitim kurumlarının ortaya çıkışı, gelişimi ve değişimi incelenirken; eğitim sosyolojisi tarih biliminden faydalanır. Farklı uygarlıklarda ve toplumlarda nasıl bir eğitim sistemi uygulandığını bilmek bize, bir karşılaştırma yapma ve bugünkü eğitim uygulamalarının kaynaklarını anlama açısından faydalı olur. Ayrıca eğitim kurumlarının da bir tarihi vardır. Mekteb-i Mülkiye (Siyasal Bilgiler Fakültesi), Mekteb-i Tıbbiye (Tıp Fakültesi), Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi), muallim mektebi (öğretmen okulu) gibi okulların tarihini incelemek bize bu okulların bugünkü kurum kültürlerini, değerlerini, misyon ve vizyonlarını anlamada önemli katkılar sağlayacaktır.

Eğitim sosyolojisi, tarih biliminden nasıl faydalanır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

11. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Öğretmen liselerinin tarihçesini araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

12. Etkinlik

Tartış, Paylaş

Aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Sınıfınızda yedi gruba ayrılınız. Grup olarak eğitim sosyolojisinin ilişkili olduğu dallardan birini seçip eğitim sosyolojisine sağladığı veriler açısından bu bilim dalının önemini tartışınız.
2. Bir grup sözcüsü seçerek ulaştığınız sonuçları sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Eğitim sosyolojisinin diğer bilimlerle ilişkisi üzerine ortak bir sonuç metni hazırlayınız.

EĞİTİMİ ETKİLEYEN TOPLUMSAL FAKTÖRLER

Başlarken

11. Fotoğraflar: Eğitimi etkileyen faktörler

1. Yukarıdaki görsellerde, eğitimi etkileyen belli başlı faktörlerden hangilerini görüyorsunuz? Sözlü olarak ifade ediniz.
2. Bunların dışında hangi faktörler eğitimi etkilemektedir? Aşağıdaki noktalı alana yazınız.

Pusulâ

Eğitim, çok yönlü bir süreçtir ve çeşitli toplumsal faktörlerden etkilenir. Bunların başında aile, nüfus, ekonomi, toplumsal değerler, işsizlik, göç vb.ni sayabiliriz. Bu faktörler eğitimi etkilediği gibi eğitim de bu faktörlerin gelişim sürecini etkiler. Ekonomik, sosyal, kültürel birçok koşulun etkisi altında kalan eğitim sistemleri zamanla ve toplumdan topluma değişir. Nüfus artışı, aile yapısındaki değişimler, köyden kente göçün yarattığı sorunlar ve imkânlar, geleneklerin, örf ve âdetlerin değişimi ve yenilenmesi, eğitimi açıklarken ihmal edilmemesi gereken toplumsal olgulardır. Bütün bunlar, eğitimin ne kadar farklı toplumsal faktörlerle etkileşim içerisinde olduğunu göstermektedir.

Eğitimi Etkileyen Faktörler

Genel Faktörler	Alt Başlıklar
Ekonomi	Üretim, üretim araçları, doğal kaynaklar, tüketim, hizmet sektörü, ekonomik krizler
Aile	Aile kültürü, anne-baba tutumu, anne ve babanın mesleği, ailenin sosyal çevresi
Teknoloji	Gelişen teknolojinin eğitim amaçlı kullanılması
Kültür	Değerler, gelenek ve görenekler, kurallar, sanat, dil vb.
Hukuk	Yasalar, yönetmelikler, tüzükler
Diğer faktörler (göç, nüfus özellikleri vb.)	İç göç, beyin göçü, dış göç, erkek-kadın nüfusu, doğum ve ölüm oranları, okul çağına gelen çocuk sayısı

1. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

İŞSİZLİĞİN ETKİLERİ

İşsizlik sürecinde kaygı, depresyon, umutsuzluk gibi bir dizi psikososyal sonuçla karşılaşılabilir. Bunların işsizliğin yapısından kaynaklanan iki temel faktöre bağlı olduğu belirtilmektedir. Birincisi, işsizlerin yaşam standartlarındaki ani düşmeden ötürü ıstırap duymaları, yeni istihdam olanaklarının bulunmaması durumunda finansal güçlüklerle ve yoksulluğa maruz kalmalarıdır. İkincisi, işsizlerin yaşam ve çalışma alışkanlıkları ile işe bağlı sosyal ilişkilerinin bozulması ve engellenmesidir.

İşsizliğin etkileri ya da sonuçları, bireyin konumuna göre farklılık gösterebilmektedir. Ailenin geçimini sağlayan üyelerin işsiz olması ailedeki tüm bireyleri etkileyebilirken, başkalarından sorumlu olmayan bireylerin işsizliği yaşamaları daha az etkili olabilmektedir.

İşsizlerin önemli bir çoğunluğu; işsizlik sürecinde ailelerinin ve çevrelerinin kendilerine karşı tutumlarının olumsuzlaştığını, toplum baskısını duyumsadıklarını, aile huzurlarının bozulduğunu belirtmiştir.

<http://www.cumhuriyet.edu.tr>

Ailenin geçimini sağlayan üyelerin işsiz kalması, çocuğun eğitimini ne yönde etkiler? Düşüncelerinizi noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

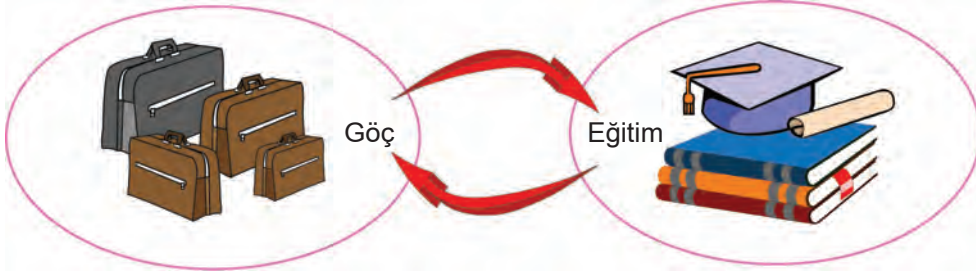
.....

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

TÜRKİYE'DE KÖYDEN KENTE GÖÇÜN EĞİTİME ETKİLERİ

Göç; ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitmesi veya taşınması olarak tanımlanabilir. Toplumda farklı sonuçlara yol açması bakımından göç, temelde sosyolojik bir olgudur. Bireyin yaşadığı, sosyal ilişkiler içerisinde bulunduğu bir ortamdan/yerden yeni bir ortama/yere doğru ferdi olarak, ailesiyle ya da kitle olarak göç etmesi, toplumda pek çok değişimi de beraberinde getirmektedir. İçinde yaşadığı toplumda güdülerini en yüksek düzeyde gerçekleştirmek isteyen birey, göç ederek kullanabileceği fırsatların sayısını artırır; mesleki ve sosyal hareketliliği sağlamış olur. Göç eden kişiler, yeni çevrelerinde hem sosyokültürel değişimlere neden olmakta hem de kendileri değişmektedir.

Türkiye'de köyden kente göç, 1950'li yıllarda büyük artış göstermiştir. Ulaşım ağının gelişmesi, hızlı nüfus artışı, tarımsal arazilerin miras yoluyla bölünmesi ve kentlerde iş gücüne duyulan ihtiyaç köyden kente göçü artırmıştır. Aşırı ve plansız göçler, kentlerde bazı sorunlara neden olmuştur. Trafik ve alt-yapı sorunları, çevre sorunları, gecekondulaşma, gürültü, işsizlik bu sorunların başlıcalarıdır. Göçün olumsuz etkilerinden biri de eğitim üzerinde olmuştur. Aşırı ve plansız yapılan göçler, kentlerde derslik açığı doğurarak kalabalık sınıflara, öğretmen yetersizliğine, fiziki araç ve gereç eksikliğine neden olmaktadır. Köylerde nüfusun azalmasıyla birlikte öğrenci yetersizliği nedeniyle bazı okullar kapatılmaktadır. Taşınabilir eğitim yoluyla öğrenciler merkezî okullara taşınarak bu sorun çözülmeye çalışılmaktadır.

Göçün eğitim üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir? Çıkarımlarınızı aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

Olumlu Yanları

Olumsuz Yanları

3. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki haber metnini inceleyip soruları cevaplayınız.

TERSİNE BEYİN GÖÇÜ

TÜBİTAK, yurt dışında çalışan Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) uyruklu bilim insanlarının Türkiye'ye dönmelerini teşvik ederek, beyin göçünü tersine çevirmeyi amaçlayan yeni bir burs programı başlattı. "Doktora Sonrası Geri Dönüş Burs Programı"na göre, ilgili alanlarda doktorasını tamamlamış olanlar, hâlen yurt dışında ikamet edenler ve alanıyla ilgili bir işte en az 2 yıl çalışanlar, Türkiye'de araştırma yapmaları hâlinde TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu)'tan burs alabilecek. Programa, doğa bilimleri, mühendislik ve teknoloji, tarımsal bilimler, sosyal bilimler ve beşerî bilimler alanlarında doktora, tıbbi bilimlerde doktora veya uzmanlığını tamamlamış olan T.C. vatandaşları başvurabilecek.

[http:// www.aa.com.tr](http://www.aa.com.tr)

1. TÜBİTAK niçin böyle bir proje başlatmış olabilir? Sorgulayınız.
2. Beyin göçünün tersine çevrilmesinin ülkemizde eğitimin gelişmesi açısından önemi nedir? Konu ile ilgili bir değerlendirme yazısı yazınız.

4. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

AİLENİN MESLEK SEÇİMİNE ETKİSİ

Birey, ilk eğitimini ailesinde alır. Bu süreçte ailenin nitelikleri, eğitimi etkileyen temel faktörlerdendir. Yapılan araştırmalar, ailenin niteliği, ekonomik durumu, çocukların konumu, ebeveynlerin çocuğa karşı tutumları, evdeki akrabalar, ailedeki disiplin, aile içindeki sosyal ilişkiler, sosyokültürel durum, aile üyelerinin eğitim durumu ve aile içindeki huzursuzluklar gibi etkenlerin eğitim üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin bulunduğunu ortaya koymuştur. Örneğin, ebeveynlerin eğitim durumları çocukların eğitim ortamlarının uygun olarak hazırlanmasında, meslek seçimlerinde, okul başarılarında doğrudan etkili olmaktadır.

12. Fotoğraf: Münir Nurettin Selçuk-Timur Selçuk

Aile niteliklerinin, bireyin eğitimi üzerindeki etkilerinden bazıları aşağıda verilmiştir. Eksik olduğunu düşündüğünüz etkileri aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

Meslek seçimine etki eder.

Eğitim düzeyine etki eder.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

ÜNİVERSİTE YERLEŞTİRME SINAVLARININ EĞİTİME ETKİSİ

Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS), 2010 yılından itibaren yerini yeni bir sınav sistemine bırakmıştır. Yeni sınav sistemi iki aşamalı olarak uygulanacaktır. Birinci aşama Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı (YGS), ikinci aşama ise Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) olarak belirlenmiştir.

Üniversitelere öğrenci yerleştirmek amacıyla uygulanan sınav sisteminin eğitim üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri yıllardır tartışılmaktadır. Bu çoktan seçmeli sınav sistemi, öğrencilerin odaklanma yeteneklerini geliştirmekte, istenen düzeyde olmasa da bilgi edinmelerini sağlamakta ve uzun soluklu bir maraton disiplini içinde çalışmalarını teşvik etmektedir.

Bunların yanında bu sınav sisteminin bazı sakıncaları da vurgulanmıştır. Bu sınavın en çok eleştirilen yönleri; müzik, resim, edebiyat, okuma, grup çalışması, sözlü sunum, münazara, araştırma, ispat, hitabet, yazarak kendini ifade etme, bilimsel deney ve gözlem yapma, proje çalışması, yorumlama, spor bilinci, çevre bilinci, liderlik, doğa tutkusu ve hatta hayal kurma gibi alanlarda öğrencilerin yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Bu etkinlikler sınav içerisinde değerlendirilmediği için, öğrenciler bu alanlara gerekli ilgi ve dikkati göstermemekte, sadece sınavda sorulan ders ve konulara odaklanmaktadır. Bu nedenle de liseyi bitiren öğrencilerin, sorgulama, merak etme, eleştirme, öz eleştiri yapma, üretken olma gibi alanlarda bazı eksiklerinin bulunduğu görülmektedir. Çoktan seçmeli sınav sisteminde bu eksiklerin giderilmesi zor görünmektedir. Bunların yanında bu sınav sisteminin, dersaneleri okullara alternatif göstererek öğrencileri dershanelere yönlendirdiği ve okullardaki eğitimi olumsuz etkilediği de iddia edilmektedir.

Bütün bu eleştirilere rağmen bu sınavın, adayları kabiliyetlerine, eğitim ve bilgi düzeylerine göre sıralayan, gerçekçi bir sınav sistemi olduğu da uzmanlarca kabul edilmektedir.

1. Üniversitelere öğrenci seçmek amacıyla yapılan sınavlar, eğitimi nasıl etkilemektedir? Tartışınız.
2. Siz nasıl bir sınav sisteminin olmasını istersiniz? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

TEKNOLOJİ VE EĞİTİM

Teknolojiye bağımlılığı her geçen gün artan bir dünyada yaşamaktayız. Bütün kurumlar gibi eğitimin de teknolojik gelişmelerden etkilendiğini görmekteyiz. Teknolojik gelişmelerin eğitime olan etkisini belli başlıklar altında toplayabiliriz.

Bunlar;

- a. Teknolojik gelişmelerin nitelikli insan gücünü gerektirmesi,
- b. Teknolojiyi kullanmada ve geliştirmede doğru bilgiyi öğrenme ihtiyacının doğması,
- c. Teknolojiyi doğru kullanabilen bireylerin yetişmesinde eğitim kurumlarının öneminin artması,
- ç. Eğitimde teknolojinin kullanılmasıdır.

6. Etkinlik

Tartış, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

MEDYA VE EĞİTİM

Eğitim hayatımıza başladığımız ilk günden bugüne kadar gördüğümüz dersleri hatırlamaya çalışalım. Bu derslerin birçoğu, gündelik hayatımızda karşılığını bulacak içeriklerle doludur. Gördüğümüz bu dersler, bir taraftan bizleri bilgi ile donatırken diğer taraftan hayata hazırlar. Daha bilinçli tercihler yapmamızı sağlar.

Günümüzde medyanın gelişmesi ve hayatımıza girmesi, tüm toplumu etkilediği gibi öğretim programlarını da etkilemiştir. Bu gelişmeler Millî Eğitim Bakanlığı tarafından dikkate alınmış ve okullarda okutulmak üzere “medya okuryazarlığı” dersi programa alınmıştır.

Medya okuryazarlığı dersi, bir medya içeriği ile karşı karşıya kaldığımız zaman onu daha iyi anlayabilmemiz için bilişsel, duyuşsal, estetik ve etik nitelikleri bir bütün olarak kullanabilme becerilerimizi geliştirmeyi amaçlar.

1. Medya okuryazarlığı dersinin öğretim programlarına alınmasında hangi faktörler etkili olmuştur? Tartışınız.
2. Öğretim programlarının yenilenmesinde hangi toplumsal ihtiyaçlar etkili olmuştur? Sorgulayınız. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

7. Etkinlik

Araştır, Paylaş

1. Eğitimi etkileyen toplumsal değerler, örf ve âdetlerle ilgili yazılı ve görsel malzemeler toplayınız.
2. Topladığınız malzemeleri “Eğitimi Etkileyen Toplumsal Faktörler” başlığı altında okul panosunda sergileyiniz.

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME

A. Aşağıdaki cümlelerin başına yargılar doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

- () Halk eğitimi formel bir eğitimidir.
- () Eğitim ve toplum sürekli bir döngü içerisinde birbirini etkiler.
- () Eğitim sosyolojisi, sosyoloji ile psikolojinin ortak bir dalıdır.
- () Eğitim sosyolojisi, eğitim ile ilgili kurallar ortaya koyar.
- () Toplumsal ihtiyaçlar öğretim programlarının yenilenmesinde etkilidir.
- () Toplumda eğitim düzeyinin artması, teknoloji kullanımını azaltır.

B. Aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

1. Eğitim sosyolojisine niçin ihtiyaç duyulmuş olabilir? Açıklayınız.
2. Eğitim sosyolojisinin eğitime bakış açısını yorumlayınız.
3. Genel lise mezunlarının ne kadarının üniversiteye devam ettiğini bilmek, bize ne gibi yararlar sağlar?
4. Eğitim ve toplum ilişkisini bilmek, bize ne gibi yararlar sağlar?
5. Eğitim sosyolojisi alanında çalışan bir bilim insanı olsaydınız, araştırmak için hangi konuları seçerdiniz?
6. Eğitim sosyolojisi diğer bilimlerden nasıl yararlanır? Örnekler veriniz.

C. Çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi antropoloji biliminin eğitime olan katkılarından biridir?

- A) Toplumun nüfus hareketleri hakkında bilgi verir.
- B) Tarihsel olayların nerede ve ne zaman ortaya çıktığını belirler.
- C) Kişisel farklılıklarla ilgili bilgiler sağlar.
- D) Kendi dışımızdaki kültürleri fark etmemizi sağlar.
- E) Toplumsal normların yaptırımı ile ilgili bilgiler sağlar.

2. Eğitim sosyolojisi, eğitim ile bireysel özelliklerin ilişkisini incelerken aşağıdaki bilimlerin hangisinden en çok yararlanır?

- A) Tarih
- B) Antropoloji
- C) İstatistik
- D) Psikoloji
- E) Ekonomi

3. Aşağıdakilerden hangisi eğitim sosyolojisinin doğrudan ilişkili olduğu bilimlerden biri değildir?

- A) Psikoloji
- B) Coğrafya
- C) Sosyoloji
- D) İstatistik
- E) Antropoloji

4. Aşağıdakilerden hangisi göçün sonuçlarından biri değildir?

- A) İşsizlik
- B) Çevre kirliliği
- C) Konut yetersizliği
- D) Dersliklerin yetersiz olması
- E) Toplumsal ilişkilerin zayıflaması

5. Aşağıdakilerden hangisi eğitim seviyesinin yükselmesiyle ortaya çıkan sonuçlardan biri değildir?

- A) Ekonomik kalkınma
- B) Kültür seviyesinin yükselmesi
- C) Doğum oranlarının artması
- D) Toplumsal düzenin sağlanması
- E) Sosyal etkinliklere katılımın artması

6. Aşağıdakilerden hangisi eğitim sosyolojisinin konusudur?

- A) Toplumun demokratik yapısı
- B) Bireyin topluma uyum süreci
- C) Kişilik özelliklerinin eğitime etkisi
- D) İdeal eğitimin nasıl olması gerektiği
- E) Eğitim ortamlarının araştırılması

7. Aşağıdakilerden hangisi eğitim sosyolojisinin çalışma alanlarından biri değildir?

- A) İdeal eğitim ortamının hazırlanmasına yönelik çalışmaların yapılması
- B) Okuryazar oranının artırılmasına yönelik çalışmaların planlanması
- C) Eğitimin, bireyin yaş ve zekâ seviyesine uygun olarak planlanması
- D) Okullarda teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması
- E) Toplumla eğitim arasındaki ilişkinin boyutlarının araştırılması

8. Aşağıdakilerden hangisinde eğitimin etkisi en azdır?

- A) Komşuluk ilişkilerinin zayıflaması
- B) Toplumsal sorunlara duyarlı olma
- C) Başkalarının haklarına saygı gösterme
- D) Teknolojik gelişmelerin artması
- E) Trafik kurallarına uyma

9. Aşağıdakilerden hangisi günümüzdeki ihtiyaçlara bağlı olarak verilen bir eğitimidir?

- A) Anaokulu eğitimi
- B) Medya okuryazarlığı eğitimi
- C) Halk eğitimi
- D) Hizmet içi eğitim
- E) Çıracılık eğitimi

10. Aşağıdakilerden hangisi eğitim sosyolojisinin öğrenciye yararlarından biri değildir?

- A) Eğitim politikalarını geliştirmek
- B) Kişilik gelişimine katkı sağlamak
- C) Eğitim ortamına uyumu kolaylaştırmak
- D) Başarıyı arttırıcı yöntemler geliştirmek
- E) Öğrencinin meslek seçimine yardımcı olmak

Ç. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

- Toplumun temeli olarak görülen bireyin ilk eğitimi aldığı ve şekillendiği kurumdur.
- Bütün toplumlarda eğitimin ortak amacı, nitelikli yetiştirmektir.
- İnsan davranışlarından yola çıkan bilimi, eğitim sosyolojisindeki verilere destek sağlar.
- Üretim kavramı ile bilimlerinin ortak kavramıdır.
- Eğitim sosyolojisi, siyasi kurumların yapısını ve işleyişini biliminden öğrenir.
- Ülkemiz dışında çalışan Türk bilim insanlarının ülkeye geri dönüşünün teşvik edilmesine denir.

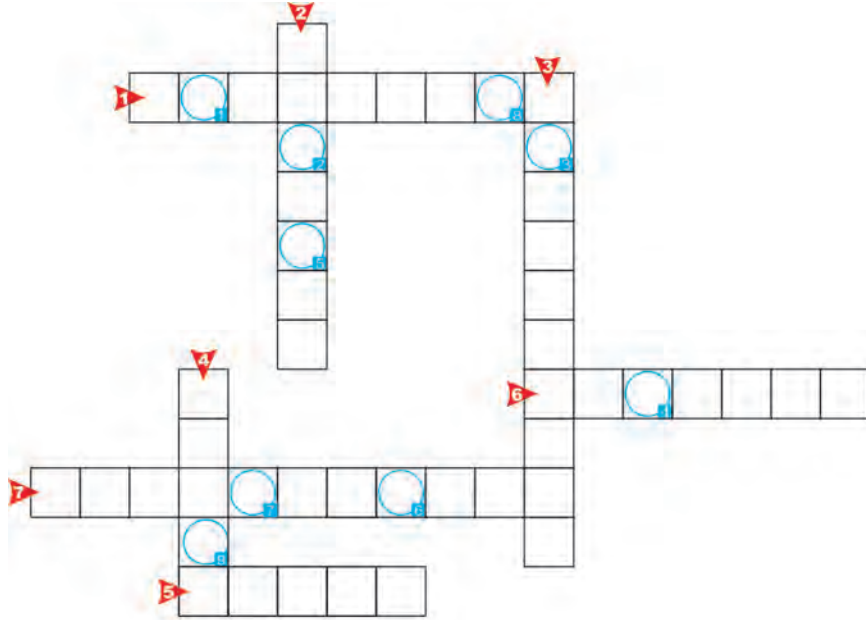
D. Aşağıdaki bulmacayı, numaraları verilen sorulara göre doldurunuz. Çıkan sonuçlara bağlı olarak anahtar sözcüğü yazınız.

Soldan Sağa

1. İnsan ve hayvanların gözlemlenebilen ve ölçülebilen davranışlarını inceleyen bilim.
5. Toplum yaşamını düzenleyen ve devlet eliyle uygulanan yasalar bütünü.
- 6 .Siyasal iktidarın işleyiş biçimini ele alan bilim.
7. Geçmiş toplumların kültür ve uygarlığını inceleyen bilim.

Yukarıdan Aşağıya

2. Toplumda üretim, tüketim, yatırım, üretilen mal ve hizmetlerin dağıtımını inceleyen bilim.
3. Sayısal verilerin çözümlendiği, sınıflandırıldığı ve değerlendirildiği bilim.
4. Geçmişte yaşanmış olayları yer ve zaman gösterip kanıtlar yoluyla inceleyen bilim.

ANAHTAR SÖZCÜK

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

HARFLERİ NUMARA SIRASINA GÖRE KUTUCUKLARA YERLEŞTİRİNİZ.

II. ÜNİTE

TOPLUMSAL KURUMLAR VE EĞİTİM

KONULAR

A. TOPLUMSAL İHTİYAÇLAR VE TOPLUMSAL KURUMLAR

B. EĞİTİM İLE TOPLUMSAL KURUMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

C. EĞİTİM VE TOPLUMSALLAŞMA

Ç. AİLE VE TOPLUMSALLAŞMA

D. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE EĞİTİM

1. Toplumsal İhtiyaçlar

Her konuda, milletimizin siyasi, sosyal hayatında; milletimizin fikrî eğitiminde de rehberimiz bilim ve teknik olacaktır. Okul sayesinde, okulun vereceği bilim ve teknik sayesinde ki Türk milleti, Türk sanatı, ekonomisi, Türk şiir ve edebiyatı, bütün güzellikleriyle gelişir.

M. Kemal Atatürk

Başlarken

1. Yukarıdaki fotoğraflar, hangi toplumsal ihtiyacı göstermektedir? Belirtiniz.
2. Fotoğraflarda verilenin dışında hangi toplumsal ihtiyaçlar vardır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Pusula

İhtiyaç sözcüğü, canlıların hayatlarını devam ettirebilmeleri ve çevreleriyle uyumlu bir ilişki kurabilmeleri için gerekli koşulların eksikliği anlamında kullanılmaktadır. Toplumun varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan ihtiyaçlar ise toplumsal ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçların karşılanması sürecinde çeşitli toplumsal kurumlar ortaya çıkmıştır. Örneğin, kuşakların tecrübe ve birikimlerini yeni nesillere aktarma ihtiyacı kültür kurumunu, insanlar arasındaki anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulma zorunluluğu da hukuk kurumunu oluşturmuştur.

1. Etkinlik

Düşün, Üret

İnsanlar, hangi sebeplerden dolayı bir arada yaşamaya ihtiyaç duyarlar? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

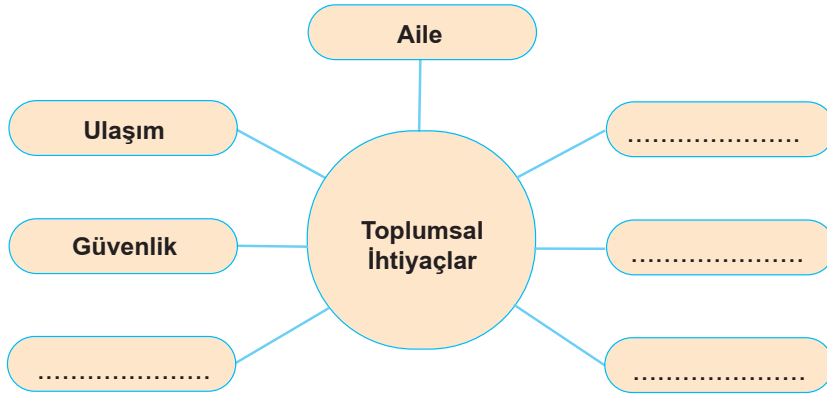
.....

2. Etkinlik

Kavram Haritası

Aşağıdaki kavram haritasında verilen örnekleri inceleyiniz. Verilenlerin dışındaki toplumsal ihtiyaçların neler olabileceğini belirleyerek noktalı yerlere yazınız.

Pusula

1. Şekil: İhtiyaç türleri

3. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

ULAŞIM İHTİYACI

Bir ülkenin ekonomik kaynaklarının verimli bir biçimde kullanılması ve diğer ülkelerle kültürel, ekonomik, sosyal ilişkilerin kurulabilmesinde ulaşım sistemlerinin önemi çok büyüktür. Ülkemizde varlığı bilinen en eski kara yolu MÖ 2000 yılında Hititler tarafından yapılmıştır. Bu yol, İç Anadolu'daki başlıca yerleşim merkezlerini birbirine bağlıyor, ayrıca Karadeniz ve Ege kıyılarına kadar uzanıyordu. Roma İmparatorluğu döneminde Anadolu'yu baştan başa kat eden ve İstanbul'a kadar uzanan yollar yapılmıştır. Selçuklular döneminde ise Konya'dan başlayan ve Gülek Boğazı'ndan geçerek Tarsus, Antalya, Kayseri, Sivas, Erzincan üzerinden Erzurum'a ulaşan yollar bulunmaktadır. Bu yollar üzerinde çok sayıda han ve kervansaray yaptırılmıştır. Osmanlı döneminde de Anadolu'da doğu-batı doğrultusunda yeni yollar yapılmıştır.

Buhar gücünün ulaşım araçlarında kullanılmasıyla demir yolu ulaşımı önem kazanmıştır. Ülkemizde ilk inşa edilen demir yolu, 1866 yılında hizmete giren İzmir-Aydın Demir Yolu'dur. Bu hat, zaman içinde yapılan ilave hatlarla geliştirilmiştir. Özellikle bu bölgedeki tarımsal üretimin İzmir Limanı üzerinden ihracını sağlayan bu demir yolu hatları, ülkemizin ekonomik gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. İstanbul'u Avrupa'ya bağlayan "Şark Demir Yolu", İstanbul'u Mekke ve Medine'ye bağlayan "Hicaz Demir Yolu" gibi siyasi, ekonomik, kültürel yönü ağır basan önemli projeler Osmanlı döneminde gerçekleştirilmiştir.

Deniz ulaşımı için Osmanlı döneminde "Şirket-i Hayriye (Osmanlı Denizcilik Şirketi)" kurulmuştur. Altı adet buharlı gemi alınmış, bu gemilerle İstanbul-İzmir, İstanbul-Selanik, İstanbul-Trabzon, İstanbul-Beyrut seferleri yapılmıştır.

Cumhuriyet sonrasında da demir yolu seferberliği devam etmiştir. Var olan demir yolları ağı uzatılmış, ilave bazı hatlar açılarak tüm Anadolu'nun bağlantısının sağlanmasına çalışılmıştır. Kara yolu taşıtlarının gelişmesi ve önem kazanması ile beraber demir yollarının önemi azalmış, bunun yerine kara yollarının yapımına hız verilmiştir. 1973 yılında ulaşımına açılan "Boğaziçi Köprüsü" ve 1988 yılında ulaşımına açılan "Fatih Sultan Mehmet Köprüsü", Avrupa ile Asya'yı kara yolu ile birbirine bağlamıştır. Bugün ülkenin önemli bir kısmı otobanlar, bölünmüş yollarla birbirine bağlanmış durumdadır. Bunun yanında gelişmiş bir hava yolu taşımacılığı da bugün ülkemizin her köşesine ulaşımı kolaylaştırmaktadır.

Küresel bir dünyada yaşadığımız bugün, ulaşım araçlarının önemi daha da artmıştır. Ulaşım hız, kalite, konfor, güvenlik ön plana çıkmıştır. Ulaşım araçlarının gelişmişliği ölçüsünde bugün ülkeler dünya ile iletişime geçmekte; bilgilerini, ürettikleri mal ve hizmetleri paylaşmaktadır. Bugün ulaşım, dünya ile bütünleşmenin olmazsa olmaz bir şartıdır.

<http://www.aof.anadolu.edu.tr>

1. Ulaşım sistemleri hangi ihtiyaçları karşılamak için ortaya çıkmıştır? Belirtiniz.
2. Ulaşım araçları günümüzde nasıl bir değişim göstermiştir? Örnekler veriniz.

4. Etkinlik

Araştır, Paylaş

1. Bilim ve teknolojiye gelişmeler, hangi toplumsal ihtiyaçları ortaya çıkarmıştır? Araştırınız.
2. Bu ihtiyaçlar nasıl bir değişim göstermiştir? Örnekler veriniz.
3. Elde ettiğiniz bilgileri sınıfınızla paylaşınız.

5. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

TOPLUMSAL İHTİYAÇ OLARAK BARAJLAR

Tarihimizde ilk baraj, 1619 yılında Osmanlı Padişahı II. Osman'ın yaptırdığı "Topuz Bendi"dir. Yüksekliği dokuz metre doksan bir santimetredir. 1722'de III. Ahmet zamanında ise "Büyük Bent" yaptırılmıştır. Her iki baraj da su ihtiyacının karşılanması amacıyla yaptırılmıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra ilk yapılan baraj, 1930-1936 yıllarında inşa edilen, Ankara sınırları içerisinde yer alan Çubuk Barajı'dır. Yüksekliği 33 metredir. İçme-kullanma suyu ile sanayi suyunun sağlanması ve taşkınların kontrolü amacıyla yapılmıştır.

1983 yılında yapımına başlanan ve 1992 yılında işletmeye açılan, Şanlıurfa sınırları içerisinde yer alan Atatürk Barajı, Türkiye'nin en büyük barajıdır. Enerji ve sulama amaçlıdır. Sekiz türbine sahip barajın yüksekliği yüz altmış dokuz metredir. 2400 MW gücüyle yıllık 8900 GWh elektrik üretim kapasitesine sahiptir.

Elektrik üretimi, sel ve taşkınları önleme, yerleşim yerinin su ihtiyacını karşılama, tarım arazilerini sulama, balıkçılık, erozyonu önleme, turizmi geliştirme, ulaşım imkânı sağlama, iklimi yumuşatma barajların yapılış amaçları ve yararları olarak sayılabilir.

1. Fotoğraf: Atatürk Barajı

<http://www.tr.wikipedia.org>

1. Baraj yapımına toplumun hangi ihtiyaçlarını karşılamak için başlanmıştır? Belirtiniz.
2. Tarihimizdeki ilk baraj ile günümüzdeki barajlar arasında nasıl bir değişim söz konusudur? Belirtiniz.

6. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

İŞ BÖLÜMÜ VE UZMANLAŞMA

İnsanların kendi tükettiklerinden fazlasını üretmeleri ve ihtiyaçlarının artması, mal değiş tokuşuna dayalı bir alışveriş ilişkisini doğurmuştur. İhtiyaçların karşılanması amacıyla mesleki bir iş bölümü ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak belirli işi yapan kişiler, zamanla o alanda uzmanlaşmıştır. Gelişen teknolojiye bağlı olarak meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması, hem iş bölümünü hem de uzmanlaşmayı geliştirmiştir. Bu gelişmelerin sonucunda ise teknik iş bölümü ortaya çıkmıştır. Teknik iş bölümü, işletmelerin bir malın çeşitli üretim aşamalarının birinde uzmanlaşmasını ifade eder. Örneğin bir kumaşın üretim sürecini ele alırsak, pamuğun ipliğe dönüştürülmesi, boyanması, kumaş hâline getirilmesi, ambalajlanması, reklam ve pazarlamasının yapılması farklı işletmeler ve kişiler tarafından gerçekleştirilir.

1. İş bölümü, hangi açılardan toplumsal bir ihtiyaçtır? Belirtiniz.
2. Geçmişte tek kişi tarafından yapılırken günümüzde farklı uzmanlık alanlarına ayrılmış olan işlere örnekler veriniz.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GÜVENLİK İHTİYACI

Güvenlik, insanın en önemli temel ihtiyaçlarından biridir. İnsanlar kendilerini güvende hissetmek isterler. Devletler, vatandaşlarının iç ve dış tehditlere karşı güvenliğini sağlamak için çeşitli birimler kurmuşlardır. Emniyet teşkilatı, ordu, zabıta teşkilatı vb. bu güvenliğini sağlamakla görevlidir.

Osmanlı Devleti'nde huzur ve güveni sağlamak amacıyla kurulan ilk zabıta amirlikleri, "kadılık" ve "subaşılık" kurumlarıdır. İstanbul; yeniçeri ağası, bostancıbaşı, cebecibaşı, topçubaşı ve kaptanpaşanın sorumluluğundaki bölgelere ayrılmıştır. Bunların dışında da gece gündüz şehri dolaşan ve asayişten sorumlu olan "kullukçular" ve "kara kullukçular" vardır. Bunların toplu olarak bulunduğu yerlere "karakulhane" denilmektedir.

Ülkemizde polis teşkilatı 10 Nisan 1845 tarihinde kurulmuştur. 1871 yılında da şehirlerde güvenliğini sağlama görevi askerlerden alınarak polis teşkilatına devredilmiştir. Cumhuriyet sonrasında, 1932 yılında "Polis Teşkilatı Kanunu" çıkarılarak polis teşkilatının yasal yapısı yeniden belirlenmiştir. 1953 yılında da "Trafik Zabıtası" kurulmuş ve trafik polisliğinin temeli atılmıştır. 1982 yılında, toplumsal olaylara müdahale edecek bir birim olarak "Çevik Kuvvet" kurulmuştur. Bugün polis teşkilatı içinde Yunuslar (motosikletli asayiş ekipleri), Şahinler (motosikletli trafik ekipleri), Otoyol Polisi, Okul Polisi, Deniz Polisi, Su Altı Polisi (balık adamları), Turizm Polisi, Atlı Polis gibi birimler bulunmaktadır.

Günümüzde güvenlik kavramının içeriği genişlemiş ve önemi artmıştır. Emek hırsızlığı, İnternet ve bilişim suçları yeni güvenlik ihtiyaçlarını doğurmuştur. İş güvenliği, gıda güvenliği, bilişim güvenliği, ulaşım güvenliği gibi kavramlar hayatımıza girmiştir. Trafik güvenliğini sağlamak, suçluları bulma ve yakalamayı kolaylaştırmak amacıyla şehrin değişik yerlerine güvenlik kameraları yerleştirilmiş ve bunlar hayatımızın bir parçası olmuştur. Sosyal güvenlik teşkilatları ağı bütün vatandaşları kapsayacak şekilde geliştirilmiştir.

<http://kastamonu.pmyo.edu.tr>

2. Fotoğraf: Trafik polisleri

1. Güvenlik kavramı niçin bir ihtiyaçtır? Belirtiniz.
2. Güvenlik kavramı geçmişten günümüze nasıl bir değişim göstermiştir? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

TOPLUMSAL İHTİYAÇ OLARAK DEVLET

İnsanlığın uygarlığa geçişini sağlayan ilk ve başlıca unsur tarım olmuştur. Tarımla birlikte insan, basit toplayıcı olmaktan çıkarak tabiatla tarım faaliyetleri çerçevesinde kurduğu ortaklıkla besin üreticisi durumuna gelmiştir. Bu suretle insan, toplayıcı konumundan üretici konumuna geçmiştir.

Tarım faaliyetleri ile birlikte insanın besin üreticisi hâline gelmesinin belli neticeleri olmuştur. Bunlardan en önemlisi, toplumlar arasındaki farklılaşmadır. İkincisi ise bu farklılaşmaya bağlı olarak toplumlar arasında çatışmaların ortaya çıkışıdır. Toplumun bu çatışmalar içinde varlığını sürdürmesi, toplum içinde çekirdek mahiyetinde belli kurumların doğmasını gerekli kılmıştır. Bunların başında da toplumun diğer toplumlara karşı savunulmasını üstlenen savunma örgütünün ortaya çıkışı gelmektedir. Söz konusu savunma örgütü, toplumun ve toplumlar arası ilişkilerin gelişmesine bağlı olarak “devlet”e dönüşecek olan kurumun temelini oluşturmaktadır.

1. Resim: Tarihte Türk devletleri

Yerleşik tarımla birlikte zenginliğin giderek artması, yerleşik toplumları göçebe çoban toplumların saldırı ve yağma hedefi hâline getirmiştir. Öncelikle askerî ilişkiler içinde doğmuş olan çekirdek kurum, yerleşik tarımın gerçekleştirilmesinde üstlendiği görevle birlikte giderek sosyal bir otorite hâline gelmiştir. Toplumlar arasında var olan çelişki ve çatışmalar içinde söz konusu sosyal otorite giderek siyasi bir hüviyet kazanmış, “devlet”e dönüşmüştür.

(Özetlenerek alınmıştır.)

İsmail Coşkun, *Modern Devletin Doğuşu*.

1. Devlet, hangi toplumsal ihtiyacın karşılığı olarak ortaya çıkmıştır? Düşüncelerinizi belirtiniz.
2. Günümüzde devlet tarafından karşılanan toplumsal ihtiyaçlar nelerdir? Örnekler veriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

TÜRKİYE'DE İLK BELEDİYE: ŞEHREMANETİ

Kırım Savaşı'ndan sonra İstanbul'un nüfusu olağanüstü artmış; temizlik, sağlık ve ulaşım sorunları çığ gibi büyüyerek içinden çıkılmaz bir hâl almıştır. Bu problemlerin çözülmesinde yetersiz kalınması, yöneticileri şehrin hizmetlerini göreceк yeni bir kurum oluşturmaya yöneltmiştir. Böylece ilk belediye örgütü, "şehremaneti" adıyla 1854 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Şehremaneti, şehremini (belediye başkanı) olarak adlandırılan görevli tarafından yönetilecekti. Şehremini, şehirle ilgili kararların alınması ve yürütülmesinde Meclis-i Vâlâ (Danışma Meclisi) tarafından hazırlanan nizamnameyle oluşturulan şehir meclisi ile birlikte çalışacaktı.

3. Fotoğraflar: Belediye hizmetleri

Şehremaneti, başlıca şu görevleri görmekle yükümlüydü:

1. Zorunlu ihtiyaç maddelerinin teminini kolaylaştırmak ve gözetmek
2. Fiyatların belirlenmesi (narh) ve bunun kontrolü
3. Şehrin temizliğinin sağlanması
4. Çarşı ve pazarın denetimi
5. Vergilerin toplanarak maliye hazinesine devredilmesi

<http://yunus.hacettepe.edu.tr>

1. Belediyecilik hangi toplumsal ihtiyaçlar sonucunda ortaya çıkmıştır? Belirtiniz.
2. Günümüzde belediyecilik faaliyetlerini dikkate aldığımızda, belediye hizmetlerinde ne gibi değişimlerin olduğunu söyleyebiliriz? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

İnsanların bir arada yaşaması bazı ihtiyaçları ortaya çıkarmıştır. Toplumsal hayatın sürekliliği, bu ihtiyaçların karşılanmasıyla mümkündür. Dinamik bir yapıya sahip olan toplumda yeni ihtiyaçlar ortaya çıkabileceği gibi var olan ihtiyaçlar da değişmektedir. Bu ihtiyaçlarla birlikte onların karşılanma biçimleri de sürekli değişim hâlinindedir.

10. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki tabloda toplumsal ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların giderilme yollarının değişimine ilişkin örnekler verilmiştir. Tabloyu inceleyip verilenlerin dışında örnekler bulunuz. Bulduğunuz örnekleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Toplumsal İhtiyaçlar	İhtiyaçların ve Giderilme Yollarının Değişimine İlişkin Örnekler
1. Barınma	Geçmişte barınma ihtiyacı ahşap, taş ve kerpiç evler ile karşılanırken günümüzde betonarme yapılar, apartman daireleri, gökdelenler vb. yapılarla karşılanmaktadır.
2. Güvenlik	Geçmişte sadece can ve mal güvenliği kavramları varken günümüzde sosyal güvenlik, özel hayatın gizliliğinin güvenlik altına alınması, bilişim güvenliği gibi kavramlar da ortaya çıkmıştır.
3. Ait olma ihtiyacı	Geçmişte sadece aile ve akraba gruplarında giderilirken günümüzde sporda taraftarlık, şehir ve ulusa ait olma, siyasi partilere üye olma biçiminde karşılanmaktadır.
4. Sosyal kabul görme	Geçmişte güç ve iktidara dayalı saygınlık ön planda iken günümüzde meslekler, bilgi düzeyi, yetenekler ön plana çıkmıştır.
5. Çalışma (iş)	Geçmişte çalışma hayatında zanaatkarlar, usta-çırak ilişkisi, loncalar varken günümüzde atölyeler, fabrikalar, şirketler, çok uluslu şirketler ortaya çıkmıştır.
6. Aile	Geçmişte, geleneksel yapı içinde bir üretim birimi iken modern toplumda tüketici bir birime dönüşmüştür. Bu değişim, aile içinde bireylerin rollerini de etkilemiştir.
7. Sağlık	Geçmişte basit yöntem ve tekniklerle, bitkilerle tedaviler uygulanırken günümüzde hastaneler, ilaç endüstrisi, ameliyat teknikleri ve tedavi yöntemleri gelişmiştir.
8. Ulaşım	Geçmişte yaya veya hayvan gücüne dayalı iken tekniğin ilerlemesi ile günümüzde motorlu araçlarla, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu ile sağlanmaktadır.
9. Yardımlaşma	Geçmişte yardımlaşma aile içi ve küçük gruplarda yardımlaşma ve imece usulü şeklinde iken günümüzde vakıflar, yardım dernekleri, yardım kampanyaları aracılığıyla sağlanmaktadır.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

İLETİŞİM KURMA İHTİYACI

Aşağıdaki satırlarda esir olarak tutulan, insanlardan soyutlanarak sorgulanma sürecinde bulabildiği tek kitapla yalnızlığa ve yetersiz uyarılmaya direnmeye çalışan bir insanın öyküsü anlatılmaktadır.

“Ağzımızdan gerekli “kanıt”ı almalarını sağlayacak baskı, kaba dayaktan ya da bedensel işkenceden daha incelikte uygulanmalıydı. Akla gelebilecek en zekice soyutlama yoluyla. Bize hiçbir şey yapmadılar; bizi tümüyle hiçliğin içine yerleştirdiler, çünkü bilindiği gibi yeryüzünde hiçbir şey insan ruhuna hiçlik kadar baskı yapmaz. Her birimizi tam bir boşluğa, dış dünyaya sıkı sıkıya kapalı bir odaya hapsedmekle...

Bütün çevreme ve hatta kendi bedenime bile tümüyle hiçlik egemendi. Elimden her nesneyi almışlardı, zamanı bilmeyeyim diye saati, yazı yazmayayım diye kalemi, bileklerimi kesmeyeyim diye bıçağı ve en ufak sakinleştirici nesneleri bile benden aldılar. Tek bir söz söylemesine ve tek bir soruyu yanıtlamasına izin verilmeyen gardiyandan başka bir insan yüzü görmedim, bir insan sesi duymadım; göz, kulak, bütün duyular sabahdan geceye, geceden sabaha kadar en ufak bir besin almıyordu. İnsan kendi kendisiyle, kendi bedeniyle ve masa, yatak, pencere, leğen gibi dört-beş dilsiz nesneyle çaresizlik içinde tek başına kalıyordu. Suskunluğun siyah okyanusundaki cam fanuslu bir dalgıç gibi yaşıyordu, insan. Kendisini dış dünyaya bağlayan halatın kopmuş olduğunu ve o sessiz derinlikten hiçbir zaman yukarı çekilmeyeceğini ayımsayan bir dalgıç gibi hatta. Yapacak, duyacak, görececek hiçbir şey yoktu...

İnsan sabahdan akşama kadar bir şey olmasını bekler ve hiçbir şey olmaz. İnsan bekler, bekler, bekler, şakakları zonklayana dek düşünür, düşünür, düşünür. Hiçbir şey olmaz. İnsan yalnız kalır. Yalnız, yalnız...

Dizlerim titremeye başladı: “BİR KİTAP!” Dört aydır elime bir kitap almamıştım ve içinde insanın art arda sıralanmış sözcükler, satırlar, sayfalar ve yapraklar görebileceği, başka, yeni, şaşırtıcı düşünceleri okuyabileceği, tanıyabileceği, beynine alabileceği bir kitabın hayali bile insanı hem coşturuyor hem de uyuşturuyordu... Bakar bakmaz düş kırıklığına uğradım, hatta yoğun bir öfkeye kapıldım; bu kadar büyük bir tehlikeyi göze alarak ele geçirdiğim, bu kadar büyük bir beklentiyle sakladığım kitap, bir satranç albümüydü, yüz elli ustanın oyunundan oluşan bir toplamaydı... Belki okunacak bir şey, bir giriş, bir yönlendirme yazısı keşfederim diye sayfaları isteksizce karıştırdım...

Yalnızca zamanı doldurmak için başlayan bu uğraş zevke dönüştü ve büyük satranç otoriteleri yalnızlığımda bana candan dost oldular. Taşların sonsuz yer değiştirmesi, sessiz hücreyi her gün canlandırıyordu. Düzenli alıştırmalar sayesinde düşünme yeteneğim sarsılmış kesinliğini yeniden kazanırken beynimin tazelenildiğini ve bilendiğini hissediyordum.”

(Özetlenerek alınmıştır.)

Stefan Zweig, Satranç.

1. Metinde hangi toplumsal ihtiyaçlardan söz edilmektedir? Belirtiniz.
2. Metinde söz edilen ihtiyaçlar başka hangi toplumsal ihtiyaçlara kaynaklık etmektedir? Açıklayınız.

2. Toplumsal Kurumlar

Başlarken

2. Resim: Toplumsal ihtiyaçları karşılayan kurumlar

Aşağıda verilen kurumların karşıladığı toplumsal ihtiyaçları noktalı yerlere yazınız.

Adliye : **Hukuk** Müftülük : Banka : Okul :
Müze : **Kültür** TBMM : Hastane : Vakıflar :

Pusula

Toplumsal kurumlar, insanların uzun süreli deneyim ve öğrenmeleri ile ortaya çıkmış, toplumsal ihtiyaçları karşılamaya yönelik örgütlenmelerdir. Kurumlar, toplumsal yapıyı ayakta tutan temel toplumsal birimlerdir. Eğitim, aile, siyaset, kültür, din, hukuk gibi. Bu kurumların zaman içinde şekil ve yapıları değişmiş, işlevleri artmıştır. Bunlar, günümüzde daha fazla uzmanlaşmaya ve teknoloji kullanımına bağlı olarak işlevlerini yerine getirmeye devam etmektedir.

1. Etkinlik

Basamaklar

Aşağıdaki metni ve tablodaki örnekleri inceleyip noktalı yerlere benzer örnekler yazınız.

İnsanlar önce ihtiyaçlarını karşılamak üzere belirli eylemlerde bulunurlar. Eylemler tekrarlanır ve tekrarlanan eylemler zaman içinde alışkanlık ve ortak tecrübeleri ortaya çıkarır. Alışkanlık ve ortak tecrübeler gelecek nesillere aktararak âdet hâlini alır. Âdetler norm (kural) hâline gelir ve sonunda normlar toplumsal kurumları ortaya çıkarır. Toplumsal kurumlar, toplumun kültürüne bağlı olarak biçimlenir. Uzun ömürlü olan bu yapılar zaman içinde değişebilir. Her toplumda bulunan, fakat farklı özellikler taşıyan kurumlar temelde insan ilişkilerini düzenleme işlevine sahiptir.

KURUMLAR	Kültür, hukuk,
NORMLAR	Büyüklerle saygı, cenaze merasimi,
ÂDETLER	Bayramlaşma, misafirperverlik,
ALIŞKANLIKLAR	Selamlaşma, uğurlama, karşılama,
EYLEMLER	El sıkışma, konuşma,

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

KURUMLAR

Bir kavram olarak kurumun iki farklı anlamı vardır. Birinci anlamı daha çok sosyolojide kullanılır ve geniştir. Toplumsal kurum şeklinde ifade edilir. Buna göre geniş anlamda kurum; “toplumda, belirli değerler çerçevesinde belirli amaçlara göre oluşmuş, örgütlü ortak düşünce, kural ve davranış kalıplarının oluşturduğu bütünlük”tür. Bu anlamda kurum soyut ve geneldir.

Kurumun ikinci anlamı daha somut ve dar kapsamlıdır. Buna göre kurum etkinlik ve hizmet ağı tüm ülkede yaygın olan, belirli görev ve hizmetle yükümlenmiş, hizmeti gerçekleştirmek için gerekli bina, insan ve gerece sahip, amaç ve kuralları belli örgütlenmelerdir. Bu tür kurumlara, Türk Dil Kurumu, Türkiye İstatistik Kurumu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, İş ve İşçi Bulma Kurumu örnek verilebilir.

Günlük dilde kurum ve kuruluş kavramlarının aynı anlamda kullanılması anlam açısından doğru değildir. Şöyle ki; kurum ülke çapında ya da bölgesel düzeyde yaygın iken; kuruluş bina içindeki gruplara ya da binanın yakın çevresine hizmet vermeyi amaçlar. Kurum daha yaygın ve geniş politikalar güderken kuruluşun politikası seçtiği somut hizmet ile sınırlıdır. Kuruluş, bir kuruma bağlı olabilir.

1. Geniş anlamda toplumsal kurumlardan bazıları aşağıda verilmiştir. Verilmeyenleri noktalı yerlere yazınız. Hukuk, eğitim, ekonomi, sivil toplum kuruluşları, siyaset,

.....

.....

2. Aşağıdaki tabloda verilen geniş anlamda toplumsal kurumlara örnekler bularak noktalı yerlere yazınız.

Geniş Anlamda Toplumsal Kurumlar				
Hukuk	Eğitim	Ekonomi	Sivil Toplum Kuruluşları	Siyaset
Mahkemeler				
Barolar				
.....				
.....				
.....				

Toplumlar devamlılıklarını sürdürebilmek için ihtiyaçlarını gidermek zorundadır. Toplumsal kurumlar, bu ihtiyaçların karşılanması amacıyla oluşmuştur. Başka bir deyişle, her toplum kendi ihtiyaçlarına göre bazı toplumsal kurumlar oluşturur. Toplum içinde çeşitli görevleri yerine getiren toplumsal kurumlar, kendi aralarında uyumlu bir bütünlük gösterir.

a. Aile

3. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

AİLE KURUMU

Neslin devamını sağlama gibi bir işlevi bulunan aile, toplumun varlığının devam ettirilmesinde de en temel toplumsal kurumdur. Aile, çocuğun fiziksel, psikolojik, biyolojik ve diğer gereksinimlerini karşılar. Bireye temel beceriler kazandırarak onu toplumsal hayata hazırlar. Çocuk, ilk eğitimini ailede alır. Aile, toplumsal normların çocuğa-etkileşim içerisinde aktarılmasını sağlar ve üyesi bulunan bütün bireylere duygusal, psikolojik ve ekonomik destek verir.

Günümüzde ailenin işlevlerinde bazı değişimler görülmektedir. Çok genel bir sınıflandırmayla bu değişiklikler, yapısal anlamda ailenin küçülmesi olarak özetlenebilirken üyeler arasında kontrol düzeyinin düşmesi veya çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynin çocuklarıyla geçirdiği zamanın giderek azalması, aile kurumundaki fonksiyonel değişiklikler olarak ifade edilebilir. Her tür toplumsal değişmeye rağmen, aile bugün de bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan en önemli kurum olmaya devam etmektedir.

Ailenin işlevindeki bu dönüşümlerle birlikte, eşler arasındaki bağın ve anne baba ile çocuklar arasındaki ilişkilerin yapısında da büyük değişiklikler olmuştur. Geniş kapsamlı akrabalık ilişkileriyle belirlenen geleneksel toplumlarda az görülen çekirdek aile, bugün yaygın bir aile tipidir. Yakın bir geçmişe kadar anne baba, çocuklarının ne zaman ve kiminle evleneceği konusunda karar vermede belirleyici iken kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması ve ailede demokratik eğilimlerin eğitimle yükselmesi sonucu olarak bireyler kendi seçimlerini kendileri yapmaktadır.

1. Aile, bireylerin hangi ihtiyaçlarını karşılamaktadır? Belirtiniz.
2. Geçmişten günümüze ailenin işlevlerinde meydana gelen değişimlere ilişkin örnekler bularak noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

b. Eğitim

4. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

EĞİTİM KURUMU

Eğitim, çeşitli toplumsal ihtiyaçları karşılayan, toplum için vazgeçilmez bir kurumdur. Eğitimin çok önemli iki temel işlevi vardır. Bunlar, kültürel mirasın yeni kuşaklara aktarılması ve bireyin toplumsallaşmasıdır. Birey, eğitim süreci içerisinde toplumun değer ve normlarını öğrenir. Bunun yanında eğitimin siyasal işlevleri, ekonomik işlevleri, kültürel ve toplumsal işlevleri de vardır. İyi bir vatandaş yetiştirmek, bireyi iş hayatına hazırlamak, toplumsal normlara uyulmasını sağlamak bunlar arasında sayılabilir. Eğitim, okulda formel olarak verildiği gibi informal yollarla da bireyin fiziksel, psikolojik, sosyal ve kültürel gelişimini sağlamaktadır.

4. Fotoğraflar: Formel eğitim sürecinde öğrenciler

İnsanın hayatı boyunca ihtiyaç duyduğu bir faaliyet olan eğitimin önemi, yaşadığımız çağda artmıştır. Buna bağlı olarak eğitim kurumu da daha önemli hâle gelmiştir. Hizmet içi eğitim faaliyetleri, yaygın eğitim hizmetleri, kurslar, çeşitli konferanslar, seminerler insanların formel eğitim sonrasında da eğitime devam etmesini sağlamaya yönelik uygulamalardır. Günümüzde eğitim, insanların sahip oldukları yetenekleri ortaya çıkarmaya ve geliştirmeye yardım etmektedir. İyi bir eğitim almış olmak, bugün için yüksek statü sahibi olmanın en temel şartlarından biridir.

1. Eğitim hangi temel ihtiyaçları karşılar? Belirtiniz.
2. Günümüzde eğitimin yapısında ve işlevlerinde meydana gelen değişimlere ilişkin örnekler bularak noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK VAKIFLAR

Vakıflar, başlangıçta belirli ihtiyaçların giderilmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. Daha sonraları toplumların kültürel yapısı, ihtiyaçları, eğilimleri ve zenginliklerine göre gelişerek toplumda yerini almıştır. Eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, ekonomi, ulaşım ve güzel sanatlar gibi alanlarda toplumdaki insanların yardımlaşma ve dayanışma duygularını geliştirerek toplumsal ilerlemenin de öncüsü olmuştur.

Vakıfların, insan psikolojisi ile toplumun değerlerinin, iktisadi ve sosyal hayatın ortaya çıkardığı ihtiyaçlarla birleştiği noktada bulunduğunu söyleyebiliriz. Dayanışma, ihtiyaç sahiplerine yardım elini uzatma ve en geniş anlamda toplumsal yardımlaşma düşüncesi geçmişten günümüze kadar bireylerin vakıflara önem vermesinin nedenlerindendir. İnsanın ihtiyaçları arasında yer alan mutluluk, bireysel tatmin, kendini gerçekleştirme, kendisinden sonra iyi ad bırakma ve ölümsüzleşme düşüncesi vakıf kurma düşüncesinin temel dinamikleri arasında sayılabilir.

Vakıf kurma fikrinin altında yatan temel düşünce, devamlı değişen bir temel çerçeve olarak asırlardır insan doğasındaki “iyilik” ve “adalet”tir. Bu değerlerle yaşayan bir varlık olan insan, içinde bulunduğu toplumda ihtiyaç sahibi olanlara sosyal çevre, ekonomi, güvenlik vb. konularda yararlı olmayı da amaçlamıştır.

İnsanlığın ilerlemesini sağlayan bilim sevgisi ve öğrenme merakı tarihin her döneminde saygı, sevgi, güç ve iktidar aracı olmuştur. Bu niteliklere sahip olmak isteyen kişi, kendisi bilim yapmak için vakıf kurabileceği gibi başkalarının çalışmasına destek de verebilir. Bunun en açık örneklerinden biri vakıf kütüphaneleridir. Vakıflar yolu ile iktisadi, mali ve sosyal yönden pek çok hizmet gerçekleştirilmektedir.

Önceki hâli

Sonraki hâli

5. Fotoğraflar: Nasuh Paşa Külliyesi- Aydın

1. İnsanlar niçin vakıf kurma ihtiyacı hissederler? Geçmişten günümüze ihtiyaçları dikkate alarak sorgulayınız. Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

2. Günümüzde vakıflar hangi ihtiyaçları karşılamaktadır? Örnekler veriniz.

Kurumların Ortak Özellikleri

1. Her kurum, toplum ihtiyaçlarının bir bölümünü karşılar.
2. Kurumlar birbiriyle etkileşim hâlinindedir.
3. Kurumlar düzenli ve kalıplaşmış statü, rol ve normlar bütünüdür.

6. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

DARÜLACEZE

30 Ocak 1896'da II. Abdülhamit'in emriyle İstanbul'da açılmıştır. Kurulduğu günden bugüne kapıları din, dil, ırk, sınıf ve cinsiyet farkı gözetilmeksizin bakıma muhtaç, kimsesiz ve engelli insanlarla

6. Fotoğraf: Darülaceze

sokağa bırakılmış çocuklara açık olan Darülaceze, bu insanların her türlü ihtiyacını karşılayarak onlara barınma imkânı sağlamaktadır. Bünyesinde ibadete açık olan camisi, kilisesi ve havrasıyla dünyada eşi olmayan bir hayır kurumudur. Kuruluş süreci 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'na kadar uzanır. Bu savaşın ardından Rumeli'de Osmanlı'nın elinden çıkan bölgelerden İstanbul'a göçler başlamıştır. Bu göçler sonunda sosyal yaşam değişmeye başlamış ve İstanbul'da dilenciler ortaya

çıkmıştır. İkinci Abdülhamit yoksul, engelli ve kimsesiz çocukların bir araya toplanarak zanaat sahibi olmalarını, yaşlı ve kimsesizlerin son yıllarını huzur içinde geçirmelerini sağlamak amacıyla 30 Mart 1890 tarihinde Dâhiliye Nazırı Halil Rıfat Paşa'ya bir düşkünler evi kurulmasını emreder. Daha sonraki süreç içerisinde gerekli altyapı çalışmaları yapılır ve Darülaceze hizmete açılır.

<http://www.darulaceze.gov.tr>

1. Darülaceze, hangi sosyal ihtiyaçlardan dolayı kurulmuştur? Açıklayınız.
2. Ülkemizde aynı amaçlara hizmet eden başka hangi kurumları biliyorsunuz? İsimlerini aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

ç. Hukuk

Pusula

HUKUK KURUMU

Hukuk, bireylerin birbirleriyle ve toplumla ilişkilerini düzenleyen, bireysel hak ve özgürlükleri evrensel normlarla güvence altına alan ve devlet tarafından uygulanan yazılı kurallar bütünüdür. İnsanların toplumda nasıl davranmaları gerektiği konusunda belirleyici olan hukuk, toplumda düzen, adalet, güvenlik, huzur gibi ihtiyaçları karşılamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Toplumdan topluma, zaman içinde ve ihtiyaçlara bağlı olarak değişmiştir. Hukuksal normlar genellikle toplumsal değerlere dayanır. Toplumsal ihtiyaçların çeşitlenmesi, bilim ve teknolojinin gelişmesi ile günümüzde İnternet ve bilişim hukuku, uzay hukuku, medya hukuku, patent hukuku gibi hukuk dalları ortaya çıkmıştır.

7. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

1. Aşağıdaki tabloda verilen hukukun toplumsal işlevlerine birer örnek bularak noktalı yerlere yazınız.

Hukukun İşlevleri	Örnekler
1. Hukuk, çatışan menfaatlerin uzlaştırılması yoluyla toplumsal düzenin korunmasını sağlar.	İşçi ile işverenin birbirine zıt menfaatlerini, ortak bir faydada (iş hukukunda) uzlaştırarak hem iş hayatında hem de toplumda düzeni sağlar.
2. Siyasi iktidarın örgütlenmesini ve meşrulaştırılmasını sağlar.	
3. Toplumsal hayatı düzenleyici kurallar koyar.	
4. Yasaların, belirlenen temel amaçlarına uygun olarak uygulanmasını sağlar.	
5. Toplumsal hayatı, insan hakları esasına göre düzenler.	

2. Hukuk kurumunun toplumsal ihtiyaçlar ile ilişkisi nedir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ

Anayasa, devletin teşkilatlanmasını ve fonksiyonlarını belirginleştirir, temel hak ve özgürlükleri koruma altına alır. Anayasa, devletle toplum arasındaki bir sözleşmedir. Devlet, anayasa ile gücünü meşrulaştırırken topluma temel hak ve özgürlükleri koruyacağı taahhüdünü verir. Devletlerin ortaya çıkışı çok eski olmasına rağmen yazılı anayasaların ortaya çıkışı yenidir. İlk yazılı anayasa ABD'de 1787 yılında kabul edilmiştir. Fransız İhtilali ile hızlanan yazılı anayasa yapım süreci Osmanlı Devleti'ni de etkilemiştir. Osmanlı Devleti'nde yazılı bir anayasaya geçiş tarihçesi şu şekilde verilebilir:

1. Sened-i İttifak (1808): Âyanlarının gücünün sınırlandırılması amacıyla Osmanlı Devleti ile âyanlar arasında imzalanan bu belge, bazı hukukçulara göre Osmanlı'daki ilk anayasa belgesi sayılmaktadır.

2. Tanzimat Fermanı (1839): Devletin bütün uyruklarının can ve mal güvenliğinin sağlanması; adil bir vergilendirme, askerlik işlerinin düzene bağlanması, yargılama hakkı ve yargılamanın aleniliği, mülkiyet hakkı, eşitlik ilkesi gibi hükümleri içeren bir padişah fermanıdır.

3. Islahat Fermanı (1856): Tanzimat Fermanı'nın tamamlayıcısıdır. Azınlıklar için bazı ilave güvenceler sağlamıştır.

4. Kanunuesasi (1876): Türk tarihinin ilk yazılı anayasasıdır. Bu anayasa ile devletin monarşik ve teokratik yapısı korunmuş; padişahın bazı yetkileri, bir kısmı padişahça atanan (Meclis-i Âyan), bir kısmı halk tarafından seçilen (Meclis-i Mebusan) meclise devredilmiştir.

5. II. Meşrutiyet (1908): Kanunuesasi'de bazı değişiklikler yapılarak padişahın yetkileri oldukça sınırlandırılmıştır. Meşruti monarşiye geçilmiştir.

6. Teşkilat-ı Esasiye (1921): 23 Nisan 1920'de Ankara'da toplanan meclis tarafından kabul edilmiş 24 maddeli bir anayasadır. En önemli maddesi, "Hâkimiyet, kayıtsız şartsız milletindir." ilkesidir. Meclis hükûmeti sistemini getirmiştir.

7. 1924 Anayasası: Bir yandan meclis hükûmeti sistemine, diğer yandan parlamenter rejime benzeyen yönleri vardır. Egemenlik meclisindir. Yürütme, cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna aittir. Anayasanın üstünlüğü ilkesi geçerlidir.

8. 1961 Anayasası: Çoğulcu bir toplum yapısı getirilmiştir. Ulusun egemenliğinin yetkili organlar tarafından kullanılacağı belirtilerek Anayasa Mahkemesi, Cumhuriyet Senatosu, Yüksek Hâkimler Kurulu kurulmuş ve meclisin yetkileri sınırlandırılmıştır.

9. 1982 Anayasası: Cumhuriyet senatosu kaldırılmış, siyasi örgütlenmelere bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Cumhurbaşkanının yetkileri artırılmıştır.

7. Fotoğraf: Meclis-i Mebusan'ın açılışı-1876

Yukarıda verilen tarihsel süreçte ortaya çıkmış anayasa çalışmalarında hangi ihtiyaçlar etkili olmuştur? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

d. Din

9. Etkinlik

Tartış, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

BİR TOPLUMSAL KURUM OLARAK DİN

Başlangıcı insanlık tarihi kadar eski olan, bireyi ve toplumu etkileyen en önemli toplumsal kurumlardan biri dindir. Din, insanların hayatı anlama ve açıklama ihtiyacına cevap veren ve toplumu bir arada tutan ortak bir kuvvettir. Din, toplumlara bir değerler ve semboller sistemi sunarak onlara ortak bir bakış açısı, kolektif bir şuur kazandırır. Her din, toplumun içinde var olur ve belirli ritüel (tören)lerden oluşur. Din bir toplumsal kurum olarak evlilik, aile, bayramlar, sosyal kurallar, doğum, ölüm, savaş, barış, eğitim vb. alanları etkilemektedir.

1. Din, bireyin ve toplumun hangi ihtiyaçlarından doğmuştur? Tartışınız.
2. Din, en çok hangi toplumsal kurumları etkilemektedir? Ortak düşüncelerinizi defterinize yazınız.

e. Sağlık

10. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI

Sosyal güvenlik; fizyolojik, ekonomik ve sosyal risklere karşı bir dizi kamu önlemi ile bireyin ve toplumun kendini korumasıdır. Sosyal güvenlik sistemlerinin gelişimi, Sanayi Devrimi'nden sonra olmuştur. 1789 Fransız İhtilali sonrasında, 1793 yılında Fransız Anayasası ile "kamu haklarından yararlanmanın bir hak olduğu" kabul edilmiştir. Modern sosyal güvenlik sistemlerini başlatan, Alman devlet adamı Bismarck olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında sosyal güvenlik kurumları, ülkelerin ekonomik ve sosyal politikalarının vazgeçilmez bir parçası olarak anayasal güvenceye kavuşmuştur. Böylelikle çalışanlar, sağlık hizmetleri ile ilgili bazı haklar kazanmıştır.

Endüstrileşme öncesi toplumlarda da bazı sosyal güvenlik uygulamalarına rastlanır, ancak bunlar daha çok aile içi dayanışma, dinsel nitelikli hayır kurumları ile yoksullara ve hastalara bağışlar şeklinde olmuştur. Osmanlı Devleti'nde sosyal güvenlik kurumlarının görevini loncalar, vakıflar, hayır kurumları yapmıştır. Osmanlı Devleti'nde sosyal güvenlik kurumlarının ortaya çıkışı da gecikmiştir.

1 Nisan 1866 tarihinde kurulan ilk işçi örgütü "Ameleperver Cemiyeti", zanaat öğretme, araç ve gereç sağlama ve iş bulma gibi amaçları ile yetersiz de olsa ilk sosyal güvenlik uygulaması kabul edilebilir. Cumhuriyetin kurulmasından sonra sosyal güvenlik kurumlarına yönelik bazı yasal düzenlemeler yapılmaya çalışılmış ama sosyal güvenlik kurumlarının çağdaş ve kurumsal bir kimliğe kavuşması İkinci Dünya Savaşı sonunda olmuştur.

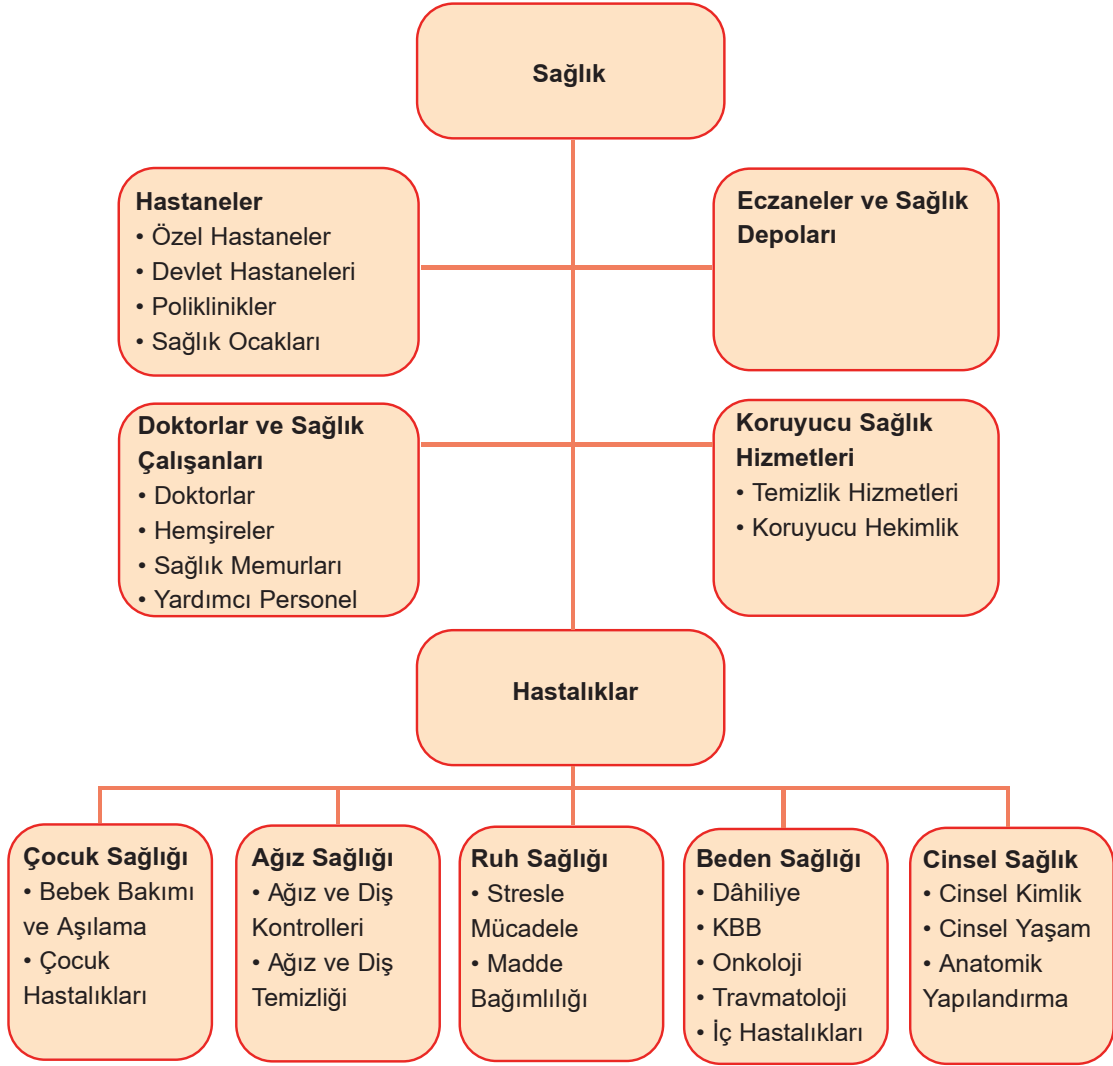
<http://dergiler.ankara.edu.tr>

1. Ülkemizde bildiğiniz sosyal güvenlik kurumları hangileridir? Defterinize sıralayınız.
2. Sosyal güvenlik kurumları niçin gereklidir? Gerekçelerinizi sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıdaki tabloyu inceleyip soruyu cevaplayınız.

Sağlık kurumunu ortaya çıkaran ihtiyaçlar nelerdir? Sağlık ile ilgili yukarıda verilen kavramları da dikkate alarak düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

f. Ekonomi

12. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

TOPLUMSAL İHTİYAÇLAR VE EKONOMİ

Toplumsal ihtiyaçların giderilmesinde ekonomik faaliyetlerin önemli bir yeri vardır. Bu faaliyetlerin bir tarafını üretim, diğer tarafını da tüketim oluşturur. Üretenler ve tüketenler bu döngünün içerisinde. Ekonomi bilimi, üretim ve tüketim faaliyetlerine bağlı olarak yaratılan zenginliğin toplumun bütünü için kullanılması sürecini araştırır.

Toplumsal ihtiyaçların karşılanması, devlet ve özel sektör tarafından gerçekleştirilecek yatırımlarla mümkündür. Topluma bayındırlık hizmetleri götürülürken yapılan yollar, köprüler, barajlar büyük masrafları beraberinde getirir. Hastane ve okulların açılması, ülke güvenliği için savunma sanayisinin geliştirilmesi, yapılacak harcamalara bağlıdır. Bunun yanında kamu hizmetlerini yürütürken kamu görevlilerine ödenen maaşlar, devlet bütçesine önemli yükler getirmektedir.

Söz konusu hizmetlerin düzenli yürütülebilmesi, ülke ekonomisinin gücüyle orantılıdır. Güçlü bir ekonomi, kamusal ihtiyaçların düzenli bir biçimde karşılanmasını da sağlayacaktır. İstikrarlı bir ekonomi, toplumun ihtiyaçlarının aksamadan yerine getirilmesinde temel belirleyici güç olacaktır.

Ekonomi kurumu, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında nasıl bir rol üstlenmektedir? Düşüncelerinizi belirtiniz?

g. Siyaset

13. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

TOPLUMSAL İHTİYAÇLAR VE SİYASET

Siyaset, toplum üzerinde denetim kurmak ve topluma yön vermek isteyen bir kurumdur. Öncelikli görevi devletin yönetimiyle ilgilidir. Toplumsal ihtiyaçların yerine getirilmesinde en aktif rolü üstlenmesi bu görevinin bir sonucudur. İhtiyaçların karşılanmasında nelere öncelik verileceğini, bu amaçla devlet-vatandaş ilişkisinin nasıl düzenleneceğini siyaset belirler.

Siyaset, toplumun ihtiyaçlarının belirlenmesi ve karşılanmasında önemli işlevlere sahiptir. Sağlıklı olması, toplumsal mekanizmanın işleyişini kolaylaştırır. Devlet hizmetleri vatandaşa siyaset aracılığıyla ulaştırılır, vatandaşın ihtiyaçları siyaset aracılığıyla devlet düzeyinde karşılık bulur.

Siyaset kurumu, toplumun hangi ihtiyaçlarını karşılamaktadır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

ğ. Sivil Toplum Kuruluşları (STK)

14. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Sivil toplum kuruluşları, toplumda var olan sorunlara çabuk ve etkili çözümler üretebilmek, devletin yetersiz kaldığı alanlarda topluma hizmet götürebilmek amacıyla oluşturulmuş organizasyonlardır. Uluslararası literatürde NGO (Non-governmental organisation: Hükümet dışı organizasyon) olarak tanımlanır. Türkiye’de ise kısaca STK (sivil toplum kuruluşu) olarak ifade edilir. Modern anlamıyla sivil toplum, kamusal alanın yani devlet alanının dışında kalan toplum kesimini ifade etmektedir.

Sivil toplum fikrinin gelişmesi, büyük ölçüde Batı’da insan ve yurttaş hakları kavramının gelişmesine bağlı olmuştur. 18. yüzyılda siyasi, sosyal ve ekonomik dönüşümlere bağlı olarak ortaya çıkan sivil toplum kavramını ilk kez 1767 yılında İskoçyalı bilim adamı Adam Ferguson kullanmıştır.

Osmanlı Devleti’nde sivil toplum kuruluşlarının işlevini loncalar, vakıflar, cemaatler ve dinî gruplar yerine getirmiştir. Bu kurumlar, daha çok devlet hizmetlerinin yetersiz kaldığı alanlarda faaliyet göstermişlerdir.

Sivil toplum kuruluşları, kamuoyu oluşturma yoluyla bireylerin taleplerinin dile getirilmesine ve dikkate alınmasına yardım ederler. Yine toplumda demokrasinin gelişmesi, yerleşmesi ve yaygınlaşmasına katkı sağlarlar. Toplumsal bütünleşmeyi, birlik ve beraberliği artırır. Günümüzdeki hâkim düşünce, toplumun sosyal ve demokratik gelişmesinin o toplumdaki sivil toplum kuruluşlarının gelişmişliğine bağlı olduğu yönündedir.

1. Sivil toplum kuruluşları hangi toplumsal ihtiyaçları karşılamak için ortaya çıkmıştır? Belirtiniz.
2. Aşağıdaki sivil toplum kuruluşu türlerine örnekler bularak karşılıklarına yazınız.

Sivil Toplum Kuruluşları

Ticaret Birlikleri	
Sendikalar	
Spor Federasyonları	
Üretim Birlikleri	
Meslek Odaları	
İşveren Kuruluşları	
Sosyal ve Siyasal Araştırma Kurumları	
Eğitime Hizmet Amacıyla Kurulmuş STK’ler	

3. Sivil toplum anlayışının gelişmesi, toplumu hangi yönlerden etkiler? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıdaki tabloda ihtiyaç ve kurumlar ilişkisi ile ilgili verilen örnekleri inceleyiniz. “Kurumlar hangi ihtiyaçlardan doğmuş olabilir?” sorusuna ilişkin düşüncelerinizi tablodaki noktalı yerlere yazınız.

Kurumlar	İhtiyaçlar
1. Aile	Çocuğun büyümesi, yetiştirilmesi, neslin sürdürülmesi
2. Siyaset	
3. Sağlık	
4. Hukuk	
5. Ekonomi	
6. Eğitim	Bilgi ve tecrübeleri aktarma, rol ve statü kazandırma, ideal insanı yetiştirme
7. Din	
8. Sivil Toplum Kuruluşları	
9. Kültür	

Başlarken

3. Resim: Üniversite bölümleri

Üniversiteler, bireyi hangi toplumsal kurumlara hazırlar? Yukarıdaki resimden yola çıkarak elde edeceğiniz tespitleri aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

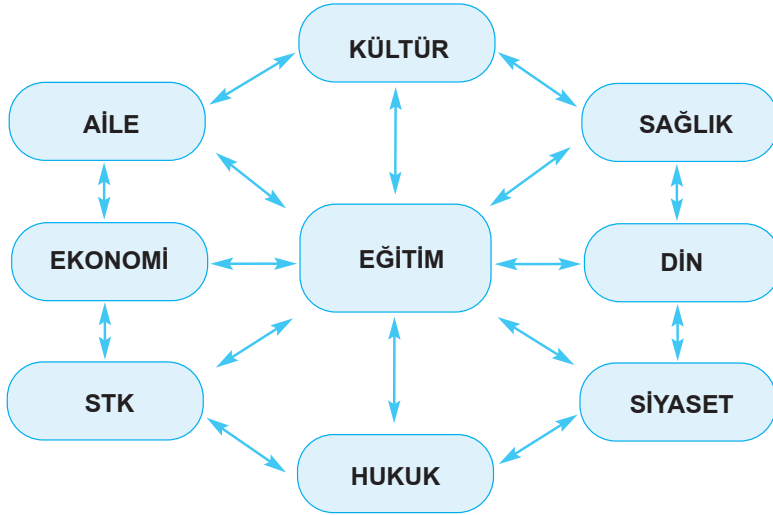

Pusula

Eğitim, insan davranışlarını düzenleme ve onu yeniden biçimlendirme sürecidir. Bu işlevini yerine getirebilmesi için insana bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıklar kazandırması gerekir. İnsana kazandıracağı bilgi ve becerileri belirlerken toplumu oluşturan kurumların etkisi altında kalır. Bu kurumlar aile, siyaset, hukuk, ekonomi, kültür ve sağlıktır. Eğitim ile bütün toplumsal kurumlar arasında karşılıklı bir ilişki ve etkileşim vardır. Eğitimle ilgili program ve projeler yapılırken kurumların karşıladığı ihtiyaçlar ve beklentileri göz önünde bulundurulur. Böylece birey, toplumun beklentilerine uygun olarak yetiştirilir.

Eğitimle diğer kurumlar arasındaki ilişki karşılıklı ve sürekli. Eğitim alan bireyler toplumsal kurumları, bu kurumlar da eğitimin içeriğini ve yapısını etkiler.

1. Etkinlik

İncele, Yorumla

Toplumsal kurumlar ve onlara ait bazı kavramlar aşağıda verilmiştir. İnceleyiniz.

Aile	Kültür	Siyaset	Hukuk	Ekonomi	Sağlık	Din	STK
Kardeş	Gelenek	Politika	Anayasa	Para	Doktor	İnanç	Dernek
Ebeveyn	Görenek	Yönetim	Kanun	Banka	Hemşire	Mabet	Vakıf
Evlilik	Örf ve Âdet	Hükümet	Tüzük	Borsa	İlaç	Kutsal	Kulüpler
Ev	Töre	Devlet	Düzen	Takas	Hastane	İbadet	Grup

Yukarıda verilen kavramları kullanarak toplumsal kurumların eğitimle ilişkisini ifade eden önermeler oluşturunuz. Oluşturduğunuz önermeleri defterinize yazınız.

Örnekler: “**Gelenek**ler eğitimle gelecek kuşaklara aktarılır.”

“Eğitimin amaç ve hedefleri **kanun**larla belirtilmiştir.”

2. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

EĞİTİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Ülkemizde, eğitimin istenilen hedefleri gerçekleştirme çabasında, eğitimi desteklemek amacıyla kurulmuş sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri önemli yer tutar. Okul ve yurtlar yaptırmak, öğrencilere burs vermek, barınma hizmetleri sağlamak, okulların fiziki ve teknik alt yapılarını modernleştirmek, eğitimle ilgili yayınlar çıkarmak ve araştırmalar yapmak sivil toplum kuruluşlarının eğitime yönelik faaliyetlerindendir.

Türkiye'nin eğitim alanında başarılı hizmetleri ile tanınan en köklü sivil toplum kuruluşlarından biri de Türk Eğitim Derneği (TED)'dir. M. Kemal Atatürk'ün 1 Kasım 1925'te Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışında yaptığı konuşmada, eğitimde hedeflenen seviyeye ulaşmak için özel girişimin çalışmalarına ihtiyaç olduğunu dile getirmesi ve topluma çağrıda bulunması üzerine başlanan girişimlerle TED, M. Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Celal Bayar, Fevzi Çakmak, M. Akif Ersoy gibi isimlerin teklifleriyle 31 Ocak 1928'de "Türk Maarif Cemiyeti" adıyla kurulmuş, 12 Aralık 1939 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile kamuya yararlı dernek statüsü edinmiştir.

Bugün TED'in ülke genelinde 22 okulu, iki temsilciliği, bir yurdu bulunmaktadır. Kuruluşundan bu yana 47.000 çocuğa karşılıksız eğitim bursu vermiştir. TED, "Eğitim ve Bilim" adı altında bir dergi çıkarmakta; araştırma, destekleme programları; meslekte başarı, sporda başarı ve sanatta başarı ödülleriyle de eğitime destek sağlamaya devam etmektedir.

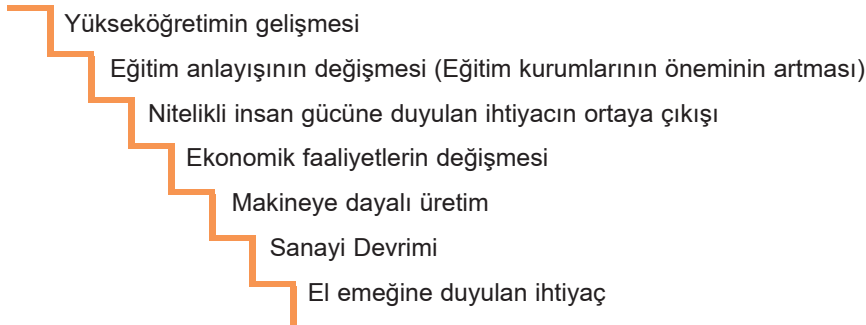
1. Sivil toplum kuruluşları, eğitimin geliştirilmesinde hangi görevleri üstlenmektedir? Açıklayınız.
2. Eğitim alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarını desteklemek için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. Etkinlik

Basamaklar

Basamakları inceledikten sonra aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Sanayi Devrimi'nin eğitime etkilerini açıklayınız.

4. Etkinlik

Oku, Keşfet

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun aşağıda verilen maddelerini inceleyip soruyu cevaplayınız.

EĞİTİMİN İŞLEVLERİ

...

Madde 2- Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini, ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

...

Madde 28- Ortaöğretimin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak,
2. Öğrencileri çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır.

...

<http://mevzuat.meb.gov.tr>

Yukarıdaki maddelerde eğitimin hangi toplumsal kurumlarla ilişkisi belirtilmektedir? Tespitlerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

5. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıda verilen örnek olayı inceledikten sonra aşağıdaki soruları cevaplayınız.

EĞİTİM VE EKONOMİ

Antalya'nın turistik bir köyünde yaşayan Emre'nin ailesi, kendi bahçelerinde yetişen doğal sebze ve meyveleri, evde yapmış oldukları reçelleri, tarhanaları, erişteleri, turşuları ve ürettikleri balları köye gelen turistlere satıyor. Ailesini örnek alan Emre, gelecekte köylerinde üretilen doğal ürünleri pazarlayan bir mağazalar zinciri kurmayı; köylerindeki doğal, lezzetli ürünleri yurt dışındaki alıcılara ulaştırmayı hayal ediyor. Bu hayalini gerçekleştirmek için ekonomi eğitimi almak, işini daha iyi yapabilmek için yabancı dilini geliştirmek ve ikinci bir yabancı dil öğrenmek istiyor.

1. Emre'nin ekonomi eğitimi alması, gelecekteki iş yaşantısına hangi katkıları sağlayacaktır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.
2. Üniversiteler, ülkemizdeki ekonomik faaliyetlerin gelişmesine ne gibi katkılar sağlayabilir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

EĞİTİM VE SAĞLIK

Sağlık, bedenen ve ruhen tam bir iyi olma hâli olarak tanımlanabilir. Fiziksel, psikolojik, fizyolojik yönden sağlıklı bireyler yetiştirmeye çalışmak, eğitimin temel hedeflerinden biridir. Bunun yolu da eğitimle bireylere sağlıklı yaşama bilinci kazandırmak ve onların zararlı ve kötü alışkanlıklardan uzak durmasını sağlamaktır. Okullardaki beden eğitimi dersleri, öğrencilerin beden sağlığı gelişimlerine yardımcı olurken onlara hayat boyu yararlı olacak bazı alışkanlıklar da kazandırır. Biyoloji, sağlık bilgisi, psikoloji gibi derslerle de bireylerin hastalıklar ve bunlardan korunma yolları ile ilgili bilgi edinmesi sağlanır. Ayrıca diğer sosyal faaliyetler ve derslerde de sağlıklı iletişim kurma, düşünme, izleyici olma, yaşamaya yönelik eğitim verilir.

8. Fotoğraf: Okulda sağlık taraması

Sağlıklı olmanın eğitime katkılarından bazıları şöyle sıralanabilir:

1. Çocukların daha iyi eğitim almalarına imkân sağlar.
2. Eğitimde verimliliği ve kaliteyi artırır.
3. Sağlığa ayrılacak kaynakların azaltılarak eğitime daha fazla kaynak aktarılmasını sağlar.

Sağlık sorunlarını en aza indirmiş bir topluma ulaşmada eğitimin ne gibi katkıları olabilir? Aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Metni ve diyagramı inceleyip aşağıdaki soruları cevaplayınız.

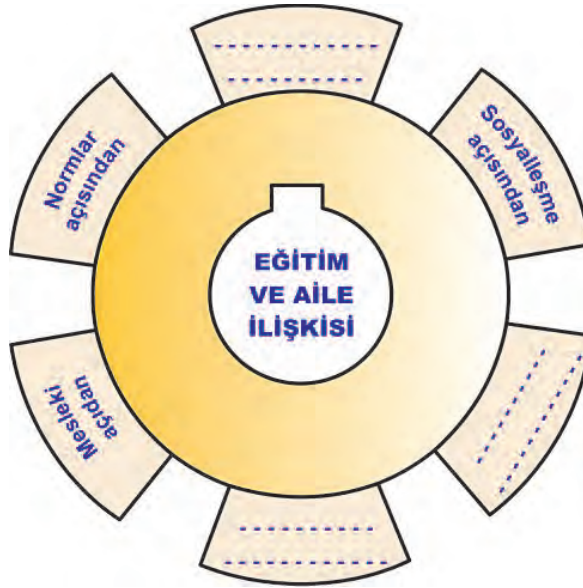
EĞİTİM VE AİLE

Aile, toplumun en temel birimidir. Çekirdek aile ve geniş aile toplumda yaygın olarak görülen aile tipleridir.

Aile bireylerinin birbirlerine karşı sorumlulukları ve görevleri vardır. Anne baba, çocukların ihtiyaçları ile ilgilenirken çocuklar da ebeveynlerinin yönlendirmeleri doğrultusunda davranışlarını düzenler. Çocukların davranışlarını düzenlemelerinde, toplumun değerlerine ve kurallarına uymalarında anne babaların yönlendirmeleri birinci derecede belirleyicidir. Çünkü çocuk henüz okul çağına gelmeden hayata yönelik ilk algılamalarını aile içinde alır. İlk öğretmeni anne ve babasıdır. Dili aile içinde öğrenir. Öğrendiği bu dille kendini ifade etmeye çalışır. Okul çağına geldiğinde de yine ailenin yönlendirmesiyle eğitim sürecine başlar. Eğitim sürecinde en büyük desteği ailesi sağlar. Meslek seçiminde anne ve babanın yönlendirmeleri yardımcı olur. Evlenip aile kurarken de yine en büyük desteği ailesi sağlar.

9. Fotoğraf: Aile içinde verilen eğitim

1. Eğitimin aile kurumu ile olan ilişkisi, başka hangi açılardan ele alınabilir? Diyagramdaki noktalı yerlere yazınız.
2. Kreşler, okullar ve yurtlar ailenin eğitim fonksiyonunu bütünüyle yerine getirebilir mi? Düşüncelerinizi ifade ediniz.
3. Toplumun varlığını sürdürmesinde aile ve eğitim kurumunun nasıl bir işlevi vardır? Örnekler vererek açıklayınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

ÇOCUK EĞİTİMİ

Çocukların uymaları gereken kuralları sosyal ve teknik kurallar olarak ikiye ayırabiliriz. Sosyal kurallar ahlaki nitelikte olup herkesin yararına olanı dile getirir. Teknik kurallar ise çocuk için madden faydalı olan her neyse ona en kısa yoldan ulaşmaya olanak veren kurallardır. Sosyal kuralların nedenlerini anlamak, çocuk için güçtür, ancak teknik kuralları daha kolay benimseyebilir. Bu nedenle çocuğun teknik kuralları öğrenebilmesi ve uygulayabilmesi için, onlara uyduğunda elde edeceği faydaları ve uymadığında göreceği zararları bilmesi yararlı olur. Örneğin çocuğa kahvaltı etmezse hasta olabileceği, büyümeyeceği; kahvaltı ederse büyüüp daha güçlü olacağı anlatılabilir. Böylece kurala uymanın faydaları, uymamanın ise zararları anlatılıp ikna edilirse çocuğun kurala uymakta direnişi azaltılır.

10. Fotoğraf: Beslenme eğitimi

Okul öncesinde uyumsuzluk gösteren ve kurallara uymayan çocuğa suçlu muamelesi yapılamaz. Kurallar çocuğun eylem serbestliğini kısıtladığından, kurallara uymak çocuk için başlangıçta sıkıntılı bir süreçtir. Diğer yandan çocuklar unuttukları da. Kuralı unuttukları için yanlış davranabilirler. Eğer kurallar yaptırıma bağlanmışsa bu kez de yaptırımın yarattığı hoşnutsuzluk yüzünden çocuk kurala karşı çıkar. Ceza uygulamayan kurallara ise onay vererek uyduğu zaman, kurala tepki göstermesine neden kalmaz.

Çocuk çoğu kez, ana babalarının bazı davranışlarını taklit ederek, onları örnek alarak, onların söylediklerini tartışmasız benimseyerek ya da kendi eylemlerinin sonuçlarını görerek doğru davranmayı öğrenir. Çocuğun zekâsı zamanla geliştikçe, öğrenme arzusu ve yeteneği de artar. Doğru davranışı daha kolay öğrenir. Ya da uyarıldığında hatasını düzeltme eğilimi gösterir. Ancak ana baba yanlış örnek olursa, çocuk da yanlış davranacaktır.

Erhan Atiker, Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Uyum Sorunları.

Okul öncesi dönemde çocuğun uyması gereken kuralları öğrenmesinde ailenin görev ve sorumlulukları nelerdir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

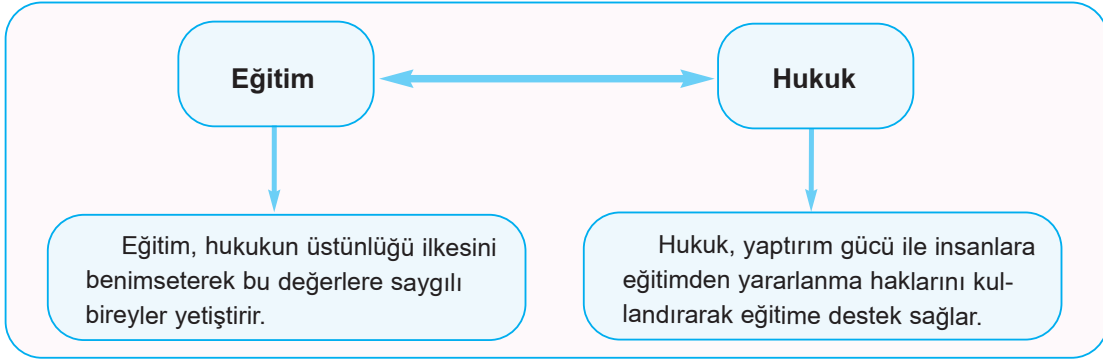

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

EĞİTİM VE HUKUK İLİŞKİSİ

Hukuk, toplumda bireylerin birbirleriyle ve devletle olan ilişkilerini düzenleyen kurallar bütünüdür. Normatiftir yani uyulması gereken kurallar koyar. Yaptırım gücünü devletten alır. Hukuk, toplumsal düzeni ve kurumların birbiriyle uyumunu sağlar. Sürekli gelişen ve kendini yenileyen bir kurum olarak çağın ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenir.

Hukukun en iyi biçimde işlemlerini sağlamada eğitime önemli görevler düşmektedir. Eğitim, başkalarının haklarına saygı duyan, kendi görev ve sorumluluklarını bilen bireylerin yetişmesine yardımcı olarak hukukun işini kolaylaştırmış olur. Demokrasiye ve insan haklarına saygılı bireyler yetiştirme, eğitim kurumlarında verilen dersler ve çeşitli sosyal, kültürel, sanatsal faaliyetlerle gerçekleştirilmektedir.

Eğitimle işlerlik kazanan hukuk, eğitimi düzenleyici bazı kurallar koyar. Birleşmiş Milletler'in 16 Aralık 1966'da kabul ettiği ve 3 Ocak 1976'da yürürlüğe giren "Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi"nin 13. maddesinde eğitim hakkının temel çerçevesi şöyle çizilmiştir:

- Herkes eğitim görme hakkına sahiptir.
- İlköğretim herkes için zorunlu ve parasızdır.
- Ortaöğretim, teknik ve mesleki eğitim önlemleri alınarak özellikle ücretsiz olarak yaygınlaştırılmalıdır.
- Çocukların kendi inançları ve ailelerinin istekleri doğrultusunda din ve ahlak eğitimi alma hakları vardır.

Türk Eğitim Sistemini Düzenleyen Esaslar

- T.C. Anayasası
- Eğitim ve Öğretimi Düzenleyen Yasalar
- Hükûmet Programları
- Kalkınma Planları
- Millî Eğitim Şûraları
- Ulusal Program

1. Eğitimin, hukuka saygılı yurttaşlar yetiştirmede ne gibi katkıları olabilir? Belirtiniz.
2. Eğitim kurumunun işlevlerini yerine getirmesinde hukukun ne gibi etkileri olabilir? Düşüncelerinizi defterinize yazınız.

10. Etkinlik

Tartış, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

EĞİTİM VE SİYASET

Her ülkede eğitim, devlet politikası doğrultusunda şekillenmektedir. Devlet, bireyleri toplumsal düzeni koruyan ve toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunan vatandaşlar olarak yetiştirmeye çalışır. Bunu sağlamak için de büyük ölçüde eğitim kurumlarından yararlanır. Millî eğitimin amaçları, yasaları, temel ilkeri, öğretim programları devlet tarafından belirlenir.

POLİTİKA

EĞİTİM

Siyaset ve eğitim ilişkisi ülkelerin yönetim biçimlerine göre değişebilmektedir. Siyaset kurumu, eğitimin amaçları ile birlikte içeriğini, biçimini, süresini de belirlemektedir. Bunların yanında nerede, hangi niteliklerde ve kaç okul açılacağını da siyasi kurumlar kararlaştırmaktadır.

Eğitimin bir politika konusu olarak ele alınması ve millî eğitim politikalarının oluşturulup uygulanması, yakın yüzyıllarda ulus devletlerin doğup gelişmeye başlamasıyla birlikte önem kazanır. Günümüzde eğitim, özellikle zorunlu eğitim, bir devlet politikası olarak planlanıp uygulanmaktadır. Bütün ülkelerde eğitim, ağırlıklı olarak devlet tarafından sunulan bir hizmettir. Çağımızda bu hizmeti etkileyen ve tüm ülkelere ilgilendiren bazı etkenler bulunmaktadır. Bunlar arasında; kentleşme, ekonomik durum, kitle iletişim araçları, küreselleşme ve eğitim politikaları sayılabilir.

Siyaset kurumunun eğitim sistemlerine etkisini tartışınız. Tartışma sonunda ulaştığınız ortak düşünceleri aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

11. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki konu başlıklarını kaynaklardan araştırarak etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Eğitim, siyaset ve demokrasi arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Eğitimde hükümet politikalarının yeri nedir? Elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Eğitim ve siyaset kurumlarının birbirleri üzerindeki etkileri nelerdir? Düşüncelerinizi defterinize özet olarak yazınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

KÜLTÜR AKTARIMINDA MÜZELER

Toplumsal kültürümüzü farklı boyutlarıyla yaşatan önemli kuruluşlardan olan müzeler, tarihî ve kültürel eserleri sergilemekte, korumakta ve gelecek kuşaklara aktarmaktadır.

Günümüzde müzecilik anlayışı yeniden yapılanmış, müzeler yalnız eski eserlerin ve ürünlerin toplandığı yer olmaktan çıkmıştır. Sanal, mobil müze ve vakıf müzeciliği gibi anlayışlar gelişmiştir.

Kültürümüzün bir alt kurumu olarak müzeler, geçmişi günümüze taşır. Çağımızda bu kuruluşlar yalnız gezilecek görülecek yerler olmaktan çıkmış, eğitimin içerisinde yer alan bir yapıya dönüşmüştür. Sergiler, diya film gösterileri, seminerler ile müzecilik farklı bir anlam kazanmıştır. Bu noktadan bakıldığında müzelerin daha işlevsel olması için şunlara dikkat etmeliyiz:

- Müzeler bireylere kültür ve tarih bilinci kazandırmalıdır.
- Geçmişten geleceğe ışık tutacak belge ve bilgiler sunmalıdır.
- Yalnızca tarihî ürünlerin sunulduğu, ilgi görmeyen yerler olmaktan çıkarılmalıdır.
- Müze ile eğitim yaygınlaştırılmalıdır.

11. Fotoğraf: Müze ile eğitim

1. Bugüne kadar ziyaret ettiğiniz müzelerin eğitiminize neler kattığını arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Kültür kurumunun bir parçası olan müzelerin eğitimdeki işlevleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kurumlar, üç temel özellik olan “evrensellik, zorunluluk ve önemlilik” açısından ikiye ayrılabilir:

1. Temel kurumlar
2. Yardımcı kurumlar

Evrensellekle kastedilen, kurumun geçmişten günümüze kadar tüm toplumlarda yaygın olarak bulunmasıdır. Zorunluluk, onun bir başka kurumla karşılanamaması; önem ise toplum genelinde yaygın bir biçimde değer verilmesidir. İşte bu özellikleri taşıyan kurumlar, temel kurumlardır. Bunlar; aile, eğitim, din, ekonomi, siyaset, hukuk, kültür ve sağlık kurumlarıdır. Bunlar, biri diğerine indirgenemeyen temel kurumlardır. Bunların dışında kalan yüzlerce sosyal kurum, herhangi birinin alt kurumu olarak yer alır.

Aşağıdaki tabloda kurumların işlevleri ile eğitim arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Kurumların İşlevleri	İşlevin Gerçekleşmesinde Eğitimin Önemi
1. Kurumlar, kişilerin sosyal davranışlarını kolaylaştırır.	Toplumsal düşünce ve eylem tarzları, birey topluma girmeden önce büyük ölçüde düzenlenmiş ve planlanmıştır. Eğitim, bu düşünce ve eylemlerin bireylere öğretilmesinde önemlidir.
2. Kurumlar toplum kültürünün sürekli, istikrarlı ve uyumlu olmasında etkilidir.	Toplumsal kültürün aktarılmasında en önemli araç eğitimidir.
3. Kurumlar, toplumun sistemli ve ideal düzeyde beklentilerini ve davranışlarını içerir.	Toplumsal ideal insan tipinin yetiştirilmesinde eğitim kurumları önemlidir.
4. Kurumlar toplumsal gruplarda yüksek düzeyde bir bütünleşme, iş birliği ve dayanışma sağlar.	Toplumsal gruplar ortak norm ve değerleri formal ve informal eğitim yolu ile öğrenirler.
5. Kurumlar insanlara, kendi özel yetenek ve isteklerini geliştirebilecekleri, önceden var olan roller temin eder.	Bireyin yeteneklerine göre yetişmesinde, toplumsal rol ve statü kazanmasında önemlidir.

Toplumu bütün olarak düşündüğümüzde içinde yer alan her kurumun varlığı bir anlamda o kurumun yerine getirmekle yükümlü olduğu göreve dayanmaktadır. Toplumsal sistemin düzenli bir şekilde işleyebilmesi, toplumun sosyal yapısını meydana getiren kurumlara ve bu kurumların işlevlerine bağlıdır. Sonuç olarak yerine getirdiği görevler itibarıyla kurumlar, toplumda yüksek düzeyde bir bütünleşme ve eş güdümü sağlamaktadır.

13. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Sınıfınızda sekiz gruba ayrılınız.
2. Grup olarak aşağıdaki toplumsal kurumlardan birini seçerek bu kurumdaki eğitim faaliyetlerinin nasıl gerçekleştiğini ilgili kaynaklardan araştırınız.
a. Aile b. Kültür c. Hukuk ç. Din d. Sağlık e. Ekonomi f. Siyaset g. Sivil Toplum Kuruluşları
3. Seçtiğiniz kurumdaki eğitim faaliyetlerinin nasıl gerçekleştiğine yönelik örnekleri sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Eğitim ve Toplumsallaşma Süreci

Başlarken

12. Fotoğraflar: Toplumsallaşma grupları

Fotoğraflarda görülen faaliyetlerin bireylere katkıları nelerdir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

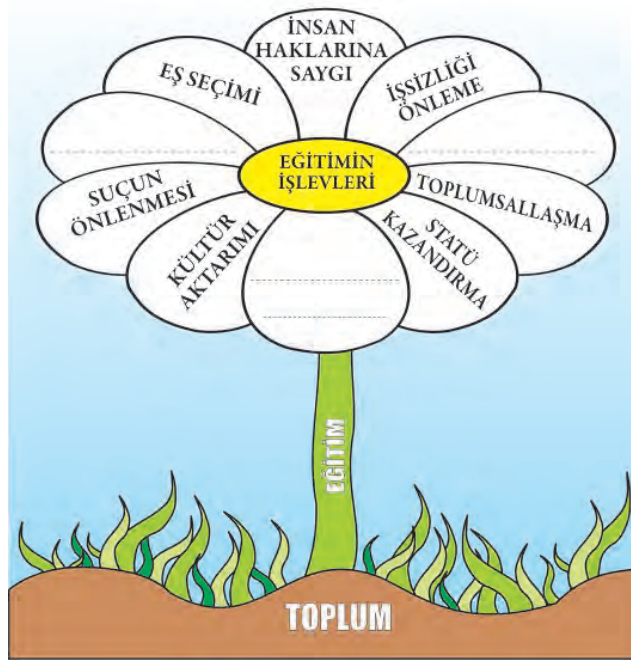

Pusula

Her insan, içinde bulunduğu toplumun değer ve normlarını öğrenerek onun bir üyesi olur. Toplumun devamlılığının sağlanması için, kuşakların tecrübe ve birikimlerini sonrakilere aktarması gerekir. Bu, en etkili şekilde eğitim aracılığıyla gerçekleşir. Eğitim, ailede başlar; okulda, iş hayatında ve diğer toplumsal gruplarda devam ederek süreklilik gösterir.

1. Aşağıdaki şekli inceleyip eğitimin işlevlerinden verilmemiş olanları noktalı yerlere yazınız.

2. Eğitimin işlevlerinden birini seçerek bu işlevin nasıl gerçekleştiğine ilişkin örnekler bulunuz. Bulduğunuz örnekleri aşağıdaki noktalı alana yazınız.

Örnek: Eğitim, bireye meslekle birlikte statü kazandırır.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni ve şemayı inceleyip soruyu cevaplayınız.

TOPLUMSALLAŞMA

Toplumsallaşma, insan için zorunlu bir süreçtir. Doğumla beraber ailede başlayan toplumsallaşma süreci, yaşam boyunca devam eder. Çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık bu sürecin çeşitli aşamalarıdır. Geniş anlamda toplumsallaşma; bireyin çeşitli bilgi, beceri, değer ve davranışlar edinerek içinde bulunduğu toplumun var olan kültürünü; toplumun örgütlenme, iş bölümü, üretim ve tüketim biçimlerini bilmesi ve buna katılma çabası içinde olmasıdır.

Toplumun bir üyesi olan birey, çeşitli toplumsal gruplarla ilişki içerisinde. Aile, akran grupları, okul, akrabalık, komşuluk, meslek grupları, sivil toplum kuruluşları gibi toplumsal gruplar içerisinde bir kimlik kazanır. Birey toplumsal gruplardan etkilenirken toplumsal gruplar da bireyden etkilenir. Bu toplumsal etkileşim sürecinde birey, çeşitli değer ve normları da öğrenir. Bu değer ve normlara uyma ve kendisinden beklenen çeşitli toplumsal rolleri gerçekleştirme yönünde davranışlarda bulunur.

Toplumsallaşma sürecinde eğitim önemli bir yer tutar. Bu süreçte eğitim, bireylere çeşitli bilgi, beceri ve tutumlar kazandırarak toplumsal kültürün yeni kuşaklara aktarılmasını sağlar. Eğitim yoluyla birey, toplumsal kimlik kazanarak toplumun bir üyesi hâline gelir. Toplumsal kurumların işlevlerinin değiştiği, beklentilerin farklılaştığı günümüzde bireyin eğitim yoluyla toplumsallaşması daha da önemli hâle gelmiştir.

Yukarıdaki toplumsal gruplardan birini seçerek toplumsallaşma sürecinde bu grubun bireye katkılarının neler olabileceğini sorgulayınız. Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Birincil Toplumsallaşma

Birincil toplumsallaşmada samimiyet ve duygusal yönü ağır basan ilişkiler belirleyicidir. Aile, akran grupları, akrabalık ve komşuluk ilişkileri gibi.

13. Fotoğraf: Akran gruplarında toplumsallaşma

İkincil Toplumsallaşma

İkincil toplumsallaşmada resmî ilişkiler belirleyicidir. İş ve meslek ilişkileri, okul ve üniversite hayatı, sivil toplum kuruluşları, devlet dairelerindeki ilişkiler gibi.

14. Fotoğraf: Eğitim-öğretim hayatı

3. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup etkinliği gerçekleştiriniz.

TOPLUM MERKEZLERİ

Toplum merkezleri, hızlı toplumsal değişme, kentleşme ve göçün yarattığı sorunların etkisini azaltmak amacıyla kurulmuştur. Bireyin, grubun, ailenin ve toplumun sorunlarla baş edebilmesi ve bireylerin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hâle gelmesi temel amaçlarıdır. Birey ve gruplar için koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevlere sahiptir. Kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve gönüllüler ile iş birliği ve eş güdüm içinde çalışan sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

15. Fotoğraflar: Toplum merkezleri

1. Toplum merkezleri hakkında (kuruluş amaçları, faaliyetleri, çalışma ilkeleri vb.) basın yayın, İnternet ve kütüphane araştırması yapınız.
2. Elde ettiğiniz bilgileri inceleyerek toplum merkezlerinin toplumsallaşmaya etkileri konusunda bir değerlendirme raporu hazırlayınız.

Aşağıda verilen yaygın eğitimin hedeflerinden birini seçip bu hedefin bireyin toplumsallaşmasına katkılarını açıklayınız.

Yaygın Eğitimin Hedefleri		
1	Bilgisayar okur ve yazarı olabilme	
2	Demokratik tutum kazanabilme	
3	Sportif etkinliklere katılabilme	
4	Kültürel etkinliklere katılabilme	
5	Yabancı dil öğrenebilme	
6	Turizmin ülke ekonomisi açısından önemini kavrayarak bireysel sorumluluklarını öğrenebilme	
7	Düzeyine uygun edebî eserleri zevk alarak okuyabilme	
8	Doğayı sevebilme	
9	Doğanın korunmasında üzerine düşen sorumlulukları bilme	
10	Çevre kirliliğinin insan yaşamına olan etkilerini kavrayabilme	
11	Seçme ve seçilme hakkının önemini kavrayabilme	
12	Kamu yaşamı ile özel yaşam arasındaki ilişkiyi kavrayabilme	
13	Kitle iletişim araçlarının insan yaşamına etkilerini kavrayabilme	
14	Serbest zamanlarını nasıl değerlendirebileceğini öğrenebilme	
15	Ortaöğretim kurumlarında okul-aile iş birliğinin eğitim-öğretimde kaliteyi arttırmadaki rolünü öğrenebilme	
16	Çocuk yetiştirmedeki temel bilimsel becerileri kazanabilme	
17	Aile içi sağlıklı insan ilişkilerini öğrenebilme	
18	Öğrendiklerini uygulama kolaylığı sağlayabilme	
19	Sağlıklı bir ortak yaşam için eşler arası ilişkilerin nasıl olması gerektiğini öğrenebilme	
20	Anne-baba olmaya hazırlanabilme	
21	Okuma alışkanlığı kazanabilme	
22	Mesleki becerilerini geliştirmede isteklilik	
23	El becerilerini geliştirebilme	
24	Türkçeyi sevebilme	

2. Kültürleme

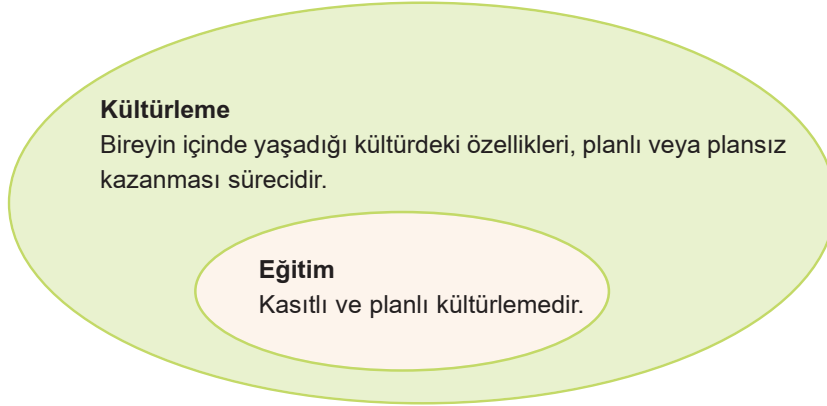
Pusula

KÜLTÜRLEME

Birey, doğumdan ölüme kadar toplumdaki etkilenir ve değişir. Bu süreç, birbirini tamamlayan iki yönde gerçekleşir. Bunlar, eğitim ve kültürlemedir. Eğitim, bilinçli ve planlı öğrenme sürecidir. Kültürleme ise bilinçsiz, yaygın, kendiliğinden bireysel öğrenmeleri ve alışkanlıkları da kapsayan bir süreçtir. Daha açık bir ifade ile çocukların, büyüklerin davranışlarını model alarak özümsemesi bir kültürlemedir. Yaşanan bu süreçte en önemli gelişme, dilin öğrenilmesidir. Bu sayede dil, kültürlemenin temel aracı olmaktadır. Kültürleme, eğitimden daha geniş bir kapsama sahiptir.

Üç tür kültürlemeden bahsedilebilir:

- 1. Zoraki kültürleme:** Kültürel değerlerin bireye zorla kabul ettirilmesi sürecidir. Tek yönlüdür. Baskı ve zorlamaya dayanır. Propaganda ve asimilasyon politikaları örnek olarak verilebilir.
- 2. Gelişigüzel kültürleme:** Belirli bir planlama yapılmadan bireyin toplumsal yaşantılar yoluyla kültürlenmesi sürecidir. Gelişigüzel kültürleme aile, arkadaşlar ve çevre tarafından rastgele ve plansız bir şekilde yapılır.
- 3. Kasıtlı kültürleme:** Kültürel değerlerin planlı ve kasıtlı bir biçimde bireye aktarılmasıdır. Eğitim, kasıtlı ve planlı bir kültürleme sürecidir.

5. Etkinlik

Düşün, Üret

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

Birey, yaşadığı sosyal çevre ile sürekli etkileşim hâlinindedir. Etkileşim sürecinde çevre, bireyin alışkanlıklarını, tutum ve davranışlarını etkiler. Birey, toplumun kültürel öğelerini toplumsal yaşantılar ve ilişkiler yoluyla öğrenir. Bu da bireyin bazı tercihlerinde belirleyici olur. Örneğin belirli bir sanat veya spor faaliyetine olan ilgimiz, sosyal çevremizin bizi etkilemesinin bir sonucudur.

İçinde yaşadığımız toplum değer yargılarımızı, tutum ve davranışlarımızı nasıl etkiler? Örnekler veriniz.

3. Kimlik Kazanma

6. Etkinlik

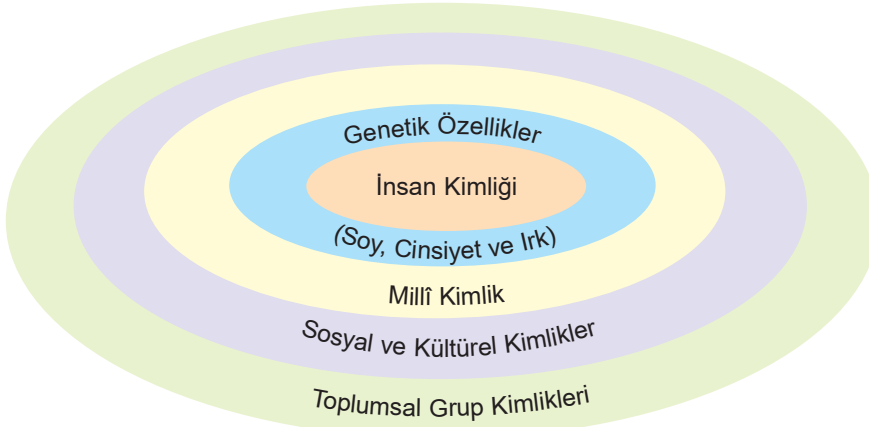
Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

TOPLUMSAL KİMLİK

Toplumsal kimlik, insanların dış dünyayı ve olayları algılama ve yorumlama biçimlerini belirleyen temel kategorilerin ve sembollerin üretilmesi sürecidir. İnsanlar, günlük yaşamlarında karşılaştıkları olay ve olguları bu kategoriler ve semboller vasıtasıyla anlamlandırır. Bu kategorilerin kaynağında toplumsal deneyimlerimiz vardır. Bu toplumsal deneyimler tarih içerisinde, belli bir coğrafyada ve ortak bir dil ve kültür içerisinde üretilir. Böylece bireyler, etraflarında gerçekleşen toplumsal eylemleri belirli biçimlerde algılamaya başlarlar. Bunu sağlayan şey toplumsal kimliktir. Toplumsal kimlik, olayların belirli biçimde algılanmasını sağladığı için, toplumda ortak bir bilinç ve dayanışma meydana getirir. Ben duygusunun yerine biz duygusunu geliştirir. Toplumsal kimlik vasıtasıyla insanlar kendilerini çeşitli biçimlerde tanırlar.

Toplumsal kimliğin yeni kuşaklara aktarılması, toplumun varlığını sürdürmesi için çok önemlidir. Bunu sağlayacak olan ise bilinçli kültürlenmeyi sağlayan eğitimidir. Eğitim, kuşaklar arasında iletişimi ve toplumsal değerlerin devamlılığını sağlar. Eğitim, eleştirel düşünme yeteneğine sahip, paylaşımcı ve çoğulcu, farklı kültürlere ve kimliklere saygı duyan insanların yetiştirilmesinde önemli bir işleve sahiptir.

Şekil.2: İnsanın sahip olduğu kimlikler

Birey, yaşadığı toplumda çeşitli kimlikler taşıyabilir. Her birey, öncelikle bir insan kimliğine sahiptir. Bu temel kimliği dışında doğuştan kazandığı kimliklerden en önemlileri, genetik özellikler, soy ve cinsiyettir. Bu kimliklerin ötesinde ulusal bir kimlik taşır. Birey, yaşadığı sosyal çevre, aldığı eğitimin etkisi altında bazı sosyal ve kültürel kimlikler kazanır. Bu kimlikler arasında inançlar, kültürel özellikler, politik görüşler sayılabilir. Bireyin kazandığı diğer bir kimlik türü ise kendi tercihleriyle katıldığı bazı toplumsal grupların üyesi olmasıyla kazandığı kimliklerdir. Bu kimlikler de okul kimliği, sendika, dernek, vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarına üyelik kimliği, taraftarlık ve hemşehrilik olarak sayılabilir.

1. Eğitimin toplumsal kimliğin aktarılmasında yerine getirdiği işlevler nelerdir? Belirtiniz.
2. Toplumda sahip olduğumuz çeşitli kimlikler arasında nasıl bir ilişki vardır? Düşüncelerinizi sınıftınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

7. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki toplumsal eğitim araçlarının toplumsallaşmaya etkilerini, verilen örneklerden ve düşüncelerinizden hareketle noktalı yerlere yazınız.

Toplumsal Eğitim Araçları	Toplumsallaşmaya Etkileri Neler Olabilir?
1. Spor okulları ve spor tesisleri	Akran gruplarını bir araya getirir.
2. Sanat kursları	Toplumsal kültürü tanıtır.
3. Tiyatro	Toplumun sosyal hayatını yansıtır.
4. Sinema	Toplumsal olayları sorgulamamızı sağlar.
5. Kütüphane	Kültür ve bilgi düzeyini yükseltir.
6. Kültür merkezleri	Bilgi aktarımı sağlar.
7. Beceri ve meslek edindirme kursları	Kişisel gelişimi olumlu etkiler.

8. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki Anayasa maddesini ve tabloda verilen bilgileri inceleyiniz. Etkinlik uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

“Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.” (Anayasa, Madde: 61)

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 2008-2009 yılı kurum ve öğrenci sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

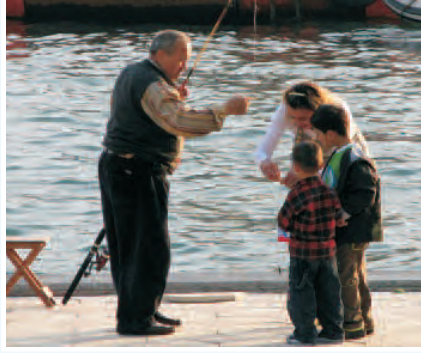
Okul/Kurum Adı	Okul/Kurum Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
İşitme Engelliler İlköğretim Okulları	48	4.821	1.113
İşitme Engelliler Meslek Liseleri	17	1.692	233
Görme Engelliler İlköğretim Okulları	15	1.354	396
Ortopedik Engelliler İlköğretim Okulları	3	461	81
Ortopedik Engelliler Meslek Okulları	2	118	28
Eğitilebilir Zihinsel Engelliler İlköğretim Okulları	53	2.881	1.241
Eğitilebilir Zihinsel Engelliler İş Okulları	73	2.918	
Otistik Çocuklar Eğitim ve İş Eğitim Merkezleri	32	729	278
TOPLAM	243	14.974	3.370

<http://orgm.meb.gov.tr>

Etkinlik uygulama basamakları: Sınıfınızda altı gruba ayrılınız. Grup olarak tablodaki okul ya da kurumlardan birini seçiniz. Seçtiğiniz okul ya da kurumun engellilere yönelik eğitim faaliyetlerini araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

Başlarken

Yukarıdaki fotoğraflarda gördüğünüz toplumsal kurumun önemi hakkındaki düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Pusula

Aile, toplumsal yapının temelini oluşturmaktadır. Hem neslin devamını sağlar hem de yeni kuşaklara toplumun kültürünü aktarır. Sahip olduğu işlevleriyle çocuğun toplum hayatına hazırlanmasında en etkili kurumdur. Çocuk, aile üyelerini taklit ederek toplumsal davranışlara yönelik ilk örnekleri gösterir.

1. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aile ile ilgili atasözlerini araştırınız. Bulduğunuz sözleri sınıf panosunda sergileyiniz.

2. Etkinlik

Düşün, Üret

“Çocuğun toplum hayatına hazırlanmasında aileye düşen görevler nelerdir?” sorusuna yönelik “Hızlı Tur” etkinliği düzenleyiniz.

“Hızlı Tur” etkinliğinde öğrenciler, kendilerine yöneltilen sorunun cevabını düşünürler. Oturma sırasına göre her öğrenci, sorunun karşılığı olarak bir cümle söyler. Sırası gelen öğrenci etkinliğe katılır. Öğrencinin ifade ettiği cümle diğerleri tarafından daha önce söylenmişse öğretmen müdahale ederek “Geçiniz.” der. Sıra diğer öğrenciye geçer.

Pusulula

Ailenin Özellikleri

- Her toplumda vardır, bu yönüyle evrenseldir.
- Sevgi, saygı gibi duygusal temellere dayanır.
- Her toplumda temel kurumdur.
- Kendine özgü bir yapısı vardır.
- Toplumdaki değer ve normlara göre oluşur ve şekillenir.
- Üyeleri arasında samimi bir ilişki olduğundan birincil toplumsal gruptur.
- Yapısı ve işlevleri toplumdan topluma değişir.
- Bireyin toplumsallaşmaya başladığı ilk kurumdur.

1. Karikatür: Emre Ulaş

3. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

1. Aşağıda verilen aile yapıları ile özelliklerini eşleştiriniz.
2. Aile yapısının çocuğa sosyal etkileri bütün aile türlerinde aynı mıdır? Neden?

Aile Yapıları	Özellikler
1. Demokratik Aile ()	A. Büyük anne, büyük baba, amcalar, dayılar ve onların çocuklarından meydana gelen aile tipidir.
2. Ataerkil Aile ()	B. Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan aile tipidir.
3. Anaerkil Aile ()	C. Ailede her görüşün değerli ve önemli sayıldığı, karşılıklı saygıya ve hoşgörüyeye dayanan aile tipidir.
4. Otoriter Aile ()	Ç. Baba soyunun ve baba otoritesinin ağır bastığı aile tipidir.
5. Geniş (Geleneksel) Aile ()	D. Otoritenin annenin elinde bulunduğu ve soyun anneye göre belirlendiği aile tipidir.
6. Modern (Çekirdek) Aile ()	E. Ailede söz hakkı anne veya babadadır. Aile üyelerinin görüşleri dikkate alınmaz.

4. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki şiiri okuyup soruyu cevaplayınız.

ÇOCUKLAR'A DAİR

Çocuklarınız, sizin çocuklarınız değildir.
Onlar Hayat'ın kendisine duyduğu hasretin oğulları ve kızlarıdır.
Onlar sizin vasıtanızla gelirler, fakat sizden değiller,
Ve gerçi sizinledir, ama size ait değiller.
Onlara sevginizi verebilirsiniz, ama düşüncelerinizi değil,
Zira onların kendi düşünceleri var.
Onların bedenlerini barındırabilirsiniz, ama ruhlarını değil,
Zira onların ruhları yarının hanesini mesken tutmuştur,
Sizin ziyaret edemeyeceğiniz, rüyalarınızda bile.
Onlar gibi olmaya gayret edebiliriz,
Ama onları kendinize benzetmeye kalkmayın.
Zira hayat geriye doğru gitmez ne de oyalanır dünle.
...

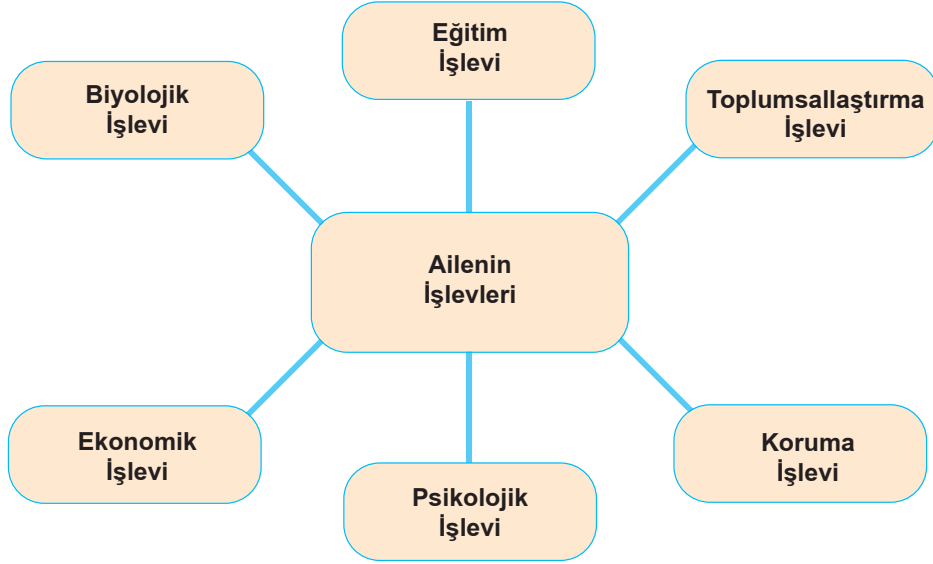
Halil Cibran, Ermiş.

Şiirde, aile-çocuk ilişkisi nasıl kurulmuştur? Düşüncelerinizi belirtiniz.

Ailenin işlevlerini gösteren aşağıdaki şekli inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

Ailenin işlevlerine ilişkin örnekler bularak aşağıdaki tabloda noktalı yerlere yazınız.

Ailenin İşlevleri	
Eğitim İşlevi	Temel bilgi ve becerileri bireye kazandırır.
Biyolojik İşlevi	Neslin devamını sağlar.
Toplumsallaştırma İşlevi	Toplum hayatına hazırlar.
Ekonomik İşlevi	Üyelerinin maddi ihtiyaçlarını karşılar.
Psikolojik İşlevi	Üyelerinin manevi ihtiyaçlarını (sevgi, ilgi, şefkat) karşılar.
Koruma İşlevi	Barınma ihtiyaçlarını karşılar.

- Çocuk, kendisine model olacak bireyleri ilk önce ailede seçer.
- Kişiliğin gelişimi ailede başlar, anne ve babanın etkisi altında olgunlaşır.
- Topluma ait temel değerler, ilk olarak ailede öğretilmeye başlanır.
- Ailenin insan hayatı üzerindeki etkisi doğumdan önce başlar, ömrün sonuna kadar devam eder.

6. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

AİLENİN SİYASAL TUTUMLARIN OLUŞMASINA ETKİSİ

Aile, çocukların siyasal tutumlarının oluşmasında belirleyici temel etkenlerden biridir. Bazı araştırmacılara göre çocukların toplumsallaşma süreçlerinde, siyasal kimliklerinin oluşmasında aile en büyük faktördür. Ailede anne baba ile çocuk arasında siyasal bilgi alışverişinin olması, çocukların küçük yaşta, anne babanın desteklediği bir siyasal eğilimi (veya bir siyasal partiyi) seçmeleri olasılığını artırmaktadır.

Ailede edinilen çocukluk deneyimlerinin etkisi, çoğu zaman yaşam boyu sürmekte ve daha sonraki öğrenmeleri de etkilemektedir. Aile, bu açıdan uyguladığı bilinçli toplumsallaşma süreci ile çocuğa toplumsal değer ve normlar kadar, aile içi somut ilişkilerle belirli karar verme kalıplarını da aktarmaktadır. Bu nedenle aile, hem seçme işlemini hem de davranışın temelini veren bir öge olarak sosyopolitik bir önem taşımaktadır.

Yapılan bir araştırmaya göre, çocuklarla ebeveynler arasında siyasal bilgi alışverişinin çok az olduğu Fransa'da aile üyeleri ile ebeveynlerin siyasal eğilimlerinin aynı olma oranı % 28 olarak tespit edilmiştir. Oysa

bu oran ABD'de % 82'dir. ABD'de siyasal tutumlara bağlılık açısından kuşaklar arasında güçlü bir etki-leşim görülmektedir. Araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlara göre aile, bireylerin siyasal görüşlerinin biçimlenmesinde oldukça etkilidir. Fakat bu etkilenmeler, bireylerin eğitim ve gelir düzeylerine, meslek, yaş ve sosyal statülerine göre de değişebilmektedir. Aile, kişinin siyasal tutumlarının oluştuğu ilk yer olsa da siyasal kimliğin belirlenmesinde tek başına belirleyici değildir.

<http://www.siyasaliletisim.org>

1. Ailenin çocukların siyasal tutumlarının oluşmasındaki etkisini açıklayınız.
2. Ailenin otoriter veya demokratik olmasının, çocukların siyasal tutumlarının oluşmasına etkileri neler olabilir? Arkadaşlarınızla tartışarak ulaştığınız sonuçlarla ilgili bir değerlendirme yazısı yazınız.

7. Etkinlik

Düşün, Üret

"Bireyin Eğitim Sürecinde Ailenin Katkıları" konulu bir afiş tasarlayınız. Hazırlanan afişleri sınıf panosunda sergileyiniz.

Bütün toplumlarda aile, geçmişten günümüze her zaman önemli görülmüştür. Mustafa Kemal Atatürk aile ile ilgili yazdıkları notlarında şunları söylemiştir: "Aile, bir hayat arkadaşlığı olduğu kadar bir şeref ortaklığıdır. Ailenin en mühim vazifesi çocukların terbiyesidir. Kısmen cemiyete ait olan bu vazifede ailenin büyük hissesi vardır. Çocuklarını cemiyet ve millet için faydalı olacak bir terbiye ile büyüten ve onlara şerefli bir isim bırakan aile, mesut ve bahtiyar sayılır. Ana ve babaların karşılıklı sevgi ve hürmet ve samimi bağlılık hislerine şahit olan çocuklar için cemiyet terbiyesinin temeli kurulmuş demektir."

<http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr>

8. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

GÜNÜMÜZDE AİLENİN İŞLEVLERİNDE MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER

Zaman içinde toplumsal yapıda meydana gelen değişimler, ailenin işlevlerinin de değişmesine neden olmuştur. Özellikle sanayileşme ve kentleşme olguları, toplumsal yapıyı etkilediği gibi ailenin yapısını da etkilemiştir. Ailenin geleneksel işlevlerinden bazıları toplumdaki çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından üstlenilmiş ya da aile ile bu kurumlar arasında paylaşılmıştır. Bunun sonucunda ailenin görevlerinde bazı değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimlerden başlıcaları şunlardır:

1. Eskiden aile, ihtiyaçlarını kendi ürettiği ürünlerle karşılarken günümüzde bu ihtiyaçlar çeşitli işletmelerde ve fabrikalarda üretilen ürünlerle karşılanmaktadır. Böylece ailenin üretim işlevi azalırken tüketim işlevi artmıştır.
2. Eğitim işlevi, okul öncesi eğitim kademesinden başlayarak eğitim kurumlarınca üstlenilmiş, okul ve ailenin iş birliği ile sürdürülen bir işlev durumuna gelmiştir.
3. Meslek eğitimi, bugün örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilmektedir. Günümüzde bazı zanaatlar baba mesleği olarak ailenin genç üyeleri tarafından sürdürülmektedir.
4. Koruyuculuk işlevi ise aile ile devlet arasında paylaşılan bir görev durumundadır. Sosyal güvenliği sağlama görevini üstlenen devlet, ailenin bu işlevini kolaylaştırmakta; gerektiğinde

maddi ve manevi yönden aileyi desteklemektedir.

5. Sanatsal ve sportif etkinlik alanlarında meydana gelen gelişmeler, zamanı değerlendirme olanaklarını genişletmiş ya da evde geçen zamanı değerlendirme olanaklarına yeni boyutlar (bilgisayar ve İnternet, TV, elektronik oyun ve oyuncaklar vb.) kazandırmıştır.

Ailenin toplumdaki yeri ve diğer sosyal kurumlarla ilişkileri dikkate alındığında görev paylaşımının aile ve toplum yararına olacağını düşünmek yanlış olmaz.

Günümüzde ailenin üç temel işlevi üzerinde durulmaktadır:

- Çocukların yetiştirilmesi ile aile ve toplumun sürekliliğini sağlama
- Çocuğa sağlıklı bir kişilik ve toplumsal değerleri kazandırma
- Çocuğa psikolojik destek sağlama

Günümüzde aile yapısındaki değişimler çocukların toplumsallaşmasını nasıl etkilemektedir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

9. Etkinlik

İncele, Yorumla

Ailenin, çocuğun yetişmesindeki rolü ile ilgili verilen maddeleri inceleyiniz.

AİLE VE TOPLUMSALLAŞMA

Aile,

- Çocuğun yetişmesinde temel kurum olarak onun temel ihtiyaçlarını karşılar.
- Çocuğa aidiyet duygusu kazandırır.
- Çocuğa elverişli fiziki, sosyal ve psikolojik destek sağlayan ortamlar hazırlar.
- Çocuğun toplumun bir bireyi olmasını sağlar.
- Çocuğa deneme yanılma yolu ile yaratıcı düşünceler geliştirebilme imkânı sağlar.
- Çocuğun öz güven sahibi olmasında destek sağlar.
- Çocuğun temel bilgi ve tecrübeleri kazanmasında kılavuzluk eder.
- Çocuğun öğrenmelerinde güdülenme sağlar.
- İş bölümü içerisinde çocuğun rol ve kimlik kazanmasını sağlar.

Çocuğun topluma hazırlanmasında, ailede kazandırılan özelliklerin etkileri üzerine düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

10. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki tabloyu inceleyip uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

KURULUŞLAR	TEMSİL ETTİĞİ KURUM
Adalet Bakanlığı	Hukuk
Sağlık Bakanlığı	Sağlık
Millî Eğitim Bakanlığı	Eğitim
Kültür Bakanlığı	Kültür
Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı	Aile

1. Sınıfınızda beş gruba ayrılınız. Grup olarak yukarıda isimleri verilen bakanlıkların aile kurumu ile ilgili projelerini İnternet sitelerinden araştırınız.
2. Elde ettiğiniz bilgileri düzenleyerek dosya hâline getiriniz.
3. Çalışmanızı sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.
4. Ailenin eğitimdeki rolü üzerine değerlendirmeler yapınız.

Aşağıdaki tabloyu inceleyip açıklamalara uygun olan kurum veya kurumları ilgili sütuna "X" işareti koyarak belirtiniz.

Aile	Eğitim	Siyaset	Ekonomi	Kültür	Hukuk
Ailenin kurulması, korunması, ilişkileri ve aile birliğinin sona ermesi çeşitli kurallara bağlı olarak düzenlenmiştir.					
Ailenin varlığı güvence altına alınmıştır.					
Bir ülkede demokrasi bilincinin oluşması ve yeni kuşaklara aktarılması, ilk kurum olan aile kurumunda gerçekleşir.					
Meslek seçimi konusunda bireye yardımcı olur.					
Sosyal bir kurum olan aile, toplumun en küçük üretim ve tüketim birimidir.					
Birey, yaşadığı toplumda iyi bir vatandaş olma bilincini kazanır.					
Çocuğun yeteneklerinin keşfedilerek yönlendirildiği kurumdur.					
Birey, iyi ve güzel davranışlar kazanmaya aile kurumunda başlar.					
Ülkede yaşanan ekonomik krizler, enflasyon ve fiyat artışları aile bütçesini olumsuz etkiler.					
Birey, toplumun değer yargılarına uyum sağlamayı öğrenir.					

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE EĞİTİM

1. Kitle İletişim Araçları

Başlarken

1. Kitle iletişimi kavramından ne anlıyorsunuz? Belirtiniz.
2. Kitle iletişim araçları nerelerde kullanılmaktadır? Örnekler bularak aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Kitle iletişim araçları, geniş bir kitleye ulaşabilen; haber verme, eğlendirme, eğitime, çeşitli mal ve hizmetleri reklamlar yoluyla tanıtmaya gibi farklı işlevleri yerine getiren iletişim araçlarıdır. Başlıca kitle iletişim araçları olarak televizyon, gazete, radyo, dergi, sinema, İnternet sayılabilir. Kitle iletişim araçları, teknolojinin gelişmesi ile yaygınlaşmış, bunun sonucunda da kamuoyu oluşturma ve toplumu yönlendirmede bu araçların etkileri artmıştır.

1. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

Aşağıdaki tabloyu inceleyip soruyu cevaplayınız.

Tablodaki iletişim türlerine örnekler veriniz.

2. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ GÜCÜ

Kitle iletişim araçları, görsel ve/veya sesli mesajların geniş kitlelere ulaştırılmasını sağlamaktadır. Günümüzde bunların en çok tanınan ve başvuru alanları olan radyo, gazete, kitap, televizyon ve İnternet dünyayı küresel bir köy hâline getirmektedir. Son yıllarda artan sosyal paylaşım siteleri ile dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan, aynı dili konuşmayan insanlar bile bu araçlarla rahatça iletişim kurabilmekte, olayları aynı anda takip edebilmektedir. Bu yönüyle kitle iletişim araçları, farklı kültürlerin birbirini tanıma ve anlamasına yardımcı olmaktadır.

Kitle iletişim araçları bilgiye ulaşmayı kolaylaştırmış, bilginin yayılım gücünü hızlandırmış ve hayatımızın vazgeçilmez bir parçası hâline gelmiştir. Geniş kitleleri eğitme, eğlendirme, kamuoyu oluşturma, ekonomik mal ve hizmetlerin tanıtımını yapma, kültürel değerleri aktarma gibi işlevleri ile bu araçların önemi daha da artmıştır.

Kitle iletişim araçlarının toplum, kültür, endüstri, sanat ve birey üzerindeki etkileri sürekli güncelliğini koruyan bir konu olmuştur. Bu araçlar, kişilerin bilinç altı düzeyine etki ederek ikna gücünü kullanmaktadır. Bu durum, sağlıksız sonuçlar doğurabilir. Örneğin yönlendirme amacı taşıyan ya da gerçeği yansıtmayan taraflı söylemler, bilinçsiz bireylerin artmasıyla toplum düzenini bozabilir. Dünyada yaşanan toplumsal, siyasal ve iktisadi değişimlerde de kitle iletişim araçları bir müdahale aracı olarak kullanılabilir. Olumsuz örneklerin sunulması, özellikle gençler üzerinde tahrip edici sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle kitle iletişim araçlarının kullanımında daha bilinçli ve seçici olunmalıdır.

Kitle iletişim araçlarının olumlu ve olumsuz etkilerine örnekler bularak aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Çizgileri Yorumla

Aşağıdaki karikatürü kitle iletişim araçlarının önemi açısından yorumlayınız.

2. Karikatür: Mehmet Şenocak

Pusula

Teknolojinin gelişmesiyle kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılması hızla yaygınlaşmaktadır. Kitle iletişim araçları, geniş kitlelere eğitim imkânı sağlayarak bireylerin eğitiminde kullanılmaktadır. Aşağıda kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılması ile ilgili tarihsel süreç verilmiştir.

Eğitim Tarihinde Kitle İletişim Araçlarının Yeri

- 1919 yılında ABD’de eğitim ile ilgili ilk radyo istasyonu kurulmuştur.
- 1932-1937 yılları arasında ABD’de eğitim televizyonu yayınları Iowa (Ayova) Üniversitesinde başlamıştır. Daha sonra 242 kanal daha eğitim yayınına katılmıştır.
- 1951’de Western Reserve (Rizörv) Üniversitesi bazı dersleri televizyon yoluyla vermeye başlamıştır.
- 1970’ten sonra kablo ve uydu aracılığıyla eğitici TV yayınları verilmeye başlanmıştır.
- ABD’nin yanı sıra İngiltere BBC (British Broadcasting Company: İngiliz Radyo Televizyon Kurumu) aracılığıyla, Kanada çeşitli televizyon kuruluşları aracılığıyla, uzaktan eğitime katkıda bulunmuştur.
- Hindistan’da televizyon yayınlarıyla öğretim yaygın biçimde kullanılmaktadır.
- Türkiye’de 1981 yılından bu yana Anadolu Üniversitesi-TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu) iş birliği ile okul televizyonu hizmeti verilmektedir.
- 1990’dan itibaren Fırat Üniversitesi, eğitici radyo ve televizyon yayını yapmaya başlamıştır.
- 2011 yılında TRT Okul kanalı, MEB’in “Yaşam Boyu Eğitim” sloganıyla yayın hayatına başlamıştır.

<http://tr.wikipedia.org>

4. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Televizyonda en çok hangi programların izlendiği (yarışma, eğlence, dizi, film, spor programları, belgeseller vb.) ve bu programların tercih edilme sebepleri ile ilgili soruları içeren bir anket hazırlayınız. (Anketi oluştururken okul rehberlik servisinden yardım alabilirsiniz.)
2. Hazırladığınız anketi en az yüz kişiye uygulayınız.
3. Anket sonuçlarından yola çıkarak bireylerin televizyon izleme nedenleri ile ilgili bir değerlendirme yazısı yazınız.

Kitle iletişimde;

1. Hedef kitle, göreceli genişliğe sahiptir.
2. Hedef kitle, çeşitli toplumsal grup ve kümelerden oluşur.
3. Hedef kitleyi oluşturan bireyler birbirlerini tanımazlar. İletişimci de hedef kitleyi oluşturan bireyleri tanımaz fakat hedef kitlenin özelliklerini bilerek mesaj verir.
4. Kitle iletişim araçlarıyla, birbirinden ayrı mekânlarda bulunan çok sayıda insanla aynı anda iletişim kurulabilir.
5. Yeni ilişki biçimleri ve farklı kurumlar ortaya çıkmıştır.
6. İletişim tek yönlüdür. Hedef kitle tepki verir ancak tepkisini karşı tarafa iletemez.

<http://cygm.meb.gov.tr>

5. Etkinlik**Düşün, Üret**

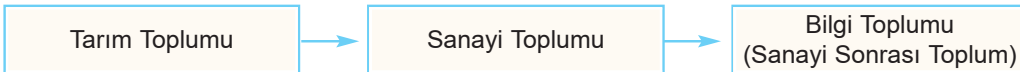
“Altı Şapkalı Düşünme Tekniği”ni kullanarak “Kitle iletişim araçlarının eğitime etkileri nelerdir?” sorusuna sınıfça yanıt arayınız. Bu teknikte her şapka, belirli bir bakış açısını ifade eder. Bu bakış açılarından yola çıkarak bulduğunuz cevapları sınıfınızla paylaşınız.

1. **Beyaz Şapka (Nötr):** Soruyu, tarafsız bir biçimde kanıtlanmış verilerle ortaya koyar.
2. **Sarı Şapka (İyimser):** Soruyu, olumlu yönleri ile değerlendirir.
3. **Siyah Şapka (Karamsar-Negatif):** Soruyu, olumsuz yönleri ile değerlendirir.
4. **Kırmızı Şapka (Duygusal):** Soruyu, verilere bağlı olmadan hisleri ile değerlendirir.
5. **Yeşil Şapka (Yaratıcı):** Soruyu, farklı ve alternatif bakış açıları ile değerlendirir.
6. **Mavi Şapka (Değerlendirme):** Bütün görüşleri analiz ederek sistemli biçimde değerlendirir.

6. Etkinlik**İncele, Yorumla**

Aşağıdaki metni ve şemayı inceleyip soruyu cevaplayınız

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE TOPLUMSAL DEĞİŞME

Yirmi birinci yüzyılın henüz başında, gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun bütün toplumlar, köklü bir dönüşüm ve değişim sürecine girmiş bulunuyor. Bu değişim ve gelişmelerden hem toplumlar hem de bireyler etkilenmekte, yaşam biçimleri değişmektedir. Günümüzde bilim ve teknolojiye gelişmeler, yeni bir çağı başlatmıştır. “Bilgi Çağı” olarak adlandırılan bu çağın en önemli özelliği, bilgi teknolojilerinin yoğun olarak kullanılması ve maddi ürün yerine bilgi üretiminin önem kazanmasıdır. Günümüzde bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler, tüm insanların kitle iletişim araçlarıyla iç içe olmasını, onlarla sürekli bir etkileşimde bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Kitle iletişiminden hiç kimse kaçamamakta, herkes ondan olumlu ya da olumsuz mutlaka etkilenmektedir.

Bilgi toplumunun oluşmasında kitle iletişim araçları hangi etkilere sahiptir? Kitle iletişim araçlarının özelliklerini ve işlevlerini dikkate alarak sorgulayınız. Değerlendirmelerinizi defterinize yazınız.

7. Etkinlik

Tartış, Paylaş

1. Aşağıdaki tabloyu inceleyip kitle iletişim araçlarının verilen işlevlerini arkadaşlarınızla tartışınız. Ortak çıkarımlarınızı noktalı alana yazınız.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE TOPLUMSAL KURUMLAR

Eğitim	Televizyon, radyo, İnternet, video gibi araçlarla eğitimin yaygınlaşmasını sağlar.
Siyaset	Siyasi bilinçlenme sağlar.
Ekonomi	Reklamlar yoluyla tüketimi artırır. Ürün ve hizmetlerin tanıtımını yapar.
Kültür	Toplumsal davranış biçimlerinin kazanılmasına yardımcı olur.
Aile	Aile üyelerine yeni toplumsal roller kazandırır.
Sağlık	Hastalıklardan korunma ve sağlıklı yaşam ile ilgili bilinçlenmeye yardımcı olur.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Kitle iletişim araçlarının eğitimde daha etkin bir şekilde kullanılması için neler yapılabileceği üzerine bir değerlendirme yazısı yazınız.

8. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıda verilen kavramların anlamlarını sözlükten araştırınız. Kitle iletişim araçlarından bu kavramlarla ilgili örnekler bulup sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

KAVRAMLAR		
Enformasyon	Sansasyon	Medya
Dezenformasyon	Propaganda	İnternet
Asparagas	Reyting	Blog
Manipülasyon	Hedef Kitle	Anlık İleti

Aşağıdaki tabloyu inceleyip soruları cevaplayınız.

Kitle İletişim Araçlarının İşlevi	Eğitimin İşlevi
1. Haber ve bilgi sağlama işlevi vardır. Bu işlev, bilgi aktarma işlevi olarak da değerlendirilebilir.	1. Kültür ve bilgi aktarımını sağlar. Bireyler, eğitim yoluyla yeni bilgiler öğrenir.
2. Bireylerin toplumsallaşmasına yardımcı olur. Haber kaynağı olan medya, bireylerin aynı konular hakkında bilgi sahibi olmalarını, ülke ile ilgili benzer duygu ve düşünceler geliştirmelerini kolaylaştırır.	2. Eğitim, bireylerin topluma uyumunu sağlar. Bu, eğitimin toplumsallaştırma işlevidir. Bireyleri topluma kazandırır.
3. Kitle iletişim araçları, hazırlayacakları tartışma ortamı ile toplum çıkarlarının korunması için kamuoyu oluşturmada etkilidir.	3. Toplumsal değerlerin korunması, geliştirilmesi ve yeni kuşaklara aktarılmasını sağlar.
4. Toplumun eğitim ve bilgi düzeyinin artırılmasına katkı sağlar.	4. Kişilerin nitelikli bireyler olarak toplumda yer edinmelerini ve iş bulmalarını sağlar; onlara meslek kazandırır.
5. Kültürün aktarımını, geliştirilmesini ve korunmasını sağlamada etkilidir.	5. Davranışlarda istenilen yönde değişimler meydana getirmeye çalışır.
6. Kitleleri eğlendirir, rahatlamalarına yardımcı eder.	6. Demokratik değerlerin geliştirilmesini ve demokrasinin yaygınlaşmasını sağlar.
7. Toplumsal bütünleşmeyi artırarak birey ve grupların birbirlerini tanımalarına yardımcı olur.	7. Suçun önlenmesini ve suçlunun topluma kazandırılmasını sağlar.

1. Kitle iletişim araçları ve eğitimin işlevlerinden benzer ve farklı olanları tespit ediniz.
2. Eğitimin işlevlerini yerine getirmesinde kitle iletişim araçlarının ne gibi katkıları vardır? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana kısaca yazınız.

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINDA REKLAMLARIN ROLÜ

Reklam, üretilen mal ve hizmetlerin tüketiciye satılması için kullanılan en etkili ikna yöntemlerinden biridir. Reklam, insanlar için arzu ve ihtiyaç üretir. İnsanlarda bir açlık duygusu yaratır. Reklam, mal veya hizmete değer kazandırarak onu vazgeçilmez kılar. Tükettiğimiz herhangi bir nesne ile beraber, ona ait imge ve hayalleri de tüketiriz. Reklamlar, hayatımızı kontrol etme gücümüzü elimizden alarak nelere ihtiyacımız olduğuna bizim yerimize karar verir.

Tüketimi artıran reklamlar nedeniyle insanlar, ihtiyaçlarından fazla tüketmekte, böylece de ekonomik sıkıntılar yaşanmaktadır. Bunun yanında aşırı tüketim, dünyanın doğal kaynaklarının tükenmesine ve çevre tahribatına neden olmaktadır. Reklam aynı zamanda, ürün ve hizmetlere ulaşamayan insanlarda bir kızgınlık ve öfke yaratmakta, bu da bazen olumsuz davranışlara eğilimleri artırmaktadır.

Kitle iletişim araçlarında reklamlara ayrılan süre, haberlere ve toplumsal sorunlara ayrılan süreden daha fazladır. Savaş ve şiddet sahneleri arasında verilen reklamlar, reklamın nelerin önüne geçtiğini göstermektedir. Reklamla toplumsal sorunların, enformasyonun, haberlerin aynı düzlemde sunulması, bunları da reklamlarla aynı düzeye indirgemektedir. İletileri sıradanlaştırmaktadır. Gerçeklik algısını bozmaktadır.

Reklamın, olumsuz etkilerinin yanında üretimi artırmaya yönelik olumlu etkileri de vardır. Reklamların insanları erteledikleri ihtiyaçlarını tatmin etmeye yöneltmesi, ekonomiyi canlandırır, işsizliği azaltır; ülke kalkınmasına hizmet eder.

Reklamların aşıladığı tüketim arzusuna karşı insanların bilinçli tüketici olmaları gerekmektedir. İnsanların gerçek ihtiyaçlarını belirleyerek ve bu ihtiyaçlarını da bir sıralamaya tabi tutarak tüketmeleri reklamların zararlarını azaltacaktır.

3. Karikatür: Alberto Ruggieri

1. Reklamların insanlar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir? Belirtiniz.
2. Reklamların olumsuz etkilerinden kurtulmak için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazıp sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Kitle İletişim Araçlarının Eğitime Etkileri

Başlarken

4. Karikatür: Roger Penwill

Karikatürden yola çıkarak kitle iletişim araçlarının eğitim üzerindeki etkilerini sorgulayınız. Çıkarımlarınızı aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

Pusula

Geleneksel eğitimde en önemli kurum okul, en etkili eğitici öğretmen idi. İçinde bulunduğumuz çağda bilginin güncel biçimde ve hızla paylaşılmasının daha önemli hâle gelmesiyle durum farklılaşmış, kitle iletişim araçları toplum hayatına girmiştir. Kitle iletişim araçları, doğrudan ve dolaylı olarak okulun ve öğretmenin etki sahasına müdahale etmiştir. Bu nedenle okullar ve eğitimciler, ortaya çıkan değişim sürecine uyum sağlamak zorundadır.

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARIYLA YAPILAN EĞİTİMİN ÖZELLİKLERİ

Günümüzde kitle iletişimi yoluyla eğitim, belli koşullara bağlı olarak yoğun biçimde kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçları içerisinde eğitimde en yoğun olarak kullanılanlar radyo, televizyon, sinema ile İnternet'tir. Aşağıda bu kitle iletişim araçlarıyla yapılan eğitimin bazı özellikleri verilmiştir:

16. Fotoğraf: Kitle iletişim araçlarıyla eğitim

1. Kitle iletişim araçlarıyla yapılan eğitim, aynı anda çok geniş bir kitleyi kapsamalarının doğal bir sonucu olarak eğitimdeki çeşitli eşitsizlikleri azaltabilir.
2. Bu tür eğitim, geleneksel eğitime göre daha günceldir. Yaşanılan dünyayı, sorunları ortaya koyar; tutucu değildir.
3. Verilenin örneklerle gösterilmesi, eğitimde önemli bir tekniktir. Kitle iletişim araçlarıyla -özellikle görüntüye dayanan televizyon, video ve film ile- çok sayıda örnek verilebilir. Bu da öğrenmenin daha etkili ve öğrenilenin akılda kalıcı olmasını sağlar.

doğrudan bu araçlarla karşı karşıyadır.

5. Bu araçlardan yararlanma, bir yerde sürekli bulunmayı gerektirmez. Az bir çaba ve harcama ile bu tür eğitimden yararlanma olanağı vardır.

6. Kitle iletişim araçları ile yapılan eğitim bazen tek yönlüdür. Anında iletinin alınıp alınmadığı, alındı ise öğrenilip öğrenilmediği anlaşılmaz. İnternet üzerinden yapılan uzaktan eğitim sürecinde, anında soru sorma ve geri bildirim alma mümkündür.

7. Kitle iletişimi yoluyla yapılan eğitim, bireyde öğrenme istek ve güdüsü yaratır. Bireyin o günkü yaşamında ihtiyaç duymadığı, çağdaş toplumun bireyi olmasından dolayı gerekli olan bilginin öğrenilmesi ya da bir yeteneğinin geliştirilmesi söz konusu olabilir.

8. Kitle iletişimi yoluyla yapılan eğitim yüz yüze değildir. Bu bakımdan tüm duyu organlarına yönelik bir öğrenmeyi içermez.

4. Alışlagelmiş öğretmen-öğrenci ilişkisi yoktur. Birey,

Kitle iletişim araçlarıyla yapılan eğitimi geleneksel eğitim ile karşılaştırarak farkları hakkında çıkarımlarda bulununuz. Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Kitle iletişim araçları, birden çok duyu organına hitap eder ve bireyler üzerinde çeşitli olumlu ve olumsuz etkileri de bulunur. En yaygın biçimde kullanılan kitle iletişim araçları; İnternet, radyo, televizyon ve gazetedir. Bunlardan özellikle televizyon, hem göze hem kulağa hitap etmesi ve de izlenmesinin kolay olması nedeniyle çok yaygın biçimde kullanılmaktadır. İnternet de kullanımı hızla yaygınlaşan ve bilgi paylaşımını hızlandıran bir diğer kitle iletişim aracıdır. Bu açıdan eğitimde de kullanılması önemlidir.

2. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki tabloda verilen kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanım biçimlerine uygun örnekler bulunuz. Bulduğunuz örnekleri tabloda uygun yerlere yazınız.

Kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanım biçimleri	Örnek uygulamalar
1. Eğitim sürecini tamamlayıcı özel-likte kullanılması	TV, radyo, dergi, gazete vb. araçların eğitim amaçlı kullanılması
2. Eğitim sisteminde İnternet'in bilgi kaynağı olarak kullanılması	
3. Örgün eğitimde kitle iletişim araç-larının bilinçli kullanılmasına ilişkin derslerin okutulması	
4. Trafik eğitiminde kitle iletişim araç-larının kullanılması	
5. Yaygın eğitimde kitle iletişim araç-ları kullanılması	
6. Serbest zamanları değerlendirme ve iyi vakit geçirme amacıyla kitle ile-tişim araçlarının kullanılması	
7. Uzaktan eğitimde kitle iletişim araçlarının kullanılması	

3. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

MİLLÎ KÜTÜPHANE-KONUŞAN KİTAPLIK

Ülkemizde kitle iletişim araçları, görme engelli vatandaşlarımızın eğitim imkânlarından yararlanmalarında etkili bir biçimde kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçlarının eğitim amaçlı olarak kullanılmasına, Millî Kütüphane ve Anadolu Üniversitesinin görme engelli vatandaşlarımızı eğitmek amacıyla İnternet üzerinden yaptığı faaliyetler örnek verilebilir.

Millî Kütüphane, "Konuşan Kitaplık" etkinliği bünyesinde sesli kitap arşivi oluşturarak bu arşivi görme engelli vatandaşlarımızın hizmetine sunmuştur. Anadolu Üniversitesi ise kurduğu "e-Öğrenme Portalı"ndaki "e-Sesli Kitap" hizmetiyle görme engellilere ve dinleyerek çalışmayı tercih edenlere ulaşmayı hedeflemektedir.

1. Yukarıdaki örneklerden hareketle kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılmasına ilişkin örnekleri araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Elde ettiğiniz bilgilerden yola çıkarak kitle iletişim araçlarının eğitimdeki yararlarını aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Öğretme-öğrenme süreci için seçeceğimiz iletişim araçları, aşağıda verilenlerin dışında hangi temel özellikleri taşımalıdır? Aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

- Bilginin transferini sağlamalıdır.
- Etkileşimli olmalıdır.
- Çok yönlü olmalıdır.
- Kullanışlı olmalıdır.
- Ekonomik olmalıdır.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Karikatür: Mehmet Şenocak

5. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

MEDYANIN EĞİTİM İŞLEVİ

Medyanın eğitim işlevi, özü itibarıyla haberdar etme, bilgilendirme işlevinden kaynaklanır. Medyanın, insanları kimi konu ve olaylar hakkında bilgilendirmesi, özü gereği geniş anlamda eğitim olarak kabul edilebilir. Medyanın eğitim işlevi, dar ve geniş anlamda eğitim işlevi biçiminde iki grupta toplanabilir.

Medyanın dar anlamda eğitim işlevi: Bu gruptaki işlevler, doğrudan eğitim amaçlı işlevlerdir. Bu işlev gazete, radyo ve televizyonların doğrudan eğitim amaçlı programları ile gerçekleştirilir. Gazetelerin yükseköğretim kurumlarına giriş (YGS ve LYS), ortaöğretim kurumlarına giriş (SBS) sınavlarına hazırlık materyalleri, öğrencilerin okul öğretim programlarına destek çalışmaları bu gruptaki işlev için kimi örnekleri oluşturmaktadır. Ayrıca açık ilköğretim, açık lise ve açık yükseköğretim programları ve bu programları destekleyen yazılı ve görsel uygulamalar diğer örneklerdir.

Medyanın geniş anlamda eğitim işlevi: Bu gruptaki işlev, her medya ya da gazete konusunun özünde eğitsel bir mesaj içermesinden kaynaklanır. İçeriği ve biçimi ne olursa olsun, toplumsal bilinç düzeyinin yükseltilmesi ve belli konularda farkındalık yaratılması gibi amaçlara hizmet eden her tür medya çalışması, geniş anlamda eğitim amacı taşır. Aşı kampanyalarının duyurulması, açık oturumlar, salgın bir hastalığa karşı alınabilecek önlemleri konu edinen haber, tartışma programları ve belgeseller bu grup için kimi örneklerdir.

<http://etc2008.home.anadolu.edu.tr>

Gazete, radyo veya televizyonun eğitim işlevlerine örnekler bularak aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

6. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıda verilen maddeleri inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ HALK EĞİTİMİNDEKİ YERİ

Kitle iletişim araçları,

1. Geniş bir kitleyle düzenli bir biçimde iletişim sağlar.
2. Güncel olaylardan halkın haberdar olmasını sağlar.
3. İş ve meslek eğitimiyle ilgili bilgi ve beceriler kazandırır.
4. Toplumsal dayanışma ve bütünleşmeye katkılar sağlar.
5. Kültürün öğretilmesi ve geliştirilmesine yardımcı olur.
6. Toplumsal olaylara karşı duyarlı ve bilinçli olmayı sağlar.

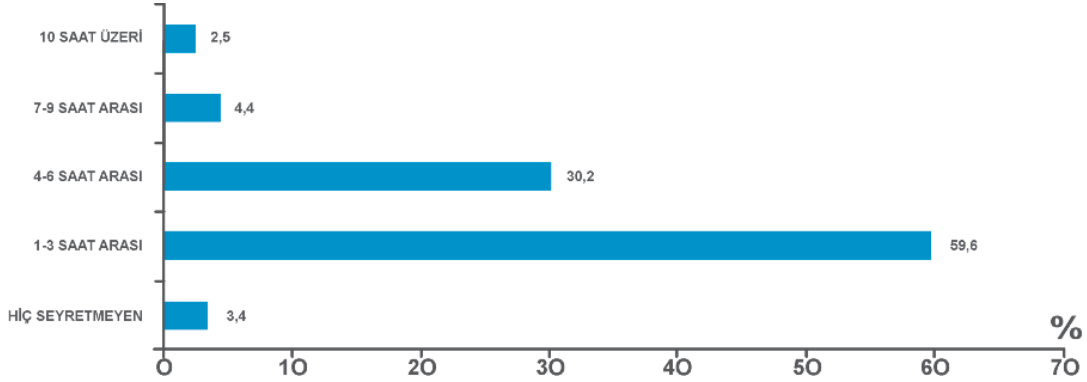

Radyo ve televizyon yayınlarını dikkate alarak halk eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanımına ilişkin örnekler veriniz.

Aşağıdaki tabloyu ve metni inceleyip soruları cevaplayınız.

TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIĞI VE ETKİLERİ

Türkiye'deki bireylerin % 3,4'ü hiç televizyon izlemediğini belirtirken % 59,6'sı günde 1-3 saat, % 30,2'si günde 4-6 saat, % 4,4'ü günde 7-9 saat, % 2,5'i günde 10 saat ya da daha fazla televizyon izlediğini ifade etmiştir.

<http://www.aile.gov.tr>

Televizyon, çağımızın en önemli iletişim araçlarından biridir. Televizyon başında geçirdiğimiz saatlerin niteliği ve bireysel gelişimimize olan etkileri, uzun süredir tartışılmaktadır. Televizyon, bireyi dünyadaki tüm gelişmelerden anında haberdar etmekte, eğlendirmekte; belgeseller, kültürel programlar ve nitelikli araştırma programları ile bireyin eğitimini de sağlamaktadır. Televizyonun bireyler üzerinde olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkileri de vardır. Bunlar temel olarak şöyle sıralanabilir:

1. Televizyon, bireylerin diğer bireylerle olan sosyal ilişkilerini azaltmakta; birey, içinde yaşadığı toplumda yalnızlaşarak tek başına kalmaktadır.
2. Televizyon, aile içinde söyleşiyi, dertleşme ve konuşmayı sınırlandırmaktadır. Akşamları bir araya gelen aile üyeleri, yüzlerini ekrana çevirip konuşmayı en aza indirerek birbirini susturmaya çalışmaktadır. Televizyon başında uzun süre kalıp abur cubur yiyen çocukların okuma alışkanlıkları azalmakta, düşünme yetenekleri körelmekte ve arkadaşlık ilişkileri zayıflamaktadır.
3. Televizyon, bireyin ruhsal dünyasında büyük çöküntülere sebep olabilmektedir. Özellikle çocuklar, televizyonda kendilerine sunulan tüm göstergeleri gerçek sanmaktadır. Şiddet ve cinsellik içeren sahneler, çocukların ruhsal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir.

1. Türkiye'de bireylerin ortalama televizyon izleme sürelerini, kendi ailenizden yola çıkarak değerlendiriniz.
2. Metinden yola çıkarak televizyonun diğer olumlu ve olumsuz etkilerine örnekler veriniz.
3. Televizyonun olumsuz etkilerini azaltmak ve televizyonu bir eğitim aracı olarak kullanmak için neler yapılabilir? Sınıfınızda arkadaşlarınızla tartışarak ortak çıkarımlarınızı tahtaya yazınız.

1. Televizyonun bir eğitim aracı olarak kullanılmasının yararlarını, önem sırasına göre tablo üzerinde numaralandırınız.

Televizyonun Bir Eğitim Aracı Olarak Kullanılmasının Yararları	
Öğrencilerin belli bir sınıfta, belli bir saatte bulunması zorunluluğunu ortadan kaldırır.	()
Nitelikli öğretim elemanlarından, daha fazla sayıda öğrencinin faydalanmasını sağlar.	()
Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde kullanılarak onlara bazı davranışların kazandırılmasına yardımcı olur.	()
Diğer eğitim ortamlarıyla birlikte kullanılarak ihtiyaç duyulan iş gücünün yetiştirilmesine yardımcı olur.	()
Okul dışındaki bireylere bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yardımcı olur ve onları belirli alanlarda daha nitelikli birer üretici hâline getirir.	()
Açık veya kapalı devre yayın, video, VCD, DVD vb. araçlarla geniş bir kitlenin eğitimden faydalanmasını sağlar.	()
Bir ders aracı olarak televizyon, konuların görsel ve işitsel kaynaklar kullanılarak daha iyi anlaşılmasını sağlar.	()
Toplumun sağlık, trafik, sanat, spor gibi alanlarda bilgi edinmesini sağlar.	()
Yabancı dil öğrenme ve geliştirmeye yardımcı olur.	()

<http://dergiler.ankara.edu.tr>

2. Eğitim aracı olarak televizyonun işlevsel hâle getirilmesi nasıl mümkündür? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana maddeler hâlinde yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

İNTERNET KULLANIMININ ÇOCUKLAR ÜZERİNDE OLUMSUZ ETKİLERİ

1. Çevrim içi yeni insanlarla tanışma: İnternet'te tanınmayan kişilerle yazışma sonucu kaçırılma ya da tacize uğrama, çocukların başına gelebilecek en ciddi tehlikelerden biridir.

2. Gizliliğin yitirilmesi: Yetişkinler, gençler ve çocuklar İnternet'te gerek kendilerini gerekse ailelerini tehlikeye atacak özel bilgilerin yayılmasına bilerek ya da bilmeyerek neden olabilirler. Gizliliğe yapılan bu tür saldırılar, İnternet ile ilgili en önemli sömürü araçları arasındadır.

3. Çevrim içi kavgalar: İnternet ortamında insanlar, genellikle yazışma yoluyla iletişim kurarlar ve duygularını bu yollarla ifade ederler. Sadece yazı ile haberleşildiği için, hatta bazen isimler yerine sadece rumuzlarla haberleşildiği için yüz yüze iletişime göre daha cesur tavırlar sergilenmesi olanaklıdır.

4. Uygun olmayan materyaller: Sanal âlemde çocuklar için uygun olmayan pek çok site ya da bilgi bulunmaktadır. 'Uygunluk' göreceli bir kavram olup aile ya da topluma göre değişse de olumsuz örnekler sergileyen siteler, her toplum ve aile tarafından uygunsuz olarak nitelendirilmektedir.

5. Çevrim içi arama, okuma: İnternet'te arama yapılırken gerekli, güncel ve doğru bilgilerin yanı sıra gereksiz, zararlı ya da yanlış birçok bilgiye de ulaşılabilir. Bu bağlamda İnternet'te nasıl arama yapacağını bilmek önemli bir konudur. Çocukların kendileri için uygun, etkili ve yararlı materyalleri bulabilmeleri için İnternet'te arama yapmanın temel noktalarını bilmeleri, kritik düşünme becerilerini kazanmaları, aramalarını nasıl sınırlandırabileceklerini bilmeleri gerekmektedir.

6. İnsanları tehlikeye atma: Yetişkinler, gerek kendilerinin gerekse aile bireylerinin tehlikeye düşebileceği durumlara karşı daha dikkatliken çocuklar, bu konuda yeterince bilinçli olmadıkları için biraz daha esnek davranmaktadırlar.

7. Silah ve madde kullanımı: İnternet, çocukların madde bağımlısı olmalarına ya da silah kullanmalarına neden olmayabilir. Ancak teşvik edici ya da tetikleyici rol oynayabilir. Özellikle çocukların merak duygularını sürekli besleyecek zararlı ve sınırsız bilgiye ulaşabilmeleri, gerekli önlemler alınmadığı takdirde kötü sonuçlar doğurabilecektir.

www.aile.gov.tr

17. Fotoğraf: İnternet kullanımı eğitimi

1. İnternet kullanımının çocukların fiziksel, psikolojik ve zihinsel sağlığına olumsuz etkilerini sıralayınız.
2. İnternet kullanımından kaynaklanabilecek zararların en aza indirilmesi ve İnternet'in bir eğitim aracı olarak kullanılması için neler yapılabilir? Sınıfınızda tartışarak ortak çıkarımlarınızı defterinize yazınız.

10. Etkinlik

Düşün, Üret

Aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

Sınıfınızda denk gruplara ayrılınız. Grup olarak eğitimle ilgili bir konu hakkında, çok sayıda kitle iletişim aracından yararlanarak bir serbest sunum hazırlayınız. Hazırladığınız sunumu sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

11. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki fotoğraflarda gördüğünüz kitle iletişim araçlarının özelliklerini dikkate alarak bu kitle iletişim araçlarından eğitimde nasıl yararlanılabileceğine ilişkin düşüncelerinizi noktalı yerlere yazınız.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

12. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Kitle iletişim araçlarının, eğitim işlevini yerine getirirken ortaya çıkan olumlu ve olumsuz yönlerini araştırınız. Bulduğunuz örnekleri defterinize yazınız.

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME

A. Aşağıdaki cümlelerin başına yargılar doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

Yaygın eğitimin hedeflerinden bazıları;

1. () Kültürel etkinliklere katılma,
2. () Serbest zamanlarını nasıl değerlendirebileceğini öğrenme,
3. () Cinsel yaşamla ilgili hurafeleri öğrenme,
4. () Çocuk yetiştirmede anne baba değerine önem verme,
5. () Doğanın korunmasında üzerine düşen sorumlulukları bilme,
6. () El becerilerini geliştirmedir.

Aşağıdaki ifadeler ailenin tanımı ile ilgilidir.

7. () Ailede her görüşün değerli ve önemli sayıldığı aile şekline çekirdek aile denir.
8. () Büyük anne, büyük baba, amcalar, dayılar ve onların çocuklarından oluşan ailelere geniş aile denir.
9. () Baba soyu ve baba otoritesinin ağır bastığı aile tipine otoriter aile denir.
10. () Ailede otoritenin annenin elinde bulunduğu ve soyun anneye göre belirlendiği aile tipine anaerkil aile denir.

Aşağıdaki ifadeleri, ailenin özellikleri açısından değerlendiriniz.

11. () Her toplumda bulunan bir kurum değildir.
12. () Sevgi ve saygı gibi temel duygulara dayalıdır.
13. () Toplumdan topluma farklı özellikler taşır.
14. () Üyeler arasında ikincil grup ilişkisi vardır.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

1. Aile üyelerinin konut, beslenme ve çalışma faaliyetleri ailenin işlevidir.
2. Kültürün edinilmesini ve sonraki kuşaklara aktarılmasını sağlar.
3. Bir arada yaşama bir ihtiyaçtır.
4. devletin yetersiz kaldığı alanlarda, topluma hizmet götürebilmek amacıyla kurulmuş organizasyonlardır.
5. eskiden olduğu gibi bugün de çocuğun ilk sosyalleşme yeridir.
6. Bireyin ailede toplumun değer yargılarına uyum sağlamayı öğrenmesi, ailenin kurumu ile ilişkisine örnektir.

C. Çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Çağımızda toplumsallaşma sürecini etkileyen en önemli toplumsallaşma aracı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eğitim kurumları
- B) Din
- C) Kitle iletişim araçları
- D) Arkadaş grupları
- E) Aile

2. Aşağıdakilerden hangisi, toplumsal kurumların temel özelliklerinden biri değildir?

- A) Her toplumsal kurum, belirli norm ve değerlere sahiptir.
- B) Her toplumsal kurum, değişmeye karşı dirençlidir.
- C) Her toplumsal kurum, diğer kurumlarla etkileşim içerisindedir ve birbirine bağlıdır.
- D) Toplumsal kurumlar, zamanla birbirlerine bağlı olarak değişebilirler.
- E) Toplumsal kurumlar, bir toplumdaki temel sorunların merkezini oluşturur.

3. Aşağıdaki kavramlardan hangisi bireyin içinde bulunduğu toplumun kültürünü öğrenmesi sürecini ifade eder?

- A) Kişilik süreci
- B) Toplumsallaşma
- C) Beceri kazanma
- D) Grup bilinci kazanma
- E) Norm öğrenme

4. Aşağıdaki kavramlardan hangisi toplumsal düzeni sağlayarak bireylere yol gösteren, doğru ve yanlış belirleyen ve yaptırım gücü olan kurallar sistemini ifade eder?

- A) Gelenek
- B) Değer
- C) Norm
- D) Kültür
- E) Töre

5. Bireylerin sosyal ilişkilerinin gerçekleştiği, evlilik, kan bağı veya sosyal ilişkilerine dayalı sistem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aile
- B) Akrabalık
- C) Çekirdek aile
- D) Geleneksel aile
- E) Soy

6. Aşağıdakilerden hangisi sivil toplum kuruluşlarının işlevlerinden değildir?

- A) Toplumsal konularda kamuoyu oluşturmak
- B) Bireylerin eğitime yardımcı olmak
- C) Sosyokültürel etkinliklerde bulunmak
- D) Toplumu ve bireyleri bilinçlendirmek
- E) Okul yaptırmak

7. Aşağıdaki kitle iletişim araçlarından hangisi kullanım amacı bakımından daha işlevseldir?

- A) Radyo
- B) Videolar
- C) Gazete
- D) İnternet
- E) TV

8. Aşağıdakilerden hangisi toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasından sorumlu olan toplumsallaşma kurumlarından biri değildir?

- A) Kitle iletişim araçları
- B) Okul
- C) Aile
- D) Yasalar
- E) Arkadaş grupları

9. Ailelerin “anaerkil”, “ataerkil” ve “modern” (eşitlikçi, demokratik) aile olarak sınıflanmasında hangi ölçüt kullanılmıştır?

- A) Ailede kararların alınış biçimi
- B) Aile üyeleri arasındaki iş bölümü
- C) Ailedeki eş sayısı
- D) Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı
- E) Ailenin yerleşme yeri

10. Aşağıdakilerden hangisi teknolojinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanılmasının nedenleri arasında yer almaz?

- A) Öğrencilerin hedeflere ulaşmak için harcadıkları zamanı azaltır.
- B) Bilgisayar, televizyon vb. araçların öğretmenin yerini alması için çalışır.
- C) Niteliği düşürmeden eğitimin maliyetini düşürür.
- D) Öğretmenin etkililiğini artırır.
- E) Öğrenciyi ortamda etkin kılar.

11. Ailenin temel işlevlerinden biri de çocuğu toplumsallaştırmaktır. Ancak aile çocuğa benimseteceği değerleri kendisi yaratmaz, kendi dışında geliştirilmiş olan değerleri aktarır.

Bu görüşe dayanarak aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Aynı aile içinde yetişmiş bireyler farklı değerler kazanmış olabilir.
- B) Ailenin işlevleri arttıkça, toplumun aileye verdiği değer de artar.
- C) Birey ait olduğu toplumun değerlerini ailesinden öğrenir.
- D) Ailenin diğer kurumlara göre daha değerli sayılması evrensel bir olgudur.
- E) Ailenin işlevlerinin sayısı toplumdan topluma değişebilir.

12. Bir toplumda yasaların işleyebilmesi, hukukun ahlak, din, ekonomi, siyaset gibi diğer toplumsal kurumlara uyumuna bağlıdır. Bu nedenle, yasalar hazırlanırken tüm kurumlar göz önünde bulundurulur.

Bu yaklaşımın dayanağı, aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kurumlar birbirini etkiler.
- B) Kurumlar toplumsal değişimlerden etkilenir.
- C) Kurumlar toplumsal gereksinimlerden doğar.
- D) Kurumların yapısını amaçları belirler.
- E) Her kurumun kendine özgü örgütleniş biçimi vardır.

13. Aşağıdakilerden hangisi toplumsal ihtiyaçları karşılayan kurumlardan biri değildir?

- A) Aile
- B) Hukuk
- C) Din
- D) Maliye
- E) Siyaset

14. Aşağıdakilerden hangisi “sivil toplum kuruluşunu” örneklendirir?

- A) Ticari işletmeler
- B) Bakanlıklar
- C) Konsolosluklar
- D) Üniversiteler
- E) Dernekler

15. Günümüzde en yaygın aile tipi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ataerkil aile
- B) Otoriter aile
- C) Anaerkil aile
- D) Çekirdek aile
- E) Geniş aile

16. Aşağıdakilerden hangisi eğitim ile sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkiyi örneklendirir?

- A) Mesleğe yeni atanan hâkim adaylarının hizmet içi eğitimi
- B) Cezaevlerinde suçluların topluma kazandırılması eğitimi
- C) Güvenlik görevlilerinin insan hakları açısından eğitimi
- D) Hukuk fakültelerindeki öğrencilerin eğitimi
- E) Vakıf ve derneklerin öğrenci yurtları açması

Ç. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Medyanın dar ve geniş anlamda işlevleri nelerdir? Örnekler veriniz?
2. Belediyecilik hangi yönlerden toplumsal ihtiyaçtır? Belirtiniz.
3. "Sosyal güvenlik kurumları" nasıl toplumsal ihtiyaç hâline gelmiştir? Açıklayınız.
4. Toplumsal ihtiyaçlar nelerdir? Sıralayınız.
5. Toplumsal ihtiyaçları karşılayan toplumsal kurumların isimlerini yazınız?
6. Sivil toplum kavramı ne demektir? Açıklayınız.
7. Müzelerin eğitimle ilgili işlevleri nelerdir? Örnekler veriniz.
8. Bireyin toplumsal hayata hazırlanmasında ailenin sahip olduğu önemi açıklayınız.
9. Ailenin işlevleri nelerdir?
10. Ailenin toplumsallaşmada etkisini kendi çocukluğunuzu dikkate alarak açıklayınız.
11. Toplumsallaşma sürecine kendi yaşantınızdan örnekler veriniz.

D. Aşağıda verilen zekâ oyunlarına ait soruları cevaplayınız.

1. İKİ KARDEŞ

Bir köyle ilgili nüfus kayıtları incelenmektedir. "A" isimli köylünün kayıtlarına bakıldığında bu kişinin ölmüş bir kardeşi olduğu görülmektedir. Ölmüş kardeşinin kayıtlarına bakıldığında ise kardeşi olmadığı görülmektedir.

Her iki kayıta da yazılanlar doğru olduğuna göre, durumu nasıl açıklarsınız?

2. SATRANÇÇILAR

İddia üzerine bir büyük usta, iki acemiyle aynı anda satranç oynayacaktır. Masaların birinde beyaz, diğerinde siyahları alacak olan büyük usta, bir birinci masada, bir ikinci masada olmak üzere hamlelerini sırayla yapacaktır. Büyük usta iki oyunu birden kazanmazsa, iddiayı kaybedecektir. Daha oyunun başlarında ve pozisyonlar hemen hemen eşitken büyük ustanın yüzü asılır ve kaybedeceğini anlar. **Bu durumun nedenini açıklayabilir misiniz?**

3. HUKUK PROFESÖRÜ

Bir hukuk profesörü, yakından tanıdığı "X" ve "Y" ile ilgili şunları söylemiştir.

1. Ne X ne de Y birbirlerini öldürmeyi düşünemezler ve göze alamazlar.
2. Eğer biri diğerini ağır yaralayacak olsa, hiçbir mahkeme ona hapis cezası veremeyecektir.

Büyük ilgi uyandıran ve tümüyle doğru olan bu durumu açıklar mısınız?

4. ŞAİR

Bir şair, elindeki fotoğrafa bakarak şunları söyler:

Yalnız büyümüş bir insanım,
Hiç kardeşim yoktur.

Ama bu insanın babası,
Benim babamın oğludur.

Şairle fotoğraftaki kişi arasındaki ilişki nedir?

5. KRAL VE MAHKÛM

Eski zamanlarda bir kral idama mahkûm ettiği akıllı bir mahkûma son bir şans vererek biri hayat diğeri ölüm yazılı iki kâğıdı iki kutuya koyar.

Birinci kutunun kapağında, “Bu kutuda hayat, diğeri kutuda ölüm kâğıdı var.” önermesi yazılıdır. İkinci kutunun kapağında ise “ Bu kutuların birinde hayat, diğeriinde ölüm kâğıdı var.” önermesi yazılıdır.

Kral kâğıtta yazılı önermelerden birinin doğru, diğeriinin yanlış olduğunu ve mahkûmun kurtulabilmesi için hayat kâğıdını bulması gerektiğini söyler.

Mahkûm kurtulmak için hangi kâğıdı seçmelidir?

D. Helezon bulmacaya ait soruları cevaplayarak kutuları doldurunuz.

1–6 Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci.

7-10 Bireyin ilk sosyalleştiği, toplumun temeli olan kurum.

11-17 Devlet yönetimini, organizasyonu inceleyen bilim.

18-23 Bedenen, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik hâli.

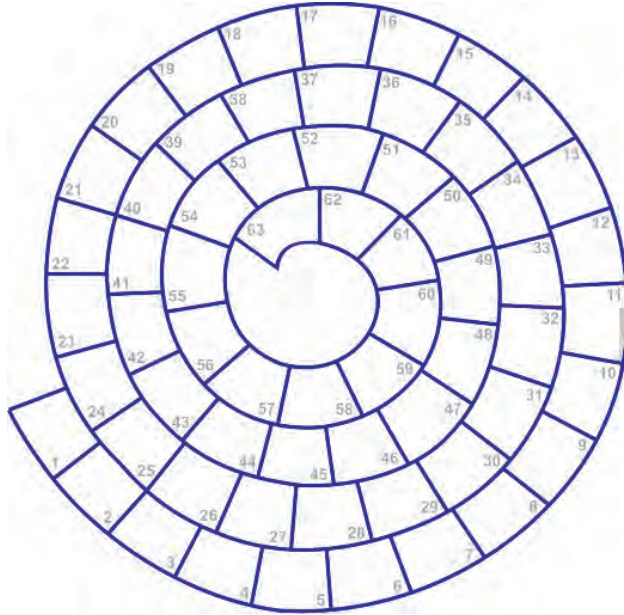
24–28 Toplumsal düzeni koruyan ve yaptırımlarla desteklenen kuralların tümü.

29–31 Genellikle doğaüstü, kutsal ve ahlaki öğeler taşıyan, çeşitli ritüel, uygulama, değer ve kurumlara sahip inançlar ve ibadetler bütünü.

32–37 Bir toplumun üyesi olarak bireyin sahip olduğu maddi ve manevi değerlerin tümü.

38-44 Mal ve hizmetlerin üretimini, tüketimini ve bölüşümünü inceleyen bilim.

45-63 Doğrudan devlet denetiminde yer almayan, hükûmet dışı organizasyonlar.

III. ÜNİTE

TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK OKUL

KONULAR

A. OKUL VE TOPLUMSALLAŞMA

B. OKUL VE ÇEVRE

C. OKULDA DEMOKRASİ

OKUL VE TOPLUMSALLAŞMA

1. Okulun Sosyal ve Kültürel Özellikleri

Okul genç beyinlere; insanlığa saygıyı, millet ve memlekete sevgiyi, özgür yaşamayı, onuru, bağımsızlığı öğretir. Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman, onu kurtarabilmek için izlenmesi uygun olan en güvenli yolu belletir. Memleket ve milleti kurtarmaya çalışanların, aynı zamanda mesleklerinde birer namuslu uzman ve birer çalışkan bilgin olmaları gerekir. Bunu da sağlayacak yine okuldur. Ancak bu biçimde her türlü girişimin mantıklı sonuca ulaşması mümkün olur.

M. Kemal Atatürk

Başlarken

1. Fotoğraflar: Okul etkinlikleri

1. Okulların kendilerine özgü etkinliklerine örnekler veriniz.
2. Bu etkinliklerin okul açısından önemi ne olabilir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Pusula

Okulların en önemli işlevleri arasında kültür üretme, geliştirme ve aktarma sayılabilir. Bu işlevleri gerçekleştirmede okulların kendi kültürleri de önemlidir. Okul kültürü, bir parçası olduğu toplumsal kültürü öğrencilere aktarır ve onun gelişmesine yardımcı olur. Okul kültürünü; okulların gerçekleştirdikleri kendilerine özgü faaliyetler; okul ile ilgili anılar, bilimle ilgili etkinlikler, yarışmalar, yeni gelen öğrencileri karşılama biçimleri, mezunlar derneğinin faaliyetleri, okula özel günler oluşturur.

Pusula

Okulda toplumsallaşma, kişinin toplumsal kültürün bir parçası olan okul kültürüyle bütünleşmesini mümkün kılar. Okul kültürü, okulun içinde yer alan bireyler tarafından aktarılır. Birey, okul içi toplumsal ilişkilerle okulun kültürünü, davranış kalıplarını, değer yargılarını öğrenir. Bu süreç, okul kültürünün gelişmesi ile birlikte devam eder.

1. Etkinlik

İncele, Yorumla

Okul kültürünü belirleyen faktörlerin, okul kültürüne etkilerini sorgulayarak düşüncelerinizi tabloya yazınız.

Okul Kültürünü Belirleyen Faktörler	Okul Kültürüne Etkileri
Okulun kuruluşu	Okul kültürünü zenginleştirir.
Okulun tarihî gelişim süreci	
Okulun hedefleri	
Okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre	
Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri	
Okulun çevresi	
Okulun tesisleri	Faaliyetlerin çeşitliliğini ve başarısını etkiler.
Okulda kullanılan teknoloji	
Okul ve sınıf büyüklüğü	
Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin beklentileri	
Velilerin beklentileri	Okul başarısını ve eğitim kalitesini etkiler.

Okul Kültüründe İki Boyut

Dıştan Algılanabilen Boyut

(semboller, bina, rozet, giysiler, törenler vb. unsurlar)

Dıştan Algılanamayan Boyut

(okulun üyelerince paylaşılan kurallar, değerler ve tutumlar)

1. Okul kültürünün dıştan algılanabilen boyutu; semboller, şiirler, marşlar, törenler, özel giysiler vb. somut unsurları içerir. Bunların bireyler tarafından öğrenilmesi, kullanımı ile mümkündür. Okulun içerisinde olan herkes bu unsurları benimser ve uygular.

2. Okul kültürünün, dıştan algılanması güç olan boyutu, gözle görülemeyen unsurları kapsar. Değerler, olaylara ve insana yaklaşım, okul içi faaliyetler, yönetim anlayışı vb. konuların bireylerce öğrenilmesi uzun bir zaman gerektirir.

2. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

GÜÇLÜ OKUL KÜLTÜRÜNÜN TEMEL ÖGELERİ

Güçlü bir okul kültürü, okul için gerekli olan önemli bir koşuldur. Okulun tüm bireylerinin ortak değerler, normlar ve inançlar etrafında birleşmeleri sonucunda oluşur.

Güçlü bir okul kültürünü oluşturan faktörler şunlardır:

Paylaşılan değerler: Ortak değerler, okuldaki herkese açıktır ve kurumun üstlendiği her faaliyete yayılmıştır. Değerler, genellikle yazılı değildir, fakat bunlar okulun gerçekleştirdiği faaliyetlerde ortaya çıkar. Çünkü değerler; ders programları, öğretim yöntemleri, okulun misyonu, zaman yönetimi, kimin niçin ödüllendirileceği gibi birçok konuda yönetici, öğretmen ve öğrencileri yönlendirir.

Mizah: Okuldaki neşenin, mutluluğun miktarı, güçlü bir kültüre bağlıdır. Mizah ve neşe, okuldaki insanların başarılarına katkıda bulunur.

Hikâye anlatımı: Okullar da dâhil her kurumda yerleşmiş hikâyeler vardır. Anlatılan ve anlatılması gereken hikâyeler, okulun kültürüyle ilgilidir. Efsane formuna da dönüşebilen bu hikâyeler, okulun tarihsel bakış açısını yansıtır. Bu hikâyeler, hem eğitici hem de yönlendiricidir. Ayrıca hikâye ve efsaneler, kurum bireyleri arasında bağlayıcı rol üstlenebilir.

İletişim ağı: Her kurum, kurumla ilgili bilgiyi yaymak için bir iletişim sistemine sahiptir. Burada her yönetici, okulu ilgilendiren bilgi ve haberlerin yayılmasını sağlar.

Törenler: Okulların kendine özgü faaliyetleri arasında törenler de vardır. Bunlar, resmî bayramların kutlanması şeklinde olabileceği gibi okula özgü merasimler de olabilir.

Güçlü okul kültürünü oluşturan öğelerden hangilerinin okulunuzda daha etkili olduğunu sorgulayınız. Çıkarımlarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Pusula

Okul kültürünü belirleyen faktörlerin işlevsel olması, güçlü bir okul yapısının oluşmasını sağlayacaktır. Örneğin, okulda teknoloji kullanımı okul kültürünü besleyecektir. Veliler, yüksek beklenti içinde olduğunda ve eğitim sürecini desteklediklerinde okulun saygınlığı artacaktır. Okulun hedefleri için yönetici, öğretmen ve öğrenciler iş birliği yaptığında amaçlar daha kolay gerçekleşecektir. Okul bünyesindeki olumsuzlukların belirlenip çözüme kavuşturulması, verimli sonuçlar alınabilecek atmosferi oluşturacaktır. İşlerlik kazanan her faktör, okul kültürünün gelişimini sağlayacaktır.

3. Etkinlik

Düşün, Üret

Okul kültürünün temel öğelerini dikkate alarak okulunuzu tanıtan pano, tanıtım kitapçığı ve slayt hazırlayınız.

1. Okulunuzun kültürel özellikleriyle ilgili bilgi ve malzeme toplayınız. Örneğin, çalışmanıza başlamadan önce okul yöneticileri, öğretmenler, eski mezunlar ve ilgili diğer kişilerle görüşmeler yapınız.
2. Çalışmanızı yaparken görüşme, gözlem ve kütüphane araştırması gibi tekniklerden yararlanınız.

Pusula

Okulların kurum kültürü oluşturulurken beslendikleri en önemli kaynak toplumdur. Her okul, toplumsal kültürü genç kuşaklara aktarma işlevini de yerine getirir. Toplum bu şekilde birikimlerini muhafaza eder ve okullar yardımıyla geliştirir. Örneğin sosyal projeler, geziler, okul müzeleri, belirli gün ve haftalarda düzenlenen etkinlikler, dersler kültürün aktarılma ve geliştirme yollarından birkaçıdır.

4. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek okul müzeleri ile ilgili etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Tebliğler Dergisi'nde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Müzeleri Yönergesi'ni inceleyerek okul müzelerinin kuruluş amaçlarını belirleyiniz.
2. Okul müzelerinin, okul kültürünün oluşmasına katkıları nelerdir?
3. Okulunuzda, müzede sergilenecek nitelikteki malzemeleri koruyan bir birim var mı? Belirtiniz.
4. Toplum kültürünün gelecek kuşaklara aktarılmasında okul müzelerinin ne gibi katkılarının olduğunu tespit ederek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıdaki metni ve görselleri inceleyip soruları cevaplayınız.

DERS KİTAPLARI VE TOPLUMSAL KÜLTÜR

Öğrenim hayatımızda ders kitaplarının etkisi büyüktür. Ders kitapları, öğrencinin yaşadığı toplumun dil, tarih, mimari, musiki gibi maddi ve manevi kültürel değerlerini öğrendiği kaynaklardan biridir. Diğer bir ifade ile kültürün kazanılması ve aktarılmasında önemli işlevlere sahiptir. Bu işlevlerine bağlı olarak ilk ve ortaöğretim ders kitaplarımızda kültürümüzü tanıtan örneklerle sıkça yer verilmektedir. Örneğin Lise 2. Sınıf Sanat Tarihi ders kitabında “Türk El Sanatları” başlığı altında çini, halı, hat ve minyatür sanatları anlatılmaktadır. Yine Lise Müzik 3 ders kitabında “Türk Müzik Tarihi” başlığı altında Hacı Arif Bey, Şevki Bey, Rahmi Bey, Lemi Atlı ve Tamburi Cemil Bey tanıtılmaktadır.

1. Resim: Çini sanatı

2. Resim: Minyatür

1. Geleneksel sanatların ve bestekârların yeni kuşaklara tanıtılmasında okul nasıl bir role sahiptir? Düşüncelerinizi noktalı alana yazınız.

.....

2. Ders kitaplarınızdan, kültürümüzün tanıtılmasına yönelik, yukarıdakilere benzer örnekler bularak noktalı alana yazınız. Bunların hangi ders kitaplarında yer aldığını belirtiniz.

.....

6. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

1. Aşağıda verilen davranış örneklerini nereden öğrendiğinizi tabloda ilgili sütuna (x) koyarak belirleyiniz. (Her bir davranış için birden çok sütunu işaretleyebilirsiniz.)

NEREDEN ÖĞRENDİM?

ÖĞRENİLEN DAVRANIŞLAR	Derste öğretmenin anlattıklarından öğrendim.	Ders kitapları ve okuduğum diğer kitaplardan öğrendim.	Sınıfta öğretmen ve öğrenci davranışlarından öğrendim.	Evde ailemden öğrendim.	Televizyon ve/veya gazetelerden öğrendim.	Hiç öğrenmedim.
1. Tüm insanların bazı temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunu öğrendim.						
2. Okul kültürünün toplum kültürü ile uyum içinde olduğunu öğrendim.						
3. İnsanların, her durumda çevrelerine ve doğaya saygılı davranmaları gerektiğini öğrendim.						
4. Nedeni ve sonucu ne olursa olsun insanların daima doğruluk ve dürüstlükten yana olması gerektiğini öğrendim.						
5. Herkesin kendisine, ailesine ve topluma karşı bazı sorumluluklarının olduğunu bilmesi ve yerine getirmesi gerektiğini öğrendim.						
6. Her okulun kendine özgü bir okul kültürüne sahip olduğunu öğrendim.						
7. Bazı işlerin daha kısa sürede ve daha iyi sonuçlarla gerçekleştirilebilmesi için iş birliği yapılması gerektiğini öğrendim.						

2. Sınıfınızda arkadaşlarınızın verdiği yanıtları inceleyerek kültürün kazanılmasında hangi kaynağın daha önemli olduğunu tespit ediniz.

Pusula

Okul kültürünü tanımada, okul hakkında anlatılan hikâyelerin incelenmesi bize kurumla ilgili önemli bilgiler sağlar. Okuldaki her birey, okula dâhil olduğu ilk günden itibaren çevresinden duyduğu hikâyelerle, okula ilişkin bazı bilgileri de öğrenmeye başlar. Öğrenciler, arkadaş ve öğretmenlerinden; öğretmenler, meslektaşlarından bu hikâyeleri dinler. Zamanla kurum içinde herkes bu hikâyeleri birbirine aktarır. Böylece okul kültürü zenginlik kazanır.

7. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup etkinliği gerçekleştiriniz.

OKUL HİKÂYELERİ

Okula ait hikâyeler, okul kültürünü belirleyen temel faktörlerdendir. Bireylerin okulla ilgili yaşantı ve deneyimlerinin aktarılmasına yardımcı olur. Gerçek yaşamdaki deneyimlerin paylaşılmasıdır. Aynı zamanda bilginin sembolik sunumuna yardımcı olarak uygulama sürecindeki eylemlere yol gösterir. Okul hayatının şekillenmesinde hikâyelerden yararlanılır. Kişiler arasındaki ilişkilerin niteliği ve okul kültürü, anlatılan hikâyelerle anlam kazanır.

Yapılan araştırmalar, okul hikâyelerinin belirli bazı işlevleri yerine getirdiğini göstermektedir. Bu işlevler şunlardır: Okul hikâyeleri;

- Yeni üyelerin sosyalleşmesini sağlar.
- Kurum üyelerinin çevreye uyumunu sağlar.
- Sosyal denetim aracıdır.
- Bireylerde okulla ilgili ortak duygularının oluşmasına yardımcı olur.
- Okul kültürünün aktarılmasına ve geliştirilmesine katkı sağlar.

1. Okulunuzun yönetici, öğretmen ve diğer mensuplarından okulunuzla ilgili duyduğunuz bir hikâyeyi yazınız.
2. Yazdığınız bu hikâyeleri sınıfta okuyunuz.
3. Bu hikâyeler okul kültürünü nasıl yansıtmaktadır? Değerlendiriniz.

8. Etkinlik

Karşılaştı, Tamamla

Aşağıda okulun işlevlerinden bazıları verilmiştir. Verilmeyen işlevleri bularak noktalı yerlere yazınız.

Okulun İşlevleri

1. Sosyal kişilik oluşturma ve iyi vatandaş yetiştirme
2. Kültürün korunması, geliştirilmesi, aktarılması
3. Bireyin zihinsel ve bedensel yönden geliştirilmesi
4. Bilginin geliştirilmesi, korunması ve aktarılması

.....

.....

.....

2. Okulda Toplumsallaşma Süreci

Başlarken

2. Fotoğraflar: Öğrenci etkinlikleri

1. Fotoğraflarda gördüğünüz etkinlikler, öğrencinin toplumsallaşmasına hangi katkıları sağlamaktadır? Sorgulayınız.
2. Öğrencinin toplumsallaşmasına katkı sağlayan başka ne gibi etkinlikler olabilir? Belirtiniz.

Pusula

Okul, küçük ölçekli bir dünyadır. İnsanların eğitim ihtiyacının karşılanması için farklı unsurların bir araya gelmesinden oluşan okul, onları toplumsal hayata hazırlamayı da amaç edinir. Sosyoloji biliminin kurucularından Durkheim (Durkheim)'a göre okul hayatı, toplumsal hayatın çekirdeğidir. Toplumsal hayat da okul hayatının olgunlaşmış hâlidir.

Okulun görevleriyle ilgili aşağıda verilenleri inceleyip soruyu cevaplayınız.

OKULUN GÖREVLERİ

A. SİYASAL GÖREVLER

- İyi vatandaşlar yetiştirmek
- Millî birliğin önemini öğrenciye kavratmak
- Demokratik hayatın önemini öğrenciye kavratmak
- Hak ve ödev bilinci kazandırmak

B. TOPLUMSAL GÖREVLER

- Kültürel değerleri öğrenciye aktarmak
- Bireyi, eğitim kurumunun bir üyesi yapmak
- İnsanlar arasındaki iletişimi güçlendirmek
- Toplumsal dayanışma bilinci kazandırmak

C. EKONOMİK GÖREVLER

- Mevcut kaynakların verimli kullanılmasını öğretmek
- İsrafin zararlarını kavratarak ülke ekonomisine destek olmak
- İstihdam için nitelikli iş gücünü sağlamak
- Toplumun ihtiyacına göre eğitim hizmeti sağlamak

Okulun görevleri, bireyin toplumsallaşmasında hangi katkıları sağlamaktadır? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Okul, edindiğimiz bilgiler ve kazandığımız tecrübelerle çok yönlü düşünen bireyler olarak toplumda yer almamızı sağlar. Toplumsal hayatın akışında karşılaşılan sorunları çözebilen, çevresine uyum sağlayarak toplumsal bütünlüğe katkı sağlayan bireylerin eğitiminde okul çok önemli bir role sahiptir. Çağımızda bu yönleriyle okulların işlevleri daha da artmıştır.

2. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK OKUL

Toplumsal bir kurum olan okul, bireyin aileden sonra kişilik gelişimini sürdürdüğü bir yapı olarak son derece önemlidir. Bu nedenle de okulun önemli işlevlerinden biri, bireyin toplumsallaştırılması ve kültürlenmesidir. Ama okulun bilgi aktarma, belletme işlevine daha çok ağırlık verilmektedir. Okulun işleyişine ve bireyin okulda geçirdiği zaman diliminde yaptıklarına bakıldığında, bu açık olarak görülmektedir. Oysa bireyin yaşamın içinde karşılaştığı sorunları çözebilmesi, bilgi elde edip uzmanlaşmasından çok daha önemlidir. Bu nedenle okul, toplumsal yaşamın güncel ve reel sorunlarına da programlarında yer vermek zorundadır.

Okullar, insanla ilgili her türlü sorunun çözümünde yol gösterici olmalıdır. Bununla birlikte konuyla ilgili atılması gereken somut adımlar, “gerçekçi ve insancıl” olmalıdır. Okul kurumunun hedef sıralamasında öncelik, kendini gerçekleştirme başarısına, toplumsal başarıya ve son olarak da ders başarısına verilmelidir. Kendini gerçekleştirme başarısı ve toplumsal başarı, okullu insanın okul sonrası yaşamında karşılaşılabileceği sorunlarla baş etmede ona rehberlik edecek yaşantı ve tutumlar olarak düşünülebilir.

3. Fotoğraflar: Öğrenci ödül töreni

1. Okulun en önemli işlevleri nelerdir? Belirtiniz.
2. Okul, bireyin topluma uyum sağlamasında ve toplumsal beceriler kazanmasında nasıl bir işlev görür? Görüşlerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Sosyal kulüpler ile ilgili kendi düşünce ve deneyimlerinizi dikkate alarak aşağıdaki tabloyu tamamlayınız.

4. Fotoğraflar: Sosyal kulüp faaliyetleri

Toplumsallaşma süreci içerisinde çocuğun kazanması gereken temel sosyal beceriler

- a. Empati duygusunun gelişimi
- b. Başkalarının haklarına saygı bilincinin gelişimi
- c. Başkalarına yardım bilincinin gelişmesi ve bundan memnuniyet duyma
- ç. İş birliği bilincinin gelişimi ve rekabet duygusunun fayda ve zararlarını öngörebilme
- d. Arkadaşlık duygusunun gelişimi
- e. Kendini sözle daha çok ifade edebilme
- f. Duygu ve düşüncelerini kontrol edebilme
- g. Ahlaki bilinç

Bu becerileri okul ortamında hangi faaliyet veya programlar kazandırabilir?

- a. Ders içi grup çalışmaları, spor karşılaşmaları,
.....
- b.
- c.
- ç.
- d.
- e.
- f.
- g.

Pusulâ

Okul, öğrencilere ders programındaki bilgileri aktarmak, oradaki amaçlar doğrultusunda bazı beceri, alışkanlık ve davranış kalıplarını kazandırmakla birlikte onların toplumsallaşmalarını da sağlar. Öğrenciler, farklı bilim alanlarındaki bazı pratik ve teorik bilgileri öğrenmek, becerileri kazanmak için okula gelirler. Ama bu bilgi ve becerileri öğrenirken aileden ve diğer sosyal kurumlardan çok farklı bir yapıya sahip olan okul içinde yaşamayı da öğrenirler.

4. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Öğrencilerin topluma hazırlanmaları için okullarda yapılan bazı faaliyetler, aşağıda örnek olarak verilmiştir. Verilenlerden yola çıkarak benzer etkinliklere ilişkin örnekleri noktalı yerlere yazınız.

A. BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR

1. 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı'nda, ülkenin geleceğinin gençlere emanet edildiği bilinci verilir. Genç kuşaklar bu sayede sorumluluk duygusu kazanır.
2.
3.

B. OKULLAR ARASI YARIŞMALAR

1. Bilgi yarışmalarında öğrenciler tanışma ve kaynaşma imkânı bulur. Bilgilerini yenilemek için fırsat elde ederler.
2.
3.

C. OKUL GEZİLERİ

1. Öğrenciler hem yaşadıkları toplumun farklı coğrafyalarını tanır hem de bilgi ve görgülerini artırırlar.
2.
3.

Ç. DERSLER

1. Edebiyat, tarih ve sosyoloji gibi derslerde zengin bir tarih ve kültür mirasımızın bulunduğu, bu mirasın birlik ve dayanışma içerisinde korunabileceği bilinci verilir.
2.
3.

D. OKULUN ÖZEL GÜNLERİ

1. Öğrenciler, okulun mezunlarını tanıma imkânı bulur ve okulun geçmişi hakkında bilgi sahibi olur.
2.
3.

Pusula

Okulda çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler gerçekleştirilir. Bu etkinlikler, okulun fiziki ve sosyal çevresi içerisinde yapılır. Okulun fiziki çevresini sınıflar, kütüphane, kantin, okul bahçesi, spor salonu, sanat sınıfları oluşturur. Sosyal çevresini ise öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, memur ve hizmetliler, okul-aile birliği, mezunlar derneği arasında gerçekleşen sosyal ilişkiler oluşturur. Öğrenciler, okuldaki sosyal etkinlikler yoluyla çeşitli beceri ve alışkanlıklar kazanırken okul içerisindeki ilişkilerden de etkilenirler. Okuldaki sosyal etkinlikler, öğrencilerin toplumsal olaylara bakış açısını değiştirirken topluma karşı daha duyarlı ve bilinçli olmalarını sağlar.

5. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki tabloda okullardaki sosyal etkinliklerin işlevleri verilmiştir. Bu işlevlerin toplumsal yaşamdaki katkılarına ilişkin örnekler bularak noktalı yerlere yazınız.

Okullardaki Sosyal Etkinliklerin İşlevleri	Etkinliklerin Toplumsal Yaşamdaki Katkıları
İletişim becerisi	1. Gruplar içerisinde kendini kolay ifade edebilme
Öz güven duygusu ve sorumluluk alma bilinci	1. Ortak çalışmalarda liderlik etme ve cesaret gösterebilme
Sosyal ve toplumsal bilinç	1. Toplumsal sorunlara duyarlılık
İnisiyatif kullanabilme	1. Sorumluluk alabilme
Olaylara geniş ve farklı perspektiften bakabilme	1. Sorunlara alternatif çözümler üretebilme
Temel dil becerilerini geliştirebilme	1. Türkçeyi düzgün ve doğru kullanabilme

Pusula

Sosyal etkinlikler, öğrencilere önemli bazı nitelikler kazandırır. Bu etkinlikler, öğrencilerin programda belirtilen kazanımlara uygun bir şekilde bilgi ve beceri edinerek toplumsallaşmalarına yardım eder. Okullarda bu amaçlarla yapılan etkinlikler arasında geziler, spor karşılaşmaları, müzik çalışmaları, belirli gün ve haftalarda düzenlenen etkinlikler (günün anlam ve önemini belirten yazı yazma, yazdığı yazıyla ilgili topluluk karşısında konuşma, şiir okuma, okul temsillerinde rol alma vb.), okul ile sınıf gazete ve dergilerinde görev üstlenme, çeşitli konularda düzenlenen yarışma ve etkinliklere katılma vb. sayılabilir.

6. Etkinlik

Düşün, Üret

Aşağıdaki metni okuyup etkinliği gerçekleştiriniz.

Sosyal kulüp çalışmalarının başlıca yararları şunlardır:

- Öğrencinin kişiliğinin gelişmesini sağlar.
- İletişim kurma becerilerini geliştirir.
- Serbest zamanı iyi kullanma alışkanlığı kazandırır.
- Demokratik tutumların kazanılmasını sağlar.
- Belirli günlerde düzenlenecek etkinliklerle okul kültürünün gelişmesini sağlar.

1. Sosyal kulüpler ile ilgili düşüncelerinizi, deneyimlerinizi dikkate alarak aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

Şimdiye kadar katılmış olduğum sosyal kulüplerin adları	Sosyal kulübümü tercih etmemdeki nedenler	Sosyal kulüp faaliyetlerinin bana sağladığı yararlar

2. Yeni bir sosyal kulüp kurmayı düşünseydiniz bu nasıl bir kulüp olurdu? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

7. Etkinlik

Düşün, Üret

Okulun, öğrencinin toplumsallaşmasına olan etkilerine kendi yaşantınızdan örnekler veriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Okulların sosyal faaliyetlerinden biri de izciliktir. Öğrencilerin yaşadıkları çevreyi daha iyi tanımalarını, kendilerine güven duymalarını, doğayı sevmelerini ve korumalarını, insan ve hayvan sevgisi kazanmalarını, iyi bir karakter sahibi olmalarını sağlamak izcilik faaliyetlerinin amaçlarındandır. Bu amaçlara yönelik etkinlikleri ile izcilik, bireyin toplumsallaşmasında önemli rol oynar.

8. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıda Millî Eğitim Bakanlığı Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumları İzcilik Yönetmeliği'nin 5. maddesine yer verilmiştir. İlgili maddeyi inceleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

İZCİLİK FAALİYETLERİNİN AMACI

Madde 5: İzcilik faaliyetlerinin amacı bu faaliyetlere katılan çocuk veya genci;

- Yurduna, milletine ve Atatürk ilkelerine bağlı, bütün insanlara karşı dürüst ve iyi duygulu,
- İyi karakterli ve toplum içinde yapıcı ruha sahip,
- Kanun, nizam, talimat ve emirlere uyan, saygılı, disiplinli,
- Özveri sahibi, toplum ve çevre kalkınmasına hizmet eden,
- Kendisi için gerekli el becerilerine sahip,
- Kendine güvenen, sorumluluk almaya hazır, sağlıklı ve olumlu düşünen,
- Doğa ve kültür eserlerini seven ve koruyan, bir yurttaş olarak yetiştirmektir.

<http://mevzuat.meb.gov.tr>

- Bulunduğunuz yerde kaç tane izci ocağı olduğunu araştırınız.
- İzci ocaklarının faaliyetlerini dikkate alarak bireyin toplumsallaşmasındaki etkilerini sorgulayınız. Elde ettiğiniz sonuçları aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

9. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıda verilen alanlardan birini seçerek yaz okullarının öğrencilerine olan katkılarını araştırınız. Araştırmanızın sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Çocukların toplumsallaşmalarında etkili olan diğer bir faaliyet de yaz okullarıdır. Bu okullar sayesinde yaz tatilleri, öğrencilerin hem fiziksel hem psikolojik gelişimleri açısından daha verimli değerlendirilebilmektedir. Yaz okulları, öğrencilerin gelişimlerini dört alanda desteklemektedir. Bu gelişme alanları şunlardır:

1. Sosyal gelişme
2. Duygusal gelişme
3. Yetenek gelişimi
4. Doğa ve çevre bilinci kazanma

10. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNİN BİREYİN AHLAKİ GELİŞİMİNE ETKİLERİ

Bireyin sosyalleşmesinde en etkili kurumlardan olan okul, bireyin kişilik gelişiminde, ahlaki ve toplumsal değerlerinin oluşmasında rol alan, toplumun küçültülmüş bir örneğidir. Okulun en önemli görevi, bireyi toplumsallaştırmaktır.

Toplumsallaşma süreci, bireyin ahlaki gelişiminin de oluşması sürecidir. Ahlaki gelişim, kişilik gelişiminin en önemli öğelerinden biri olup çocuğun toplumsallaşma süreci içinde neyin iyi, neyin kötü olduğu konusunda bir bilinç geliştirmesi ile ilgilidir. Ahlaki gelişim ile birlikte kişinin, toplumun kuralları ve gelenekleri çerçevesinde kendisini denetleyebilmesi beklenir.

Yapılan araştırmalarda spor yapan çocukların, daha yüksek bir ahlaki yargı düzeyine yükseldikleri görülmüştür. Beden eğitimi dersleri, kurallara uyma davranışını pekiştirir. Öğrenciye disiplinli çalışma alışkanlığı kazandırır. Spor karşılaşmalarında öğrenci kendini ait olduğu takımın bir üyesi olarak kabul eder ve ekip ruhunun bir parçası olur. Bu da öğrenciye birlik ve beraberlik duygusu kazandırır. Beden eğitimi dersleri düzenli spor yapma alışkanlığı kazandırır. Bununla birlikte sağlıklı yaşama bilincinin gelişmesini sağlar ve öğrencilerin karakter kazanmalarına yardım eder.

<http://dergi.nigde.edu.tr>

Hatırlatma notu: Aşağıdaki soruları cevaplarken birinci bölümde verilen “Okulun İşlevleri” bilgisini hatırlayınız.

1. Okuldaki beden eğitimi derslerinin bireyin ahlaki gelişimine katkıları nelerdir? Açıklayınız.
2. Atatürk’ün “Ben sporcunun zeki, çevik, aynı zamanda ahlaklısını severim.” sözünü beden eğitimi derslerinin amaçları çerçevesinde açıklayınız.

Pusula

Okul içerisinde davranışlar belli kurallara bağlanmıştır. Bazı öğrenciler okula başladıklarında uyum sorunları yaşayabilirler. Zamanla okulun da toplumun bir parçası olduğunu ve okulun değerleriyle toplumsal değerlerin iç içe olduğunu yapılan ders ve sosyal faaliyetlerle fark ederler. Spor, sanat, edebiyat, müzik, gezi, yarışma ve sosyal kulüp faaliyetleri ile öğrenciler, okul kültürünün bir parçası olurlar.

11. Etkinlik

Basamaklar

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

SOSYAL PROJE UYGULAMALARI

Sosyal proje çalışmalarının amacı, öğrencilerin çevrelerinde fark ettikleri olumlu ve olumsuz durumları değerlendirerek ve gözlemleyerek bunlara belirli bir süre içerisinde çözüm bulmalarını ya da çözüme katkıda bulunmalarını sağlamaktır. Sosyal proje, tek bir öğrenci tarafından hazırlanabileceği gibi, gruplar hâlinde de hazırlanabilir. Örneğin öğrencilerin, sosyal proje çalışması kapsamında toplumsal sorunlara duyarlılık için bir proje hazırladıklarını düşünelim. Öncelikle öğrenciler, toplumsal sorunların neler olduğunu araştırır ve bu sorunlara niçin duyarlılık gerektiğini (sosyal sorumluluk bilincinin kazandırılması, toplumsal dayanışma vb.) gerekçe bölümünde projeye yazarlar. Devamında, proje ile ilgili çalışmalar planlanır. Bireysel çalışmalar ya da grup çalışmalarının nasıl yapılacağı ve öğrencilerin sorumlulukları belirlenir. Bu çalışmalar, proje bitinceye kadar gözden geçirilir.

Sosyal proje çalışmaları, öğrencilerin kendi aralarında ve dışarıdaki grup ve bireylerle ilişki içerisinde olmalarını sağlar. Bu etkileşim, öğrencilerin birçok toplumsal konuda fikir sahibi olmalarını sağladığı gibi toplum hayatının farklı alanlarını deneyim yolu ile tanımalarını da sağlamaktadır.

Aşağıda, sosyal proje çalışmalarının öğrenciye olumlu etkilerinden bazıları basamaklar hâlinde verilmiştir:

Öğrencinin;

Kişisel yetenek ve ilgilerini keşfetmesine yardımcı olur.

Öz güvenini ve öz saygısını artırır, sorumluluk duygusunu geliştirir.

Sosyal becerilerini ve sosyal ilişkilerini geliştirir.

Bireysel ve grupla çalışma alışkanlıklarını geliştirir.

Okul dışında da bazı bilgileri öğrenmesini sağlar.

Veliler ve toplum üyeleri ile birlikte sürece katılmasını sağlar.

Toplumsal sorunları tanımalarını ve bu sorunların çözülmesine katkıda bulunmasını sağlar.

Yaşadığı toplumu tanımalarına ve anlamasına yardımcı olur.

Toplumda yer alan farklı gruplar ve kurumlarla tanışmasını sağlar.

Doğal çevrenin korunmasına katkıda bulunmasını sağlar.

1. Sosyal projelerin, verilenlerin dışındaki etkileri neler olabilir? Belirtiniz.
2. Sosyal projelerin önemi üzerine düşüncelerinizi defterinize yazınız.

3. Okulda Toplumsal İlişkiler

Başlarken

1. Yukarıdaki fotoğrafta öğrencilere rehberlik eden öğretmen, okulun hangi işlevini yerine getirmektedir? Belirtiniz.
2. Öğretmenin görevleriyle ilgili bildiklerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

Pusula

Okul ve öğretmen, bir bütünün birbirini tamamlayan parçalarıdır. Her biri, anlamını diğerinde bulur. Okulun işlevlerini gerçekleştirmesinde öğretmenin rolü önemlidir. Öğretmen, bir binayı okul hâline getiren en önemli unsurlardan biridir. Toplumun okuldan beklentilerinin önemli bir kısmı öğretmen aracılığıyla gerçekleşir. Anne ve babalar çocuklarını binaya değil, öğretmene teslim ederler. Bilgi yanında kültür de teorik ve pratik yönleriyle öğretmenler tarafından tanıtılır. Bütün bunlar, sahip olduğu niteliklerle öğretmenin okulun hedeflerini gerçekleştirmede önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

1. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıda öğretmenin mesleki nitelikleri ile ilgili bazı maddeler verilmiştir. Eksik olduğunu düşündüğünüz nitelikleri noktalı alana yazınız.

ÖĞRETMENİN MESLEKİ NİTELİKLERİ

Öğretmen;

- İnsanlara ve yaşadığı topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunların gereklerini yerine getiren,
- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe, hür ve bilimsel düşünme gücüne ve geniş bir dünya görüşüne sahip olan,
- Çocuğun ve gencin biyolojik, psikolojik ve sosyal yapısını yakından takip eden ve gelişmesini sağlayıcı çalışmalar yapan,
- Öğrenme ve öğretme yöntem ve tekniklerini, ders ve konulara göre, bireysel gelişmeyi gerçekleştirecek biçimde uygulayan,
- Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini kullanarak öğrencilerini, programları ve kendi öğretme gücünü değerlendirip eksikleri gideren,
- Programların planlanmasına ve geliştirilmesine katılan,
- Öğretimde etkili öğrenim kaynaklarını kullanan kişidir.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Cumhuriyetle birlikte toplumumuzda öğretmenlik mesleğine büyük değer verilmiş, öğretmenlerden beklentiler de yüksek olmuştur. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ancak öğretmenler ile yükselebileceği sık sık vurgulanmıştır. Bilgisizlikle mücadele edecek öğretmenler yüceltilmiştir. Bu amaçla öğretmen yetiştirmek için okullar açılmış ve bu okullara büyük önem verilmiştir. Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün "millet mektepleri"ni kurması ve kendisine "başöğretmen" unvanının verilmesi, eğitim ve öğretime gösterilen büyük önemi ortaya koymaktadır.

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

Aşağıda, Atatürk'ün öğretmenlerden beklentilerini içeren sözlerine yer verilmiştir.

Öğretmen Bayanlar ve Baylar!

Ordularımızın kazandığı zafer, sizin ve sizin ordularınızın zaferi için yalnız ortam hazırladı. Ordularımızın zaferini siz tamamlayacaksınız. Gerçek zaferi siz kazanacak ve devam ettireceksiniz ve mutlaka başarılı olacaksınız. Ben ve bütün arkadaşlarım, sarsılmaz bir inançla, bütün varlığımızla sizi takip edeceğiz. Ve eğer kültür yolunda herhangi bir engelle karşılaşırsanız, sizin karşılaştığınız engelleri kıracağız; bütün varlığımızla sizin düşüncelerinizi ileri yürüteceğiz.

(Bursa, 27 Ekim 1922)

Kültür ordumuzu hazırlayacak olan öğretmenlerin, millî zaferimizi sağlamlaştıracak, yaşatacak, kutsal millî ülkünün öğretiminde etken olmalarını Allah'tan dilerim.

(Ankara, 5 Aralık 1922)

Cumhuriyet; fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek karakterli koruyucular ister! Yeni nesli, bu özellik ve yetenekte yetiştirmek sizin elinizdedir. Üstün görevinizin yapılmasına yüksek emeklerle varlığınıza adayacağınıza asla kuşku duymam...

Fakat, biliyorsunuz ki görüşlerin, programların kesin ve açık olması çok önemli olmakla beraber etkili ve verimli olabilmesi, onların güçlü, kavrayışlı ve fedakâr öğretmenlerimiz tarafından okullarımızda çok büyük dikkat ve emekle uygulanmasına bağlıdır. İşte özellikle sizden rica edeceğim konu budur. Sizin başarınız, cumhuriyetin başarısı olacaktır.

(Ankara, 25 Ağustos 1924)

Memleketi kurtaranlar, yalnız ve ancak öğretmenlerdir.

Öğretmen, eğitimci yoksun bir millet, henüz millet adını almak yeteneğini kazanmamıştır. Ona gelişigüzel bir topluluk denir, millet denemez. Bir topluluk, millet olabilmek için mutlaka eğitimcilere, öğretmenlere muhtaçtır. Onlardır ki, bir sosyal toplumu gerçek millet durumuna koyarlar. Bizim milletimiz elbette dünyanın takdirini kazanmış sosyal bir toplumdur. Fakat, onu layık olduğu şeref derecesine erdirecek sizlersiniz. Millet, memleket, cumhuriyet sizden yüksek hizmet beklemektedir.

Siz çalışmaya geçtikten sonradır ki milletin en yüksek yeteneği eyleme dönüşmüş olacaktır.

(İzmir, 14 Ekim 1925)

3. Resim: Atatürk ve Çocuk-Hakan Şimşek

Ahmet Bekir Palazoğlu, Atatürk'ün Eğitim ile İlgili Düşünceleri.

Atatürk'ün sözlerinden hareket ederek, öğretmenin Türk toplumunda üstlendiği role ilişkin düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

MAZERET NOTLARI

Okuldaki gramer derslerinde bir ilerleme kaydedemeyen öğrencilerin bir metin yazmayı âdeta işkence olarak gördüğü bir okulda, McCourt (Mekkort) isimli bir öğretmen, sık sık öğrencilerden derse gelmedikleri günlerle ilgili aileleri tarafından yazılıp imzalanmış mazeret notları almaktadır. Bu mazeret notlarının büyük bölümü öğrencilerin kendileri tarafından yazılmıştır.

“Olağanüstü değil mi bu durum?” dedim, içimden. “Derste ya da evde herhangi bir şey yazmamak için nasıl direnirler. Sızlanır, işleri olduğunu söylerler. Herhangi bir konuda üç beş kelimeyi bir araya getirmenin çok zor olduğundan yakınırlar. Ama iş sahte mazeret notu yazmaya gelince aslan kesiliyorlar.”

Bu mazeret notları, ne şarkılarda ne öykülerde ne de bilimsel çalışmalarda hiç sözü edilmeyen yeteneğin örnekleriyle doluydu. Bu hazineyi nasıl görmezden gelebilirdim; bu kurgu, fantezi, yaratıcılık, kendine acıma, aile sorunları, kazan patlamaları, tavan çökmeleri, yangınlar vb. ile bezenmiş hazine, Amerikan lise yazınına zirveye ulaştırıyordu; yontulmamış, gerçek, seri, akılda kalıcı, kısa...

“Fırın tutuştu ve sonra alevler duvar kâğıtlarına sıçradı ve itfaiyeciler bizi bütün gece eve sokmadı.”

“Ablamın köpeği ev ödevimi yedi ve umarım boğazında kalır.”

“Üst katta oturan adam küvetinde ölmüş ve taşan sular aşağı akıp Roberta’nın masanın üzerinde duran ödevini berbat etmiş.”

“Evimizden çıkartıldık ve polis, oğlum defterini almak için bağırmaya devam ederse hepimizi tutuklayacağını söyledi.”

Dönem sonuna doğru bir düzine kadar mazeret notunu daktiloyla çoğalttım ve iki son sınıfımda dağıttım. Sessizce ve kararlı bir biçimde okudular...

Kâğıtlardaki notlardan bazıları bu sınıftakiler tarafından yazılmıştı. “Kim olduklarını biliyorsunuz. Hayal gücünüzü kullandınız ve o eski çalar saat hikâyesiyle yetinmediniz. Hayatınız boyunca da bahaneler üretip onların inanılır ve orijinal olmasını isteyeceksiniz. Şimdi sizinle birlikte mazeret notları yazacağız. On beş yaşında bir oğlunuz ya da kızınız olduğunu düşünün. Haydi başlayın.”

Sonra McCourt öğrencilere çeşitli durumlar için mazeret notları yazdırdı. Amaç, hayal güçlerini kullanarak yaratıcı şeyler yazdırmaktı. Öğrenciler de yazdılar. Artık, yemek saatinde ve teneffüslerde bile dışarı çıkmıyor ve yazıyorlardı.

Sınıfa müdürle birlikte Müfettiş Bay Martin Wolfson (Volfsın) girmişti. Müfettiş Wolfson, öğrencilerin yazdıklarını uzun uzun inceledi. Sonra McCourt, müdürün odasına çağrıldı. Daha önce çeşitli kerelel acemiliği yüzünden müdürden ihtar almış McCourt endişeliydi. Müfettiş Wolfson:

“Gelin, gelin. Sadece bir dakika için. Size dersinizin, o projenizin, yani orada her ne yapmaktaysanız, onun bir şahika (zirve) olduğunu söylemek istedim sadece. İşte bu, genç adam, tam istediğimiz şey; yani bu tür öğretmenlik. O çocuklar üniversite düzeyinde yazıyorlar...”

(Kısaltılarak alınmıştır.)
Frank McCourt, Öğretmen.

1. McCourt, yazmayı sevmeyen öğrencilere yazma sevgisi kazandırmak için nasıl bir yöntem uygulamıştır?
2. Öğretmenlerin eğitim hedeflerini gerçekleştirmek için yaratıcı yöntemler geliştirmesi eğitimi nasıl etkiler? Belirtiniz.
3. Metinden yola çıkarak eğitimde öğretmenin rolü ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup etkinliği gerçekleştiriniz.

Aşağıda 1925-1929 yılları arasında millî eğitim bakanlığı yapmış olan Mustafa Necati Bey'in öğretmen okulları mezunlarına yazdığı mektuplardan biri verilmiştir.

Öğretmen Arkadaş,

Öğretmen okulları tayinlerinde, sen Diyarbakır vilayetinde görevlendirildin. Orası güzel vatanın eğitim ve aydınlanmaya muhtaç bir köşesidir...

Artık okul hayatın sona ermiş oluyor ve gerçek mücadele hayatına atılmış bulunuyorsun. Görevinin yüksek ve kutsi yanını idrak etmiş her öğretmen gibi senin de seni bekleyen yavrularının arasına koşmakta bir dakika gecikmeyeceğine eminim.

Kadın-erkek, fakir-zengin, çiftçi-tüccar, köylü ve şehirli ayırt etmeksizin öğreteceksin. Milletimize yeni bir yükselme alanı yaratacak olan büyük zaferi kısa zamanda kazanacağına emin olarak vazifende başarılar diler ve işe başlama haberlerini beklerim, değerli meslektaşım.

(Sadeleştirilerek alınmıştır.)

Millî Eğitim Bakanı

Mustafa Necati (1894-1929)

Cahit Tanyol, Çankaya Dramı.

1. Mustafa Necati Bey kimdir? Araştırınız.
2. Mustafa Necati Bey, toplumun aydınlatılması ve kalkınmasında öğretmene nasıl bir rol biçmektedir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

5. Etkinlik

Düşün, Üret

1. Sınıfınızda, öğretmenin insan hayatındaki rolünü konu alan bir kompozisyon yazınız.
2. Yazılan kompozisyonlardan en iyi üç tanesini sınıf panosunda sergileyiniz.

Pusula

Okulun temel işlevlerinden biri, kültürel değerleri genç kuşaklara aktarmak ve onların millî kültüre uyum göstermelerini sağlamaktır. Bu çaba, okuldaki eğitim ve öğretim programlarının, öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak hazırlanmış, çeşitli etkinlik ve yöntemlerle zenginleştirilmiş olması hâlinde, öğrencinin toplumsallaşmasına önemli katkılar sağlar. Okuldaki toplumsal ilişkilerde ve öğrencilerin toplumsallaşmalarında öğretmenin rolü ve sorumluluğu da önemlidir. Bu nedenle öğretmen, öğrencilerin özelliklerini bilmeli ve rolünü buna göre gerçekleştirmelidir.

6. Etkinlik

Düşün, Üret

Aşağıdaki metni okuyup etkinliği gerçekleştiriniz.

Aşağıdaki metin, Emekli Öğretmen Ozan Ali Yüce'nin, 1944 yılındaki ilkokul öğretmeni Niyazi Tuncer ile ilgili hatırasından alınmıştır.

NE ZAMAN SENİ ANSAM MAVİ BİR GÜL OLUR GÖKYÜZÜ

Yıl 1944. Babamın arkasından koşarken ayaklarım yere değmiyor sevinçten. Köyümüze yarım saat uzaklıktaki Kışlak'a yeni okul açılmış. Günlerce ağlayıp sızlanmalardan sonra babam beni okula yazdırmaya razı olmuş...

Öğretmeni gizlice izliyorum. Benden yana bakınca kaçırıyorum gözlerimi. Göz göze gelmeye çekmiyorum. Sıkıya sıkıya oturmuş öğrencilerin arasında güçlükçe dolaşıyor. Yanlışları gülerek düzeltiyor. Hiç kimseye kızıp sinirlenmiyor. Hem yanlışları düzeltiyor hem yüreklendiriyor öğrencileri. Dakikalar geçtikçe sıkıntım, çekingenliğim azalır gibi oluyor. Sanki gizli bir el, sırtımdaki ağır yükten gram gram alıp atıyor.

Zil çalıyor. Dershane düşün evi sanki. Okulun önü bayram yerine dönüyor. Oynamak, hoplayıp zıplamak, gülmek, kahkaha atmak serbest. Öğretmen de oynuyor! Ben oynamayı yakıştıramıyorum kendime. Bir kıyıda durup bakıyorum. Öğretmen çekiyor elimden. Eğiliyor, "Atla!" diyor, atlıyorum. Ben eğiliyorum, kendi atlıyor, bir tuhaf oluyorum. Herkes bana bakıyormuş gibi. Zil çalıyor, giriyoruz. Öğretmene olan uzaklığım azalıyor...

Günler geçtikçe öğretmenimi sevmeye başlıyorum. Korkunun, ürkekliliğin yerini sevgi alıyor... Öğretmenin ağzını gözlüyorum. Onun gibi konuşuyor, onun gibi gülüyorum. Öksürüğümü bile onun gibi öksürüyorum... O tertemiz elleriyle dokunuyor bize. Kimi küçük çocukların burunlarını bile siliyor. Bütün hatalarımızı, eksiklerimizi, yanlış inançlarımızı hiç kızmadan, güler yüzle, tatlı dille düzeltiyor. Sonsuz bir sabır, sonsuz ve katıksız bir sevgiyle yaklaşıyor bize...

Sevgili öğretmenim, bana meslek yaşamımda bitmez, tükenmez bir sevgi kaynağı ve güvenilir bir rehber oldun. Adını her anıшта mavi bir gül oldu gökyüzü. Toprağın bol, benzerin çok olsun. Ölünceye dek anını saygıyla anmak boynumun borcu olsun, sevgili öğretmenim.

(Kısaltılarak alınmıştır.)

Zeki Sarıhan, Unutulmayan Öğretmenler.

1. Öğretmenlerinizle ilgili bir anınızı yazınız.
2. Yazdığınız anıları sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. En çok beğenilen üç anıyı sınıf panosunda sergileyiniz.

Pusula

Öğretmen, okulun işlevlerini yerine getirmesinde önemli görevler üstlenir. Eğitim programları, ders kitapları, eğitim yöneticilerinin talimatları ve velilerin okuldan beklentileri onun aracılığıyla gerçekleşir. Öğretmen sayesinde okul, fiziksel sınırlarını aşarak toplumsal sistemin bir parçası olur. Öğretmen, öğrenciler için bir modeldir. Öğrenciler, toplumsal değerleri öğretmenin davranışlarında görerek okul kültürünün ve toplumsal sistemin bir üyesi hâline gelirler.

ÖĞRETMENİN ROLÜNÜ ROMANLARDAN İZLEYELİM

Türk ve dünya edebiyatındaki “öğretmen” temalı romanlardan bazıları ile bunların öğretmen kahramanlarının isimleri aşağıda verilmiştir. Bu romanlardan herhangi birini seçip aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek bir proje hazırlayınız.

1. Acımak	(Reşat Nuri Güntekin)	→ Zehra Öğretmen
2. Bozkırdaki Çekirdek	(Kemal Tahir)	→ Müfettiş Şefik Erten
3. Çalıkuşu	(Reşat Nuri Güntekin)	→ Feride Öğretmen
4. Havada Bulut Yok	(Cevdet Kudret)	→ Süleyman Öğretmen
5. Resim Öğretmeni	(Vedat Nedim Tör)	→ Mehmet Öğretmen
6. Toprak Uyanırsa	(Şevket Süreyya Aydemir)	→ Emekli bir öğretmen
7. Vurun Kahpeye	(Halide Edip Adıvar)	→ Aliye Öğretmen
8. Yeşil Gece	(Reşat Nuri Güntekin)	→ Ali Şahin Öğretmen
9. Ak zambaklar Ülkesinde	(Grigoriy Petrov)	→ Öğretmen Snelman
10. Öğretmen Duyşen	(Cengiz Aytmatov)	→ Duyşen Öğretmen

1. Yukarıda isimleri verilmiş olan romanlardan birini okuyunuz.
2. Okuduğunuz romandaki öğretmen kahraman veya kahramanların rolleri nelerdir? Tespitlerinizi not ediniz.
3. Tespitlerinizi arkadaşlarınızın tespitleri ile karşılaştırınız. Ortak sonuçları aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Öğretmen, bir roman teması olarak Türk edebiyatında geniş bir yer tutar. Cumhuriyetin kurulmasından sonra toplumun öğretmenden beklentileri yüksek olmuştur. Öğretmenin üstlendiği misyon ve bunu yerine getirirken verdiği mücadele edebiyata da yansımıştır.

OKUL VE ÇEVRE

1. Okul-Aile-Çevre İlişkisi

Başlarken

5. Fotoğraflar: Okulun çevreye yönelik faaliyetleri

Yukarıdaki fotoğraflardan yola çıkarak okulun çevre ile ilişkisini sorgulayınız. Çıkarımlarınızı sözlü olarak ifade ediniz.

Pusula

Çevre, insanların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları, fiziki, toplumsal ve kültürel ortamdır. Fiziki çevre ve toplumsal çevre olmak üzere ikiye ayrılabilir. Okulun fiziki çevresi kapsamında bina ve okul eklentileri, teknolojik imkânları, spor salonu, konferans salonu, ders araç ve gereçleri; bulunduğu semt/mahalle/ilçe/ilin iklim, bitki örtüsü vb. sayılabilir. Okulun yakın toplumsal çevresi olarak öğrenci, öğretmen, yönetici ve okulun diğer çalışanlarının yer aldığı çevre; okulun uzak toplumsal çevresi olarak da civarındaki esnaf, muhtar, okul-aile birliği, okul koruma dernekleri, mezun dernekleri, sivil toplum kuruluşları, resmî kurumlar, sanayi kuruluşları, şirketler vb. sayılabilir.

Okul ve çevre ilişkisi şu başlıklar altında incelenebilir:

- Okul-aile birliği ve ailenin okula katılımının sağlanması
- Çevre kalkınmasına okulun katkıda bulunması
- Çevrenin okula desteğinin sağlanması ve gönüllü kuruluşlarla ilişkiler kurulması

1. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup etkinliği gerçekleştiriniz.

OKUL-AİLE İŞ BİRLİĞİ

Başarı güdüsünün oluşmasında sosyal çevrenin rolü çok büyüktür. Çevreden ve eğitimden kaynaklanan hatalar, başarı için gerekli olan öğrenme isteğini olumsuz etkiler. Bu noktada aileye büyük görevler düşmektedir. Öğretmenin aileyi yakından tanıması, öğrencisini daha kolay anlamasına yardımcı olacaktır. Ailedeki disiplin anlayışını, aile üyelerinin eğitimlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, çocuklarına karşı davranışlarını bilmek, öğretmen için en önemli ipuçları olacaktır. Öğrenci başarısının, okulların yapısı ve sosyoekonomik koşullarından ziyade, okul-aile iş birliği, yani ailenin katılımı ile bağlantılı olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Bir başka ifadeyle, öğrencinin okuldaki gelişimi, ailenin eğitime verdiği önem ve dolayısıyla da eğitim-öğretim faaliyetlerine katılımı ile ilişkilidir. Aile katılımının ve okul-aile iş birliğinin üç önemli yararı vardır:

6. Fotoğraf: Okul kermesi

- Ailenin okula ve öğrenciye gösterdiği ilgi, öğrencinin motivasyonu artırır.
- Okulun yapısını, değerlerini, beklentilerini ve standartlarını tanıyan aileler, çocuklarını daha iyi yönlendirebilirler.
- Okul-aile birliği, okulun bazı ihtiyaçlarının karşılanmasında rol oynar.

Eğitime ve okula aile katılımı çeşitli şekillerde olabilir. Aileler, çocuklarını cesaretlendirerek, onlara uygun çalışma zamanı ve yeri sağlayarak, istedik davranışların meydana getirilmesinde kendileri model oluşturarak, ödevleri kontrol ederek ve çocuklar için evde aktif öğrenme ortamları yaratarak önemli katkılarda bulunmaktadır. Öğrencinin eğitimdeki başarısının yanında ahlaki, toplumsal ve davranış gelişiminin üzerinde de ailenin önemli bir rolü ve etkisi vardır.

Okulunuzda düzenlenen sergi, seminer, konferans, veli toplantıları, mezuniyet törenleri, spor karşılaşmaları vb. etkinliklere velilerin katılım düzeylerini araştırınız. Elde ettiğiniz katılım oranlarından yola çıkarak okul-aile iş birliğini artırmak için neler yapılabileceğine ilişkin düşüncelerinizi sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Okul-aile bütünleşmesini sağlayabilmek için yapılabilecek faaliyetlerden bazıları aşağıda verilmiştir. Verilen örnekleri inceleyerek eksik olduğunu düşündüğünüz faaliyetleri noktalı alana yazınız.

- Okul-aile iş birliğinin önemi ve bu iş birliğinin geliştirilme yolları açısından okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.
- Ailenin çeşitli nedenlerle okula gelmesi, öğrenci sorunlarını paylaşması, öğretmen ve yöneticiler ile ortak kararlar alması ve öğrencinin başarısına katkıda bulunması sağlanmalıdır.
- Okul-aile iş birliğini artırabilmek için ailelerin çeşitli etkinliklerden, çocuklarının okuldaki performansından haberdar olması sağlanmalıdır. Bunun için posta, telefon, İnternet, dergi, gazete vb. iletişim araçlarından yararlanılabilir.
- Okul yönetimi, çevrenin sosyal, ekonomik ve teknolojik açıdan gelişmesi ve kalkınması, iş gücünün verimli kullanılabilmesi için o çevrenin eğitime ilişkin beklentilerini karşılamaya çalışmalıdır. Bunu yaparken de çevredeki tüm kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim kurmalı, iş birliği yapmalı, koordinasyon (bağlantı, uyum ve düzen, eş güdüm) sağlamalıdır.

.....

.....

.....

.....

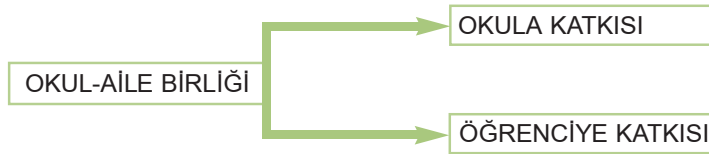
.....

3. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki şekli inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Okul-aile birliklerinin kuruluş amaçlarını ve çalışmalarını araştırınız.
2. Elde ettiğiniz bilgileri, okul-aile birliklerinin okul-çevre ilişkisine katkıları açısından değerlendiriniz.

4. Etkinlik

Tartış, Paylaş

Aşağıda verilen, okul ve çevre etkileşimini geliştirmeye yönelik maddeleri inceleyip soruyu cevaplayınız.

1. Okul-aile iş birliğinin geliştirilebilmesi için ailelere yönelik eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
2. Ailelerin okula gelerek öğretmen ve yöneticilerle paylaşımında bulunmaları, eğitimle ilgili bazı konularda sorumluluk almaları sağlanmalıdır.
3. Okul-aile iş birliğini artırmak için posta, telefon, İnternet gibi iletişim araçlarından faydalanılmalıdır.
4. Okul yönetimi, çevredeki kamu ve sivil toplum kuruluşlarıyla eğitimle ilgili konularda iletişim kurmalı ve iş birliği yapmalıdır.
5. Okul ve çevre ilişkisini güçlendirebilmek için kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetler düzenlenmelidir.

Yukarıda verilenlerin dışında okul ve çevre etkileşimini geliştirmeye yönelik neler yapılabilir? Sınıfınızda tartışınız. Ortak çıkarımlarınızı aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Çizgileri Yorumla

Aşağıdaki karikatürü okul-aile ilişkisi açısından yorumlayınız.

1. Karikatür: Aşçılık okulu-Selçuk Erdem

2. Okulda Çevreye Yönelik Etkinlikler

Başlarken

7. Fotoğraflar: Çevreye yönelik öğrenci faaliyetleri

Yukarıdaki fotoğraflarda çevreye yönelik bazı faaliyetler görülmektedir. Bu faaliyetlerin okul ile ilişkisini sorgulayınız. Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Okulda verilen eğitim, toplumu belli yönlerden etkiler. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Her öğrenci, aldığı eğitim sonucunda yaşadığı toplumun niteliğini yükseltir. Bilim insanı, felsefeci, sanatçı, iş adamı, siyasetçi gibi toplumda önemli yer tutan kişiler okullarda yetişir.

2. Okul, bir kurum olarak yaptığı faaliyetler ile çevreyi doğrudan etkiler. Okulun çevreyi koruma amaçlı etkinliklere katılması, toplumsal sorunların çözümünde görev alması, yardım amacıyla ker-mes ve kampanyalar düzenlemesi, mezunlar derneği ile iş birliği yaparak okula katkı sağlaması bu faaliyetler arasında sayılabilir.

3. Etkinlik

Araştır, Paylaş

1. Okulunuzun içinde bulunduğu çevreyi fiziksel, sosyal ve kültürel yönleriyle tanımlayabilmek amacıyla bir araştırma yapınız. Araştırmanızda size yardımcı olacak bazı sorular aşağıda verilmiştir. Bu soruları ilgili kişilere yönelterek gerekli notları alınız.

Okul-çevre ilişkisi ile ilgili bazı sorular:

- Yerleşim yerinin neresindedir?
- Çevre düzeni nasıldır?
- Ulaşım nasıl sağlanıyor?
- Binalar hangi niteliktedir?
- Çevre sakinlerinin okula karşı ilgi ve tutumları nasıldır?
- Veliler, okulu düzenli olarak ziyaret ediyor ve okuldaki çalışmalara katılıyorlar mı?
- Okul-aile iş birliği uygulamaları amaca uygun gerçekleştiriliyor mu?
- Yakın çevredeki çeşitli meslek gruplarından okula gelerek öğrencilerle etkinlik gerçekleştirmeye istekli olanlar var mı?
- Müzeler, sergiler, sosyal ve kültürel faaliyette bulunan kuruluşlar, farklı el sanatlarının sergilendiği yerler, tarihî mekanlar gibi öğrencilerin düzenli bir gezi programı ile ziyaret edebilecekleri yerler var mı?
- Okul programında yer alan dersler açısından, çevre incelemeleri kapsamına alınması yararlı olabilecek yerler var mı?
- Okulunuzun kendi dışında kuruluşlarla yürüttüğü proje çalışmaları var mı?

2. Öğrenim gördüğünüz okulun ve onun içinde yer aldığı çevrenin bir profilini çıkarabilmek için topladığınız bilgileri sınıfınızda değerlendiriniz.

Pusula

Okuldaki eğitim ve öğretimin bir amacı da öğrencilerde çevre bilinci oluşturmak ve onların çevrelerine karşı daha duyarlı yetişmelerini sağlamaktır. Okul, bu amaçlarını gerçekleştirirken gönüllü kuruluşlar ve uzmanlardan yardım alır. Böylelikle okulda ve toplumda, ortaya çıkabilecek sorunlara karşı duyarlı ve onlara karşı çözüm üretebilecek, düşünen, sorgulayan ve yaşadığı çevrenin iyileştirilmesi için çaba sarf eden bir nesil yetiştirmek mümkün olabilir.

2. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

DERSLERİN HAYATIMIZA ETKİLERİ

Öğrencilerin derslerde öğrendiği teorik bilgiler gündelik hayatlarını da etkilemektedir. Örneğin biyoloji dersinde bitki çeşitliliği hakkında edindiği bilgiler, öğrencinin doğa gezilerinde doğaya karşı daha duyarlı bir yaklaşım sergilemesini sağlayacaktır. Bu tür bir bilgilenme ile öğrenci, doğayı koruduğu gibi doğa ile ilgili çalışmalarda da gönüllü olarak çalışacaktır. Öğrenciler, resim veya müzik derslerinde öğrendikleri bilgilerle, sanatsal etkinliklerin yapıldığı ortamlarda daha ilgili ve paylaşımcı olacaklardır. Bu tutum, toplumda sanata ve sanatçıya dolayısıyla kültüre duyarlı bireylerin artmasını sağlayacaktır. Öğrenciler, trafik ve ilk yardım dersinde öğrendikleriyle, çevrelerindeki kurallara ve kazalara karşı daha bilinçli bireyler olacaklardır.

8. Fotoğraf: Fidan dikme faaliyeti

Bütün bu öğrenmelerin ülke kalkınması ile de ilgisi vardır. Örneğin, trafik kazalarındaki mal ve can kayıplarının azalması, toplumu ekonomik açıdan da olumlu etkileyecektir.

Derslerin hayatımıza ve çevremize yukarıda belirtilenler dışında ne gibi etkilerinin olabileceğini örnekler vererek açıklayınız.

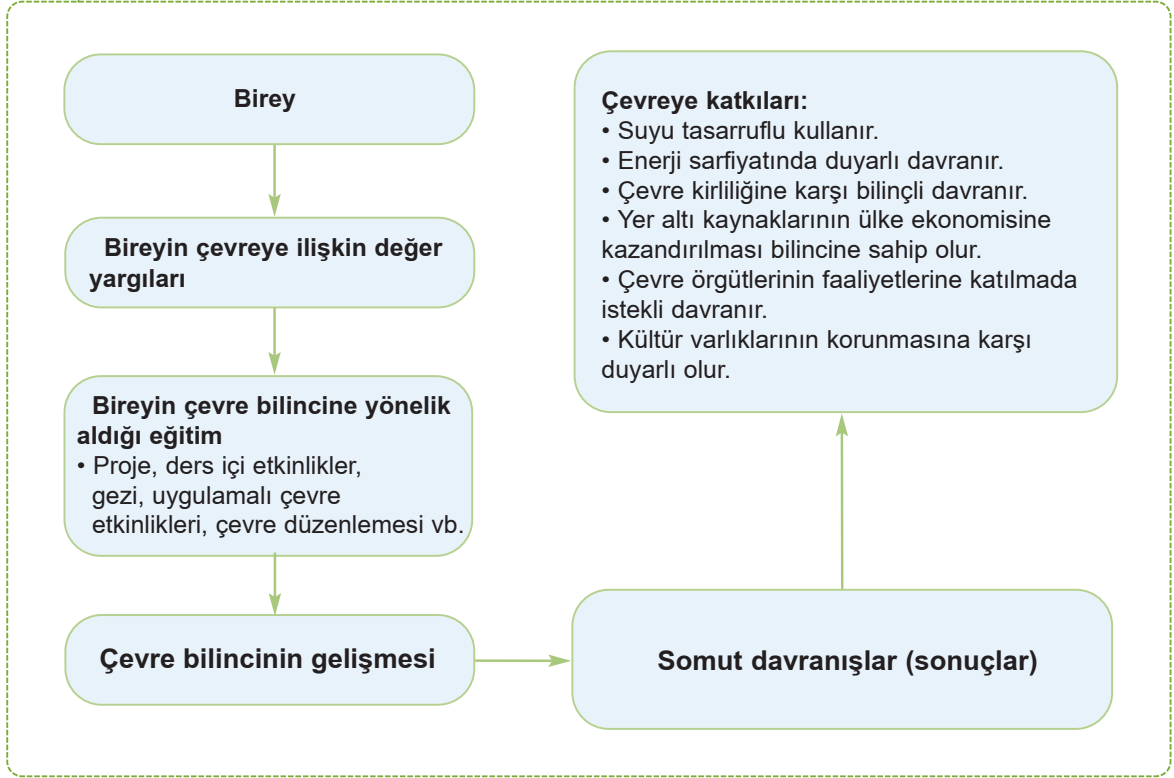

3. Etkinlik

Araştır, Paylaş

- Yaşadığınız çevrede ne gibi toplumsal sorunlar (işsizlik, eğitim yetersizliği, çevre kirliliği vb.) gözlemliyorsunuz? Belertiniz.
- Okul, bu toplumsal sorunların giderilmesi için ne tür katkılar sağlamaktadır? Bulduğunuz örnekleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki şekilde okul ve toplum ilişkisi farklı açılardan ele alınmıştır. Verilenlerin dışında örnekler bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

OKULUN İMKÂNLARININ ÇEVREYE AÇILMASI

Okulun çevre ile kurduğu ilişkilerde, sahip olduğu imkânlar ve bunların çevrenin kullanımına açılmasını da ele almak gerekir. Okul, bazı imkânlarını çevrenin kullanımına açarak hem ekonomik kazançlar elde eder hem de çevreye sosyal, kültürel yönlerden hizmet etmiş olur. Okulun bahçe, spor salonu, konferans salonu gibi tesisleri hafta sonlarında, yaz tatillerinde otopark, çay bahçesi; spor eğitimi, seminerler, konferanslar için kiraya verilebilir. Ayrıca okuldaki bilgisayarlar, öğrencilerin ödevlerini yapmaları, eğitici bazı bilgiler kazanmaları amacıyla uygun olarak çevrenin hizmetine açılabilir. Böylece okul bazı ekonomik imkânlar elde ederken çevrenin okulla ilişkisi de artmış olacaktır.

1. Okulunuzun spor salonu, konferans salonu, çay bahçesi, otopark, okul bahçesi gibi imkânları var mı? Araştırınız.
2. Okulun imkânlarını çevrenin kullanımına sunması okul-çevre ilişkisini nasıl etkiler? Açıklayınız.

6. Etkinlik

Düşün, Üret

Okulun çevre kalkınmasına katkılarıyla ilgili aşağıda verilen maddeleri okuyunuz. Çevre kalkınmasına okulun başka ne gibi katkıları olabilir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

OKULUN ÇEVRE KALKINMASINA KATKILARI

Okulun temel unsuru olan insan, okul ile birlikte sosyal bir ortamda, çevrenin bir parçası olarak varlığını sürdürür. Bu durum, okulun çevre ile olan ilişkisini de belirler. Okulun çevre kalkınmasına katkısı, bu ilişki içerisinde değerlendirilmelidir.

Okulun çevre kalkınmasına katkılarından bazıları şunlardır:

- a. Okul, çevrenin sosyal yapısını inceleyerek insanların eğitimle ilgili ihtiyaçlarını (okuma yazma, meslek edindirme, sanat eğitimi kursları vb.) saptar. Bu ihtiyaçları örgün ve yaygın eğitim yoluyla karşılamaya çalışır.
- b. Okul, çevrenin eğitime ilişkin beklentilerini dikkate alarak toplumun sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmesi ve kalkınması için gerekli insan gücünü yetiştirir.
- c. Okul, eğitimle ilgili etkinliklerinde başarılı olabilmek için çevredeki tüm resmî ve sivil toplum örgütleri ile iletişim kurar. Eğitimle ilgili proje, yarışma vb. faaliyetlerde kendi dışındaki kurumlarla iş birliği yapar. Bunların sonucunda geri bildirimleri alır ve bu sonuçları eğitim ve toplum yararı açısından değerlendirir.

3. Okul-Sanayi İlişkisi

Başlarken

9. Fotoğraflar: Okul sanayi ilişkisi

1. Fotoğraflarda gördüğünüz öğrenciler ne tür bir eğitim almaktadır?
2. Bu öğrenciler mezun olduktan sonra, almış oldukları eğitimin çevrelerine ne gibi etkileri olacaktır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Pusula

Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyi genelde dört temel ögeye dayandırılır. Bunlar; insan gücü, doğal kaynaklar, sermaye ve teknolojidir. Doğal kaynakları, sermayeyi ve teknolojiyi işlevsel hâle getirip kullanacak olan insandır. Bilim ve teknoloji kullanımının üretimin kalitesini, hızını ve verimliliğini artırdığı bilinmektedir. Bu yeni bilim ve teknolojiyi üretecek ve onu amacına uygun kullanacak olan yine eğitilmiş insandır. Eğitim, değişimlere ayak uyduracak, yeniliklere açık ve üretken bir insan gücünün yetiştirilmesinde birinci derecede öneme sahiptir. Mesleki eğitimin öneminin artması ile okul-sanayi ilişkisinin de önemi artmıştır. Bu nedenle okul, çevresindeki sanayi kuruluşları ile ilişki içerisinde olmalıdır.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Bilim ve teknolojiadaki hızlı değişim, sanayinin yüksek nitelikli ara insan gücüne olan ihtiyacını artırmıştır. Bu da sanayiye ara eleman yetiştiren mesleki ve teknik eğitimi daha önemli hâle getirmiştir.

10. Fotoğraf: Mesleki eğitim

Günümüzde sanayi kuruluşları, üretim bilgi ve becerisine sahip, teknolojiyi yakından takip eden üretim elemanlarına ihtiyaç duymaktadır. Mesleki eğitim sistemi bu ihtiyacı karşılamak için iş dünyasının gereksinim duyduğu kalitede bir eğitim vermektedir.

Mesleki eğitimin başarılı olabilmesi için, çağdaş ülkelerin yaptığı gibi, okul öncesinden başlayarak lise sonuna kadar devam eden süreçte öğrenciler, kişisel kabiliyetlerine göre yönlendirilmelidir. Öğrenciler, yakın oldukları alanlara yönlendirilirken okul, aile ve öğrenci iş birliği içinde olmalıdır. Gelişmiş ülkeler arasında yer almak, onlarla bütünleşmek isteyen Türkiye'nin elindeki en önemli kaynak, genç ve dinamik nüfusedir. Bu insan gücü iyi kullanılarak dünya ile rekabet edebilir bir ekonomiye ulaşılabilir.

Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi amacıyla 16. Millî Eğitim Şûrası'nda bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlardan bazıları şunlardır:

1. İlköğretim, genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrencilere hem meslek alanlarını ve meslekleri tanıttak hem de öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini tanımalarına imkân verecek, meslek seçimlerine yardımcı olacak bir mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulmalıdır. Bu kapsamda mesleki ve teknik eğitim ile öğretmenliği, velilere ve halka gereği gibi tanıtılmalı ve cazip hâle getirilmelidir.
2. Bireyin içinde yaşadığı teknolojik ortamı, teknolojinin boyut ve olanaklarını tanıyıp anlamasını sağlama yoluyla bunlardan yararlanma güç ve yeterliliğinin yükseltilmesi temel alınmalı; ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim sürecinin bütününde teknoloji eğitimine yer verilmelidir.
3. Mesleki eğitimin karar, uygulama ve denetleme aşamalarında; öğrenci, veli ve iş yaşamı ile eğitim çalışanlarının yer aldığı yasal sendika, dernek vb. meslek kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin katılımı sağlanmalıdır.

<http://ttkb.meb.gov.tr>

1. Günümüzde mesleki ve teknik eğitim niçin önemlidir? Belirtiniz.
2. Mesleki eğitimi etkileyen çevre koşulları nelerdir? Düşüncelerinizi sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

Okul-sanayi ilişkisiyle amaçlanan, bölgesel düzeyde nitelikli eleman yetiştirmenin yanı sıra bölgede var olan istihdamın doğru bir şekilde yapılandırılmasını sağlamaktır. İş dışı eğitim (kurumsal okul eğitimi), iş başı eğitimle (sanayi kuruluşlarında uygulamalı eğitim) perçinlendiğinde daha verimli, etkin ve nitelikli elemanların ekonomiye ve topluma katkısı sağlanacaktır. Çıraklık eğitim merkezleri, mesleki eğitim merkezleri ve meslek liseleri bu çerçevede sağlıklı yapılanmış kurumlardır.

2. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

CUMHURİYET DÖNEMİ MESLEKİ EĞİTİMİ

Devletin ekonomi politikası ile kamunun ve özel kesimin ihtiyaçları dikkate alınarak bir senteze gidilmesi ve bir ana plan hazırlanması uygun bulunmuş; MEB'in önerisi ile 1934 yılında bir komisyon kurularak Mesleki Eğitimin Geliştirme Planı hazırlanmıştır. Bu plan, ülkemizde mesleki ve teknik eğitime yön vermesi bakımından önemlidir. Planda çıraklık okullarının, akşam sanat okullarının açılması; gezici kursların faaliyete geçirilmesi; sanat okullarının, tekniker okullarının açılarak ülkenin ihtiyacı olan mühendislerin yetiştirilmesi gerekli görülmüştür.

11. Fotoğraf: Gököy Köy Enstitüsü-Kastamonu

1942 yılında başlatılan planlı çalışmalarla mesleki ve teknik öğretim kurumlarında gerçekleştirilen gelişmeler kısaca;

- İstanbul Yüksek Mühendis Okulunun 1944 yılında 4615 sayılı Yasa ile Teknik Üniversite hâline getirilmesi,
- 1934-1935 öğretim yılında Kız Teknik Okulunun, 1937-1938'de Erkek Teknik Okulunun ve 1955'te Ticaret Yüksek Öğretmen Okulunun açılması,
- Çok sayıda erkek sanat, kız sanat ve yapı enstitüsü ile ticaret okulunun açılması ve bunların programlarının yeniden düzenlenmesi olarak özetlenebilir.

Bu yaygınlaşan ve genişleyen sisteme, 1960 yılından günümüze kadarki işlevsel ve ulusal nitelik kazandırma çabaları dikkati çekmektedir. Bu dönemde temel hedef, mesleki teknik eğitim örgütüne eğitimin bütünü içinde gereken önemi kazandırmak, onu ülkenin gelişen ve değişen ekonomik ve sosyal koşullarına uygun olarak yeniden düzenlemek olmuştur.

<http://perweb.firat.edu.tr>

Cumhuriyetin kurulmasından sonra ülkemizde mesleki eğitimin önem kazanmasının nedenlerini o günün sosyal ve ekonomik koşullarını dikkate alarak sorgulayınız. Çıkarımlarınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLLERİ

Çıraklık eğitimi uygulamaları, çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği hâlinde, protokoller ve projeler çerçevesinde yürütülmektedir. Konu ile ilgili aşağıda verilen tabloyu inceledikten sonra soruyu cevaplayınız.

Çıraklık Eğitimi ile İlgili Mesleki Eğitim İş Birliği Protokolleri			
Sıra Nu.	Protokol Yapılan Kuruluş Türü	Yapılacak Faaliyet	Açıklamalar
1	Yabancı ülkelerdeki üniversiteler	Karşılıklı olarak mesleki eğitim ve okul programları ile motorlu taşıtlarla ilgili meslek dallarındaki eğitim içeriklerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.	Kocaeli Mesleki Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile yabancı üniversiteler arasında mesleki eğitim alanındaki iş birliği devam etmektedir.
2	İnşaat sektörü	Meslek kursları ile geliştirme ve uyum kurslarının düzenlenmesi amaçlanmıştır.	Ankara Sincan Erkunt Mesleki Eğitim Merkezi ile inşaat sektörü arasında yapılan protokole göre açılan kurslar devam etmektedir.
3	Otomotiv imalat sektörü	Endüstri ustası yetiştirmek amacıyla metal eğitimi verilmesi hedeflenmiştir.	Ankara 4. Akşam Sanat Okulu, Mesleki Eğitim Merkezi Müdürlüğü ve otomotiv sektörü iş birliğiyle eğitim verilmektedir.
4	Petrol ve türevlerine yönelik sektörler	Petrol üretiminde çalışanlara eğitim verilmesi amaçlanmıştır.	81 ilde seçilen mesleki eğitim merkezlerinde 165 teknik öğretmen ve eğitici, 5 gün süreli 40 saatlik bir eğitime alınmıştır.
5	Sivil toplum kuruluşları	Mesleki eğitimin önemine yönelik kamuoyu bilinci oluşturulması amaçlanmıştır.	Kurslar, seminerler düzenlenmiştir. Projeler geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapılmaktadır.

<http://cygm.meb.gov.tr>

Eğitim kurumlarının iş dünyasından çeşitli kuruluşlarla yürüttüğü projelerin kalkınmaya etkileri neler olabilir? Düşüncelerinizi sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Mesleki eğitim projeleri hakkında İnternet araştırması yapınız.
2. Elde ettiğiniz bilgileri okul-sanayi ilişkisi çerçevesinde değerlendiriniz.

5. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Okul-sanayi iş birliğini gerekli kılan nedenlerden bazıları aşağıda verilmiştir. Bunların dışında hangi nedenler sayılabilir? Gerekli bulduklarınızı noktalı alana yazınız.

1. Öğrenmeyi daha anlamlı ve işlevsel kılmak, kuram ile uygulama arasındaki boşluğu doldurmak ve sınıf çalışmalarını gerçek çalışma koşullarıyla ilişkilendirerek bütünleştirmek
2. Yeni teknolojiyi izleme ve kullanma olanağı elde etmek
3. Genel ve özel nitelikte iş becerileri, alışkanlıkları, bilgileri ve davranışları geliştirme olanağı sağlamak
4. Sosyal ve ekonomik kurumlarda çalışmalara katılmak suretiyle, istenilen eğitimi sağlamada okul ile sanayi kuruluşları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak
5. Ekonomik nedenlerle eğitime devam edemeyen öğrencilere ekonomik olanaklar yaratmak

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Doğal kaynaklar ve sermaye gibi ekonomik öğelerin kullanılması insan becerisine bağlıdır. Bu beceriyi eğitim kurumları kazandırır. Okulda öğrencilerin kişisel ve sosyal davranışları eğitimle geliştirilirken onlara sanayi kuruluşlarında çalışmak için gerekli olan yeni bilgiler ve iş disiplini de kazandırılır. Okullarda yetiştirilmiş nitelikli insan gücü, ülkemizin sanayi alanında gelişmesine katkı sağlayacaktır.

OKULDA DEMOKRASİ

1. Demokrasi ve Özellikleri

Başlarken

1. Yukarıdaki fotoğraflarda demokratik sürecin işleyişindeki hangi uygulamaları görüyorsunuz? Belirtiniz.
2. Bu uygulamaların demokrasi açısından önemini sorgulayınız. Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

Pusula

Günümüzde demokrasi, bir yönetim biçimi olarak vazgeçilmez kabul edilmektedir. Demokrasinin topluma yayılabilmesi ve toplumda bir demokrasi kültürünün oluşabilmesi için eğitime önemli görevler düşmektedir. Demokratik değerler öğrencilere, eğitim yoluyla teorik ve pratik olarak kazandırılmaktadır. Aileler, aile içi ilişkilerde daha demokratik bir tutum geliştirerek bu eğitimi desteklemelidir. Sivil toplum kuruluşları ve medya da bu eğitimi destekleyici çalışmalara katkıda bulunmalıdır.

1. Etkinlik

Kavram Haritası

1. Demokrasi kavramı ile ilişkili olan kavramları düşününüz. Bulduğunuz kavramları, birbiri ile ilişkili biçimde sıralayınız.

DEMOKRASİ	Özgürlük			
İnsan hakları				
.....				
.....				

2. Bulduğunuz kavramlardan birini seçerek demokrasi açısından önemi hakkındaki düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Toplumda demokrasinin iyi işlemesinin koşullarından biri, seçimlerin zamanında, serbest bir ortamda ve tüm bireylerin katılımıyla yapılmasıdır. Seçimlerde siyasi partiler ve bağımsız adaylar, vatandaşların kendilerini tercih etmeleri için kampanyalar düzenlerler. Vatandaşlar, hiçbir baskı altında kalmaksızın kendi özgür iradeleriyle tercihlerde bulunarak, kendilerini idare edecek siyasetçileri belirlerler. Demokraside halkın hür iradesinin üzerinde hiçbir merci yoktur. Son karar mercii halktır. Fakat demokrasinin işleyebilmesi için sadece seçimlerin kurallara uygun yapılması yeterli değildir. Kişi haklarına ve muhalif görüşlere saygı duyulması ve söz hakkı verilmesi ile iktidarı eleştirme hakkı tanınması da demokrasinin gereğidir. Bu bağlamda, öğrencilere demokratik değerlerin kazandırılmasında okullarda verilen eğitimin önemi büyüktür. Okul, demokrasi bilincine sahip bireyleri yetiştirerek demokratik değerlerin topluma yayılmasını sağlayacaktır.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

OKULDA DEMOKRASİ KÜLTÜRÜNÜN KAZANDIRILMASI

Demokrasi, en yaygın ve yalın tanımıyla, halkın kendi kendini, kendisi için yönetmesidir. Demokrasinin istenen nitelikte gerçekleşebilmesi için birbirine dayalı iç içe üç koşul vardır:

1. Demokratik yönetimin kuralları ve işleyişi akla uygun olmak zorundadır. Demokraside akılcılığın seçilmesi, hem insana saygının hem de doğru yolu aramanın gereğidir.

2. Demokratik yönetim, “yol gösterici” olarak bilimi seçmek zorundadır.

3. Demokratik yönetim, evrensel insan haklarına ve hukuka uygun işlemek zorundadır. Hukukun üstünlüğü, demokrasinin vazgeçilmez özelliğidir.

Günümüzde, okullarda demokrasi ve insan hakları eğitiminin verilmesi ve demokrasiye bağlı bireylerin yetiştirilmesi, eğitimin temel amaçlarından biri olmuştur.

Etkili bir insan hakları ve demokrasi eğitimi, öğren-ciye seçme imkânı veren ve bu konuda ona yardımcı olan, olabildiğince gözlem ve deney yapma, yaşama, düşündürme, ortak araştırma ve inceleme yapma ve paylaşma imkânı sağlayan yöntemlerle gerçekleşir. İnsan hakları eğitiminin tutum ve davranışlara etki etmesi için tartışma ve örnek olma yöntemi etkili olabilir. Buna dönük olarak da grup çalışmaları özendirilerek, çevredeki kurum ve kuruluşlara geziler düzenlenerek, sınıf ve okul gazetesi çıkarılarak, çeşitli derslerde kuramsal uygulamaya dönük bilgiler verilerek insan hakları ve demokrasi eğitimine katkıda bulunulabilir.

Etkinlik tabanlı insan hakları ve demokrasi eğitimi, bireylerin günlük yaşamlarında kullanmaları gereken becerileri geliştirerek sergilemelerine çok önemli katkılar sağlayabilir.

11. Fotoğraf: Sınıf temsilci seçimi

1. Okullarda demokrasi eğitiminin daha verimli ve etkili olması için neler yapılabilir? Sınıfınızda arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Sınıfın ulaştığı ortak sonuçları bir rapor hâlinde okul panosunda sergileyiniz. Okul öğrenci meclisine sunarak raporunuzun orada tartışılmasını sağlayınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

SAĞLIKLI DEMOKRASİNİN ŞARTLARI

- Demokratik rejim, her şeyden önce, elverişli ortam arar. Tabuların hâkim olduğu toplumlarda demokrasiden söz etmek mümkün değildir.
- Demokratik düzen, güvenin hâkim olduğu ortamda kurulabilir. Demokrasinin gerçekleşmesi, ancak halkın vicdanına oturmasıyla mümkündür.
- Demokratik rejim, her şeyden önce vatandaşın özgür iradesine dayanır. Bu irade de her vatandaşın, kendisi gibi diğer bireylerin de düşündüğünü ifade etme ve seçme haklarına sahip olduğunu kabul etmesiyle başlar.
- Demokratik sistem, vicdanlı, iyi yetişmiş halkla hayat bulur. Hâkimiyetin sahibi ve kaynağı halktır.
- Halkın oylarıyla iktidara gelenlerin, iktidarı kimseye hesap vermeden, kendi mallarıymış gibi görmeleri demokratik rejime zarar verir.
- Demokratik sistem, devlet yönetiminin bir uzmanlık işi olduğu fikrinden bizleri uzaklaştırmamalıdır.
- Devlet idaresinin belirli ilkelere göre yürütülmesi gerekir. Toplum hayatının beklenmedik ihtiyaçlarını karşılamak, gereken tedbirleri almak mevkiinde bulunanlara serbest bir saha bırakılmalıdır.
- Devlet kurumları arasında yetki karmaşası olmamalıdır. Kurumların yetki sınırlarının kesinlik kazanması, hem hizmet yönünden hem de devletin düzeni bakımından önemlidir.
- Özgürlük ve otorite birbiriyle çelişkili değildir, birbirini tamamlar.

(Kısaltılarak alınmıştır.)

Mehmet Niyazi, *Türk Devlet Felsefesi*, s. 261-266.

Eğitimli bireylerin demokrasi kültürünün oluşmasına katkıları neler olabilir? Yukarıdaki şartları da dikkate alarak düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Araştır, Paylaş

1. Atatürk'ün demokrasi ile ilgili özdeyişlerini araştırarak sınıfınızla paylaşınız.
2. "Atatürk ve Demokrasi" konulu bir kompozisyon yazarak sınıfınızda okuyunuz.

5. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

ATATÜRK VE DEMOKRASİ KÜLTÜRÜ

Demokrasi, esasen daha gençlik yıllarında Mustafa Kemal'in zihninde oluşmaya başlamıştır. Anadolu'ya ayak basar basmaz yaptığı işlerin temelinde bu düşünce vardır. Halkın da onu desteklemesi sonucu ülkenin işgaline karşı gösteriler ve tepkiler oluşmuştur. İşgallere karşı düzenlenen kongreler ve yayımlanan bildirilerle halk, demokrasi kavramını anlamaya başlamıştır. Ardından demokrasinin önemli unsurlarından olan seçim sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisini açmış ve nihayetinde de Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Atatürk'ün önemle üzerinde durduğu "demokrasi eğitimi", cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte eğitim kurumlarının öğretim programlarında yer almaya başlamıştır.

Atatürk, bireyin gelişmesine engel olmayı, devletin her açıdan özellikle ekonomik alandaki özgürlükler ve girişimlere engel oluşturmamasını demokrasinin önemli bir esası olarak görmüştür. Bireyin gelişmesini engellemeye başlayan noktayı, devlet faaliyetlerinin sınırı saymıştır.

Atatürk, gelişmeyi insan fikrinin eseri saydığından, fikri harekete geçirmeyi öncelikli görmüş; bunun da bireyin düşündüğünü serbestçe söylemesi ve yazması, verdiği karara göre her türlü girişimde bulunabilme serbestliğine sahip olmasıyla mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Atatürk, Türk milletini tabiat olarak demokrat, Türkiye Cumhuriyeti rejimini de demokratik bir yönetim olarak nitelendirmiştir. Ağustos 1921'de AP (Associated Press: ABD Haber Ajansı) muhabirine verdiği bir demeçte Amerika kadar demokrat olduğumuzu ifade etmiş, kendinden önce toplumu düşünenleri en demokrat bireyler olarak kabul etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'ni demokrasi esasına dayanan bir devlet, demokrasiyi yükselen bir değer olarak görmüştür.

13. Fotoğraf: Atatürk TBMM çıkışında

(Özetlenerek alınmıştır.)

Sebahattin Özel, *Büyük Türk Milletinin Evladı ve Hizmetkârı Atatürk ve Atatürkçülük*.

Atatürk, toplumda demokrasi bilincini yerleştirmek ve yaymak için neler gerçekleştirmiştir? Belirtiniz.

6. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki sorularda belirtilen konuları kütüphane, İnternet vb. kaynaklardan araştırarak etkinliği gerçekleştiriniz.

1. Türkiye Cumhuriyeti'nin temelinde yer alan demokrasi anlayışı nedir?
2. Atatürk'ün demokrasiye ilişkin düşünce ve çabaları nelerdir?
3. Elde ettiğiniz bilgileri resimlerle destekleyerek sınıfınızda bir demokrasi panosu hazırlayınız.

7. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki metni okuyup soruları kütüphane, İnternet vb. kaynaklardan araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri sınıfınızda paylaşınız.

DEMOKRASİ MODELLERİ

Demokrasinin tarihsel sürecinde ortaya çıkan belli başlı modellerden bazıları şunlardır:

- 1. Klasik demokrasi:** MÖ 4 ve 5. yüzyılda Atina gibi Yunan kentlerinde görülmüştür ve demokrasinin ilk biçimi olarak kabul edilir. Yurttaşlar demokratik faaliyetlere doğrudan katılmaktadır.
- 2. Korumacı demokrasi:** Devletin halka karşı doğrudan müdahalesini azaltmaya yönelik olan bu demokrasi türünde, devlet iktidarının kullanımını frenleyen, resmî veya resmî olmayan kurallar çerçevesinde işleyen bir anayasal demokrasi sistemi vardır.
- 3. Katılımcı demokrasi:** Tüm vatandaşların yaşamlarını etkileyen çevresel, ekonomik, sosyal ya da politik tartışmalara doğrudan katılabildiği; yetki ve sorumluluğun yerel yönetimlerle paylaşıldığı ve sivil toplum örgütlerinin öneminin arttığı bir modeldir. Halkın yönetime katılımı teşvik edilir. Yöneten ve yönetilen ayrımı ortadan kalkar, yönetim kavramı aktif hâle gelir. Burada vatandaşların eğitim düzeylerinin yüksek olması ve haklarını kullanma bilincine sahip olmaları önem taşır.
- 4. Çoğulcu demokrasi:** Toplumun tüm kesimlerinin yönetime katılmasını ve temsil edilmesini amaçlayan bir demokrasi modelidir. Farklı çıkar grupları, baskı grupları ve diğer toplumsal grupların demokratik süreçlere katılımı önem kazanmıştır.

1. Demokratik rejimlerin toplumlarda gelişim süreçleri ve uygulama biçimleri aynı mıdır?
2. Demokratik rejimlerin ortak özellikleri nelerdir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Okulda Demokratik Yaşam

Başlarken

Yukarıdaki fotoğrafta gerçekleşen etkinliğin amaçları neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşarak çıkarımlarınızı aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

Pusula

Eğitim ve demokrasi, birbirini etkileyen iki önemli kavramdır. Eğitim sürecinin temel kurumları olan okullarda demokrasi uygulamalarının artması, demokrasinin toplumda yerleşmesini sağlayacaktır. Okullarda, demokratik hakların neler olduğu ve bu hakların nasıl kullanılacağı öğretilmelidir. Bunun için de sadece teorik düzeyde bazı tanımlar öğretmekle kalınmamalı, pratik bazı uygulamalara da yer verilmelidir. Okul meclislerinin seçilmesi, okulda demokrasi uygulamalarına ilişkin en önemli projelerden biridir. Bu proje ile öğrencilerin demokratik uygulamalarda görev alarak demokrasiyi benimsemesi amaçlanmaktadır.

Pusula

Okul içinde demokrasinin uygulanmasını ve geliştirilmesini sağlayan faaliyetler arasında sosyal kulüp çalışmaları önemli bir role sahiptir. Çünkü bu çalışmaların merkezinde öğrenciler yer almaktadır. Öğrencilerin fikirlerini ifade edebilmeleri ve uygulamaya geçirmeleri, esasında demokratik yaşamın da kendisidir.

Sosyal kulüp içerisinde seçimlerin yapılmasından iç tüzüğün hazırlanmasına kadar her adımda demokrasinin farklı uygulamalarına şahit oluruz. Öğrencilerin bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde üstlenecekleri görevler, demokrasi bilincinin oluşmasına katkı sağlayacaktır.

1. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

ONUR KURULUNUN GÖREVLERİ

MADDE 32-(1) Onur kurulu;

...

ç. Öğrenci nöbet işleri ile sınıf başkanı ve yardımcılığı seçimine ilişkin esasların belirlenmesinde okul yönetimi, sınıf öğretmeni, rehberlik servisi ile iş birliği yaparak yürütülmesine katkı sağlar.

d. Öğrencilerin sorumluluk yüklenmelerine, dürüst, güvenilir, saygılı ve başarılı olmalarına katkıda bulunmak; sağlığa zararlı alışkanlıklar edinmelerini ve uygun olmayan yerlere gitmelerini önlemek için anne-baba, öğretmen, yönetici ve öğrenci kulübü başkanlarıyla iş birliği yapar.

...

<http://mevzuat.meb.gov.tr>

Onur kurulu, öğrencilerin demokratik tutum ve alışkanlıklar kazanmalarında hangi katkıları sağlamaktadır? Belirtiniz.

2. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıda verilen konularla ilgili araştırma yapınız. Elde ettiğiniz bilgileri ve konuya ilişkin düşüncelerinizi başlıklar vererek düzenleyiniz. Değerlendirmelerinizi sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. "Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi" hangi etkinliklerle uygulanmaktadır?
2. Bu projede okul yönetimi, öğretmen ve öğrencilerin görevleri nelerdir?
3. Projenin daha verimli yürütülebilmesi için neler yapılabilir?
4. Okullarda demokrasi eğitiminin verilmesinin yararları nelerdir?

Pusula

Demokrasi, toplumsal hayatımızda, her grupta; aile içi ilişkilerde, okulda, okulu oluşturan ögeler arasındaki ilişkilerde davranış ilkesi hâline getirilip uygulandığında bir anlam taşır. Bu gruplarda demokrasi yaşanmadığı zaman demokrasi eğitimi de yararlı olamaz. Toplumsal açıdan demokrasinin gelişmesi, demokrasinin özünün öğrencilere okulda verilmesiyle sağlanabilir.

3. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki tabloda verilen konular, okul içinde hangi etkinlikler aracılığıyla gerçekleştirilir? Bu konularla ilgili düşüncelerinizi tablodaki noktalı yerlere yazınız

OKULDA DEMOKRASİ KÜLTÜRÜNÜN KAZANDIRILMASI

Demokrasi kültürünü kazandırmada dikkat edilen ilkeler	Okul içinde hangi etkinlikler aracılığıyla gerçekleştirilir?
Hak, adalet, özgürlük gibi kavramların önemi vurgulanır ve uygulamalı olarak yaşama geçirilir.	Ders içi etkinliklerle, sosyal kulüp çalışmalarıyla, spor faaliyetleriyle
Okuldaki bütün bireyler arasında güven ve saygı duyguları geliştirilir.	
Okulda ve sınıfta demokratik bir ortam oluşturulur.	
Öğrencilere, okulların ve sınıfların yönetimi konusunda sorumluluk verilir ve kendilerini ilgilendiren konularda alınacak kararlara katılımları sağlanır.	
Öğrencilere birey olarak değer verilir.	
Öğrencilerin düşüncelerini özgür biçimde ifade edebilmelerine olanak sağlanır.	
Öğrencilere eleştiri kültürü kazandırılır.	
Şiddetten uzak, sevgi, saygı, anlayış ve hoşgörüye dayanan bir iletişim sağlanır.	
Başarılar ödüllendirilerek, öğrencilerin kendilerine güven duymaları sağlanır.	

4. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki tabloda, okulu oluşturan ögeler ile bunlardan bazılarının okuldaki demokratik sürecin işleyişine katkıları verilmiştir. Eksik olanları tabloda ilgili yerlere yazınız.

ÖĞRETMEN	Sınıf ortamında adaletli tutumuyla öğrencilerin haklarını gözetir. Özgür bir ortamın oluşmasını sağlar.
ÖĞRENCİ	Arkadaşlarının fikirlerini ifade etmelerine destek olur. Fikirlerine katılmasa da arkadaşlarına saygı gösterir.
OKUL MECLİSLERİ	Tüm öğrencilerin katılımıyla demokrasinin okul içerisinde uygulanıp benimsetilmesini sağlar.
SOSYAL KULÜPLER	
OKUL YÖNETİMİ	
DERS KİTAPLARI	
OKUL-AİLE BİRLİĞİ	

Pusula

Demokratik Değerlerin Aktarılmasında Okulun Rolü

1. Bireylerin ve grupların görüşlere ve uygulamalara yönelik demokratik tepkiler geliştirmesini sağlar.
2. Gençleri kişisel sorumluluk ve hakları bakımından bilinçlendirir.
3. Öğrencilere, demokratik kurumların işlemlerini ve özelliklerini, farklı ülkelerdeki ve farklı dönemlerdeki çeşitlilikleri ve gelişmeleriyle öğretir.
4. Siyasetin farklı unsurlarını ve bu unsurların birbirleriyle ilişkilerini açıklar.
5. Öğrencilerin iletişim araçlarıyla ilgili eleştirel ve çözümleyici yeteneklerini geliştirir.
6. Öğrencileri, demokratik iş birliği yapabilecek şekilde yetiştirir.

5. Etkinlik

Düşün, Üret

Aşağıdaki metni okuyup etkinliği gerçekleştiriniz.

OKULLARDA DEMOKRASİ EĞİTİMİ

Okullarda demokrasi eğitimi, gerek dersler yoluyla gerekse de sosyal faaliyetler yoluyla öğrencilere verilmektedir. Sınıf temsilcilerinin, okul meclisinin ve okul temsilcisinin seçilmesi, demokrasinin öğrencilere benimsetilmesinde etkin bir rol oynamaktadır.

Örneğin okul temsilcisi seçilmesi için gerekli adımlar aşağıda sıralanmıştır:

1. Sınıf temsilcisi adaylarının belirlenmesi
2. Sınıf temsilcileri için oylama yapılması
3. Sınıf mevcudu içinde oylamaya katılan ve katılmayan öğrencilerin sayısı ile geçerli oyların tespit edilmesi, seçilen adayın sınıf temsilcisi olarak ilan edilmesi
4. Okul meclisi için adayların duyurulması ve seçim için sandıkların hazırlanması
5. Okul genelinde öğrencilerin katılımıyla okul meclisi oylamasının yapılması
6. Okul meclisi oylamasına katılan ve katılmayan öğrencilerin sayısı ile geçerli oyların tespit edilmesi, seçilenlerin ilan edilmesi
7. Okul meclisi ve sınıf temsilcileri arasından okul temsilcisinin belirlenmesi için oylama yapılması
8. Oylama sonucu seçilen okul temsilcisinin ilan edilmesi.

Okul meclisi, sınıf temsilcisi ve okul temsilcisi seçimlerinde oy kullanmayan veya oylamaya katılmayan öğrencilerin bu tutumları için ne söylenebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşarak çıkarılarınızı aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

6. Etkinlik

Düşün, Üret

Uygulama basamaklarını takip ederek aşağıda verilen konularla ilgili proje hazırlayınız.

Proje Konuları

1. Ülkemizde demokratikleşme sürecinin irdelenmesi
2. Her türlü ayrımcılığın azaltılması ve bir arada yaşamın desteklenmesi
3. Toplumsal bütünleşme
4. Okullarda demokrasi eğitimi ve yeni uygulama örnekleri

1. Sınıfınızda dört denk gruba ayrılınız. Grup olarak yukarıdaki konulardan herhangi birini seçiniz.
 2. İnternet, kütüphane vb. kaynakları kullanarak, seçtiğiniz konu ile ilgili araştırma yapınız.
 3. Elde ettiğiniz bilgileri, proje hazırlama basamaklarını izleyerek düzenleyiniz.
- Projenizi, değerlendirme raporu ile birlikte sunu dosyası hâline getirdikten sonra sınıfınızla paylaşınız.

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME

A. Aşağıdaki cümlelerin başına yargılar doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

- () Demokratik değerlerin öğretilmesi, gençleri kişisel sorumluluk ve hakları bakımından bilinçlendirir.
- () Okul hikâyeleri, öğrencilerin sınav başarılarını etkileyen bir faktördür.
- () Her okulun kendine özgü bir kurum kültürü vardır.
- () Okul programlarında güncel yaşamın sorunlarına da yer verilmelidir.
- () Okulun geçmişi ve tarihî gelişim süreci, okul kültüründe diğer faktörlere göre daha az etkilidir.
- () Okul-sanayi ilişkisindeki amaçlardan biri de okuryazar oranını yükseltmektir.
- () Öğretmen, öğrencilerinin yeteneklerini açığa çıkararak gelişmelerine yardımcı olur.
- () Öğretmen, plana gerek duymadan çalışmalarını yürütür.
- () Çevre kalkınmasında okulun rolünü büyük ölçüde çevresel koşullar belirler.
- () Okul kültürünün maddi boyutuna, değerler ve olaylara yaklaşım biçimi örnek verilebilir.
- () İnsan hakları, insanların sonradan sahip olduğu özellik ve olanakları korumaya yöneliktir.
- () Demokratik rejimlerde kişilerin hak ve özgürlükleri hukukla belirlenir.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, uygun sözcüklerle doldurunuz.

1. Demokratik yönetimler bireylere ihtiyaç duyar.
2. Eğitim kurumlarında toplumsallaşma, bir şekilde yürütülür.
3. Okul, eğitim vererek topluma hizmet sunacak sektörlere kalifiye personel yetiştirir.
4. Demokrasi eğitiminin temeli, ve içinde yapılan uygulamalarla atılabilir.
5. Öğrenciler, demokratik iş birliği yapabilecek şekilde yetiştirilirler.
6. Demokrasi, rejimidir.
7. İnsanlar arasındaki iletişimi güçlendirmek, okulun görevleri kapsamındadır.
8. Okul, beklentilerini dikkate alarak ekonomik gelişme için gerekli insan gücünü yetiştirir.
9. Okulun tüm fertlerinin ortak değer, norm ve inançlar etrafında birleşmesi ile okul oluşur.
10. Demokrasilerde hiç kimse ya da grubun tekelinde değildir.
11. Okul, tasarruflu kullanılması bilincini kazandırır.

C. Çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi okul kültürünü oluşturan öğelerden biri değildir?

- A) Okulun amacı ve hedefleri
- B) Okulda kullanılan teknoloji
- C) Okulun tarihî gelişim süreci
- D) Okulun ekonomik giderleri
- E) Velilerin beklentileri

2. Aşağıdakilerden hangisi okul kültürünün öğrenciye yararlarından biri değildir?

- A) Okuldaki geçerli davranış kalıplarını öğrenmesine yardımcı olur.
- B) Öğrencilere liderlik özellikleri kazandırır.
- C) Okula uyum sağlamasına yardımcı olur.
- D) Öğrenciye aidiyet duygusu kazandırır.
- E) Öğrencinin toplumsallaşmasını sağlar.

3. Okul kültürünü güçlü kılan en önemli öge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Paylaşılan değerler
- B) Okul hikâyeleri
- C) Törenler
- D) İletişim
- E) Mizah

4. Topluma iyi bir vatandaş yetiştirmek, okulun hangi görevinin kapsamındadır?

- A) Ekonomi görevi
- B) Siyasal görevi
- C) Hukuki görevi
- D) Kültürel görevi
- E) Mesleki görevi

5. Bireyin, yaşadığı toplumun üyesi hâline geldiği etkileşim sürecine ne ad verilir?

- A) Grup oluşturma
- B) Statü kazanma
- C) Toplumsallaşma
- D) Kişilik kazanma
- E) Rol alma

6. Bireyin okulda ve diğer gruplarda toplumsallaşma ile elde ettiği en temel kazanım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilgi
- B) Arkadaş
- C) Sevgi
- D) Kimlik
- E) Uzmanlık

7. Aşağıdakilerden hangisi okulda toplumsallaşmanın amaçları arasında yer almaz?

- A) Sınav başarısı sağlama
- B) Bireylere toplumsal statü kazandırma
- C) Bireylere yaşadığı toplumun kültürünü öğretme
- D) Toplumsal ahengi sağlama
- E) Bireylere meslek öğretme

8. Bireyin toplumsallaşma sürecinde okulun önemli bir role sahip olmasında aşağıdaki unsurlardan hangisi daha etkilidir?

- A) Sosyal projeler
- B) Sınıf ortamı
- C) Öğretmenler
- D) Gezi faaliyetleri
- E) Teknik ortam

9. Demokrasinin genel ve eşit oy ilkesi, kimi seçmenlerin toplumun çıkarlarına uygun seçim yapamadıkları gerekçesiyle eleştirilmektedir.

Aşağıdaki uygulamalardan hangisi, eleştiriye neden olan bu durumu ortadan kaldıracaktır?

- A) Bireylerin özelliklerine göre oy hakkı verme
- B) Seçmenleri sınavla belirleme
- C) Uygun seçim yapamayanları tespit etme ve uyarma
- D) Vatandaşların eğitim düzeylerini yükseltme
- E) Seçimlerde partilerin propaganda süresini uzatma

10. Günümüzde mesleki ve teknik eğitimin önem kazanmasında aşağıdakilerden hangisi **en az** etkilidir?

- A) Sanayinin nitelikli insan gücüne duyduğu ihtiyaç
- B) Kaynakları verimli kullanma ihtiyacı
- C) Bilim ve teknolojiye hızlı değişim
- D) İşsizliği önleme ihtiyacı
- E) Bölgesel istihdamın doğru yapılandırılması ihtiyacı

11.

- I. Üretimle ilgili yatırımlar
- II. Üniversite mezunlarının oranı
- III. Tasarruflar
- IV. İnternet kullanım oranı
- V. Ortalama yaşam süresi

Okul ve toplum ilişkisi ile ilgili yukarıda verilen göstergeler, aşağıdakilerden hangileri ile ilgilidir?

- A) Ekonomik ve sosyal göstergeler
- B) Ekonomik ve siyasi göstergeler
- C) Hukuki ve sosyal göstergeler
- D) Sosyal ve siyasi göstergeler
- E) Nüfus kalitesi ve sağlıkla ilgili göstergeler

12.

- I. Milletinin millî, ahlaki, insani, kültürel ve tarihî değerlerini benimser, korur ve geliştirir.
- II. Derslerini planlar, uygular ve sonuçlar hakkında geri dönüt sağlar.
- III. Sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne ve geniş bir dünya görüşüne sahiptir.
- IV. Çocuğun ve gencin biyolojik, psikolojik ve sosyal yapısının gelişmesini sağlayıcı çalışmalar yapar.
- V. Öğrenme ve öğretme yöntem ve tekniklerini konulara göre ve bireysel gelişmeyi gerçekleştirecek biçimde uygular.
- VI. İnsan haklarına, millî, demokratik, laik ve sosyal hukuk devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilir ve bunların gereklerini yerine getirir.

Öğretmenin rolüne ilişkin mesleki niteliklerinden bazıları yukarıda verilmiştir. Bunlardan hangileri, öğrencinin gelişiminde doğrudan etkilidir?

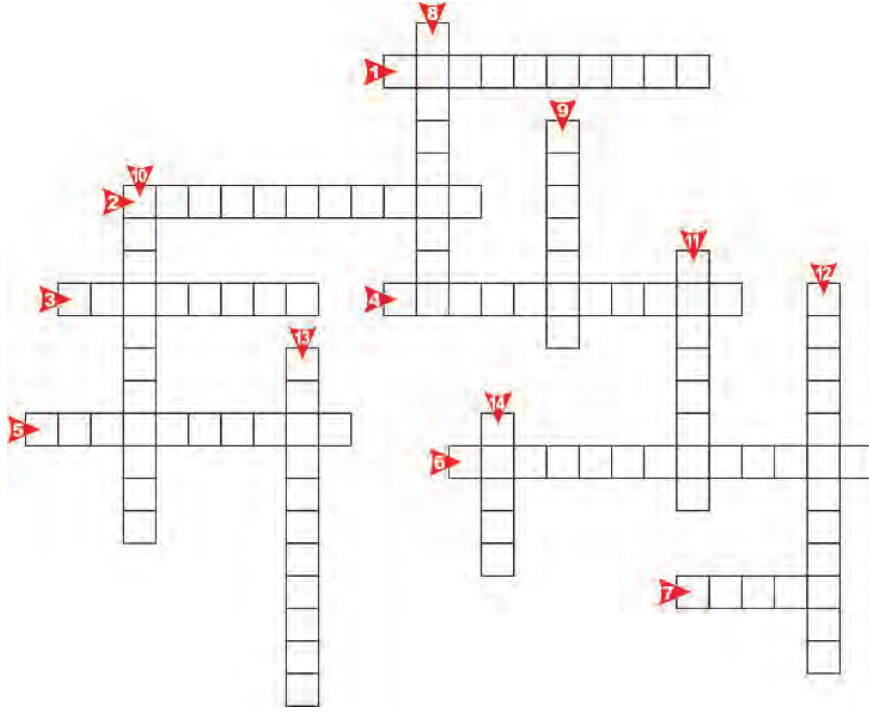
- A) I-V-III
- B) II-IV-V
- C) VI-I-II
- D) II-IV-I
- E) I-IV-V

13. Aşağıdakilerden hangisi okul yöneticisinin taşıması gereken niteliklerden biri değildir?

- A) Akademik amaçlara bağlılık göstermek
- B) Öğretim liderliği yapabilmek
- C) Kaynakları yerinde kullanmak
- D) Okul başarısını değerlendirmek
- E) Her zaman kendi görüşleri doğrultusunda hareket etmek

Ç. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Okul kültürünün oluşumunda kimler yer alır? Belirtiniz.
2. Okul kültürünü oluşturan maddi ve manevi unsurlar hangileridir? Sıralayınız.
3. Öğretmen liselerinde yatılı eğitim almış öğrencilerin geliştirdiği olumlu davranışlara örnekler veriniz.
4. Sosyal kulüplerin okul kültürünün gelişimine olan yararları nelerdir?
5. Öğretmenin model olması açısından önemi nedir? Açıklayınız.
6. Okulun çevre kalkınmasına katkıları nelerdir? Maddeler hâlinde yazınız.
7. Okul, demokratik yaşama nasıl katkı sağlar? Açıklayınız.
8. Sosyal kulüplerin öğrenciye yararları nelerdir? Sıralayınız.
9. Okuldaki sosyal aktivitelerin işlevleri nelerdir?
10. Okulun görevleri genel olarak hangi başlıklar altında toplanabilir? İsimlerini yazınız.
11. Okullardaki izcilik faaliyetleri, bireyin hayata hazırlanmasında hangi katkıları sağlar? Örnekler veriniz.
12. Öğretmenin toplum içindeki rolleri nelerdir? Örnekler veriniz.
13. Kurum olarak okulun özelliklerini belirtiniz.
14. Okul ve çevre ilişkisini gerekli kılan ihtiyaçları belirtiniz.
15. Okul ve sanayi ilişkisinin geliştirilmesi hangi alanlarda katkılar sağlar? Açıklayınız.

D. Aşağıdaki bulmacaları çözümleyiniz.

Soldan Sağa

1. Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak hazırlanan ya da seçilen, belirli ölçülere göre incelendikten sonra belli bir okul, sınıf ve ders için öğretmen ve öğrencilere temel kaynak olarak sunulan materyaller.
2. Okulda bireyler tarafından paylaşılan ve okulu diğerlerinden ayıran anlam ve özelliklerin sistemli bütünü.
3. Millî gelirin artması, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, sosyal ve ekonomik yapının geliştirilmesi gibi özellikleri bulunan kavram.
4. Okul ile veli arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak, eğitim-öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak ve okula maddî katkı sağlamak üzere kurulmuş olan birim.
5. Okulla ilgili tarihî malzemelerin sergilendiği birim.
6. Bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli alanlarda geliştiren eğitim süreci.
7. Bir probleme yönelik çözümler üretme amacıyla yapılan, öğrencinin yaratıcılığını, üretkenliğini artırmayı amaçlayan araştırma ödevleri.

Yukarıdan Aşağıya

8. Bir kurum, kuruluş veya ülkede tüm bireylerin ırk, din, dil ve cinsiyet ayrımı yapılmaksızın eşit haklara sahip olduğu yönetim biçimi.
9. Girişimci tarafından, kâr elde etmek için yapılan mal ve hizmet üretimi.
10. Öğrencilere, demokrasi kültürünü uygulayarak göstermek amacıyla hayata geçirilen ve öğrencilerin taleplerinin görüşüldüğü yer.
11. Eğitimin belirlenen amaçlarını, uygun yöntem ve teknikler kullanarak öğrenciye aktaran ve ona rehberlik eden bireyler.
12. Okula ait tecrübelerin anlatımına dayanan, kurum kültürünün yaygınlaşması amacına hizmet eden deneyimler.
13. Ders programlarının yanında, öğrencide güven ve sorumluluk duygusunu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya yönelik olarak okullarda yapılan faaliyetlerin tümü.
14. İnsanların, yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları; fiziki, toplumsal ve kültürel ortam.

IV. ÜNİTE

TOPLUMSAL DEĞİŞME VE EĞİTİM

KONULAR

A. TOPLUMSAL DEĞİŞME ALANLARI

B. TOPLUMSAL DEĞİŞMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

C. TOPLUMSAL DEĞİŞİM ARACI OLARAK EĞİTİM

TOPLUMSAL DEĞİŞME ALANLARI

Bir yıl sonrasını düşünüyorsan tohum ek, on yıl sonrasını düşünüyorsan ağaç dik ama düşündüğün yüz yıl sonrası ise insan eği.

Lao Tzu

Başlarken

1. Fotoğraf: Eski Galata Köprüsü

2. Fotoğraf: Yeni Galata Köprüsü

1. Yukarıda verilen fotoğraflarda değişme ile ilgili neleri görüyorsunuz? Sıralayınız.
2. Değişme ile ilgili düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Pusula

Hayatımızda birçok şey sürekli bir değişim içerisinde. İnsan, doğa, toplum ve yaşadığımız evren sahip oldukları özellikleriyle sürekli değişir. Biraz düşünersek yaşadığımız evrende durağan hiçbir şeyin olmadığını fark ederiz. Değişmenin hangi alanlarda ve hangi boyutlarda olduğunu anlamak ise farklı bilimlerin konusu olmuştur. Örneğin kişiliğimizle ilgili özelliklerin değişmesi psikoloji biliminin konusu iken toplumların değişmesi sosyoloji biliminin konusudur.

Toplumlardaki değişme; toplumsal yapı, kurum ve ilişkilerdeki değişmeler ile siyasal, ekonomik ve kültürel alanlardaki değişmeler izlenerek gözlemlenebilir. Toplumsal değişme, ilerleme ya da bulunduğu konumdan göreceli geri gitme şeklinde görülebilir.

1. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıda değişme olgusu ile ilgili bazı örnekler verilmiştir. Verilenlerden ve kendi düşüncelerinizden hareketle yeni örnekler bularak noktalı yerlere yazınız.

Toplumun değişmesi

Sistemin değişmesi

Kültürün değişmesi

Geleneklerin değişmesi

Düşüncenin değişmesi

Tutumun değişmesi

Davranışın değişmesi

Müziğin değişmesi

Dünyanın değişmesi

Nüfusun değişmesi

Eğitimin değişmesi

Kişiliğin değişmesi

2. Etkinlik

Araştır, Paylaş

1. Değişme, toplumsal dönüşüm, gelişme, ilerleme, ihtilal, inkılap ve evrim kavramlarının anlamlarını sözlüklerden araştırınız.

2. Yaşadığınız yerde son dört-beş yılda neler değişmiştir? Bu değişmeler hangi alanlarda gerçekleşmiştir? Başlıklar hâlinde yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Toplumsal değişme, toplumu oluşturan öğelerin farklılaşması ile kendini gösterir ve etkileri toplumun çeşitli alanlarında gözlemlenebilir. Kentlerin yapısındaki değişmeler, hukukun toplumun ihtiyaçlarına göre yenilenmesi; iş hayatında, bilim ve teknolojiye, üretim ve tüketim biçimlerinde görülen değişmeler; siyasi partilerin, sivil toplum kurumlarının değişmesi; toplumsal değer yargılarının değişmesi, ailedeki rollerin değişmesi bunlara örnek olarak verilebilir.

3. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki tabloda değişimin yaşandığı alanlar üç ana başlık hâlinde verilmiştir. Bu alanlara ilişkin tarihten veya günümüz toplumlarından örnekler bularak noktalı yerlere yazınız.

TOPLUMSAL DEĞİŞME ALANLARI

Değişimin Türü	Örnek
Siyasal alanda değişim: Yönetim anlayışlarının ve sistemlerinin değişmesi.	1. Ulus devletlerin ortaya çıkması 2. 3.
Ekonomik alanda değişim: Alışveriş anlayışının, ticari ilişkilerin ve üretim tekniklerinin değişmesi.	1. Alışverişte paranın kullanılması 2. 3.
Kültürel alanda değişim: Değer yargılarının değişmesi.	1. Uluslararası festivallerin düzenlenmesi 2. 3.

4. Etkinlik

Düşün, Üret

Aşağıdaki tabloda ekonomi alanındaki toplumsal değişim süreci ile ilgili örnekler verilmiştir. Verilen örnekleri inceleyip tablodaki diğer alanlara ilişkin örnekler yazınız.

TOPLUMSAL DEĞİŞME SÜRECİ

Aile			
Eğitim			
Ekonomi	Seri üretim yaygınlaştı.	Uluslararası şirketler kuruldu.	Ortak pazarlar doğdu.
Siyaset			
Yerleşim şekli			

Toplumsal değişme olgusu, sosyal bir gerçek olarak 19. yüzyıldan itibaren ele alınmaya başlanmıştır. Bu olgu, önceleri siyasal politikaların belirlenmesinde rol oynamıştır. Daha sonraları ise kavram, kültür, teknoloji, üretim, eğitim ve insan faktörünü de kapsayacak biçimde daha geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Günümüzde toplumsal değişme, toplumların anlaşılmasında ve kurumların yeniden düzenlenmesinde önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu nedenle toplumsal değişme, hem iç hem de dış dinamikleriyle çok yönlü bilinmelidir. Örneğin kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, toplumsal değişme açısından hem iç etki hem de dış etki olarak değerlendirilebilir.

5. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Günümüz toplumlarında aile yapısı değişim hâlinindedir. Bu bağlamda ailenin bazı sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir. Modernleşmenin ortaya çıkardığı değer yargılarındaki değişmeler, aile sisteminin bütünlüğünü etkilemiştir. Aile içi rol yapısındaki bozulmalar, ailenin kültür aktarımı işlevini yerine getirememesine ve sosyokültürel normlardan uzak nesillerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ailede ortaya çıkan değişmeler aşağıdaki tabloda özetle verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda verilen günümüz aile yapısı ile ilgili maddeleri inceleyerek aile yapısındaki değişmelere ilişkin somut örnekler veriniz.

Günümüz Aile Yapısındaki Değişmeler

1. Aile üyeleri arasındaki kontrol sistemlerinin zayıflaması

Örnek: Ailede anne ve babanın otoritesinin azalması

2. Anomi (kuralsızlık) ve sosyal sapmaların çoğalması

Örnek:

3. Daha önce aile tarafından üstlenilen işlevlerin azalması veya başka kurumlara dağıtılması

Örnek :

4. Ailenin bir üretim birimi olmaktan çıkması, bir tüketim birimine dönüşmesi

Örnek:

5. Ailenin toplumsal yapıdaki öneminin anlaşılması

Örnek: Sağlıklı kişilik gelişiminde aileye duyulan ihtiyacın fark edilmesi

6. Kadının statüsünün erkek ile eş değerde olması

Örnek:

7. Doğum oranlarının azalması

Örnek:

8. Boşanma oranlarının artması

Örnek:

Aile yapısındaki değişmeler toplumsal ilişkileri nasıl etkiler? Düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

Toplumların değişmesi sürecinde ailenin yaşadığı sorunları üç madde hâlinde ifade edebiliriz:

1. Aile kurumunun varlığını sağlıklı olarak sürdürmesinde güçlüklerle karşılaşması
2. Ailenin işlevlerini yerine getirirken yetersiz kalması
3. Ailenin toplumsal değişim sürecinde en fazla zarar gören kurum olması

6. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

TOPLUMSAL DEĞİŞME

Muzaffer Şerif, Türkiye'nin yetiştirdiği ve çalışmaları ile sosyal psikoloji alanında önemli başarılarla imza atmış bir sosyal psikologdur. Şerif, değişim kavramını sosyopsikolojik yönü açısından ele alır. Şerif'e göre birey ve toplum, dış dünya algılamalarında bir bütünlüğe sahiptir. Değişim yoluyla bu bütünlük bozulduğu zaman, huzursuzluklar, engellenme ve hoşnutsuzluklar ortaya çıkar. Birey ve toplum, yeniden bir "kararlılık durumuna" gelmek için yeni düzenlemeler yapma yoluna gider.

Şerif, toplumsal değişmeyi iki ayrı temelde ele alır. Şerif buna, "yumuşak" ve "sert" gerçekler der. Sert gerçekler; ekonomi, teknoloji ve kullanılan maddi ürünlerdir. Yumuşak gerçekler ise kültürel, ideolojik sistemler ile toplumsal örgütler ve psikolojik durumlardır.

Şerif'e göre, değişime gösterilen direncin çeşitli yapısal ve psikolojik nedenleri vardır. Eğer değişiklik;

- İnsanlara yarar sağlıyorsa,
- Eski haklarını kaybettirmiyor, daha iyi ve yeni haklar sağlıyorsa,
- Kullanan üyelere prestij sağlıyorsa kolay kabul edilir.

Değişmeye öncülük eden kişilerin o toplumun üyesi olması, değişimi kolaylaştırır. Değişimde amaç, sorun çözme ve hoşnutsuzluk yaratan durumu ortadan kaldırma yönünde olmalıdır. Ancak toplumun tüm kesimlerince paylaşılan değişim başarıya ulaşabilir.

(Özetlenerek alınmıştır.)

Işın Erkal, Muzaffer Şerif Başoğlu.

1. Karikatür: Selçuk Erdem

1. Metinde toplumsal değişme hangi yönden ele alınmaktadır? Belirtiniz.
2. Şerif'e göre toplumsal değişmeler, birey ve toplum yaşamında nasıl bir değişim meydana getirmektedir?
3. Toplumsal değişmelerin başarıya ulaşabilmesi nelere bağlıdır? Düşüncelerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

İBNİ HALDUN'A GÖRE TOPLUMSAL DEĞİŞME

Özgün bir tarih kuramcısı, kültür, siyaset felsefecisi ve toplum bilimci olan İbni Haldun (1332-1406), tarihsel olayları toplumsal, etnik, kültürel, siyasal, ekonomik hatta coğrafi ve biyolojik koşullarla bağlantıları içinde değerlendiren ilk düşünürdür. Birçok bilim adamı, tarih felsefesinin ve sosyolojinin çağdaş anlamda birer bilim olarak ortaya çıkmasını İbni Haldun'la başlatmıştır. İbni Haldun'un başka bir özelliği de İslam dünyasında bilimsel ve düşünsel durgunluğun yaşandığı bir dönemde, gözlemci ve eleştirci bir düşünür olmasıdır.

İbni Haldun'a göre, toplum hâlinde yaşamak insanlar için bir zorunluluktur. Filozoflar bunu, "İnsan, toplumsal bir varlıktır." şeklinde ifade ederler. İnsanlar bir arada yaşamak zorundadır. Çünkü toplumsal yaşamın temeli olan iş bölümü ve yardımlaşma, insanın yaşamını devam ettirebilmesi için zorunludur. Temel ihtiyaçlarımızın karşılanması ve güvenli bir yaşam için toplum hâlinde yaşamak zorundayız.

İbni Haldun'a göre devletler de insanlar gibidir. Doğar, büyür, gelişir, yaşlanır ve ölürler. Her devlet için dört batın (nesil) söz konusudur. İlk nesil, devleti kuran nesildir. Bu ilk nesil konargöçerlik, bahadırılık, atılganlık, cesaretlilik, ululuk ve şeref gibi göçebelik alışkanlıklarını ve toplumsal birliği (asabiyet) korur. Bu devirde liderler, çevrelerindeki insanlara cömertçe davranır; kararlar verirken onlara danışır.

İkinci nesil, bolluk ve refah içinde yaşayarak göçebelik dönemine özgü erdemleri göz ardı eder. Hükümdar, ülkeyi kendi boyunduruğu altına alarak devleti kendi başına idare etmeye çalışır. Hükümdar, kendi akrabalarını devlette önemli mevkilere getirir ve diğer insanları dışlar. Bunların tesiri ile toplumsal birlik azalır.

Üçüncü nesil, göçebelik dönemini tamamen unuttur. Lüks ve israf içinde yaşarlar. Bu nesil, ülkesi için savaşmaktan uzak durur. Hükümdar, para ve servet toplayarak büyük binalar, büyük şehirler ve yüksek heykeller inşa ettirir. Maiyetinde (yanında) bulunanların sayısını çoğaltır. Büyük törenler yaptırır. Bu devrede yöneticiler karar verirken istişarede bulunmazlar (danışmazlar).

Dördüncü nesil ise ihtiyarlık ve yıkılmayı yaşayan nesildir. Devletin başındakiler gaflet içindedir. Kendilerinden önceki nesillerin biriktirdiği serveti ve gücü kaybederler. İşlerinde adaletten uzaklaşır, başarılı insanları görevlerinden uzaklaştırırlar. İşler, ehil olmayanlara verilir. Devlet, tedavisi olmayan bir hastalığa tutulmuştur ve toplumsal birliği daha kuvvetli başka bir toplum tarafından yıkılır.

Temsil 1. Resim: İbni Haldun

(Özetlenerek alınmıştır.)
İbni Haldun, *Mukaddime*.

İbni Haldun'a göre, toplumsal değişim nasıl gerçekleşmektedir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni ve tabloyu inceleyip soruları cevaplayınız.

CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA KÖY

...

Köylerimiz bir heyecan membaı, bir hayat kaynağıdır. Köy, dışı dikenli fakat içi çok lezzetli bir meyve gibidir... Köyü cennet yapan içidir. Bu iç, karlı dağların eteklerine sığınan bir bahar kadar güzel, insana yaşamının lezzetini tattıran masum bir çocuk kahkahası kadar temiz ve ümit vericidir... Cumhuriyet, bize Türk köylüsünün nasıl bir cevher olduğunu ve Türk köylerinin layık oldukları alaka ile tanınmasındaki yüksek faydaları hakkıyla öğretmiştir...

Bu memleketin beşte dördü köylü olduğu için, köy halkı toplumsal varlığın gövdesini oluşturmaktadır...

3. Fotoğraf: Çökene Köyü-Bursa

Şükrü Kaya (Dışişleri ve İçişleri bakanlığı yapmıştır.)'ya göre, on sekiz milyon Türk'ün on beş milyonu çiftçidir. Nüfusun önemli kısmının çiftçi olması nedeniyle Türkiye'de "hakiki servet, köylünün serveti"dir... Köy, maddi zenginlik kadar insan kaynağı bakımından da yeni devletin niteliği gereği önem kazanmıştır. Köy;

- Nüfusumuzun % 70'ini içinde yaşatan en tabii ve en esaslı kurum,
- Bütün gıda ve ham maddelerin kaynağı,
- En büyük ihracatçı,
- En büyük ve sağlam müşteri,
- Ordumuzun temeli,
- Kısaca Türkiye'dir...

Recep Ertürk, Türk Sosyolojisinde ve Cumhuriyet Döneminde Köy Tartışmaları, s. 64.

Yedi kişi kaldık, bize yeni bir köy bulun!

Bursa'nın Büyükşehir ilçesine bağlı Çökene köyünde sadece yedi kişi yaşıyor... Başka bir yerleşim birimine yerleşmek isteyen köy halkı adına konuşan Muhtar Mehmet Balı, "1987 yılında köyde su sorunu baş gösterdi. Halk, yavaş yavaş göç etmeye başladı. Şimdi üç haneyiz. Köyden göç edenler bayramlarda, tatillerde gelirdi. Artık gelen giden de olmuyor. Herkes yaşlı, iş yapacak insan yok. Beni ve köyün imamını da çıkarınca geriye beş kişi kalıyor." dedi.

Basından, 27 Mart 2008.

YILLAR	TOPLAM NÜFUS	ŞEHİR NÜFUSU-YÜZDE	KÖY NÜFUSU-YÜZDE
1950	20.947.188	5.244.337 (% 25,04)	15.702.851 (% 74,96)
1990	56.473.035	33.326.351 (% 59,01)	23.146.684 (% 40,99)
2000	67.803.927	44.006.274 (% 64,90)	23.797.653 (% 35,10)
2010	73.722.988	56.222.356 (% 76,30)	17.500.632 (% 23,70)

TÜİK, 2010

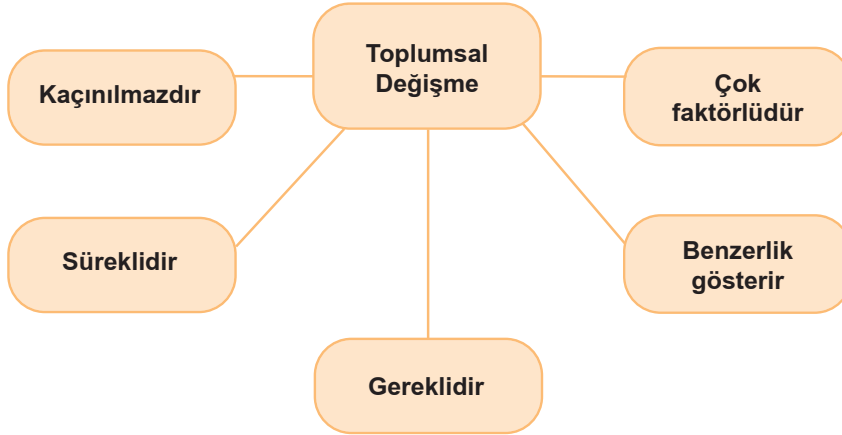

1. Türkiye'de cumhuriyetin ilk yıllarıyla günümüz arasında "köy" toplumsal grubunda hangi değişimler meydana gelmiştir? Yukarıdaki metinleri ve tabloyu da dikkate alarak tespitlerinizi ve düşüncelerinizi defterinize yazınız.
2. Köydeki değişimin Türk toplumunda meydana getirdiği değişikliklerle ilgili tespitlerinizi defterinize yazınız.

Toplumsal değişimin özellikleri ile ilgili aşağıdaki şemayı inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

TOPLUMSAL DEĞİŞMENİN ÖZELLİKLERİ

Toplumsal değişimin özelliklerini örnekteki gibi açıklayarak noktalı yerlere yazınız.

Kaçınılmazdır	Çünkü belli bir düzen içinde tüm toplumlarda görülür.
Sürekli	Çünkü
Gerekli	Çünkü
Benzerlik gösterir	Çünkü
Çok faktörlüdür	Çünkü

Başlarken

4. Fotoğraflar: Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörler

Yukarıda toplumsal değişme ile ilgili verilen fotoğrafları inceleyiniz. Bu fotoğraflarda hangi değişim faktörlerini görüyorsunuz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

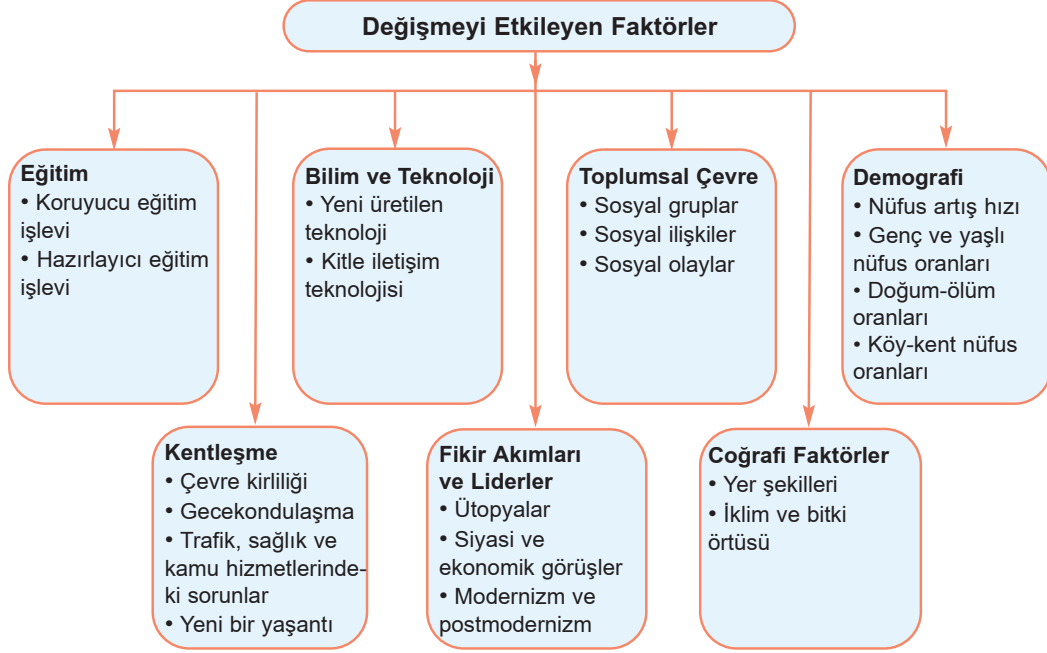

Pusula

Toplumsal değişme, çok etmenli bir olgudur. Değişik faktörlerin karşılıklı etkileşimi içinde gerçekleşir. Fakat bu faktörlerin her birinin etki derecesi farklıdır. Toplumdaki sosyal ilişkiler, üretim faaliyetleri, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, coğrafi olaylar, siyasal etkenler, kültürel değişmeler toplumsal değişmenin itici güçleridir.

Değişmeyi etkileyen faktörlerle ilgili aşağıdaki kavram haritasını inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

Tabloda verilen faktörlerin değişime olan etkilerine yakın çevrenizden örnekler bularak noktalı yerlere yazınız.

Değişmeyi Etkileyen Faktörler	Örnekler
Eğitim	
Bilim ve Teknoloji	
Coğrafi Faktörler	
Kentleşme	
Fikir Akımları ve Liderler	
Toplumsal Çevre	
Demografi	Çevremizde nüfusun artmasına bağlı olarak üretim ve tüketim süreci hızlanır. Alışveriş merkezlerinin açılması, nüfus yoğunluğu ile ilgilidir. Hizmet sektörünün gelişmesi de nüfusun artması ile ortaya çıkan değişime ilişkin örneklerdendir.

1. Bilim ve Teknoloji

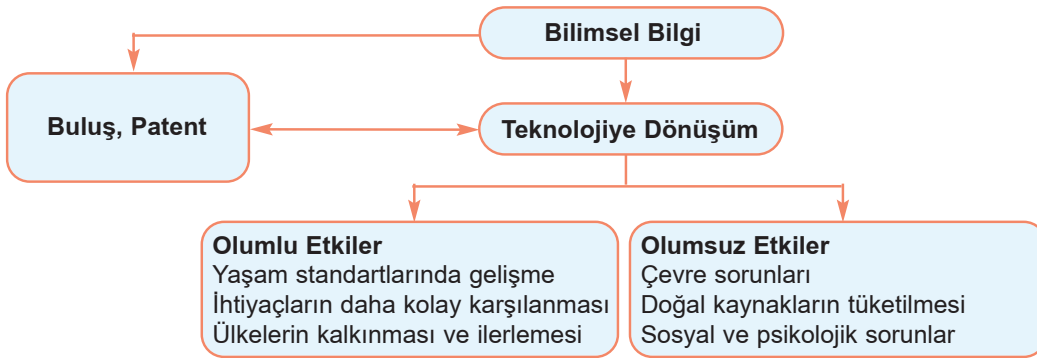
2. Etkinlik

Tartış, Paylaş

Aşağıdaki metni ve şekli inceleyip bilim ve teknolojinin etkilerini sınıfınızda tartışınız. Ortak çıkarımlarınızdan hareketle defterinize bir sonuç paragrafı yazınız.

BİLİM VE TEKNOLOJİNİN ETKİLERİ

Günümüzde toplumsal değişimin önemli bir gücü olan teknolojinin toplumların gelişmişliğine olan etkisi gittikçe artmaktadır. Teknoloji, toplumların yalnız maddi kültürlerini değil manevi kültürlerini de şekillendiren bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojik icatların toplum hayatına hızla girmesi, sosyal değişmeyi de hızlandırmakta; böylece teknoloji, insanlar arası ilişkileri düzenleyen, anlamları, değerleri ve kuralları biçimlendiren güç olmaktadır. Bilim ve teknoloji, toplumsal değişimin hem nedeni hem de sonucudur.

3. Etkinlik

Çizgileri Yorumla

Aşağıdaki karikatürleri teknolojiadaki değişimler açısından yorumlayınız..

2. Karikatürler: Kasım Özkan

Aşağıdaki metni okuyup verilen konuları araştırınız.

ENDÜSTRİ DEVRİMİ'NİN ETKİLERİ

Endüstri Devrimi, tarihte yalnızca ekonomik bir olay olarak kalmamıştır. Toplumun çeşitli kesimlerini etkilemiştir. Endüstri Devrimi'nin ilk göze çarpan sonucu, Batı'da siyasi iktidar değişikliğine yol açmasıdır. Endüstri Devrimi'nin tamamlanması, siyasi iktidar değişikliğinin gerçekleşmesi ile mümkün olmuştur.

Endüstri toplumlarının ulaştığı boyut, insanlara çok geniş imkânlar kazandırmıştır ve bu da belli üstünlüklerin oluşmasını sağlamıştır. Bu üstünlük, yalnızca doğa ile ilgili olmayıp tarihe ve topluma yön vermeye izin verebilecek imkânlar ve güçler dizisinin ortaya çıkmasını da sağlayacaktır. Bu da ekonomi biliminin niçin belli bir dönemde gelişip serpildiğini bize gösterecektir. Böylelikle de ekonomi biliminin ortaya çıkışı ile endüstri toplumları ya da çağdaş toplum arasında zorunlu bir bağlantı kurulacaktır.

Endüstri toplumlarının gelişimini belirleyen, aynı zamanda Endüstri Devrimi için ön koşul sayılan üç ana etken vardır. Bu koşullar; zenginlik birikimi, özgür emeğin ortaya çıkışı ve zenginliğin sermayeye dönüşümüdür.

(Özetlenerek alınmıştır.)

Oya Okan, *Batı Düşüncesinde Liberalizm ve Tarihî Koşulları*.

1. Resim: Sanayi Devrimi-Coşkun Kılıçarslan

Aşağıda verilen konuları İnternet, kütüphane gibi kaynaklardan yararlanarak araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri sınıfınızla paylaşınız.

1. Endüstri Devrimi'nin, aşağıda verilen gelişmelerin ortaya çıkmasındaki etkileri nelerdir?
 - a. Kentleşme
 - b. Ekonomi biliminin ortaya çıkması
 - c. Avrupa'da iktidar değişiklikleri
2. Aşağıdaki faktörlerin, Endüstri Devrimi'nin ortaya çıkışındaki etkileri nelerdir?
 - a. Bilimlerin gelişmesi
 - b. Coğrafi keşifler
 - c. Burjuva sınıfının ortaya çıkışı

Her dönemde insan, yaşadığı çevreyi kendisi için daha düzenli bir hâle getirmek amacıyla bilimsel bilgiyi ve tekniği kullanmıştır. 19. yüzyılda bilimsel bilginin tekniğe uygulanması ile teknoloji toplumların hayatına girmiş, zamanla hem doğayı hem de toplumu değiştiren bir güç hâline gelmiştir. Büyük bir ivme kazanan bilimsel ve teknolojik çalışmaların birey ve topluma etkileri, 20. yüzyılda somut biçimde görülmeye başlanmıştır. Bu yüzyılda özellikle fizik, kimya ve tıp alanındaki gelişmeler ile kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasının toplum üzerindeki etkisi daha fazla hissedilmiştir.

Çağımızda teknoloji üretim ve kullanımının toplumsal gelişmeye olan etkisi artmış, bu durum ülkeleri teknolojiye atılımlar yapmaya sevk etmiştir. Sonuç olarak ülkelerin kalkınma düzeyleri ile bilim ve teknoloji konusundaki çalışmaları arasında olumlu bir bağlantı (korelasyon)nın bulunduğunu söyleyebiliriz.

5. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

ULAŞIM ARAÇLARI

MÖ 3300'lerde tekerleğin icat edilmesinden günümüze, ulaşım araçlarında muazzam gelişmeler yaşanmıştır. Bugün yaşadığımız bölgeler, ulaşım araçları dikkate alınarak tasarlanmakta ve inşa edilmektedir. Ulaşım araçları, insanı yönlendiren, ticareti hızlandıran, kültürleri kaynaştıran, dünyanın her köşesini turizme açan, mesafeleri ortadan kaldıran bir güce sahiptir. Antik çağda atlı bir süvarinin bir haftada aldığı mesafeyi, 21. yüzyıl insanı birkaç saatte kat edilmektedir.

Ulaşım araçlarındaki gelişme ile güç kazanan insanoğlu, uzay araçlarıyla atmosferin dışına çıkarak, yaşadığı "fanus"u dışarıdan bir bütün olarak görebilmiştir. Gelecekte, yaşadığımız evreni daha iyi tanımak ve anlamak, ulaşım araçlarının gelişmesine bağlı olacaktır.

1. Ulaşım araçlarındaki değişimler toplumsal hayatı nasıl etkilemiştir? Düşüncelerinizi örnekler vererek aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

2. Ulaşım araçları gelecekte nasıl bir değişim gösterebilir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

6. Etkinlik

Tartış, Paylaş

Aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI

1. Kitle iletişim araçlarından televizyon ve İnternet'in bireyler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir? Sınıfınızda tartışınız.
2. Görüşlerinizi destekleyecek örnek olaylar kurgulayarak sınıfınızda drama şeklinde canlandırınız.
3. Kitle iletişim araçlarından seçeceğiniz herhangi birinin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik çözüm önerilerinizi rapor hâline getiriniz.
4. Raporunuzu sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ DEĞİŞİME ETKİLERİ

...
Geçmişteki ve günümüzdeki araştırmalar, kitle iletişim araçlarının etkileri hakkında belli bazı sonuçları ortaya çıkarmıştır. Kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve anomik (kuralsız) davranışlara ilişkin yayınların toplum üzerindeki etkilerinin araştırıldığı 1950'li yıllardaki çalışmalarda şu sonuçları görmekteyiz: Bu araştırmalar, bu tür yayınların, yaşadığı ortam, arkadaş çevresi, grup bağları iyi olan çocuklar ya da yetişkinlerin üzerinde etkisinin olmadığını; kişiliği, aile çevresi, sosyal ortamı iyi olmayan yetişkin ya da çocukları ise suça yönlendirebildiğini göstermektedir.

1970'lerde suçların giderek artması ve suçun konu edildiği filmlere ve dizilere duyulan ilginin toplumda artması üzerine bu araştırmaların sonuçlarından kuşku duyulmaya başlanmıştır. Sosyal bilimciler, psikolog ve siyaset bilimciler konuyu yeniden incelemeye başlamıştır.

Bu çalışmaların iki önemli yanı vardır:

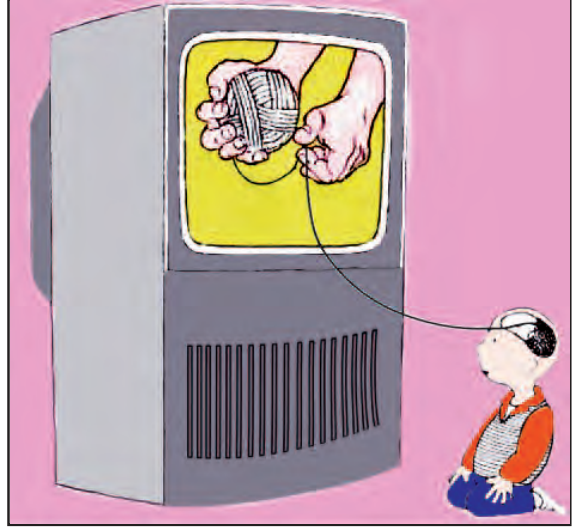
1. Bu tür yayınların belirli bir süre içinde suça yönlendirmediği doğru olsa bile, suç sayılan davranışları olağanlaştırmakta; hayatımızı ve çevremizi suçlarla bir arada yaşamamız gereken bir hayat, bir çevre olarak tasvir etmekte olduğu da unutulmamalıdır. Ayrıca suç işlemenin inceliklerini betimleyerek suçu ilgi çekici bir kurmaca biçiminde anlattıklarını bilmeliyiz.

2. Yaşadığı hayat ya da toplumsal gerçeklik karşısındaki kin ve nefret duyguları fazla yoğunlaşmış kimseler, bu yayınlardaki suçluların işlediği suçlar aracılığı ile rahatlama elde etmektedir. Ancak suçun ne olduğu, nasıl gerçekleştiği konusunda bilgi sahibi olan bu kişilerin, günün birinde büyük sarsıntılarla karşılaştıklarında suça yönelmeleri kolay olmaktadır. Suçu olağan sayma ve suçu öğrenme, suça yönelmeyi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca her TV kanalında her gün suç ve suçlulara ilişkin birkaç dizi izleyen ortalama insan, hayatının her alanını suçluların ve suçların istila ettiğini düşünmeye başlamaktadır.

Günümüzde yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular, 1950'lerin ve 1960'ların şiddet ve suça ilişkin "iyimserliğine" fazla bel bağlamamak gerektiğini giderek daha ısrarla vurgulamaktadır...

(Kısaltılarak alınmıştır.)

Ünsal Oskay, *İletişimin Abc'si*.

3. Karikatür: Ernesto Cattoni

1. Metinde kitle iletişim araçlarının ne tür etkilerinden bahsedilmektedir? Açıklayınız.
2. Kitle iletişim araçlarının geçmişte ve günümüzde tespit edilen etkileri aynı mıdır? Niçin? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.
3. Kitle iletişim araçlarının topluma olan etkilerini, değişim açısından değerlendiriniz. Düşüncelerinizi örnek olaylarla destekleyerek ifade ediniz.

2. Kentleşme

Pusula

Kentleşme olgusu; nüfus artışı, göçler, sanayileşme gibi nedenler sonucunda ortaya çıkmış ve beraberinde bazı toplumsal değişimleri de getirmiştir. Bu değişimler daha çok demografik, ekonomik ve kültürel niteliklerde olmuştur. Bunlar;

1. Demografik olarak, nüfusun kırsal ve tarımsal alanlardan kentlere göç etmesi,

2. Ekonomik alanda, tarım ve hayvancılıkla uğraşan nüfusun öncelikle sanayi ve hizmet sektörü olmak üzere tarım dışı sektörlerle kayması,

3. Kültürel alanda, insanların kent hayatının getirdiği yeni yaşam tarzını ve kurallarını benimsemesi ve yaşamasıdır. Bu değişimler, kent hayatında kozmopolit ve karmaşık ilişkilere de neden olmaktadır.

4. Fotoğraf: Ayazağa/İstanbul

8. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki metni okuyup uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

KENTLEŞME

Toplumsal değişime bağlı olarak tarihin belirli bir noktasında ortaya çıkan kentler, günümüzde değişimin en yoğun yaşandığı alanlardır. Kentler, 21. yy.da iki farklı yönüyle bizleri etkilemektedir: Sorunları ve sahip olduğu imkânlarıyla. Bunların bazıları aşağıda verilmiştir:

Kentleşmenin Sorunları

Çevre kirliliği

Trafikle ilgili sorunlar

Gecekondulaşma

Kamu hizmetlerinin yeterince karşılanamaması

Toplumsal ilişkilerin karmaşıklaşması

Kentleşmenin Getirdiği İmkânlar

Sağlık imkânlarının gelişmişliği

Toplu taşıma araçlarının yaygınlaşması

Enerji kaynaklarına ulaşılabilir olması

Eğitim imkânlarının gelişmişliği

Sosyal ve kültürel imkânların artması

1. Sınıfınızda beş gruba ayrılınız. Grup olarak "Kentleşmenin Sorunları", "Kentleşmenin Getirdiği İmkânlar" başlıklarından birini seçerek konu hakkında araştırma yapınız.

2. Elde ettiğiniz bilgileri sunu hâline getirerek sınıfınızdaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

TÜRK SİNEMASINDA TOPLUMSAL DEĞİŞME

Çağdaş Türkiye'nin kentleşme tarihi, aynı zamanda gecekondulaşmasının da tarihidir. Türk sineması da 1960'lardan beri bu sürece yer vermektedir. Hızlı kentleşme, kırsal alandan kentsel alana göç ve gecekondulaşma ile Türk sinemasının popülerleşmesi ve üretkenliği aşağı yukarı aynı dönemde ortaya çıkmıştır. Kısacası 1960'lardan bu yana göç ve gecekondulaşma konuları Türk filmlerine sık sık önemli malzemeler sağlamıştır.

Gerçekliğe görsel malzemeyle eşlik eden film sanatı, ham ve kristalize edilmiş biçimlerle gecekonduları beyaz perdeye yansıtmıştır. Bu temsillerin, Türkiye'deki şehirleşme ve gecekondulaşma olguları hakkında tanıklıklar taşıyan sahneleri, kent sosyolojisi ve toplumsal/bireysel psikoloji üzerine çeşitli belirtilerle doludur.

Bu tür filmler, kentleşmenin genel görünümü hakkında önemli görsel belgelerdir. Bu filmlerde gecekondular, modern Türk şehirleşmesinin bir krizi olarak yansıdığı gibi, Türkiye'deki büyük çaplı başka sorunlara da işaret eder: Özellikle her zaman güncelliğini koruyan ve önemli bir sorun olan bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyokültürel farklar, toplumsal adalet sorunu, şehirlerdeki toplumsal kırılmalar, şehir merkezlerinin gecekondulaşma toplulukları tarafından "kuşatılan" günlük yaşamları gibi sorunlar...

"Gecekondulaşma filmleri"nin açık veya örtük biçimde ortaya serdiği sorunlar şunlardır:

- Su, elektrik, ulaşım, altyapı sorunu
- Sağlık sorunu ve işsizlik
- Kentsel kozmopolitizmle bütünleşme sorunu
- Birçok şehir merkezinde varoş ve gecekondulaşmanın ortaya çıkması
- Kültürel yozlaşma ve toplumsal adaletsizlik
- Modernlik ve geleneksellik arasındaki sosyokültürel ve psikolojik gerginlik
- Cehaletin veya düşük eğitimin varlığı
- Kan davası ve başlık parası karşılığindeki evliliklerin devam etmesi
- Eski yapıların yok edilmesi ve apartmanlaşma

<http://ejts.revues.org>

Göç ve gecekondulaşma olgusu Türk sinemasına nasıl yansımıştır? Tespitlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. Fotoğraf: Üç Arkadaş filminden bir sahne (1958)

Gecekondulaşma gerçeğini konu alan filmlerden birini izleyerek, filmin gecekonduları ne şekilde yansıttığını değişim açısından değerlendiriniz.

3. Demografi

Pusula

Toplumsal nüfusun niteliği (eğitim düzeyi, yaşlı-genç nüfus oranı, köy-kent nüfusu gibi), toplumsal değişmeyi (olumlu ya da olumsuz) etkiler. Örneğin ülkemizde nüfus artış hızı, dünya ortalamasının üzerindedir. Dinamik bir nüfusa sahip olmamızı sağlamasıyla siyasi ve ekonomik gücümüzü artıran bu durum, artan nüfusun ihtiyaçlarına bağlı olarak yeni kaynak oluşturma zorunluluğunu da doğurmaktadır. Yerleşim alanlarının artışıyla tarım alanlarının azalması, gecekondulaşma ve çeşitli çevre problemlerinin ortaya çıkması da hızlı nüfus artışının beraberinde gelen diğer sorunlardır.

11. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıda verilen, Türkiye nüfusunun yıllara göre artışını gösteren tablo ile nüfus artışının sonuçlarına ilişkin bilgileri inceleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

NÜFUS ARTIŞININ DEĞİŞİME ETKİLERİ

Sayım Tarihi	Nüfus	Yıllık Nüfus Artış Hızı %
23.10.1960	27.754.820	28,53
24.10.1965	31.391.421	24,63
25.10.1970	35.605.176	25,19
26.10.1975	40.347.719	25,01
12.10.1980	44.736.957	20,65
20.10.1985	50.664.458	24,88
21.10.1990	56.473.035	21,71
22.10.2000	67.853.315	18,35
31.12.2010	73.722.988	15,88

TÜİK, 2010

Türkiye'de nüfus artışının sonuçları şu şekilde sıralanabilir:

- Şehirlerin ve ilçelerin sayıları ve nüfusları artmış, bazı şehirler büyüyerek metropol hâline gelmiştir (Nüfusun % 76,3'ü şehir ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. TÜİK, 2010)
- Nüfus artışı şehirlerin çevrede yayılma alanlarını genişletmiş ve bazı tarım alanları yerleşime açılmıştır.
- Hızlı nüfus artışı, özellikle büyük şehirlerde gecekondulaşmayı artırmıştır.
- Genç ve dinamik nüfusun artması (Nüfusun yarısı 29,2 yaşından küçüktür. TÜİK, 2010) dolayısıyla çalışabilir nüfusun toplam nüfusa oranının artması, yeni istihdam olanakları oluşturulmasını gerekli kılmıştır.
- Artan nüfusun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için daha fazla kaynak ayırma zorunluluğu doğmuştur.
- Özellikle büyük şehirlerimizde çevre sorunları artmış ve belediye hizmetlerinde bazı aksamalar görülmüştür.
- Son yıllarda nüfus artış hızının azaldığı görülmektedir. Yaşlı nüfus oranının artacak olması, önümüzdeki yıllarda bazı sosyal ve ekonomik politikaların geliştirilmesini gerektirmektedir.
- Türkiye'de kilometrekareye 96 kişi düşmektedir. Bu oran İstanbul'da 2551, Tunceli'de 10 kişidir (TÜİK, 2010). Nüfusun belli bölgelerde ve şehirlerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Türkiye'deki nüfus artışının yukarıda verilen sonuçlarından birini seçerek hangi alanlarda ne gibi etkilerinin olabileceğini belirtiniz.

4. Toplumsal Çevre

Pusula

Toplumsal çevreyi oluşturan unsurlar üç başlık altında toplanabilir. Bunlar; sosyal gruplar, sosyal ilişkiler ve sosyal olaylardır. Toplumsal çevrenin değişime etkilerini bu kavramlardan yola çıkarak açıklamak mümkündür. Her insan, belli gruplar içerisinde yaşar. Bu gruplar aynı zamanda ihtiyaçlarımızı karşıladığımız birlikteliklerdir. İnsanlar, gruplar içerisinde sürekli veya geçici sosyal ilişkiler kurarlar. Bu ilişkiler aynı zamanda sosyal olayların da nedenlerini oluşturur. Örneğin yakın çevremizdeki insanların evlilikleri, belli sosyal gruplar içerisinde, sosyal ilişkilerin sonucunda ortaya çıkmış sosyal olaylardır. Toplumsal çevre kapsamında hemşehricilik, mahallecilik, komşuluk gibi kavramlar sayılabilir.

12. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

Aşağıdaki tabloyu inceleyip uygulama basamakları doğrultusunda etkinliği gerçekleştiriniz.

Komşuluğun Yaşayan Gelenekleri	Komşuluk ilişkilerimizde etkili mi?	
	EVET	HAYIR
Yeni komşuya 'hoş geldin'e gitmek ve bir ihtiyacının olup olmadığını sormak, ihtiyacı varsa gücümüz yettiğinde karşılamak		
Yeni komşuyu mahallenin sakinleriyle tanıştırmak		
Komşuda hasta varsa ziyaret edip yardımcı olmak, küçük çocuğu varsa ona bakmak, komşusunun yakınlarına hastalığını haber vermek		
Komşulardan birinin çocuğu evleniyorsa, evlilik hazırlıklarına (dikiş nakış, alış-veriş vb. konularda) yardım etmek		
Komşulardan, bilhassa genç ve yalnız evlilerden biri doğum yapmışsa tecrübeli komşu hanımların doğum yapmış kadını yalnız bırakmaması		
Komşu dedikodusuna meydan vermemek ve katılmamak		
Fazla kokulu bir yemek pişirilmişse komşuya da bir miktar göndermek		
Komşulardan birinin evinde cenaze varsa onu yalnız bırakmamak, küçük çocukları kendi evine almak, cenaze evine yemek vb. şeyler göndermek, eğlenceleri ertelemek		
Araba ihtiyacı olduğunda komşuya yardımcı olmak		
Bayramlarda, özel günlerde komşuyu ziyaret edip gönül alıcı birkaç söz söylemek		
Yakın komşuyu bir dost kabul edip onun hayatının akışına karışmadan onunla dengeli ve ölçülü ilişkiler kurmak		
Mahallenin sorunlarının çözülmesinde iş birliğinde bulunmak		

1. Komşularınızla ilişkilerinizi göz önünde bulundurarak tabloda verilen durumlarla ilgili "Evet" ve "Hayır" seçeneklerinden uygun olanları işaretleyiniz.
2. Sınıfınızda arkadaşlarınızın verdiği yanıtları da öğrenerek günümüzde komşuluk ilişkilerinin nasıl olduğunu sorgulayınız.
3. Komşuluk ilişkilerinin daha iyi bir seviyeye getirilmesi için neler yapılabileceğini sınıfınızda arkadaşlarınızla birlikte belirleyiniz.

13. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Komşuluk ilişkilerimizin anlatıldığı kitaplardan (anı, deneme, biyografi vb. türde) birini okuyarak toplumumuzda komşuluk ilişkilerinde geçmişten günümüze nasıl bir değişim olduğunu belirleyiniz.

14. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

1. Tabloda hemşehri derneklerinin işlevlerine birer örnek verilmiştir. Benzer örnekler bularak noktalı yerlere yazınız.

HEMŞEHRİ DERNEKLERİNİN TOPLUMSAL DEĞİŞMEYE ETKİLERİ

HEMŞEHRİ DERNEKLERİNİN İŞLEVLERİ	
SOSYAL İŞLEVLERİ	Dayanışma ve yardımlaşma geceleri düzenlemek
SIYASAL İŞLEVLERİ	Siyasal örgütlenme yoluyla siyaset kurumu üzerinde etki oluşturmak
KÜLTÜREL İŞLEVLERİ	Ait oldukları köy, mahalle, kent, kasaba vb. ile ilgili kültür tanıtıcı kitap, broşür hazırlamak
EKONOMİK İŞLEVLERİ	Maddi imkânı olmayan kişilere olanaklar sağlamak

2. Hemşehriliğin kentlerde yaşayan insanların toplumsal yaşamını nasıl etkileyip değiştirdiğini, hemşehri derneklerinin işlevlerinden yola çıkarak sorgulayınız.
3. Hemşehri derneklerinin toplumsal değişmeye etkileri ile ilgili bir değerlendirme yazısı yazınız.

5. Eğitim

Pusula

Toplumsal değişmeyi yayan ve hızlandıran faktörler arasında eğitim de bulunmaktadır. Eğitim aynı zamanda çeşitli sosyal değişmelerin temellerini de hazırlar. Bir taraftan toplumun ortak değerlerini yerleştirirken diğer taraftan eleştiren ve sorgulayan bireylerin yetişmesini amaçlayarak, gelecekteki kültürel değişmelerin toplumsal yapıyı bozmadan kabul edilmesini sağlamaya çalışır.

15. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki metni ve tabloyu inceleyerek soruları cevaplayınız.

TOPLUMSAL DEĞİŞMEDE EĞİTİMİN İKİ İŞLEVİ

Toplumsal değişme içerisinde eğitimin iki ayrı işlevinden bahsedebiliriz. Bunlardan birincisi, eğitimin toplumsal değişmelerdeki koruyucu işlevidir. Bu işleviyle eğitim, mevcut kültürü ve bireyi “yabancı etkiler”den korur.

İkincisi ise toplumsal değişmeyi hazırlayıcı işlevidir. Bu işleviyle eğitim, son bilgi ve gelişmeleri aktararak toplumsal değişmeyi gerçekleştirebilecek bireyler yetiştirir.

Toplumsal Değişmede Eğitimin İki İşlevi	Örnek	Toplumu Nasıl Etkiler?
Koruyucu işlevi	Millî kültür öğelerinin öğretilmesi	
Hazırlayıcı işlevi	Değişimi gerçekleştirecek, nitelikli insanların yetiştirilmesi	

1. Eğitimin işlevlerine ilişkin verilen örneklerin topluma etkilerini tabloda noktalı alana yazınız.
2. Eğitimin toplumsal değişimlere etkisini ve toplumdaki değişimlerin eğitimi etkilemesini nasıl değerlendirebiliriz? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....
.....

Pusula

Toplumsal değişmelerin, eğitimi belirli bir yönde değişmeye zorlaması gibi, eğitim yoluyla toplumun da hedeflenen bir plan doğrultusunda değiştirilmesi olanaklıdır. Eğitimde başlatılan bir değişme, nasıl toplumsal yapının diğer öğelerini etkiliyorsa, eğitim de sürekli olarak diğer öğelerde meydana gelen değişmelerin etkisinde kalmaktadır.

6. Coğrafi Faktörler

Pusula

Toplumsal değişmeyi etkileyen coğrafi özellikler; iklim koşulları, toprak yapısı, bitki örtüsü, yer altı ve yer üstü doğal kaynaklar, ulaşım imkânları olarak sıralanabilir. Coğrafi özellikler, toplumsal yapıyı hem olumlu hem de olumsuz yönde etkiler. Örneğin yaşanan bölgede bitki örtüsünün yok olması, verimli toprakların azalması, plansız sanayileşmeye bağlı olarak çevre kirliliğinin meydana gelmesi gibi durumlar toplum yaşamını olumsuz yönde etkiler. İklim koşullarının elverişli olması, verimli topraklar, doğal kaynakların zenginliği ise daha fazla üretim yapılabilmesine imkân sağlar. Üretimin fazla olması ekonomik gelişmeyi, bu ise toplumsal gelişmeyi olumlu etkileyecektir.

6. Fotoğraf: Dalyan/Muğla

16. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki tabloda toplumsal değişmeye etki eden fiziki (doğal) faktörler ile beşerî ve ekonomik faktörler verilmiştir. Tabloyu inceleyip uygulama basamaklarınızı izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

COĞRAFİ FAKTÖRLER

Fiziki (Doğal) Faktörler	Beşerî ve Ekonomik Faktörler
Coğrafi konum	Nüfus
Yeryüzü şekilleri	Yerleşme
İklim	Tarım ve hayvancılık
Bitki örtüsü	Sanayi ve ticaret
	Turizm

1. Sınıfınızda denk gruplara ayrılınız. Grup olarak yukarıda verilen faktörlerden birini seçiniz.
2. Seçtiğiniz faktörün, yaşadığınız bölgenin değişimine olan etkilerini araştırınız.
3. Elde ettiğiniz bilgileri düzenleyerek sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.
4. Coğrafi faktörlerin toplumsal değişime olan etkilerine ilişkin bir değerlendirme yazısı yazınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

COĞRAFYA VE TOPLUMSAL DEĞİŞME

7. Fotoğraf: Bodrum/Muğla

Bir toplumun karakteri, örgütü, toplumsal oluşumu, davranışı, tarihi ve kaderiyle coğrafi çevresi arasında çok sıkı bir ilişki vardır. İklim, ısı, toprak, dağlar, dereler, doğal olarak yetişen bitkiler ve hayvanlar, mevsimler, yer hareketleri gibi coğrafi unsurlar toplum hayatını, zenginlik ve servet birikimini, endüstrileşmeyi, ekonomik hayatı, siyasal yapıyı, eğitimi etkiler. Bu nedenle bir toplumu ve o toplumdaki toplumsal değişimleri iyi anlamak ve doğru analiz etmek için o toplumun içinde yaşadığı coğrafyayı da iyi bilmek zorundayız.

Ünlü tarihçi F. Braudel (Brodel)'e göre, “Uygarıkların gerçekliklerinin esas bölümü, onların coğrafi yerleşimlerinin zorlama veya avantajlarına bağımlıdır.” Ona göre, uygarlıklardan bahsetmek; mekândan, topraklardan, engebe ve bitkilerden söz etmektir. Uygarlıklar, sınırları sabit bir coğrafya içinde var olur, oranın toprağına tutunurlar. Hatta uygarlıkları var eden coğrafyadır. Braudel, toplumların yapısını anlamak için de coğrafyanın önemle incelenmesi gerektiğini savunmuştur. Akdeniz’i incelediği kitabında Akdeniz’in dağlarını; “askerlere ve korsanlara karşı sığınak”, “başkalarının kullanımı için bir insan imalathanesi” olarak tanımlar.

(Özetlenerek alınmıştır.)

F. Braudel, Akdeniz ve Akdeniz Dünyası.

1. Metinde uygarlık ile coğrafi faktörler arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur? Belirtiniz.
2. Toplumların değişmesine yaşadıkları coğrafyanın olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir? Ülkemizden örnekler bularak aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Fikir Akımları ve Liderler

Pusula

Fikir akımları ve liderler, toplumların değişiminde hareket ettirici ve toplumsal yapıyı örgütleyici etkilere sahiptir. Toplumların maddi yaşamlarındaki değişmelerde yeni toplumsal düşüncelerin ve liderlerin dönüştürücü etkileri bulunmaktadır. Fikir akımları ve liderler, toplumlara gelişmeleri için gerekli olan yeni görev ve rolleri sunar. Bu durum, toplumlar için istek ve ihtiyaçlarla birlikte süreklilik ve hareket sağlar. Çoğu zaman yeni düşünceler ve yenilikçi liderler, toplumlar için ihtiyaç olarak ortaya çıkar. Zaman içerisinde fikirler ve fikirleri ortaya koyan liderler, toplum tarafından benimsenir. Bazen fikir akımları toplumlar için, gelişme değil gerileme şeklinde olumsuz etkiler de meydana getirebilir.

18. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

MODERNİTE VE POSTMODERNİTE

Modernizm düşüncesi, bir aydınlanma projesi olarak sürekli ve doğrusal bir ilerleme anlayışı üzerinde oturmaktadır. Bilgi sekülerleştirilmiş (dünyevileştirilmiş), bilimle din ayrılmıştır. Hukuk laikleşmiş, temel insan hakları düşüncesi ve ulus devletler öne çıkmıştır.

Modernleşme kavramı, teknoloji ve sanayileşme gibi olgularla beraber ele alınır. Kırdan kente göç, artan ticaret, sermaye birikimi, sanayide artan bilgi ve teknoloji kullanımı modernleşmenin özelliklerindendir.

Modernitenin savunucuları olan Durkheim (Durkhaym), Simmel, Parsons gibi sosyologlara göre modernlik; farklılaşmanın, uzmanlaşmanın, bireyselleşmenin, karmaşıklığın, sözleşmeye dayalı ilişkilerin, bilimsel bilgi ve teknolojinin hâkim olduğu bir yaşam şeklidir. Modernliğin temel parametreleri genel olarak kapitalizm, endüstriyalizm, kentlilik, demokrasi, rasyonellik, bürokrasi, uzmanlaşma, farklılaşma ve ulus devlet sayılabilir.

Postmodernizmin ortaya çıkışı, II. Dünya Savaşı sonralarıdır. Postmodernizm terimini ilk defa Arnold Toynbee (Toynbi) 1939'da yayınladığı bir eserinde kullanmıştır. Postmodernizm kimilerine göre modernliğin bir restorasyonu, kimilerine göre ise modernliğe bir başkaldırıdır. İki dünya savaşında milyonlarca insanın ölmesi, yaşanan soykırımlar, trajediler, kullanılan atom bombaları, geliştirilen nükleer silahlar, ekonomik eşitsizlikler, artan çevre kirliliği vb. olaylar aydınlanmadan beri insan aklına duyulan iyimserliğin sorgulanmasına neden olmuştur. Her şeyin daha iyi olacağı düşüncesi ağır yara almıştır. İnsanlar doğal olarak akıllı, bilimi mahkemeye çıkarmışlardır. Postmodernizm, bilimsel bilginin üzerinde kurduğu tekele karşı çıkar. Özneyi merkeze alır ve sabit bir gerçekliğin yerini sürekli üretilen gerçekliklere bırakır. "Büyük anlatıların sonu"nu ilan eder. İdeolojilerin sona erdiğini savunur.

<http://eskiweb.cumhuriyet.edu.tr>

1. Modernizm ile postmodernizmi birbirinden ayıran temel farklılıklar nelerdir?
2. Postmodern dönemde sosyal bilimlere nasıl bir görev düşmektedir? Açıklayınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

TOPLUMSAL DEĞİŞME İRADESİ OLARAK ÜTOPYALAR

Ütopya, Grekçe “yok, olmayan” anlamındaki “ou” ile “yer, mekân” anlamına gelen “topos” kelimele-ri bir araya getirilerek oluşturulmuş ve düşsel tasarımların adı olmuştur. “Utopia”, “olmayan yer” demektir. Bu kavramı ilk defa XVI. yüzyılda Thomas More (Tomis Mor) kullanmıştır. Ütopyalar, var olan dünyaya karşı, olması hayal edilen ideal düzenleri, toplumsal değişme iradelerini yansıtır.

İlk Çağda ütopyaların temel motifi, kayıp Atlantis kıtasının ideal bir ülke olarak metinlerde kendini gös-termesidir. Platon, Timaios diyalogunda bu ülkeden zenginliklerle dolu, ideal bir ülke olarak bahseder. Platon, “Devlet”ini bu kıtada varsaydığı ideal toplumun iz düşümü olarak yazar.

Orta Çağda Avrupa’da ütopya ara-yışlarının sayısı görece olarak azdır ve var olanlar daha çok halk söylencele-rinde ve destansı şiirlerde kendini gös-termiştir. İslam dünyasında bu yıllarda Farabi’nin “Erdemliler Kenti” göze çar-par. Farabi, bu eserinde Platon’un “Devlet” adlı eserinden yola çıkarak ideal bir toplum düzenini tasarlar.

16. yüzyıl İngiltere’inde yoksulluk, uzun çalışma saatleri ve hatta çocukla-rın çalıştırılması gibi toplumsal sorun-lar vardır. Thomas More’un bu toplumsal koşullar içerisinde yazdığı “Ütopya”nda özel mülkiyet yoktur ve eğitim ücretsizdir. Çalışma saatleri sınırlandırılarak günde altı saat olarak belirlenmiştir. Tıbbi tedavi işlemleri ücretsiz yapılmaktadır ve yemek kamuya ait lokantalarda ücretsiz yenilmektedir.

Campanella’nın “Güneş Ülkesi”, Francis Bacon (Frensis Beykın)’ın “Yeni Atlantis”i diğer önemli ütopya eserlerindendir.

Genel olarak ütopyalar, var olan düzeni eleştirmektedir.

Avrupa’ya Ait Ütopyaların Ortak Özellikleri

1. Mekân, Avrupa dışındadır ve bir ada şeklindedir.

2. Dışarıya kapalı, geometrik bir düzenle sınırları çizilmiş, dinin toplumsal hayatta etkili olduğu, mül-kiyetsiz, bilimsel düşüncenin egemen olduğu ve bilim adamlarının görevlerinin doğayı araştırmak oldu-ğu bir düzendir.

Ütopyalarda ekonomik zenginleşme istekleri, monarşinin ve skolastik düşüncenin eleştirisi temel özelliklerdendir. Hemen hepsinde toplum ve tüm insani etkinlikler standartlaştırılmış ve disiplin altına alınmıştır.

Ütopyalarda herkesin mutlu olabileceği bir toplumsal düzen tasarımı ortaya konulmuştur.

(Özetlenerek alınmıştır.)

Ayşen Şatıroğlu, “Marco Polo’nun Gezileri Bir Ütopya Olarak Okunabilir mi?”.

1. Ütopyaların yazılış amaçları nelerdir? Belirtiniz.
2. Ütopyalar nasıl bir toplum hayal etmektedir? Açıklayınız.
3. Bir ütopya tasarlayarak defterinize yazınız..
4. Yazdığınız ütopya örneklerini sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.
5. En beğenilen üç ütopya örneğini sınıf panosunda sergileyiniz.

Aşağıdaki metni ve tabloyu inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

TOPLUMSAL DEĞİŞME MODELLERİ

Sosyolojide, toplumsal değişimle ilgili başlıca üç toplumsal model vardır:

- 1. Organizmacı model:** Toplamların da aynen organizmalar gibi doğan, büyüyen ve ölen yapılar olduğu görüşünü esas alan modeldir. Toplamları organizmaya benzetir. Toplumdaki her kurumun belirli bir görevi vardır. Bu kurumlardan biri arızalanır ya da görevini tam yapamazsa bütün toplumda bozulmalar görülür.
- 2. Evrimci model:** Tarihin doğrusal bir çizgi üzerinde geliştiğı görüşünden yola çıkan, dolayısıyla gelecekte alacağı şekli de öngörme iddiasında bulunan bir modeldir. Bu modele göre bütün toplumlar aynı yasalara bağlı olarak değişir. Tarih, sürekli ileriye doğru hareket eder.
- 3. Diyalektik model:** Evrimci modelin özel bir formudur. Evrim sırasında ortaya çıkacak her aşamanın kendisini ortadan kaldıracak ve zıttını yaratacak öğeleri beraberinde getirdiğı görüşüne dayanır. Her şey her zaman değişmekte, nicelik değişimleri nitelik değişimlerine yol açmakta, her şey birbirini etkilemektedir.

Tabloda verilen toplum bilimcilerin görüşlerini yukarıdaki toplumsal değişme modelleri ile karşılaştırarak ait oldukları toplumsal modelleri karşılarına yazınız.

Sosyal Bilimcinin Adı	Toplumsal Değişme ile İlgili Görüşleri	Ait olduğı Toplumsal Model
İbni Haldun	Ekonomik ve toplumsal birliğe (asabiyyet) bağlı olarak toplumlar, bedevilikten yerleşik hayata geçerler. Yozlaşma da bu aşamada gerçekleşir. Toplamların yaşamı da insan yaşamı gibidir.	
Auguste Comte (Ogüst Komt)	Bütün toplumlar, zorunlu olarak üç aşamadan geçer: Teolojik dönem, metafizik dönem, pozitif dönem. Geçmişte olaylar ve olgular dine dayanarak açıklanırken 19. yy.dan itibaren, bilime göre açıklanacaktır. Geleceğin en önemli değeri bilimdir.	
Karl Marx	Tarih, üretim araçlarını elinde bulunduran ve bunlara sahip olmayan sınıflar arasındaki çatışmaya dayanır. Bu çatışma, tarihin değişmesini sağlayan ana güçtür. Alt yapı (toplumda üretim ilişkileri), diğer toplumsal kurumları (kültür, dil, sanat, din, ahlak vb.) yani üst yapıyı belirler.	
Emile Durkheim (Emil Durkhaym)	Toplumsal değişmeyi sağlayan, iş bölümüdür. İş bölümünün gelişmediğı toplumlarda mekanik dayanışma, geliştiğı toplumlarda organik dayanışma görülür. Toplumda mekanik dayanışmadan organik dayanışmaya doğru bir ilerleme vardır.	
Arnold Toynbee (Toynbi)	Toplamlar, fiziksel organizmalar gibi büyürler, güçlenirler ve verimlilişirler. Uygarlıkları geliştiren; seçkin, yaratıcı bir azınlıktır. Bir uygarlık, çevreden gelen meydan okumalara cevap verebildiğı ölçüde uzun yaşar.	Organizmacı Model
Max Weber	Toplumsal değerler, toplumsal değişimin ana kaynağıdır. Aynı hızla değişmeyen kurumların yarattığı krizleri ise karizmatik liderler aşarlar. Toplumun kültürel değişmesi zorunlu olarak rasyonelleşmeye doğru gider.	
Pitirim A. Sorokin	Her toplum, belirli kültürel sistemler altında belirli bir yapıya sahip olur. Toplamların yapılarını belirleyen kültür üst sistemlerinin temeli ise dış gerçekliklerin algılanma şeklidir. Kültürel sistemler arasında bir uyum ve çatışma vardır. Kültürel sistemlerden biri batarken diğeri ortaya çıkar.	

21. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

1. Aşağıda verilen ülkemizdeki toplumsal değişmelerin hangi alanlarda gerçekleştiğini belirleyerek noktalı yerlere yazınız.

• Sendikal hakların yaygınlaşması	Siyasal alanda değişim
• Büyük şehirlerin sayısının artması	
• Özel üniversitelerin kurulması	
• Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi	
• Sümerbankın kurulması	Ekonomik alanda değişim
• Öğretmen okullarının açılması	
• Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı	
• Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılması	
• TRT'nin kurulmasıyla radyo ve televizyon yayınlarının başlaması	
• Boğaziçi Köprüsü'nün ulaşımına açılması	
• Özel televizyon kanallarının yayıma başlaması	
• Harf inkılabı	
• İlk yerli otomobilin üretilmesi	
• Türk Tarih Kurumunun kurulması	

2. Ülkemizde toplumsal değişmeye etki eden olaylardan yukarıdaki tabloda verilmeyen örnekleri ve bu örneklerin hangi alanda olduklarını aşağıdaki noktalı alana yazınız.

•	
•	
•	
•	
•	
•	
•	
•	
•	
•	

22. Etkinlik

Araştır, Paylaş

1. Ülkemizdeki toplumsal değişmeyi gösteren yukarıdaki olaylardan birini seçerek, toplumsal değişmeye etkilerini İnternet, kütüphane gibi kaynaklardan yararlanarak araştırınız.
2. Elde ettiğiniz bilgileri sunu hâline getirip sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

Aşağıda toplumsal değişimi etkileyen faktörler ve bunlarla ilgili örnekler verilmiştir. Verilenlerden yola çıkarak tabloda eksik olan kısımları tamamlayınız.

Toplumsal değişimi etkileyen faktörler	Örnek Olay	Olumlu veya olumsuz sonuçları
Eğitim faktörü	Okullarda toplumsal kültürün öğretilmesi	1. Toplumsal uyumun artması 2. 3.
Fiziksel çevre faktörü-coğrafi koşullar	Yaşanan bölgeye baraj yapılması	1. Göç 2. 3.
Bilim ve teknoloji (bilgi, makine, araç ve gereçler, ulaşım araçları)	Üretim teknolojilerinin gelişmesi	1. Kitlesele ve seri üretime geçilmesi 2. 3.
Ekonomik faktörler (ekonomik olaylar, üretim ve tüketim anlayışında değişimler)	Gümrük birliğine gidilmesi	1. İthalat ve ihracatın artması 2. 3.
Demografik değişimler (nüfus artışı, nüfusun dağılımı, nüfus hareketleri)	Ortalama yaşam süresinin artması/azalması	1. Nüfusun artması 2. 3.
Kitle iletişim araçları (İnternet, televizyon, radyo, gazete, dergi gibi araçlar)	İnternet kullanımının yaygınlaşması	1. İletişimin kolaylaşması 2. 3.
Fikir akımları (liberalizm, sosyalizm, merkantalizm)	Liberalizm	1. Serbest piyasanın oluşması 2. 3.
Kentleşme	Kent merkezlerine göçün artması	1. Eğlence sektörünün büyümesi 2. 3.

TOPLUMSAL DEĞİŞİM ARACI OLARAK EĞİTİM

Başlarken

Yukarıdaki görselde neler görüyorsunuz? Gördüğünüz unsurların kültürün aktarılmasında önemi nedir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Kültürün etkileri, “öğrenme” sürecinde bireylerin algıları şekillenirken ortaya çıkar. Çocuklar, dünyada karşılaştıkları olayları/nesneleri belli bir kültürel biçimde algılar. Kendi toplumumuzu anlamamız ve organize etmemiz ancak kültür sayesinde olur. Buna göre “bilmek” ve “aktarmak” birbirine karşılıklı olarak bağlı, eğitim ve kültür gibi birbirleriyle yakın ilişkide olan kavramlardır. Bireyler için öğrenme ve düşünme süreci, daima belli bir kültürel ortamda meydana gelir. Bu süreç, mevcut kültürel kaynakların kullanımı sayesinde gerçekleşir.

1. Etkinlik

Düşün, Üret

1. Kültür kavramının anlamlarıyla ilgili aşağıda verilen görselleri inceleyiniz. Kültür kavramının kullanımı ile ilgili başka örnekler bularak tablodaki noktalı yerlere yazınız.

8. Fotoğraflar: Eski kültür kalıntıları

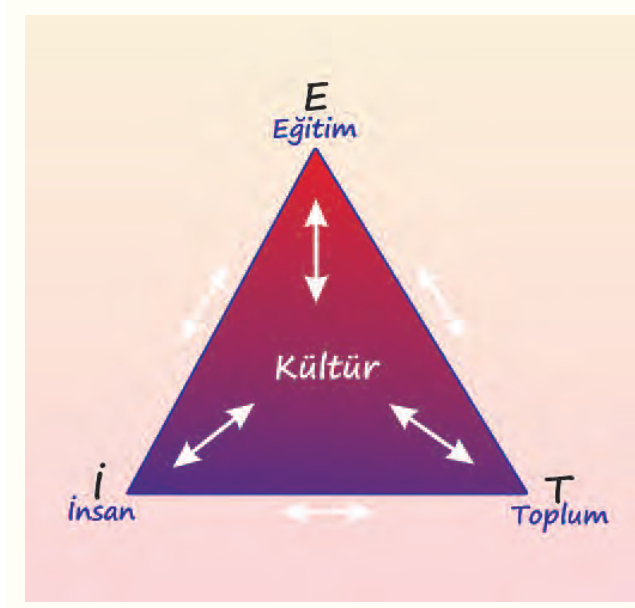
KÜLTÜRÜN ÇEŞİTLİ ALANLARDA KULLANIMI

Kavramlar	Anlamlar	
Kullanım Alanları	Genel	Özel
Bilimsel alanda "kültür"	Uygarlık	Doğu ve Batı uygarlıkları,
Beşerî alanda ve günlük dilde "kültür"	Eğitim	Mesleki eğitim,
Estetik alanda "kültür"	Sanat	Hat sanatı, minyatür, barok sanat,
Maddi alanda kültür	Üretim	Avcılık, tarım,

2. Farklı kullanım alanlarından yola çıkarak kültürü açıklayınız.

Aşağıdaki şekli inceleyip uygulama basamaklarını izleyerek etkinliği gerçekleştiriniz.

1.Şekil: Eğitim, insan ve toplum ilişkisi

1. Okulunuzun yakın çevresinde bulunan, özellikleri bakımından kültür değeri taşıyan bir yere/yapıya (müze, konak, köprü, mabet, çeşme, han, hamam, ev, köprü, değirmen vb.) okul gezisi düzenleyiniz. (Not almak, kaydetmek amacıyla yanınızda kâğıt, kalem, fotoğraf makinesi vb. bulundurunuz.)
2. Gezip gördüğünüz yerlerle ilgili not alınız, fotoğraf çekiniz.
3. Gezdiğiniz yerin kültürel özellikleri hakkında ilgili kişilerden bilgi alınız.
4. Gezi izlenimlerinizi ve gözlemlerinizi görsellerle destekleyerek sunu hâline getiriniz.
5. Hazırladığınız çalışmayı sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız. (Sunulacak çalışmalar, ders süresine bağlı olarak seçilir.)
6. Aşağıdaki noktalı alana, bireysel gözlem ve tecrübeleriniz doğrultusunda eğitim ve kültür ilişkisi ile ilgili kısa bir değerlendirme yazısı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pusula

Kültürel değerler, yeni kuşaklara toplumsal kurumlardan olan eğitim ile geliştirilerek aktarılır. Kültürün temel özelliklerinden biri olan “öğrenilirlilik”, eğitim yoluyla sistemli ve düzenli bir hâle getirilmiştir. Kültürel değerleri kazanma, öncelikle aile kurumunda başlar. Aile kurumunda başlayan bu süreç, eğitim kurumlarında belirli bilimsel kurallara uygun ve sistematik bir şekilde devam eder.

3. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki metni ve şemayı inceleyip soruyu cevaplayınız.

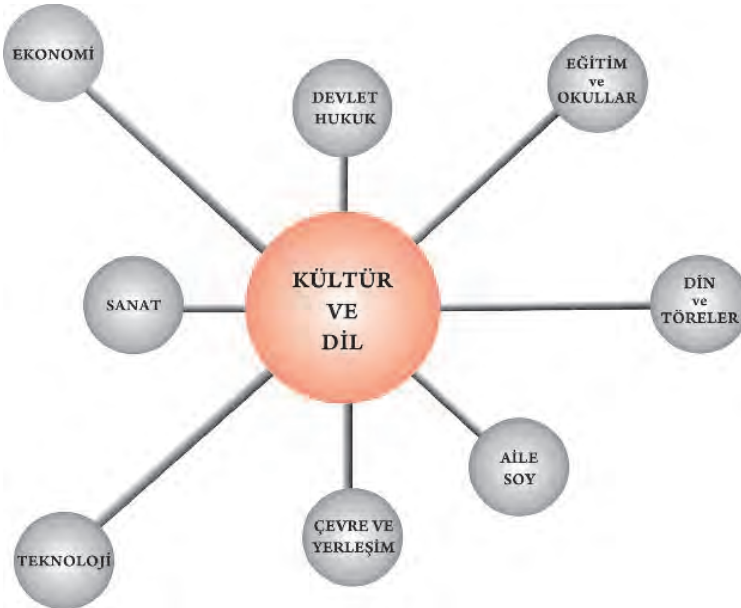
KÜLTÜR VE DİL

Kültürü oluşturan tüm toplumsal değerler, kuşaktan kuşağa önce dil ile aktarılır. Dil, sözlü ve yazılı olarak bu başarıları yakalar, muhafaza eder ve gelecek nesillere aktarır. Bir dilin öğrenimi, aynı zamanda bir toplumun, bir kültürün yazılı ve sözlü edimlerini devralmak demektir.

Dilin kavramları, yazılı veya sözlü bir biçimde saklanmış ve aktarılmakta olanın manasını da tayin eder. Artık biz, öğrendiğimiz kavramlarla düşünüyoruz demektir. Düşünceyi şekillendiren, işleten dildir. Dil âdeta toplumun genleri gibi var olanı, yapılanı ve düşünüleni tespit eder ve geleceğe aktarır.

Dil, tarihî bir varlıktır. Tarihimizin başarılarını, tecrübelerini, anlayışlarını ve bir manada toplumun ruhunu aktarır. Dili hesaba katmadan bir kültür tartışması yapmak mümkün değildir. Bir toplumun kültürü dilde ifadesini bulur. Kültür, bir toplumsal eylem biçimi, var olma biçimi olarak kendi başına ve kendisi ile sınırlı değildir. Toplumsal eylem, dilin süzgecinden geçer; kültür olarak oluşur, biçimlenir ve kuşaklar aracılığı ile geleceğe devrolur.

Korkut Tuna, Yeniden Sosyoloji.

2. Şekil: Kültür ve dil ilişkisi

Dil ile kültür arasında nasıl bir ilişki vardır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

4. Etkinlik

Düşün, Üret

DİL VE KÜLTÜR AKTARIMI

1. Kültürel değerler “dil” aracılığıyla nasıl geliştirilebilir ve aktarılabilir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Türkçenin geliştirilmesinde eğitim kurumlarının üstleneceği roller neler olabilir? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Tartış, Paylaş

KÜLTÜREL YAPILAR VE EĞİTİM

1. Ülkemizdeki tarihî ve kültürel yapıların restore edilmesi neden önemlidir? Tartışınız.
2. Tarihî eserlerin koruma altına alınmasının gelecek kuşaklara ne gibi yararları olacaktır?
3. Eğitim, kültür mirasının korunmasında nasıl bir işleve sahiptir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

6. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

YAŞLILARIN KÜLTÜR AKTARIMI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Geleneksel değerlerin etkilerinin azalması, en çok yaşlıların toplum içindeki konumlarını etkilemiştir. Geleneksel aile yapısı içinde kültürel değerlerin korunması ve aktarılmasında önemli bir rol üstlenen ve yüksek bir statü sahibi olan yaşlılar, bireyin bir üretim birimi olduğu modern toplumlarda bir “fazlalık” olarak görülmeye başlanmıştır. Yaşlıların nerede yaşaması gerektiği, modern bir “sorun” olarak doğmuştur. Yaşlıların bakımı, korunması ve hayatlarının geri kalanını “huzur” içinde yaşamaları için bakımevleri inşa edilmiştir. 2006 yılında İstanbul genelindeki 5 bakımevinde yapılan bir araştırmada yaşlılara, geçen zaman içinde ailedeki konumlarının nasıl değiştiği sorulmuş ve şu yanıtlar alınmıştır:

Geçen Zamanla Birlikte Yaşlıların Aile İçindeki Söz Hakkı Durumu

Düşünceler	Frekans	Geçerli Yüzde
Eskiden alınan kararlarda etkili idi, şimdi değil.	192	% 96
Eskiden aile içinde alınan kararlara karışmazdı, şimdi de karışmıyor.	3	% 1,5
Eskiden alınan kararlara etki edemezdi, şimdi ediyor.	2	% 1
Eskiden de kararlarda etkili idi, şimdi de etkili.	3	% 1,5
Toplam	200	% 100

Araştırmaya katılanların % 96’sına göre yaşlılar eskiden aile içerisinde alınan kararlara etki edebiliyordu fakat artık edemiyor. Bu oran, toplumsal değişimin göstergelerinden biridir.

Yaşlıların bakımevlerinde kalma nedenleri ile ilgili olarak da şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmaya katılanların % 65,5’ine göre yaşlıların huzurevinde kalma nedeni ailelerin yaşlıları yük olarak görmesi, % 12’sine göre huzurevlerinin daha rahat olması, % 11,5’ine göre yaşlıların böyle istemesi ve % 11’ine göre ise ekonomik nedenlerdir.

<http://tez2.yok.gov.tr>

Geçmişten günümüze yaşlıların toplumdaki konumu nasıl değişmiştir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

7. Etkinlik

Tartış, Paylaş

1. Yaşlıların aileden ayrılarak bakımevlerinde yaşamaya başlaması, yeni yetişen nesillere kültürel değerlerin aktarılmasını nasıl etkilemektedir? Sınıfınızda tartışınız.
2. Yaşlı insanlardan kültürel değerler ile ilgili bilgi ediniz. Elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

8. Etkinlik

Araştır, Paylaş

1. Değişimin getirdiği farklılaşmaya karşı kültürel öğelerin korunabilmesi için gerekli olan çalışmalar nelerdir? Düşüncelerinizi sıralayınız.
2. Kültürümüzün korunması ile ilgili film, slayt, belgesel vb. çalışmaları araştırınız. Bulduğunuz materyalleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Pusula

Modern eğitim anlayışında, bireylere bilgi aktarımı yanında ilgi ve yetenekler geliştirilerek bireylerdeki yaratıcı yetinin ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlamak son derece önem kazanmıştır. Eğitimde hedef; yaratıcı, üretken, düşünen, tartışan, katılarak öğrenen, özgür ve mutlu bireyler yetiştirmektir. Yaratıcılık ise gerek bilim ve teknikte gerekse düşünsel, sanatsal ve kültürel alanda özgün ürünler verme demektir. Güzel sanatlar eğitiminin, modern eğitim kavramı ve uygulamaları içinde özel bir yeri vardır.

9. Fotoğraflar: Sanat eğitimi

Sanat eğitimi; bireyin duygularını ve hayal gücünü kullanarak yaratıcılığını ortaya çıkarmasına yardım eder. Bu nedenle eğitimin önemli bir parçası olan sanat eğitimi, bilgi çağında daha da önem kazanmıştır. Çünkü çağın değişimine ayak uydurabilecek genç kuşakların yetişmesinde, insan ve toplumun gelişmesinde sanat eğitimi önemli bir yoldur.

10. Fotoğraflar: Geleneksel sanatlarımız

1. Geleneksel sanatlarımızdan aşağıda verilenlerin dışında hangilerini sayabiliriz? Sözlü olarak ifade ediniz.

Geleneksel Sanatlarımız

Seramik Çini Sedef Kakma Minyatür Ebru Tezhip Hat Sanatı
Cam İşçiliği İğne Oyası

2. Bu sanat dallarından herhangi biri ile uğraşan bir sanatçıyı okulunuza davet ediniz.

Aşağıdaki soruların cevaplarını ve merak ettiklerinizi kendisinden öğreniniz.

1. Geleneksel sanatlarımızın kültürümüz açısından önemi nedir?
2. Geleneksel sanatlarımızın yaşatılması için nasıl bir eğitim takip edilmelidir?
3. Geleneksel sanatlarımızla ilgili eğitim veren kurumlar hangileridir?
4. Geleneksel sanat dallarından herhangi biri ile ilgilenmek veya hakkında eğitim almak insana neler kazandırır?

Pusula

Kültürel değerlerin aktarıldığı alanlardan biri de geleneksel sanatlarımızdır. Geleneksel sanatlarımız aracılığıyla geçmişten gelen kültürel birikimimizi, dünyaya bakışımızı, dilimizi yeniden keşfederiz. Geleneksel sanatlardaki değişimleri izleyerek toplumsal değişimin hangi yönde devam ettiğini görebiliriz. Kültürün değişen ve değişmeyen yönlerini takip edebiliriz.

10. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki uygulama basamaklarını izleyerek geleneksel sanatlarımızla ilgili bir proje hazırlayınız.

KÜLTÜREL ETKİNLİKLER

1. Kitle iletişim araçlarından, kültürümüzle ilgili faaliyetleri konu alan haberleri bir hafta süre ile takip ediniz. Bunlar; sergi, panel, sempozyum, gezi, kurs, gösteri, yarışma, eğitim programı vb. faaliyetler olabilir.
2. İlginizi çeken faaliyetleri başlıklar vererek sınıflandırınız. Örneğin resim, mimari, müzeler, mutfak kültürü, musiki, ulusal sergiler, halk oyunları, geleneksel sanatlarımız, geziler, zanaatlarımız vb.
3. Belirlediğiniz faaliyetlerin kültürümüz açısından önemini sorgulayarak düşüncelerinizi değerlendirme raporu hâline getiriniz.
4. Hazırladığınız değerlendirme raporunu sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Pusula

Kültür, toplumu bir arada tutan ve onun devamlılığını sağlayan temel etkidir. Kültürün toplumun tüm kesimlerince paylaşılması bu nedenle çok önemlidir. Kültürün topluma aktarılması sürecinde eğitim önemli bir yer tutar. Eğitim yoluyla bireyler dili doğru kullanmayı, norm ve kurallara uymayı, ortak tutumlar geliştirmeyi öğrenirler. Eğitim, kültürel değerlerin doğru bir biçimde aktarılmasını sağlar.

11. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki tabloyu inceleyip verilen bilgileri dikkate alarak kültür ile eğitim arasında ilişkiler kurunuz. Düşüncelerinizi tabloda uygun yerlere yazınız.

Kültürü oluşturan Faktörler	Kültürün Özellikleri	Eğitim-Kültür İlişkisi
Dil	Öğrenilir.	Dilin doğru ve güzel kullanılması, eğitimin işlevlerindendir.
Tarih	Değişkendir.	
Norm ve kurallar	Tarihsel bir boyuta sahiptir ve süreklidir.	
Örf ve âdetler	İhtiyaçları karşılayıcı ve tatmin sağlayıcıdır.	
Tutumlar	Bütünleştiricidir.	
Simgeler	Toplumsaldır.	
Yasalar ve ahlak kuralları		
İnançlar		

1. Aşağıdaki tabloyu inceleyip kültürle ilgili verilen kavram ve özellikleri doğru biçimde eşleştiriniz.

Kavramlar	Özellikler
1. Kültürleme (Enculturation) (D)	A. Bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntı ve bunalımlar, gösterdikleri tepkiler. Örneğin;.....
2. Kültürel Yayılma (Diffusion) ()	B. Bir kültürel sistemin, başka bir kültürel sistemi giderek kendine benzetmesi, kültürel egemenliği altına alması. Örneğin;.....
3. Kültürleşme (Acculturation) ()	C. Yukarıdaki bütün süreçlerin ve öteki kültürel etkenlerin bir bileşkesi olarak, toplumun bütünüyle veya bazı kurumlarıyla değişmesi ya da değişikliğe uğraması. Örneğin;.....
4. Kültürlenme (Culturation) ()	Ç. Bir kültüre mensup birey ve grupların, baskın kültür tarafından zorla değiştirilmesi. Örneğin;.....
5. Kültür Şoku (Culture Shock) ()	D. Sosyal bilimlerdeki sosyalizasyon ya da geniş anlamıyla eğitim. Doğumdan ölüme kadar bireyin, toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesi. Örneğin; bireyin eğitim yoluyla toplumun değer ve davranışlarını kazanması.
6. Zorla Kültürleme (Trans-Culturation) ()	E. Belli bir toplumun alt kültürlerinden ya da farklı toplumlardan kopup gelen birey ve grupların buluşması ve bir etkileşim süreci sonunda, asıl kültür ve alt kültürlerde bulunmayan yepyeni bir senteze ulaşılması. Örneğin;.....
7. Kültürel Asimilasyon (Özümseme) ()	F. Belli bir toplumda, dıştan içe doğru ya da içten dışa doğru, maddi ve manevi öğelerin sürekli olarak yayılması. Örneğin;.....
8. Kültürel Değişme veya Kültür Değişmesi ()	G. Kültürel yayılma süreciyle gelen maddi ve manevi öğelerle başka kültürden birey ve grupların belli bir kültüre girmesi ve karşılıklı etkileşim sonucu her ikisinin de değişmesi. Örneğin;.....

Bozkurt Güvenç, İnsan ve Kültür.

2. Tabloda eşleştirdiğiniz kavramlara birer örnek veriniz.

DEMOKRASİ KÜLTÜRÜNÜN GELİŞMESİNDE EĞİTİMİ ROLÜ

Demokrasinin gelişiminde bazı tarihsel olayların etkisi büyüktür. Bu olayların her biri farklı bir yönden demokrasi kültürünün gelişimini sağlamıştır. Örneğin matbaanın icadı, bilginin toplumun tüm kesimlerine ulaşabilmesini sağlamış ve bu da aydınlanmaya zemin hazırlamıştır. Reform hareketleri ile siyasal alan ve hukuk laikleşmiş, Fransız İhtilali sonrasında yayımlanan “Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi” ile insanların doğuştan bazı temel haklara sahip olduğu kabul edilmiştir.

13. Etkinlik

Sınıflandır, Öğren

TÜRKİYE’DE DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİ

1. Aşağıda verilen olayları tarihsel sürece uygun bir şekilde tablo içinde sıralayınız.

- Tanzimat Fermanı’nın ilanı
- II. Meşrutiyetin ilanı
- Cumhuriyetin ilanı
- Çok partili siyasal sisteme geçiş
- İlk anayasanın hazırlanması (Kanunuesasi)
- Islahat Fermanı’nın ilanı

1	
2	
3	
4	II. Meşrutiyetin ilanı
5	
6	Çok partili siyasal sisteme geçiş

2. Tabloda verilen olaylardan hangileri demokrasi kültürünün gelişiminde daha etkin bir rol oynamıştır? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

Demokrat insan, farklılıkları demokrasinin bir gereği olarak kabul eder ve bu farklılıkların ortak yaşama kültürünü engellemeyeceğine inanır. Tek tip insanlarla yaşamının hayatı tekdüze kılacağı-nı bilir. Bu nedenle de farklılıklara saygı gösterir. Demokrat insan, farklı düşünen insanlarla bir arada yaşamının hayatın anlamını zenginleştirme ve farklılıkları tanımanın bir yolu olduğunun bilincindedir. Dolayısıyla hiçbir insanın başka bir insandan üstün olmadığını bilir ve seçme özgürlüğünün insanı insan yapan en temel faktör olduğunun farkındadır.

Demokrat insan;

- Düşüncesini özgürce ifade eder.
- Başkalarıyla iş birliği yapmakta isteklidir.
- Öğrenmeye, araştırmaya tutkundur.
- Toplumun değerlerine saygılıdır.
- Üretkendir.

1. Demokrat insan ile ilgili olarak verilmeyen nitelikleri yukarıdaki noktalı yerlere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Eğitilmiş insan, demokrat insan mıdır? Sorgulayınız. Demokrat insan ve eğitim ilişkisiyle ilgili düşüncelerinizi örnekler vererek aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni ve görseli inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

DEMOKRASİ EĞİTİMİ

Demokrasinin zorunlu şartlarından biri, yurttaşların, demokrasinin içeriğini ve değerini anlayabilecek ve bu içerikten yararlanıp kişiliklerini geliştirebilecek seviyeye gelmelerini sağlamak için eğitime öncelik vermektir. Çünkü bireyler, ancak eğitimle haklarını, sorumluluklarını, demokratik hayatın niteliklerini ve hak aramayı öğrenir ve kişiliklerini geliştirebilirler.

Demokrasi eğitiminde özgür bir ortam oluşturulmalı, çoğulculuk ve katılımcılık desteklenmelidir. Çünkü demokrasi eğitimi; salt kural ve kuramların, günlük hayattan ve güncel sorunlardan kopuk teorik bilgiler olarak öğrencilere anlatılmasıyla verilmez. Bu eğitimin, bilgi aktarmanın ötesinde, bilgileri özümsemiş davranışlara dönüştürmeyi amaçlayan, çoğulcu ve katılımcı bir yaklaşımla yapılması gerekmektedir.

11. Fotoğraf: Atatürk öğrenciye ödül verirken

1. Demokrasi kültürünü yerleştirmek için verilecek eğitimin ilkeleri neler olmalıdır? Sınıfınızda tartışınız.
2. Demokrasinin ilke ve uygulamalarını yalnızca kuramsal olarak öğrenmek yeterli midir? Niçin?
3. Demokrasi bilincinin yerleştirilmesinde örgün eğitim kurumlarındaki uygulamaların dışında neler yapılabilir?
4. Ortaya çıkan ortak düşüncelerden hareketle defterinize bir sonuç paragrafı yazınız.

4. Karikatür: Sema Yangın

16. Etkinlik

Oku, Keşfet

Demokratik değerlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında eğitim kurumlarına nasıl bir görev düşmektedir? Aşağıdaki metni okuyup konuyla ilgili düşüncelerinizi noktalı alana yazınız.

DEMOKRASİ

Demokrasi, siyasal iktidarın halk tarafından kullanıldığı bir yönetim biçimidir. Bir demokrasinin işleyebilmesi için demokratik hak ve sorumluluklarının bilincinde, sorumlu ve eğitilmiş bir halka; belirli bir ekonomik gelişme düzeyine, sosyal ilişkiler ve mutabakata gereksinim vardır. Bunun yanında serbest seçimler, kaybedenlerin seçmenlere saygı duyması ve çoğunluğun azınlığın muhalefet hakkına saygı göstermesi ile azınlığın ileride bir seçimi kazanması hâlinde yönetimi devralması da demokrasinin gereklerindendir.

Demokrasinin özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Genel düşünce ve eylem özgürlüğü
- Halkın yaşam standardını yükseltmek için yoğun çaba gösterme
- Temel hak ve özgürlükler üzerindeki siyasal denetimin azalması
- Yüksek sosyal ve siyasal hareketlilik
- Siyasal önderleri eleştirebilme
- Kişisel olarak hep daha iyiye yöneliş
- Otoritenin sağlanması için güç kullanma yerine, eğitim ve gelir düzeyinin yükseltilmesinin savunulması.

(Özetlenerek alınmıştır.)

Toktamış Ateş, Demokrasi.

.....

.....

.....

17. Etkinlik

Düşün, Üret

1. Sınıfınızda altı denk gruba ayrılınız. Grup olarak aşağıdaki konulardan birini İnternet, kütüphane gibi kaynaklardan yararlanarak araştırınız.

Grup Projesi

Proje Konuları

1. Demokratik yurttaşlık eğitimi
2. Ülkemizde demokrasi eğitiminin önündeki sorunlar ve çözüm önerileri
3. Örgün eğitim dışında demokrasi eğitimi
4. Yaşam biçimi olarak demokrasi
5. Toplumsal değişim ve demokratik yurttaşlık
6. Demokratik eğitimde sivil toplum kuruluşlarının görev ve sorumlulukları

2. Elde ettiğiniz bilgileri, proje hazırlama basamaklarını izleyerek düzenleyiniz.

3. Projenizi değerlendirme raporu ile birlikte sunu dosyası hâline getirdikten sonra sınıfınızla paylaşınız.

TOPLUMSAL STATÜ VE ROL KAZANMADA EĞİTİMİN ETKİSİ

Günümüzde en temel toplumsal kurumlardan biri hâline gelen eğitim, yalnızca toplumsal kültürün aktarılmasında, demokrasi eğitiminde ve toplumsallaşma sürecinde önemli değildir. Aynı zamanda bireylerin toplumsal statü ve rollerini etkileyen önemli bir araçtır. Toplumsal statü, toplum içinde bireylerin ekonomik durum, eğitim, mesleki konum, saygınlık, itibar gibi belli açılardan farklılaşmaları ile ilgilidir. Bu farklılaşma, bireylerin farklı toplumsal statülere sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Her birey, içinde yaşadığı gruplarda ve dolayısıyla toplumda belirli bir yere sahiptir. Başka bir ifade ile statü, bireyin toplumsal yapı içinde sahip olduğu konumdur. Toplumsal statü, verilmiş ve kazanılmış statü olmak üzere ikiye ayrılır. Rol ise bireyin statüsüne uygun olarak gerçekleştirmesi beklenen davranışlardır. Statü ve rol, her birey ve toplum için önemli kavramlardır. Çünkü toplum içinde bireylerin belli bir düzen içinde yaşaması, toplum yapısının düzenli olması ile mümkündür.

18. Etkinlik**Karşılaştır, Tamamla**

Aşağıdaki tabloyu inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

Statülerin Özellikleri	Rollerin Özellikleri
- Bazı statüler doğuştan vardır, bazıları ise sonradan kazanılır. - İnsan aynı anda birden çok statüye sahip olabilir. - İnsanların sahip oldukları statülerin sayısı zamanla artar. - Her statü kendisine özgü bazı kurallara bağlıdır. - Statüler arasında karşılıklı ilişki vardır. - Statüler toplumdan topluma değişebilir. - Statülerin kaynağı toplumdur.	- Roller, statünün hareketli yönüdür. - Her statünün rolü, ait olunan toplum tarafından belirlenir. - Roller, bireyin tutum ve davranışları üzerinde etkilidir. - Toplumsal yapıya göre farklılaşabilir. - Bireyin statüsüne uygun biçimde gerçekleştirdiği rol, toplumun beklentilerine uygunsa beğenilir, uygun değilse kınanır. - Bir statünün rolü zamanla değişebilir.

Aşağıda verilen örneklerin altlarına, doğuştan gelen statü mü yoksa sonradan kazanılan statü mü olduklarını yazınız.

Dernek Başkanı Olmak	Kadın Olmak	Mühendis Olmak	Genç Olmak	Öğrenci Olmak	Abla Olmak	Erkek Olmak	Müdür Olmak	Japon Olmak

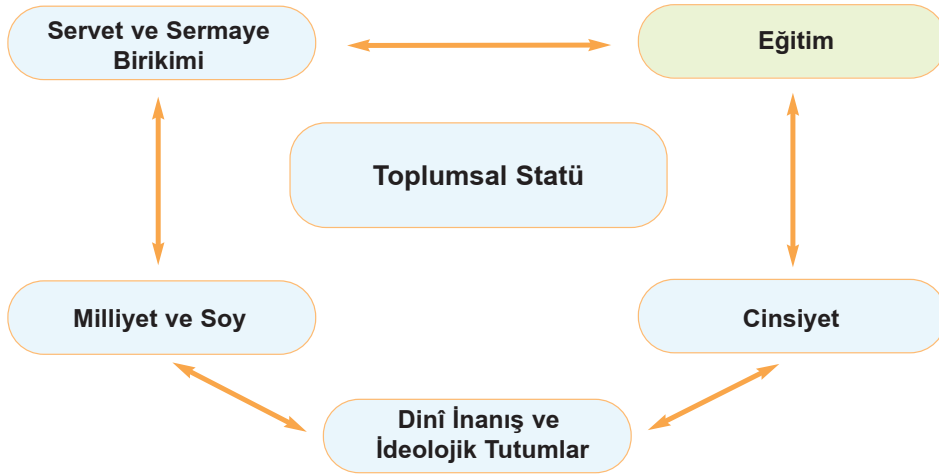

19. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki şekilde toplumsal statüyü belirleyen faktörler verilmiştir. Statünün kazanılmasında bu faktörlerin etkileri birbirinden farklıdır. Toplumsal statünün kazanılması açısından eğitimin rolünü değerlendirerek düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana yazınız.

Toplumsal Statüyü Belirleyen Etkenler ve Eğitim

.....

.....

.....

.....

20. Etkinlik

Araştır, Paylaş

Aşağıdaki tabloda isimleri verilen, toplumumuzda önemli yere sahip kişilerden birini seçerek derse gelmeden önce biyografisini araştırınız. Seçtiğiniz kişinin almış olduğu eğitimin, statüsünü nasıl etkilediğine ilişkin tespitlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Mustafa Kemal Atatürk
Kâzım Karabekir
İsmet İnönü
Fevzi Çakmak

Ziya Gökalp
Fuat Köprülü
Hilmi Ziya Ülken
Ömer Lütfü Barkan

Osman Hamdi Bey
İdil Biret
Yaşar Doğu
Münir Nurettin Selçuk

Antik Yunan'daki iki farklı devletin bireylerin eğitiminde izledikleri yöntem aşağıda verilmiştir.

ANTİK YUNAN EĞİTİMİNDEN İKİ ÖRNEK

3. Resim: Antik Yunan filozofları (Atina Okulu-Rafael)

paralel bir karakter yapısı oluşturulmaya çalışılırdı. Çocuğu dayanıklı kılmak için, on iki yaşından sonra ona sert bir yatak ve güç giyilen elbiseler verilirdi. Beden eğitimi yanında verilen müzik eğitimi de daha ziyade kahramanlık ve savaş duygularını pekiştirecek şekilde marş havasında olurdu. Askerî eğitim disiplinine gereğinden fazla değer veren Sparta, okuma yazma ve hesap işleri öğretimine doğal olarak pek vakit ayıramıyordu.

Atina Kent Devleti

Atina, Sparta'daki katı eğitim kurallarının yaşanmadığı, halkın ticaret işleriyle uğraşacak şekilde serbest olduğu, bir tür aristokrasi ile yönetilen, oldukça özgür düşünceye sahip bir kent devleti idi. Atina'daki hür ve refah içinde yaşayan bir elit tabaka, kendi demokrasilerini en iyi biçimde değerlendirecek bir eğitim anlayışı geliştirdi. Bu anlayışta, adalet en yüksek erdemi teşkil ediyordu ve erdemi öğrenmek ise çok geniş bir bilgi ile retorik (güzel söz söyleme, hitabet) becerisini gerektiriyordu. Erdem, öğretilebilen bir ilke olarak görülmeye başlanmıştı. Dolayısıyla eğitimin amacı, kişileri erdemli kılmaktı. Beden eğitimi ve müzik eğitimi, devlet tarafından Gymnasion (Cimnazyon) ve Paiestra (Payestra) denilen özel kurumlarda yaptırılırdı. Gramer, matematik, retorik ve felsefe dersleri özel hocalar tarafından ve hocaların bu kurumlar civarında açtıkları okullarda özel olarak yaptırılırdı.

(Özetlenerek alınmıştır.)

Gülnehal Küken, Batı Eğitim Tarihi.

Bireyin, yaşadığı toplumda üstlendiği rolleri ve sahip olduğu statüleri kazanmasında, aldığı eğitimin önemi nedir? Yukarıda verilen örnekleri inceleyip çıkarımlarınızı aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

BİLİM DEHASI OKTAY SİNANOĞLU

Oktay Sinanoğlu, Ankara Yenışehir Lisesine 1953 yılında burslu öğrenci olarak girdi ve okulu birincilikle bitirdi. Okulun bursuyla kimya okumak üzere ABD'ye gitti. 1956'da ABD Kaliforniya Üniversitesi Berkeley Kimya Mühendisliği Bölümünü birincilikle bitirdi. 1957'de Massachusetts (Masıçusıts) Teknoloji Enstitüsünü sekiz ayda bitirerek yüksek kimya mühendisi oldu. "Alfred Sloan Ödülü"nü aldı. 1959'da Kaliforniya Üniversitesi Berkeley'de kuramsal kimya doktora-sını tamamladı. 1960'ta Yale (Yeyl) Üniversitesinde öğretim üyesi (asistan profesör) oldu. 1960-61 yıllarında atom ve molekülün çok elektronlu kuramı ile "doçent" oldu. 1963'te elli yıldır çözölemeyen bir matematik kuramını bilim dünyasına kazandırarak yirmi altı yaşında profesör unvanını aldı. 20. yüzyılda Yale Üniversitesinde bu unvanı kazanan en genç öğretim üyesidir.

12. Fotoğraf: Oktay Sinanoğlu

1973'te Almanya'nın en yüksek bilim ödölü olan "Aleksander von Humboldt Bilim Ödölü"nü kazanan ilk kişı oldu. 1975'te Japonya'nın "Uluslararası Seçkin Bilimci Ödölü"nü kazandı. Yine 1975 yılında özel kanunla Oktay Sinanoğlu'na ilk ve tek Türkiye Cumhuriyeti Profesörü unvanı verildi. Meksika hükümeti tarafından yüksek bilim ödölü "Elena Moshinsky" ile ödüllendirildi.

Dünyada yeni kurulmaya başlayan moleküler biyoloji dalının ilk profesörlerinden biri oldu. DNA sarmalının çözölti içinde o biçimde nasıl durduğına açıklama getirdi. Dünyanın pek çok yerinde buluşları ve kuramları ile ilgili konferanslar verdi.

Yaşamı boyunca kuantum mekaniğine birçok katkıda bulunmuş bir bilim adamıdır. P.A.M. Dirac'ın de üzerinde uğraştığı ancak çözümleyemediğı bir problemi, "Kuantum Mekaniğinde Hilbert Uzayının Topolojisi"ni ve içerdığı yüksek simetrleri çözdü. Böylece kimya bilimini bu topolojik inceleme ile sağlam bir temele oturttu. İki defa Nobel Kimya Ödölü'ne aday gösterilmiştir.

Sinanoğlu, eğitim dilinin Türkçe olması gerektiğini ve yabancı dilin takviyeli olarak öğretilmesinin gerektiğini savunmaktadır. Matematiksel yapısından dolayı Türkçenin en iyi bilim dili olduğunu savunmaktadır.

Oktay Sinanoğlu, Bye Bye Türkçe.

1. Oktay Sinanoğlu'nun bulunduğu statüyü kazanmasında ve elde ettiğı başarılarında aldığı eğitimin etkisi ne olmuştur? Açıklayınız.
2. Türkiye'de eğitim yoluyla başarılar elde etmiş (bilim insanı, devlet adamı, siyasetçi, lider, iş adamı vb.) kişilere örnekler veriniz.

.....

.....

.....

.....

LİDERİN YETİŞMESİNDE EĞİTİMİN ETKİSİ

Lider; yaşadığı topluma ve çağa yön veren, karizması, yeteneği, bilgisi, zekâsı, cesareti ile öne çıkan kişidir. İçinde yaşadığı toplumu iyi tanır. Toplumun kuvvet ve zaaflarını iyi bilir. Toplumu daha iyi yerlere getirmek için çaba gösterir. Tarih bize, liderlerin toplum yaşamlarında ne derece önemli olduğunu göstermektedir.

Geçmişe oranla bugün liderlerin eğitimi, içinde yaşadığımız şartların etkisi altında çok daha fazla önem kazanmıştır. Küresel dünya koşulları altında, başarıyı kendisine hedef olarak belirleyen liderler, bugün değişime daha açık olmalıdır. Kendini sürekli yenilemek zorundadır. Bunun da yolu, bilim ve teknolojiye en üst düzeyde yararlanmaktır. Bugünün liderleri; dünyayı tanıyan, teknolojiyi iyi kullanabilen, değişime ve yeniliğe açık, etrafındaki insanları belirlenen hedefler doğrultusunda yönlendirebilen kişiler olmalıdır. Bugün liderlik sadece devlet yönetiminde değil, toplumun her alanında önem kazanmıştır. İş yerinde liderlik, eğitimde liderlik, sivil toplum örgütlerinde liderlik, sporda liderlik gibi. Toplumun başarısı, bu liderlerin sayısını ve kalitesini artırmada göstereceği başarıya bağlıdır.

23. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

MAX WEBER'E GÖRE KARİZMATİK OTORİTE VE LİDERLİK

Olağanüstü ve Tanrı vergisi anlamlarına gelen "karizma" kelimesi, bir kişiye duyulan mutlak bağlılık ve güvene, onun kahramanlığına ya da başka niteliklerine inanmaya dayanan otoritedir. Peygamberin otoritesi, siyaset alanında seçimle gelen siyasal parti liderinin, savaş alanındaki komutanın otoritesi böyledir.

Weber'e göre, peygamberin, komutan ya da siyasi liderlerin karizmasına bağlılık, liderin insanların başına geçmek için "görev çağrısı"nı içsel olarak almış kişi olarak kabul edilmesi anlamına gelir. İnsanlar ona yasalar nedeniyle değil, inandıkları için itaat ederler. Lider, davası için yaşar ve görevine layık olmaya çalışır. Öğrencilerinin, taraftarlarının, partideki kişisel dostlarının lidere olan bağlılığı, kişiliği ve özel vasıfları yüzündendir. Gerçek anlamıyla "görev çağrısı"na koşan bu liderler, siyasal iktidar mücadelesinin karışık akıntıları içinde elbette tek belirleyici değildir. Emirlerindeki yardımcı araçların da önemli ölçüde belirleyiciliği vardır.

(Özetlenerek alınmıştır.)

Max Weber, *Sosyoloji Yazıları*.

13. Fotoğraf: Max Weber

1. Weber'e göre karizmatik liderlerin toplumsal değişimdeki etkileri nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. M. Kemal Atatürk'ün Çanakkale Savaşı'nda komuta ettiği askerlere söylediği, "Ben size savaşmayı değil, ölmeyi emrediyorum!" sözünden yola çıkarak, Atatürk'ün liderlik özelliğini değerlendiriniz.
3. Karizmatik lidere örnekler bulunuz. Bu liderlerin biyografilerini araştırarak, bulduğunuz örnekleri sınıfla paylaşınız.
4. Sınıfınızda hangi liderlerin araştırıldığını tespit ederek defterinize yazınız.

Aşağıdaki metni okuyup etkinliği gerçekleştiriniz.

ATATÜRK'ÜN LİDERLİK ÖZELLİKLERİ

4. Resim: Büyük Taarruz

Atatürk;

- Toplumun nabzını tutan,
- Vizyon sahibi, ayrıntılara dikkat eden, yapacağı inkılapları bilen ve zamanını en iyi şekilde kullanan, gerçekçi, mükemmeliyetçi,
- Millî strateji anlayışına sahip, sabırlı,
- Çok yönlü ,
- Tecrübe birikimine sahip,
- Doğru, ciddi, nükteyi seven, azimli, rehavete kapılmayan, başarıya inanan, cesur,
- Bilgi toplama maharetine, soyut düşünme ve çabuk karar verebilme yeteneğine sahip,
- Kararlı, hesap adamı olan, ölçülü, gereksiz işlere kafa yormayan,
- Girişimci, barışçıl, insancıl, müsamahalı, fedakâr, görevden kaçmayan ve demokrat,

- Liyakate (göreve uygunluk) önem veren, kamuoyu oluşturma yeteneğine sahip bir liderdir.
- Dayanıklı, dirençli,
- Yaptığı her işe inanan, ümitsizliğe düşmeyen,
- Programlı, teşkilatçı, prensip sahibi, sorunları çözme yeteneğine sahip,
- Öğrenme azmine sahip,
- Mütevazî, sorumluluk bilincine sahip, kendine güvenen, tedbiri elden bırakmayan, empati (duygudaşlık) kuran, birlik ve dayanışmaya önem veren,
- Yönetme yeteneğine sahip bir liderdir.

<http://eskiweb.cumhuriyet.edu.tr>

1. Farklı toplumlardaki liderlerin Atatürk'le ilgili görüş ve düşüncelerini araştırarak, elde ettiğiniz bilgileri sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Atatürk'ün almış olduğu eğitimin gerçekleştirdiği toplumsal değişimlere olan etkilerini sorgulayınız.

Lider olmak, bazı özelliklere sahip olmayı gerektirir. Elbette ki bu özellikler, eğitim sistemi içinde bireye kazandırılabilen bilgi ve yetenekleri de içermektedir. Birey, içinde bulunduğu toplumun veya grubun zor zamanlarında eğitimle kazandığı bilgi ve becerileri geliştirerek lider olabilmektedir. Eğitim aracılığıyla yetişen liderler, toplumlarının ufkunu açmış, onlara yeni ve farklı fikirler sunmakla birlikte bu fikirleri hayata geçirecek yeni projeler de oluşturmuştur.

25. Etkinlik

Karşılaştır, Tamamla

Aşağıdaki tabloda verilen niteliklerden hangilerinin eğitimle ilişkili olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin? Örnekler vererek açıklayınız.

LİDERLERİN SAHİP OLDUKLARI NİTELİKLER		
Fiziksel Özellikler	Yetenek/Beceri	Kişilik
Yaş	Güzel konuşma	Dürüstlük
İrk	Zekâ	Samimiyet
Cinsiyet	Bilgi	Doğruluk
Boy	Planlı olma	Açık sözlülük
Kilo	İş başarabilme	Kendine ve başkalarına güven
Görünüm	İnisiyatif alabilme	Olgunluk
Dayanıklılık	Kararlılık	Cesaret

26. Etkinlik

Oku, Keşfet

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

LİDER OLARAK MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Mustafa Kemal Atatürk, daha öğrencilik yıllarında kendisini yetiştirmeye özen göstermiş; vatan, millet ve bunların problemleri ile yakından ilgilenmiş ve bunlara yönelik çözümler üzerinde düşünmüş, tartışmış, araştırmış ve olaylar hakkında net bir görüş sahibi olmuştur. Ayrıca bu düşüncelerini arkadaşlarına ve etrafına fırsat buldukça açıklıyor ve yanına kendisi gibi düşünen arkadaşlarını topluyordu. Daha o dönemlerde Mustafa Kemal Atatürk'te büyük, karizmatik liderlerde gördüğümüz, olaylar hakkında net bir görüşe sahip olma ve olayları doğru değerlendirebilme özelliklerinin ortaya çıktığını görüyoruz. Elbette bunda doğuştan gelen "sezgi" gücünün yanında araştırmacı tutumunun ve çok okuma özelliğinin de payı oldukça yüksektir. Mustafa Kemal Atatürk'ün şahsi kütüphanesindeki kitapların sayısının beş binin üzerinde olduğunu unutmamak gerekir. Mustafa Kemal Atatürk; okuyan, araştıran, tartışan, düşünen, analiz ve sentez yaparak kafasında bazı çözümlere ulaşan ve uygun şartların ortaya çıkmasıyla da düşündüklerini hayata geçirmekte tereddüt etmeyen bir liderdi.

<http://yayim.meb.gov.tr>

Atatürk'ün kendini yetiştirmesinin lider olmasına katkıları neler olabilir. Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

FATİH SULTAN MEHMET

Sultan II. Murat'ın ikinci oğlu olan Mehmet Çelebi, 30 Mart 1432 günü Edirne'de dünyaya gelmiştir. II. Murat, oğlu Mehmet'in eğitimine büyük önem vermiştir. Devrin meşhur âlimlerinden Molla Gürani, Molla Hüsrev, Akşemsettin, Molla Hayrettin, Hoca Yusuf Sinan Paşa, Bursalı Ahmet Paşa ve Hasan Çelebi onun hocaları arasında idiler. Ayrıca Bizanslı ve İtalyan hocaları da vardı. Böylece hemen her konuda yüksek bir kültüre sahip olarak yetişen şehzade Mehmet, Arapça, Farsça, Latince, Slavca, İbranice ve Rumca'yı, Uygur harflerini ve lehçesini öğrenmiştir.

II. Murat, on iki yaşına basan oğlunu, devlet geleneklerine göre idare ve hükûmet işlerine alıştırarak üzere Manisa'ya yolladı. Yanında lalaları Kassabzade Mahmut ve Nişancı İbrahim Beyler bulunuyordu. Şehzade Mehmet burada, devletin idaresi ile ilgili bilgiler öğrendi. Mehmet 1451 yılında babasının vefatı üzerine kesin olarak Osmanlı tahtına çıktı.

Fatih Sultan Mehmet'in en önemli hocalarından biri Akşemsettin'di. Hacı Bayram-ı Veli'nin öğrencilerinden olan Akşemsettin, din ilimleri yanında tıp ilminde de önemli bir eğitim almıştı. Fatih Sultan Mehmet'in padişahlığı döneminde daima yanında olan Akşemsettin, Kazasker Çandarlıoğlu Süleyman Çelebi ve Fatih'in kızlarından birini de tedavi etmiştir. İstanbul kuşatması sırasında daima orduyu ve sultanı fethin gerçekleşeceği yönünde destekleyerek, İstanbul'un alınmasında önemli bir manevi paya sahip olmuştur.

İstanbul'u zorlu bir kuşatma ile fetheden ve bir çağ kapatıp yeni bir çağ açan ve Fatih unvanını alan Fatih Sultan Mehmet, şehirdeki bütün din adamlarını ve inananları dinlerini yaşamakta özgür bırakmıştı. Son derece hoşgörülü bir padişahı. Fatih, kendinden önce çıkarılan kanunları bir düzene sokmuş ve "Kanunname-i Âl-i Osman" (Fatih Kanunnamesi) adıyla uygulamaya koymuştu. Tek kişinin mutlak otoritesine dayalı yönetim şeklini kuran da Fatih Sultan Mehmet'tir. Fatih, yaşadığı dönemde daima bilginlere sahip çıkmış, sarayında bilimsel tartışmalar yaptırmıştır. Bir ülkede büyük bir bilgin olduğunu haber alırsa derhal onu İstanbul'a çağırır ve himaye ederdi. İlim adamlarına hangi dinden olursa olsun kıymet verir, onları huzuruna kabul ederdi. Kendi yaptırdığı caminin (Fatih Camii) avlusuna sekiz medreseden oluşan bir yüksek okul kurmuştur. Bunlara Semaniye Medreseleri de denir. İstanbul'da kurmuş olduğu medreselerde dinî ilimler yanında, matematik ve astronomi gibi bilimler de yüksek bir düzeye ulaşmıştı. "Avni" mahlasıyla şiirler de yazan Fatih, felsefeye de ilgi duyardı. Bütün bu tutumlarında aldığı eğitimin etkileri görülmektedir.

(Özetlenerek alınmıştır.)

Mustafa Armağan, İsmail Kara, Abdülkadir Özcan, vd.
Osmanlı Ansiklopedisi.

5. Resim: Fatih Sultan Mehmet

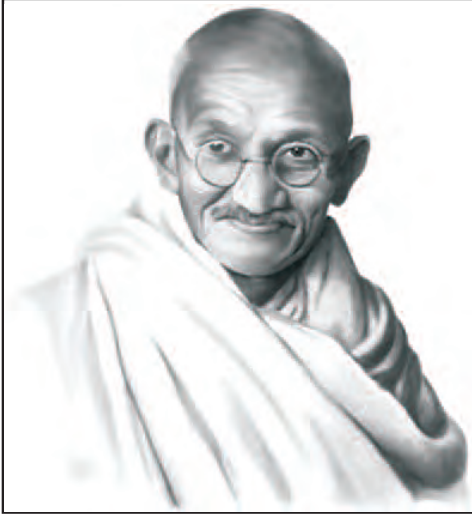
1. Fatih Sultan Mehmet nasıl bir eğitim almıştır? Belirtiniz.
2. Fatih Sultan Mehmet'in aldığı eğitimin liderliğine etkileri nelerdir? Açıklayınız.

Aşağıdaki metni okuyup soruları cevaplayınız.

MAHATMA GANDİ

Mahatma Gandhi, 1869 yılında Hindistan'ın Porbandar şehrinde varlıklı bir ailenin oğlu olarak dünyaya geldi. Ahmedabat Üniversitesinde okudu. 1888 yılında avukat olmak için hukuk okumak üzere University College of London'a (Londra Üniversitesi) girdi. Hukuk eğitiminden sonra ülkesine geri dönerek, iki yıl Bombay ve Rackot kentlerinde avukatlık yaptı. 1893-1914 yılları arasında, o zamanlar Britanya İmparatorluğu'nun bir parçası olan Güney Afrika'nın Natal eyaletinde avukat olarak çalıştı.

6. Resim: Mahatma Gandhi

Gandi, Güney Afrika'da Hintlilerin maruz kaldığı ırkçılık, ön yargı ve haksızlıklara doğrudan tanık olmuş ve halkının Britanya İmparatorluğu içindeki yeri ile kendisinin topluluk içindeki yerini sorgulamaya başlamıştır.

Gandi'nin Güney Afrika'da geçirdiği yıllarda oluşturduğu ideolojisinin temellerini; şiddet karşıtlığı, sivil itaatsizlik, pasifizm, uzlaşmacılık, çilecilik, Asya milliyetçiliği, Hinduizm akımının dinsel mistik öğeleri, dinlere saygı ve teknoloji karşıtlığı oluşturur. Tam yirmi bir yıl sonra, 9 Ocak 1915'te, ülkesi Hindistan'a dönen Gandhi'yi karşılamaya gelen on binlerce Hintli, onun artık Hindistan için millî bir simge hâline geldiğinin de bir kanıtıdır.

Gandi, 1921'de Hindistan Ulusal Kongresine seçildi. 1922'de faaliyetleri nedeniyle tutuklandı ve iki yıl hapis yattı. 1930 yılı Mart ayında İngilizlerin politikalarını protesto etmek ve kendi tuzunu yapmak için Ahmedabat'tan Dandi'ye 12 Mart'tan 6 Nisan'a kadar dört yüz kilometre yürüdüğü "Tuz Yürüyüşü", bu pasif direnişin en önemli

bölümüdür. Hindistan'ın İngiltere yanında II. Dünya Savaşı'na sokulmasına karşı çıkan Gandhi ve Kongre Partisi, bağımsızlık için isteklerini daha da yoğunlaştırdı ve Britanyalılardan Hindistan'ı terk etmelerini istedi. Gandhi ve Kongre Çalışma Komitesinin tamamı Britanyalılar tarafından 9 Ağustos 1942'de Bombay'da tutuklandı. Gandhi iki yıl boyunca Pune'de Ağa Han Sarayı'nda tutuldu. Gandhi'nin önderlik ettiği açlık grevleri, şiddet içermeyen eylemler ve pasif direniş sonucunda 1944 yılında İngilizler Hindistan'a bağımsızlık vermeyi kabul ettiler. 1947 yılında da son İngiliz birlikleri Hindistan'ı terk etti ve Hindistan bağımsızlığına kavuştu. Gandhi, 30 Ocak 1948'de, Yeni Delhi'de bulunan evinin bahçesinde gece yürüyüşünü yaparken bir Hindu milliyetçisi tarafından öldürüldü.

<http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr>

1. Gandhi'nin aldığı eğitimi inceleyerek, bu eğitimin liderlik yeteneğine olan etkilerini sorgulayınız.
2. Gandhi'nin ulusal kurtuluş mücadelesinin ayırt edici özellikleri nelerdir? Sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

OSMAN BEY (1258-1324)

Osmanlı Devleti'ni kuran ve ona adını veren büyük Türk lideri Osman Bey, 1258 yılında Söğüt'te doğdu. Oğuzların Bozok kolunun Kayı boyundan Ertuğrul Gazi'nin oğludur. Devrin eğitim anlayışına uygun olarak iyi bir askerî eğitim aldı. Gençliğinden itibaren savaflara katılıp zaferler kazandı. Liderlik vasıflarını geliştirdi. Cesareti, zekâsı, cömertliği ve yüksek insani meziyetleriyle babasının yerine beyliğin başına geçti. Türk dehasının devlet kurma ve teşkilatlandırmadaki emsalsiz kabiliyetini temsil eden Osman Bey, dağınık hâlde bulunan Türk boy-larını ortak bir hedefte birleştirmeye çalıştı. Bilecik, Eskişehir, İznik, Karacahisar'ı fethetti. 1299 yılında bağımsızlığını ilan etti. Devlet teşkilatlanmasını başlatıp her kaleye subaşı, dizdar ve kadı tayin etti. Tarım arazilerini tımar olarak dağıttı. Ele geçirdiği yerlerde idari, iktisadi ve sosyal müesseseler inşa ettirip evler, dükkânlar, çarşı ve hamamlar yaptırdı. Devleti beş idari bölgeye ayırdı. Her bölgenin idaresine güvendiği, kabiliyetli ve adil kumandanlar tayin etti. Buralarda uyguladığı adil yönetim, tefurların zulmünden ve ağır vergilerinden bıkan Hristiyan ahalinin de takdirini kazandı. Bursa kuşatması sürerken 1324 yılında Söğüt'te vefat etti.

14. Fotoğraf: Osman Bey

Osman Bey, oğlu Orhan Bey'e; adaletten ayrılmamasını, işlerini bilgiyle yerine getirmesini, ilimle uğraşanlara sahip çıkmasını ve dünyaya adaleti yaymak için gaza ruhunu canlı tutmasını vasiyet etti. Onun bu vasiyeti, Osmanlı Devleti'nin 600 yıllık anayasası oldu.

1. Liderlik doğuştan mı gelir, eğitimle mi kazanılır? Sınıfınızda tartışarak lider olma yolunda doğuştan gelen özellikler ile eğitimle kazanılan özelliklerin etkisini sorgulayınız. Ortak çıkarımlarınızı aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

Lider doğulur, çünkü	Lider olunur, çünkü
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Pusula

Eğitim, toplumsal değişme sürecinde oldukça önemli bir faktördür. Eğitim, toplumsal değişmeyi harekete geçirir ve hızlandırır. Aynı zamanda değişen sosyoekonomik ve politik şartlar içinde gerekli bilgi, beceri ve değerlerin yayılmasını sağlar. Bugün eğitimin ülkelerin değişmesi, gelişmesi için en önemli araçlardan biri olduğu kabul edilmektedir. Bilim ve teknoloji kullanımının artması ile bilginin yaygınlaşması, eğitimde kalite ve verimliliğin artması; daha bilinçli ve yaşadığı çevreye duyarlı, teknolojiyi olumlu yönde kullanan, başkalarının haklarına saygı gösteren bireylerin yetişmesi olumlu sonuçlar olarak ortaya çıkmıştır.

30. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki metni ve tabloyu inceleyip soruları cevaplayınız.

EĞİTİM VE TOPLUMSAL GELİŞME

Hızla değişen dünyamızda en fazla önem kazanan kurumlardan biri eğitimidir. Toplamların yaşadığı değişim, birçok toplumsal kurumun yeniden yapılandırılmasını da gerektirmektedir. Bu durum, toplumlarda ihtiyaç duyulan insan gücünün niteliklerini de değiştirmiştir. Toplumsal gelişmeyi sağlayacak bireyler ancak eğitimle yetiştirilebilir. Eğitimi bireyin bilgi ve becerilerini geliştiren bir süreç olarak tanımladığımızda, eğitimin toplumun gelişmesi ile ilişkisi de ortaya çıkmaktadır. Dünyada yapılan araştırmalar, eğitimin iş gücünün verimlilik düzeyini artırdığını ortaya koymuştur. Ülkemizde iş gücünün ortalama eğitim düzeyindeki bir yıllık artışın, ulusal gelirin büyüme oranına % 21 katkıda bulunduğu görülmüştür.

Ülkeler	Eğitimin Yıllık Büyüme Oranına Katkısı (%)
ABD	12
Brezilya	21,4
Arjantin	7,6
Güney Kore	15,5
Meksika	12,9
Şili	14
Türkiye	21

<http://www.sosyoekonomi.hacettepe.edu.tr>

1. Günümüzde eğitim, bireyin hangi niteliklerini geliştirmesini sağlar? Örnekler veriniz.
2. Bu niteliklerin ekonomik büyüme katkıları neler olmuştur? Değerlendiriniz.

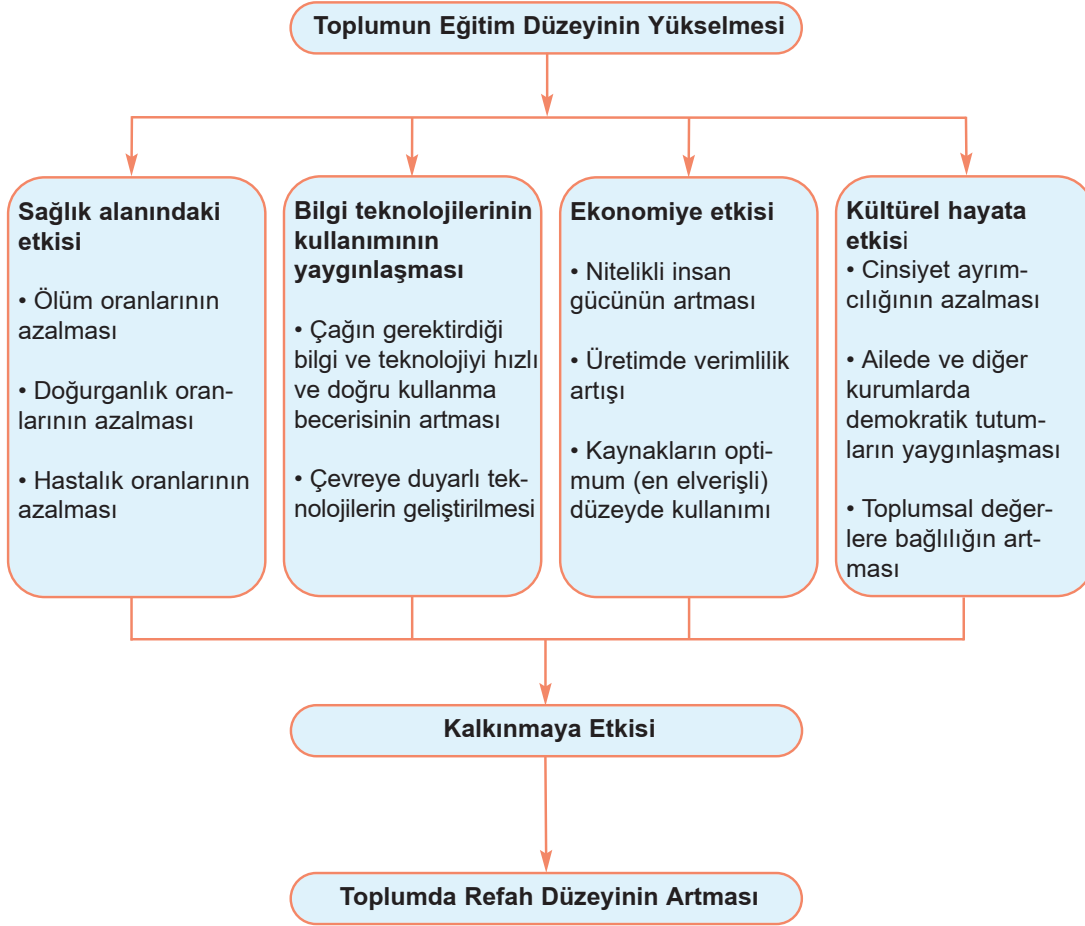

Pusula

Eğitimin bireye yararlarından biri de bireyin gelir seviyesini artırmasıdır. Eğitime ayrılan kaynak da ülkenin ekonomik gelişmişliğine bağlıdır. Ekonominin genel yapısı, eğitimle kişisel gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. Eğitime ayrılan pay arttığında, gelir dağılımında adalet ve millî gelirden artış görülmektedir. Eğitim, sadece kişisel geliri değil aynı zamanda gelir dağılımını da olumlu yönde etkilemektedir.

Tabloyu inceleyip soruyu cevaplayınız.

Tabloda toplumdaki eğitim düzeyi ile toplumsal refah düzeyi arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur? Düşüncelerinizi aşağıdaki noktalı alana özetleyerek yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

KIZ ÇOCUKLARININ EĞİTİMİ

Kalkınamamış ve kalkınmakta olan ülkelerde kadınların okullaşma oranlarının erkeklerden daha düşük olduğu bilinmektedir. Uzmanlar bu duruma dikkat çekerek, ülkelerin kalkınmasının, o ülkede topyekûn tüm bireylerin eğitilmesi ile gerçekleştirilebileceğini belirtmektedirler. Bu önerinin haklılığı bir yana araştırmalar özellikle, kalkınmakta olan ülkelere kadın (kız çocuklarının) eğitiminin getirisinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadının düşük eğitim düzeyine sahip olmasının, ekonomik olarak kalkınamamayı ve toplumsal dengesizliği beslediği bilinmektedir. Araştırmalar, kızların erkeklere göre daha az öğrenim görmesinin sonuçlarının yaklaşık yirmi yıl sonra çok ağır bir biçimde hissedildiğini göstermektedir. Bu nedenle kadınlar, gelecekteki ekonomik büyüme ve ekonomik refahın sağlanmasında iş gücü olarak hiç kullanılsa bile, eğitimin dışsallığı nedeniyle bir ülkenin en iyi ekonomik yatırımlarından biri olarak kabul edilmelidir. Çünkü kızların çoğunluğu anne olmakta ve çocuklarının gelişimini babalardan çok daha fazla etkilemektedirler. Bunun özellikle Türkiye'nin de içinde bulunduğu, gelişmekte olan ülkeler kategorisi için geçerli olduğu düşünülebilir.

Dünya Bankası tarafından yapılan bir araştırmada, annelerin eğitim düzeyinin çocukları üzerindeki etkilerinin saptanmasına çalışılmıştır. Bu araştırmada annelerin eğitim düzeyinin, bir ulusun geleceği olan çocuklar üzerindeki etkileri dört açıdan sınıflandırılmıştır. Bunlar; sağlık, beslenme, doğurganlık ve eğitimidir.

<http://yayim.meb.gov.tr>

Kadının eğitim düzeyinin yükselmesinin toplumsal değişimdeki önemini sorgulayıp arkadaşlarınızla ortak bir değerlendirme yapınız.

TEKNOLOJİNİN BİLİNÇLİ KULLANIMI

Teknoloji, yüksek nitelikteki bilimsel bilgileri içeren, insan yaşamını kolaylaştıran tekniklerin tümünü kapsar. İlk Çağ'dan bugüne, insanlar hayatlarını kolaylaştırmak için alet üretmişlerdir. Fakat hiçbirisi bugün kullandığımız makine ve bilgisayar teknolojisine dayanan üretim biçimleri kadar gelişmemiştir. Bugünkü teknoloji, bilimin tekniğe uygulanması ile ortaya çıkmıştır. Bilgisayarlar, robotlar, cep telefonları, uydular vb. bugün teknolojinin geldiği aşamayı göstermektedir. Günümüzde daha sık kullanılan "ileri teknoloji" kavramı ise, bilgisayar devrelerinin ve buna dayalı sistemlerin veri işleme, üretim, bilgi yönetimi ve transferi, eğitim, eğlence, enerji yönetimi, çevre kirliliği kontrolü, güvenlik, haberleşme ve insan kaynaklarının etkili kullanımı alanlarında, ancak bunlarla sınırlı olmayan bir şekilde kullanılması olarak tanımlanmaktadır.

Teknoloji, bugün eğitim sistemimizin önemli unsurlarından biri olmuştur. Sınıflarda bir eğitim aracı olarak bilgisayarların kullanılması, okullarda İnternet tabanlı programlara geçilmesi, öğretmenlerin derslere hazırlanırken bilgi teknolojilerini kullanması bize teknolojinin eğitim hayatımızda ne kadar önem kazandığını göstermektedir. Günümüzde ulaştığımız noktada, iletişim ve bilişim teknolojisi ürünlerinin okullarda nasıl kullanılabileceği, nasıl sağlanacağı, nasıl dağıtılacağı, kullanım ve etik ilkelerinin neler olacağı, etkilerinin nasıl denetlenebileceği ve hangi ölçütlerle değerlendirilebileceği; bunlardan eğitsel amaçlar ve ilkeler açısından nasıl yararlanılabileceği üzerinde durulmaktadır.

1. Aşağıda verilen konulardan birini derse gelmeden önce İnternet, kütüphane gibi kaynaklardan araştırınız.

- Bilinçli ve doğru teknoloji kullanımı
- Çevreye duyarlı teknoloji kullanımı
- Eğitimde bilgi teknolojilerinin doğru kullanılması
- Gelecekte teknolojinin eğitimde kullanımı

2. Elde ettiğiniz bilgileri düzenleyerek sınıfınızda arkadaşlarınızla paylaşınız.

15. Fotoğraf: Teknolojinin eğitimde kullanılması

Gelişen dünyada, yeni bilgilere dayanarak yeni teknolojik araçlar ve hayatı kolaylaştıracak ürünler üretilmektedir. Özellikle bilgi düzeyi, yaş ve cinsiyet gibi bireysel farklar göz önüne alındığında herkes için farklı etkiler doğurabilecek gelişmeler yaşanmaktadır. Yeni üretilen her ürünün insanlık için yararlı olduğu ve bilinçli kullanıldığı söylenemez. Örneğin İnternet'in toplumda özellikle çocuklar ve gençler tarafından bilinçli kullanılmadığı bilinmektedir. Bu tür sorunların çözümünde eğitim, önemli bir role sahiptir. Eğitim, insanların yeniliklere karşı bilinçli ve sorumlu tutumlar geliştirebilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırır. Teknolojinin yararları ile birlikte zararlarını bilen insan, hem kendisi hem de çevresi için en iyi olanı nasıl seçeceğini, nasıl kullanacağını, nerelerden bilgi edinebileceğini de bilir.

Aşağıdaki metni okuyup soruyu cevaplayınız.

ÇEVRE BİLİNCİ EĞİTİMİ

İnsan, var oluşundan bu yana yaşamını, çevresini değiştirerek sürdürmüştür. İlk çağlarda insanlar, temel ihtiyaçlarını doğayla mücadele ederek karşılamışlardır. İnsanın daha ileri uygarlıklara ulaşma çabasının yarattığı tüm olumlu gelişmeler, doğal kaynakların cömertçe kullanılması ile sağlanmıştır. Ancak bu kaynaklardan bazılarının yenilenemez özellikte olması, bazılarının da bilinçsizce kullanılması sonucu dünyanın pek çok yerinde, insan yaşamına elverişli olmayan bir çevre yaratılmıştır. Doğal kaynakların tüketilerek yok olma derecesinde kullanımı, çevre kirlenmesi olgusunun, insan-doğa dengesinin bozulmasına yol açacak bir yoğunlukta yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durum, doğanın bir parçası olan insanın geleceğini tehdit etmektedir.

Çevre sorunlarının artmasına sebep olan faktörlerden biri de mevcut tüketim alışkanlıkları ve tüketimin sürekli kamçılanmasıdır. Bunun sonucunda doğal kaynaklar, aşırı ve dikkatsiz kullanım nedeniyle tükenmektedir.

Son yıllara kadar pek çok doğal kaynak, tükenmeyen kaynaklar olarak düşünülürken, 20. yüzyılda çevremizin büyük tehditler altında olduğu fark edilmeye başlanmıştır. Çevre bilinci, çevreyi koruyucu, çevre kirliliğini önleyici çalışmalar için önemli bir

koşul olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Buna tüm toplumun katılımı gerekir. Birey ve ailenin tek tek katılımı olmadıkça, yanlış alışkanlıklar değiştirilmedikçe sorunların çözülmesi güçtür. Çevresine sorumluluk duyan kişi, günlük yaşantısında üretirken veya tüketirken çevreye en az olumsuz yol ve yöntemi seçen kişidir. Çevrenin bazı ihtiyaçları karşılamak için akılcı kullanılması, yanlış kullanmanın doğurduğu tüketim ve kirliliğin önlenmesi için çevre eğitimi gereklidir.

Ülkemizde de çevre eğitimi üzerinde özellikle 1980'li yıllarda durulmaya başlanmıştır. Çevre eğitimi, tüketici eğitiminin konu alanlarından birini oluşturmaktadır; gerek yaygın gerekse örgün eğitim yoluyla birey, aile ve topluma ulaşmaya çalışmaktadır. Çevre eğitimi, birey ve ailenin ve dolayısıyla toplumun çevre bilinci kazanmasında, bugün ve geleceğin sorunlarını çözmede kararlılıkla eylemde bulunmak için bilgi, beceri ve deneyim kazanacakları bir eğitim olmalıdır. Bu eğitim ve bilinçlendirme süreci, organize edilmesi gereken sürekli bir toplumsal etkinliktir.

www.sdergi.hacettepe.edu.tr

Çevre bilincini arttırmak ve çevreye duyarlı bir nesil yetiştirmek için eğitime hangi görevler düşmektedir? Açıklayınız.

Aşağıdaki tabloda, eğitimin ekonomik ve sosyal getirileri belirtilmiştir. Bu getiriler, eğitime bireysel ve toplumsal boyutlarda yatırım yapmanın gerekliliğini ve ülke için önemini ortaya koymaktadır. Gelişen bilim ve teknoloji ile toplumsal ihtiyaçlara göre eğitim kurumu kendi kendini sürekli olarak yenileyebilmeli ve yenilikler üretebilecek şekilde düzenlenmelidir.

35. Etkinlik

İncele, Yorumla

Aşağıdaki tabloyu inceleyip etkinliği gerçekleştiriniz.

EĞİTİMİN GETİRİLERİ		
	Toplumsal	Kişisel
EKONOMİK	1. Vergi gelirlerindeki artış 2. Üretkenlikteki artış 3. İş gücü esnekliğinin artışı 4. Devletten mali beklentilerin azalması 5. Tüketimdeki artış	1. Kazanç düzeyinin artması 2. İş bulmada kolaylık 3. Mesleki hareketlilik 4. Yatırımlarda artış 5. Daha iyi çalışma koşulları
SOSYAL	1. Suç oranında azalma 2. Sosyal dayanışma 3. Teknolojiyi kullanma becerisinin artması 4. Topluma hizmetin artması 5. Vatandaşlık bilincinin gelişmesi	1. Daha güvenli ve düzenli yaşama 2. İhtiyaçların daha kolay karşılanması 3. Boş zaman etkinliklerinin niteliğinin ve sayısının yükselmesi 4. Kişilere daha iyi yaşam imkânları sağlanması 5. Kişilerin toplumsal faaliyetlere katılımının artması

Aşağıdaki noktalı alana, eğitimin değişmeye olan etkileri hakkında bir sonuç paragrafı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME

A. Aşağıdaki cümlelerin başına yargılar doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

- () Değişimi gerçekleştirecek nitelikli insanlar yetiştirmek, eğitimin “koruyucu işlevi”dir.
- () Hızlı nüfus artışı, tarım alanlarının yerleşime açılmasına yol açmıştır.
- () Toplumsal değişme, komşuluk ilişkilerini değiştirmemiştir.
- () Ulaşım araçlarındaki gelişmeler, toplumsal değişmeyi etkilemiştir.
- () Max Weber’e göre toplumsal değişmeyi sağlayan, iş bölümüdür.
- () Kentlere göçler, Endüstri Devrimi’nden sonra hızlanmıştır.
- () Devletten mali beklentilerin azalması, eğitimin ekonomik getirilerindendir.
- () Toplumda kadının eğitim düzeyinin yükselmesi, toplumsal dengesizliği beslemektedir.
- () Genç olmak, doğuştan kazanılan bir statüdür.
- () Demokratik değerler yalnız örgün eğitim kurumlarında öğrenilebilir.

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

1. İlk anayasa hareketleri, alanda yaşanan bir değişimdir.
2. Günümüzde toplumsal değişim sürecinde en fazla zarar gören kurumdur.
3. Değişim, tüm toplumlarda görülen bir olgudur.
4. Bilimlerin gelişmesi, nedenlerinden biridir.
5. Kitle iletişim araçlarının olumsuz etkilerinden biri, estetikleştirilmiş bir kurmaca biçiminde sunulmasıdır.
6. Değişimi gerçekleştirecek, nitelikli insanların yetiştirilmesi, eğitimin işlevidir.
7. Yeni toplumsal düşüncelerin ortaya çıkmasında etkisi büyüktür.
8. Sivil toplum düşüncesinin gelişmesinde önemli etkileri olmuştur.
9. Kültürün unsurlarındaki değişmelere yoluyla ulaşabiliriz.
10. Bazı doğuştan vardır, bazıları ise sonradan kazanılır.

C. Çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi toplumsal değişime neden olan faktörlerden biri değildir?

- A) Bilimsel ilerleme
- B) Teknoloji kullanımının yaygınlaşması
- C) Eğitim düzeyinin yükselmesi
- D) Ulaşım ve haberleşme ağının gelişmesi
- E) Geleneklere bağlılık

2. Sanayileşme, kırsal kesimden göçü hızlandırmış ve kentleşmeyi yaygınlaştırmıştır. Geleneksel üretim tarzı, yerini fabrikalarda teknolojinin kullanıldığı seri üretime bırakmıştır. Bu ise tüketim alışkanlıklarını değiştirmiştir.

Buna göre teknoloji toplumsal değişmeyi nasıl etkilemiştir?

- A) Toplumsal gerilemeye neden olmuştur.
- B) Toplumsal değişmeyi hızlandırmıştır.
- C) Toplumsal bütünleşmeyi sağlamıştır.
- D) Toplumda bireyselleşmeye neden olmuştur.
- E) Toplumsal bir durgunluğa neden olmuştur.

3. Aşağıdakilerden hangisi toplumsal gelişmeye örnek oluşturmaz?

- A) Millî gelirin artması ve dengeli dağıtılması
- B) Sanayileşmenin gerçekleştirilmesi
- C) Sağlık koşullarının iyileştirilmesi
- D) Toplumsal değerlere bağlılığın azalması
- E) Üretimde verimliliğin artması

4. Aşağıdakilerden hangisi kentleşme olgusu ile ortaya çıkan değişimin sonuçlarından biri değildir?

- A) Gecekondulaşma
- B) Trafikle ilgili sorunlar
- C) Eğitim imkânlarının yetersizliği
- D) Çevre kirliliği
- E) Toplumsal ilişkilerin karmaşıklaşması

5.

- I. Siyasal kontrolün artması
- II. Yasama, yürütme ve yargının tek elde toplanması
- III. Düşünce ve eylem özgürlüğü
- IV. Halkın refah düzeyini yükseltmek için yoğun çaba gösterilmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri demokratik rejimlerin özelliklerinden olamaz?

- A) I-II
- B) I-III
- C) I-IV
- D) II-III
- E) II-IV

6. Aşağıdakilerden hangisi siyasal alanda meydana gelen bir değişim örneği değildir?

- A) Millî devletlerin kurulması
- B) Çekirdek aile tipinin yaygınlaşması
- C) Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması
- D) Yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerinin birbirinden ayrılması
- E) Anayasaların hazırlanması

7. Endüstri Devrimi, aşağıdaki bilimlerden en çok hangisinin doğuşunda etkili olmuştur?

- A) Tarih
- B) Matematik
- C) Ekonomi
- D) Antropoloji
- E) Psikoloji

8.

- I. Evrim
- II. İnkılap
- III. İlerleme
- IV. Modernleşme
- V. İhtilal

Yukarıda verilen kavramlar aşağıdakilerin hangisiyle açıklanabilir?

- A) Toplumsal değişim
- B) Toplumsal kurumlar
- C) Toplumsal gruplar
- D) Toplumsal normlar
- E) Toplumsal kontrol

9. Ulusal marş, bayrak gibi simgeler, bireyleri belli bir toplumsal varlığa katılmaya çağırır ve onların kendilerini bu varlığın bir parçası olarak hissetmelerine yardımcı olur.

Yukarıda toplumsal simgelerin hangi işlevinden söz edilmektedir?

- A) Evrensel değerlerde birleşmeyi özendirme
- B) Toplumsal birliği güçlendirme
- C) Toplumun sosyoekonomik düzeyini yükseltme
- D) Bireysel yetenekleri geliştirme
- E) Bireysel hak ve özgürlükleri koruma

10. Tarım öncesi topluluklar, zamanı gelince hasat edecekleri ya da tohumluk olarak kökü üzerinde bıraktıkları yabancı bitkileri, otoburlardan korumak zorundaydılar. Bu amaçla, otobur yaban sürülerini topluca bir yerde beslemeye başladılar. Böyle bir uygulama onlara, bu hayvanlardan yararlanma olanağını da sağladı.

Bu parçada, tarım öncesi toplulukların aşağıdakilerden hangisine geçiş süreci anlatılmaktadır?

- A) Üretimde alet kullanımına
- B) Avcılık ve toplayıcılığa
- C) Takas yoluyla ürün değişimine
- D) Yerleşik hayata
- E) Yeteneğe dayalı iş bölümüne

11. Tarih bize, liderlerin toplumların yaşamlarında ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Geçmişe oranla bugün liderlerin eğitimi, içinde yaşadığımız şartların etkisi altında çok daha fazla önem kazanmıştır. Küresel dünya koşulları altında, başarıyı kendisine hedef olarak belirleyen liderler, bugün artık eskisinden daha fazla değişime açık olmalıdır.

Yukarıdaki paragrafa göre liderler ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İleri görüşlü insanlardır.
- B) Bilim ve teknolojiye yararlanırlar.
- C) Kendilerini yenilemek zorundadırlar.
- D) Yalnız bugünü değil, yarını da düşünen insanlardır.
- E) Toplumun değerlerine önem vermezler.

12. Eğitimin değişime etkisi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Eğitim düzeyi yükseldikçe toplumlarda nüfus artışı başlar.
- B) Eğitim düzeyi yükseldikçe ailelerdeki çocuk sayısı azalır.
- C) Eğitim düzeyi düşük toplumlarda bebek ölüm oranı yüksektir.
- D) Eğitim düzeyi düşük toplumlarda ortalama ömür kısadır.
- E) Eğitim düzeyi yükseldikçe ölüm oranı düşer.

Ç. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Toplumsal değişmeyi etkileyen faktörler nelerdir? Belirtiniz.
2. Kültürün özelliklerini sıralayınız.
3. Eğitimin toplumsal statüye etkisini açıklayınız.
4. Atatürk'ün liderlik özelliklerinden beşini yazınız.
5. Endüstri Devrimi'ni hazırlayan gelişmeleri maddeler hâlinde yazınız.
6. Kitle iletişim araçlarının toplumsal değişime etkisine örnekler veriniz.
7. Modernizm ve postmodernizm kavramlarını toplumsal değişim açısından ilişkilendiriniz.
8. Eğitim kurumu kültüre hangi yönlerden katkı sağlamaktadır? Açıklayınız.
9. Demokratik değerlerin toplumda yerleşmesinde hangi kurum ve kişiler sorumluluk sahibidir? Belirtiniz.
10. Eğitimde teknolojiden nasıl yararlanılabilir?
11. Eğitimin kişiye kazandırdıkları nelerdir? Belirtiniz.

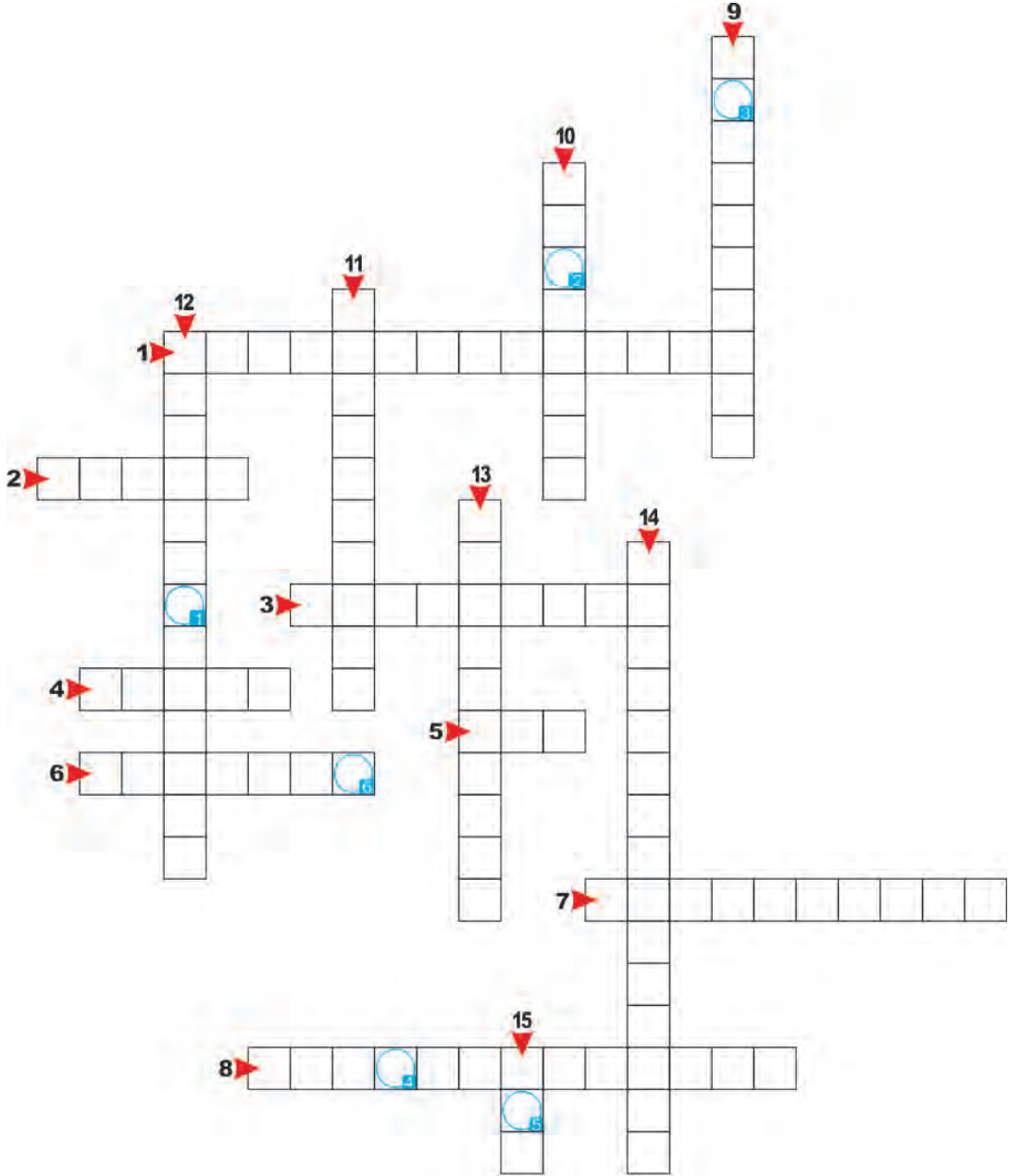
D. Bulmacayı numaraları verilen sorulara göre doldurarak anahtar sözcüğü bulunuz.

Soldan Sağa

1. Bir toplumsal gruba ait olan bilginin, yerleşik söylemler ve sembollerle yeni kuşaklara iletilmesi süreci.
2. Bireyin toplum içerisinde bulunduğu konum.
3. Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artması süreci.
4. Bir grup insanı belirli amaçlar etrafında toplayabilen, bu amaçlar için onları etkileme, harekete geçirme yetenek ve bilgilerine sahip kişiler.
5. Toplumun, bireyin yapmasını beklediği görevler.
6. Toplumsal yapının bütününde veya bir bölümünde meydana gelen, nicelik veya nitelikte gözlemlenebilir farklılıkların oluşması durumu.
7. Bir ülkede yaşayan nüfusun yapısını, durumunu, dinamik özelliklerini inceleyen bilim dalı.
8. Modernizme bir eleştiri niteliği taşıyan, "büyük anlatıların ölümü" ile ifade edilen; sanatı, edebiyatı, felsefeyi ve bilimleri etkileyen düşünce akımı.

Yukarıdan Aşağıya

9. Toplumsal sorunlara çözüm bulmayı ve toplumu değiştirmeyi amaçlayan düşünceler bütünü.
10. İnsanlar ve yer (mekân) ile bunlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bilim.
11. Toplamların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma süreci.
12. Toplumu bir arada tutan ve kuşaktan kuşağa aktararak toplumun devamını sağlayan normlar, inançlar bütünü.
13. Bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, yaşadıkları sıkıntı ve bunalımlar ile bunlara verdikleri tepkiler.
14. Hat, ebru, tezhip, minyatür gibi geçmişten günümüze gelen sanat dalları.
15. İnsanlar arasında iletişimi sağlayan, kendine özgü kuralları olan sistemli yapı.

ANAHTAR SÖZCÜK

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

HARFLERİ NUMARA SİRASINA GÖRE KUTUÇUKLARA YERLEŞTİRİNİZ.

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

I. Ünite

A. Doğru-Yanlış Soruları

1. D 2. D 3. Y 4. Y 5. D 6. Y

B. Çoktan Seçmeli Sorular

1. D 2. D 3. B 4. E 5. C 6. E 7. C 8. A 9. B 10. A

C. Boşluk Doldurma Soruları

1. Aile 2. İnsan 3. Psikoloji 4. Ekonomi-eğitim sosyolojisi 5. Siyaset
6. Tersine beyin göçü

D. Bulmaca

1. Psikoloji 2. Ekonomi 3. İstatistik 4. Tarih 5. Hukuk 6. Siyaset
7. Antropoloji

II. Ünite

A. Doğru-Yanlış Soruları

1. D 2. D 3. Y 4. Y 5. Y 6. D 7. Y 8. D 9. Y 10. D 11. Y 12. D
13. D 14. Y

B. Boşluk Doldurma Soruları

1. Ekonomik 2. Eğitim 3. Toplumsal 4. Sivil toplum kuruluşları
5. Aile 6. Kültür

C. Çoktan Seçmeli Sorular

1. C 2. B 3. B 4. C 5. A 6. E 7. D 8. E 9. A 10. B 11. C 12. A
13. D 14. E 15. D 16. E

D. Sarmal Bulmaca

1-6. Eğitim 7-10. Aile 11-17. Siyaset 18-23. Sağlık
24-28. Hukuk 29-31. Din 32-37. Kültür 38-44. Ekonomi
45-63. Sivil toplum kuruluşu

III. Ünite

A. Doğru-Yanlış Soruları

1. D 2. Y 3. D 4. D 5. Y 6. Y 7. D 8. Y 9. D 10. Y 11. Y 12. D

B. Boşluk Doldurma Soruları

1. Demokrat	2. Planlı	3. Mesleki	4. Aile-okul
5. Okulda	6. Uzlaşma	7. Toplumsal	8. Çevrenin
9. Kültürü	10. Egemenlik	11. Kaynakların	

C. Çoktan Seçmeli Sorular

1. D 2. B 3. A 4. B 5. C 6. D 7. A 8. C 9. D 10. E 11. A 12. B
13. E

D. Bulmaca

1. Ders kitabı	2. Okul kültürü	3. Kalkınma	4. Aile Birliği
5. Okul müzesi	6. Mesleki eğitim	7. Proje	8. Demokrasi
9. Girişim	10. Okul meclisi	11. Öğretmen	12. Okul hikâyesi
13. Sosyal kulüp	14. Çevre		

IV. Ünite

A. Doğru-Yanlış Soruları

1. Y 2. D 3. Y 4. D 5. Y 6. D 7. D 8. Y 9. D 10. Y

B. Boşluk Doldurma Soruları

1. Siyasal	2. Aile	3. Doğal	4. Sanayi Devrimi'nin	5. Suçu
6. Hazırlama	7. Liderlerin	8. Fransız İhtilali'nin	9. Eğitim	10. Statüler

C. Çoktan Seçmeli Sorular

1. E	2. B	3. D	4. A	5. C	6. B	7. C
8. A	9. B	10. D	11. E	12. A		

D. Bulmaca

1. Kültür aktarımı	2. Statü	3. Kentleşme	4. Lider
5. Rol	6. Değişim	7. Demografya	8. Postmodernizm
9. Fikir akımı	10. Coğrafya	11. Kültürleme	12. Kültürel değer
13. Kültür şoku	14. Geleneksel sanat	15. Dil	

~ SÖZLÜK ~

A

anomi: Bir toplumun normlarının etkisizleşmesi, çöküntü, karışıklık ya da çatışma olması durumunu gösteren terim. Anomi terimi sosyolojide en sık biçimde Emile Durkheim'ın ve Robert Merton'ın çalışmalarıyla birlikte anılmaktadır.

asimilasyon: Dışarıdan gelen birinin, göçmenin ya da tali konumdaki bir grubun, egemen olan toplumla ayırt edilemez derecede bütünleşmesi sürecini anlatmak için kullanılan, kültürlenmeyle eş anlamlı terim.

aydınlanma: 18. yüzyılda Avrupa düşüncesinin, aklın, deneyimin, dinsel ve geleneksel otoritelere kuşkuyla bakmanın ve seküler, liberal ve demokratik toplumların ideallerinin tedricî biçimde şekillenmesinin vurgulanmasıyla somutlaşan dönemi.

B

burjuvazi: 1. Şehirli özgür insanlar topluluğunu anlatmak için kullanılan on altıncı yüzyıla özgü Fransızca terim. 2. Kapitalist toplumlarda üretim araçlarına sahip olan kişiler.

D

demografi: İnsan topluluklarının çoğalma ve azalmalarını göç, doğurganlık ve ölüm oranlarındaki değişen kalıplar, cinsiyet oranı ve yaş yapısı türünden özelliklere göre inceleyen bilim.

demokrasi: Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi, el erki, demokratlık.

devrim: 1. Belli bir alanda hızlı, köklü ve nitelikli değişiklik. 2. İhtilal. 3. İnkılap.

E

eğitim yönetimi: 1. Bir eğitim kurumuna ilişkin bütün işlerin denetimi ve yürütülmesi. 2. Okulun, mali ve işletmeyle ilgili konular dışında, öğretmen ve öğrenciler, öğretim programı ve yöntemleri, ders araç ve gereçleri, kılavuzluk, kol etkinlikleri gibi doğrudan doğruya öğretimle ilgili çalışmalarının denetimi ve yürütülmesi.

F

feodalizm: 9 ve 15. yüzyıllar arasında yaygın olarak Orta Çağ Avrupa'sında görülen siyasi, askerî ve ekonomik sistem. Feodalitenin siyasi örgütlenişi, koruyan-korunan (süzeren-vassal) ilişkisine dayalı hiyerarşik bir örgütleniştir. Merkezî otorite zayıftır, yerellik görülür. Feodal ekonomi ise kendi kendine yeterlik üzerine kuruludur.

I

ideoloji: Siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü.

K

kalkınma: Bir ekonomide halkın değer yargıları, dünya görüşü ile tüketim ve davranış kalıplarındaki değişimleri içerecek biçimde toplumsal ve kurumsal yapıda dönüşüme yol açan büyüme.

kamuoyu: 1. Toplumsal yaşamın olay ve olguları konusunda toplumsal kümelerin ya da toplumun ortaklaşa yargısını yansıtan düşünce ve kavramların toplamı. 2. Bir insanın eylemleri konusunda çevresindekilerin onaylayıcı ya da kınayıcı tutumları.

kentleşme: Nüfus artışı sonucunda kent sayısının ve kent nüfusunun artması süreci. Bu süreçte sanayi ve ticaretle belirginleşen ekonomik farklılaşma, kültür ve eğitimle artan değişme, örgütlenme ve uzmanlaşmanın yaygınlaşması, karmaşık ve anonim ilişkilerin artması gibi özellikler görülür.

kitle iletişimi: Dağınık insan topluluklarının, örgütlenmiş bir kaynaktan iletilen haberlere veya uyarılara aynı anda maruz kalması, birtakım kaynaklardan elde edilen bilgi ve haberlerin değişik araçlarla geniş halk topluluklarına yaygın olarak duyurulması, kitle haberleşmesi.

kolonicilik (sömürgecilik): Bir devletin veya toplumun, ekonomik, siyasi veya dinî amaçlarla diğer devlet veya toplumlar üzerinde maddi, manevi bir kontrol ve nüfuz kurması veya üstünlük sağlaması hareketi.

konferans: Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat gibi bir konuda bilgi vermek için yapılan konuşma.

kozmopolit: 1.Çeşitli uluslardan kimseleri barındıran, içinde bulunduran. 2. Ulusal özelliklerini yitirmiş kimse.

kültürleşme: Bir kültürün ya da bir kültür ögesinin başka bir kültüre girmesi sonucu her ikisinin de değişmeye uğraması süreci.

M

mesleki eğitim: Ticaret, tarım veya sanayide belli bir mesleğin öğretilmesine yönelik eğitim etkinliği.

metropol: Bir bölgenin veya ülkenin en önemli şehri, ana şehir, ana kent.

modernizm: 1. Çağdaşlık. 2. Çağdaşlaşma akımı.

Ö

örgün eğitim: Kişilerin hayata atılmadan, iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce okul veya okul niteliği taşıyan yerlerde, genel ve özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belli kunnlara göre düzenlenen eğitim, formel eğitim.

P

panel: Dinleyiciler önünde, seçilmiş bir konuşmacı grubunun bir konuyu tartışmak amacıyla düzenlediği toplantı, toplu görüşme, açık oturum.

postmodernizm: Modern düşünceye ait temel, kavram ve perspektiflere yönelik bir eleştiri ile başlayan; felsefe, mimari, sosyoloji, edebiyat ve güzel sanatlarda özellikle 1980'li yıllarda yoğun olarak tartışılan bir düşünce akımı. Hümanizmi, aydınlanma düşüncesini ve ideolojileri eleştirir.

S

Sanayi Devrimi (Endüstri Devrimi): 18. yüzyılın sonları ile 19. yüzyılın başları arasında İngiltere'de başlayan, lokomotif ve buhar gücüyle çalışan makine gibi bir dizi buluşla üretim sürecinde emeğin yerini mekanik enerjinin aldığı köklü değişimler.

seminer: 1. Bir konu ile ilgili bilgi vermek ve bu bilgiler üzerinde tartışmak amacıyla birkaç yetkilinin yönetimi altında düzenlenen toplantı. 2. Üniversitelerde öğretim elemanının yönetimi altında öğrencilerin yaptıkları araştırmalarla ilgili rapor hazırlama, tartışma biçiminde yürütülen grup çalışması.

sempozyum: Belli bir konuda düzenlenen oturum veya seminer, bilgi şöleni.

sosyal adalet: Toplumun değişik kesimlerinde hayat standardı, gelir düzeyi vb. birtakım ölçülerin fırsat eşitliği çerçevesinde dikkate alınmasıyla sosyal alanda sağlanan denge durumu.

sosyal kalkınma: 1. Fakirliğin azaltılması ve istihdam yaratılması, sosyoekonomik politika ve kalkınmanın yönetimi, sosyal bütünleşmenin sağlanması, hükümetler arası destek hizmetleri ve uygulaması olmak üzere dört alanda yoğunlaşan ve 1995 yılında Kopenhag'da yapılan Birleşmiş Milletler Sosyal Zirvesi'nde karara bağlanarak geliştirilen kalkınma yaklaşımı. 2. Kalkınmanın sosyal boyutunu öne çıkaran kalkınma yaklaşımı.

statü: 1. Bir kişinin toplumsal yapıda işgal ettiği konum (öğretmen vb. olarak). 2. Statü grupları ya da katmanlarının hukuksal, siyasal ve kültürel ölçütlerle derecelendirilip düzenlendiği bir toplumsal tabakalaşma biçimi.

T

toplum: Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet.

toplumsal çevre: 1. Bireylerin ve insan topluluklarının yaşayış ve davranışları ile ulusların ve kültürlerin gelişimi üzerinde rol oynayan toplumsal koşulların ve etkilerin tümü; toplumsal ortam. 2. Çocuğun gelişmesini ve kişilik kazanmasını etkileyen ve aileyi, arkadaş kümesini, okulu ve yakın çevreyi kapsayan toplumsal ortam.

toplumsal dayanışma: Toplumun, kurum ve kuruluşlarıyla ortak değerlerde birleşmesi ve birlikte hareket etmesi.

toplumsal değişme: Toplumun siyasal, sosyal ve ekonomik gelişme ve değişmelere paralel olarak gösterdiği eğilim.

toplumsal grup: Resmî ya da gayriresmî üyelik ölçütleriyle tanımlanan, görece istikrarlı bir karşılıklı ilişkiler modeliyle birlik olma duygusunu paylaşan ya da kendilerini birbirlerine bağlı hisseden çok sayıdaki kişinin oluşturduğu bir küme.

toplumsal ilişki: Toplumun değişik öğelerinin karşılıklı etkileşimi ve ilişkisi.

toplumsal kurum: Bir toplumda eş güdülmüş, örgütlenmiş, görece bir bütün oluşturan düşünceler, inançlar, gelenek, görenek ve davranışlarla maddi öğeler (yapılar, mallar, belgeler vb.) toplamı.

toplumsal olgu: Aynı türden toplumsal olaylardan, soyutlama ve genelleme yoluyla elde edilen kavramlardır.

toplumsal rol: Toplumun bireyden beklediği, toplumsal statüye uygun davranış şekilleri (cinsiyet, aile üyeliği, meslek rolleri vb.).

toplumsal yapı: Toplumsal davranışlarda yinelenen kalıplar ya da daha özgül kapsamda, bir toplumsal sistemin veya toplumun farklı öğeleri arasındaki düzenli ilişkiler için esnek biçimde kullanılan terim.

toplumsallaşma: Bireyin kişilik kazanarak belli bir toplumsal çevreye hazırlanması, toplumla bütünleşmesi süreci; sosyalleşme.

Ü

üretim biçimi: Toplum hayatında insanların yaşamları için gerekli olan şeyleri elde etmelerinin tarih içinde gösterdiği türlü düzenlemeler olan kölecilik, sermayecilik, toplumculuk vb.nin her biri.

ütopya: Kusursuz bir toplum ya da ideal bir düzen hayalini ifade eden kurgu.

Y

yaygın eğitim: Örgün eğitim imkânlarından yararlanmamış olanlara, gittikleri okuldan erken ayrılanlara veya meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitim.

~ KAYNAKÇA ~

- Akyüz, Hüseyin, **Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Arkonaç, Sibel, **Psikoloji: Zihin Süreçleri Bilimi**, Alfa Basım Yayım, İstanbul, 1993.
- Ateş, Toktamış, **Demokrasi**, 6. bs., Ümit Yayıncılık, Ankara, Şubat 1995.
- Atiker, Erhan, "Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Uyum Sorunları", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi, S 13, 2006.
- Braudel, Fernand, **Akdeniz ve Akdeniz Dünyası**, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Eren Yayınları, C 1, İstanbul, 1989.
- Cibran, Halil, **Ermış**, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2008.
- Coşkun, İsmail, **Modern Devletin Doğuşu**, Der Yayınları, İstanbul, 1997.
- Ertürk, Recep, **Türk Sosyolojisinde ve Cumhuriyet Döneminde Köy Tartışmaları**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1997
- Ertürk, Recep, "Türkiye'de Köy Sosyolojisi Literatürü", Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, C 6, S 11, 2008.
- Erkan, Işın, "Muzaffer Şerif Başoğlu", Toplum Bilim Dergisi, Türk Toplumbilimi Özel Sayısı, S 2, Ekim 1993.
- Güvenç, Bozkurt, **İnsan ve Kültür**, 2. bs., Remzi Kitabevi, İstanbul, 1974.
- İbni Haldun, **Mukaddime**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1990.
- Küken, Gülnihal, "Batı Eğitim Tarihi", **Sosyoloji Yıllığı 16: Bilim Sosyolojisi Bilim Tarihi ve Yöntem**, ed. Ertan Eğribel, Ufuk Özcan, Kitabevi, İstanbul, 2007.
- McCourt, Frank, **Öğretmen**, 3. bs., Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, Nisan 2006.
- Meriç Yazan, Ümit, **Türkiye Kanatlarınızın Altında**, İz Yayıncılık, İstanbul, 1997.
- Niyazi, Mehmet, **Türk Devlet Felsefesi**, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1993.
- Okan, Oya, **Batı Düşüncesinde Liberalizm ve Tarihi Koşulları**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2001.
- Oskay, Ünsal, **İletişimin ABC'si**, Der Yayınları, İstanbul, 2007.
- Osmanlı Ansiklopedisi**, C 4, İz Yayıncılık, İstanbul, 1996.
- Özel, Sabahattin, **Büyük Milletin Evladı ve Hizmetkârı Atatürk ve Atatürkçülük**, Derin Yayınları, İstanbul, 2008.
- Palazoğlu, Ahmet Bekir, **Atatürk'ün Eğitim ile İlgili Düşünceleri**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
- Sarıhan, Zeki, **Unutulmayan Öğretmenler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
- Sinanoğlu, Oktay, **Bye Bye Türkçe Bir Nev-York Rüyası**, 44. bs., Alfa Yayınları, İstanbul, Şubat 2009.
- Tanyol, Cahit, **Çankaya Dramı**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1990.
- TDK Türkçe Sözlük**, 10. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.
- TDK Yazım Kılavuzu**, 25. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2008.
- Tezcan, Mahmut, **Eğitim Sosyolojisi**, Zirve Ofset, Ankara, 1994.
- Tuna, Korkut, **Yeniden Sosyoloji**, Karakutu Yayınları, İstanbul, 2002.
- Weber, Max, **Sosyoloji Yazıları**, 3. bs., Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Zweig, Stefan, **Satranç**, Can Yayınları, İstanbul, 2004.

YARARLANILANELEKTRONİK KAYNAKÇA

- <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c4s5/makale/c4s5m2.pdf> (Eğitim Sosyolojisinin Doğuşu, Amacı ve Alanı, s. 12.)
- <http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/vt/uvf/toplanti/uay08/testa.ppt> (İstatistik, s. 27.)
- <http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/179.pdf> (İşsizliğin Etkileri, s. 30.)
- <http://www.aa.com.tr/tr/tubitaktan-tersine-beyin-gocu-bursu-2.html> (Tersine Beyin Göçü, s. 32.)
- <http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/iOLTP/2291/unite11.pdf> (Ulaşım İhtiyacı, s. 41.)
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Baraj> (Toplumsal İhtiyaç Olarak Barajlar, s. 42.)
- <http://www.kastamonupmyo.edu.tr/Türk%20Polis%20Tarihi.html> (Geçmişten Günümüze Güvenlik İhtiyacı, s. 43.)
- <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~mehmets/yerelyonetimmetinleri4.htm> (Türkiye'de İlk Belediye: Şehremaneti, s. 45.)
- <http://www.darulaceze.gov.tr/bpi.asp?caid=229&cid=78> (Darülaceze, s. 54.)
- <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/36/198/1610.pdf> (Sosyal Güvenlik Kurumları, s. 57.)
- <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> (1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, s. 65.)
- http://orgm.meb.gov.tr/istatistikler/2008-2009_GENEL_SONUC.pdf (Engelliler Okulları İstatistiği, s. 80.)
- <http://www.siyasaliletisim.org/pdf/aileninsecmedavranisinaetkisi.pdf> (Ailenin Siyasal Toplumsallaşmaya Etkisi, s. 85.)
- <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/makale/say%C4%B11/A%C4%B0LE%20VE%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M.pdf> (Türk Toplumunda Aile, s. 86.)
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Uzaktan_e%C4%9Fitimin_tarihsel_geli%C5%9Fimi (Eğitimde Kitle İletişim Araçlarının Yeri, s. 91.)
- http://www.cygm.meb.gov.tr/modulerprogramlar.../modeller/kitle_iletisimi.pdf (Kitle İletişiminde, s. 92.)
- <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/217.doc> (Medyanın Eğitim İşlevi, s. 100.)
- <http://www.aile.gov.tr/files/AileYapisi.pdf> (Televizyon İzleme Alışkanlığı ve Etkileri, s. 101.)
- <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/505/6065.pdf> (Televizyonun Bir Eğitim Aracı Olarak Kullanılmasının Yararları, s. 102.)
- www.aile.gov.tr/images/.../Internet%20Kullanimi%20ve%20Aile.pdf (İnternet Kullanımının Çocuklar Üzerinde Olası Etkileri, s. 103.)
- http://mevzuat.meb.gov.tr/html/21230_0.html (İzcilik Faaliyetlerinin Amacı, s. 125.)
- <http://dergi.nigde.edu.tr/inde.php/besydergi/article/view/84/82> (Beden Eğitimi Dersleri ve Ahlaki Gelişim, s. 126.)
- http://ttkb.meb.gov.tr/secmeler/sura/11_sura.pdf (Mesleki ve Teknik Eğitim, s. 145.)
- http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_35/35_21805.doc (Cumhuriyet Dönemi Mesleki Eğitim, s. 146.)
- <http://cygm.meb.gov.tr/hem/protokol.doc> (Çıraklık Eğitimi ile İlgili Mesleki Eğitim İş Birliği Protokolleri, s. 147.)
- <http://mevzuat.meb.gov.tr/26408.html> (Onur Kurulunun Görevleri, s. 156.)
- <http://ejts.revues.org/index94.html> (Türk Sinemasında Toplumsal Değişme, s. 181.)
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6178> (Türkiye Nüfus İstatistikleri, s. 182.)
- http://eskiweb.cumhuriyet.edu.tr/e_dergi/makale/120.pdf (Modernizm Postmodernizm, s. 188.)
- <http://tez2.yok.gov.tr> (Yaşlıların Kültür Aktarımı Üzerindeki Etkileri, s. 198.)
- <http://eskiweb.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/1840.pdf> (Atatürk'ün Liderlik Özellikleri, s. 212.)
- <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi80-81/sayi80-81/80-81.pdf> (Lider Olarak Mustafa Kemal Atatürk, s. 213.)
- http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Mustafa%20MENC%C3%9CTEK%C4%B0N/MENC%C3%9CTEK%C4%B0N,%20MUSTAFA.pdf (Mahatma Gandhi, s. 215.)
- <http://www.sosyoekonomi.hacettepe.edu.tr/050102.pdf> (Eğitimin Yıllık Büyüme Oranına Katkısı İstatistiği, s. 217.)
- <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/sami.htm> (Kız Çocuklarının Eğitimi, s. 219.)
- <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/surdurulebilirtuketimdavranisi.pdf> (Çevre Bilinci Eğitimi, s. 221.)

GÖRSEL KAYNAKÇA

<http://www.meb.gov.tr>

[http:// www.okulweb.meb.gov.tr](http://www.okulweb.meb.gov.tr) (ilköğretim, lise, anadolu lisesi, anadolu öğretmen lisesi, meslek liseleri web sayfalarından alınan fotoğraflar)

http://www.tsk.tr/8_TARIHTEN_KESITLER/8_3_Canakkale_Muharebelerinden_Kesitler/Canakkale_Muharebelerinden_Kesitler.htm (sayfa 20, sağ 2.fotoğraf)

[http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:London_news_c1877_-_scanned_constantinopole\(1996\)-Opening_of_the_first_parlement.png](http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:London_news_c1877_-_scanned_constantinopole(1996)-Opening_of_the_first_parlement.png) (sayfa 56)

<http://www.adanashcek.gov.tr/data/gallery/50.jpg> (sayfa 76, alt sağ fotoğraf)

http://www.bursa.bel.tr/dosyalar/resimler/bursa_kitabi/image/131.jpg (sayfa 115, 1. resim)

<http://www.ttk.org.tr/index.php?Page=Sayfa&No=234> (sayfa 115, minyatür)

<http://www.btasahnesi.net/yazilar/hf/hf25/hf25.htm> (sayfa 146)